

Avaleht>Perekonnaasjad ja pärimine>Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Kui abielupaar otsustab lõplikult lahku minna, algatab tavaliselt üks abikaasadest või mõlemad abikaasad koos lahutusprotsessi.

Enamikus riikides teeb kohus abielu lahutamise otsuse ja abielu lahutatakse selle kohtuotsusega.

Kui abielupaaril on lapsed, toob abielulahutus peale abikaasade lahutuse kaasa ka ümberkorralduse nende suhetes ühiste lastega.

Samuti toimub abikaasade ühisvara jagamine ja vajaduse korral ülalpidamistoetuse või elatusraha väljamõistmine ühelt lahutatud abikaasalt teisele või lapse ülalpidamiseks.

Euroopa Liidus on eeskirjad selle teadasaamiseks, millisele kohtule abielulahutuse taotlus tuleb esitada. Neist eeskirjadest on eelkõige kasu neile abielupaaridele, kus abikaasadel on erinev kodakondsus või kui abikaasad on abielu ajal elanud erinevates liikmesriikides.

Samuti võimaldavad need eeskirjad tunnustada hõlpsasti ühes Euroopa Liidu liikmesriigis registreeritud abielulahutust – ja abielulahutus kehtib – ka teises liikmesriigis.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Viimati uuendatud: 18/01/2019

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Lahutus - Bulgaaria

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Bulgaaria õiguse kohaselt on abielu võimalik lahutuse teel lõpetada ühel järgmistest viisidest:

lahutus vastastikusel kokkuleppel (perekonnaseadustiku (*Семейен кодекс*) artiklid 50 ja 51);

lahutus hagi alusel abielu tõsise ja pöördumatu lõppemise tõttu (perekonnaseadustiku artikkel 49);

lahutus hagi alusel abielu tõsise ja pöördumatu lõppemise tõttu ilma süü kohta otsust tegemata, kui abikaasad esitavad kokkuleppe (perekonnaseadustiku artikli 49 lõige 4).

Kui tegemist on abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel, siis esitavad abikaasad piirkondlikule kohtule (*районен съд*) ühise avalduse, mis sisaldab perekonnaseadustiku artikli 50 kohast kokkulepet. Selle kokkuleppega peavad abikaasad lahendama laste elukohta, vanema hooldusõiguse teostamist, külastusõigust, laste ülalpidamist, vara jagamist, perekonna ühise eluaseme kasutamist, lahutatud abikaasa ülalpidamist ja perekonnanime kasutamist käsitlevad küsimused. Kohus peab kokkuleppe heaks kiitma pärast seda, kui ta on kontrollinud, kas sellega on kaitstud laste huvid. Kui kohus tuvastab, et kokkulepe on puudulik või laste huvid ei ole piisaval määral kaitstud, näeb ta ette aja nende puuduste kõrvaldamiseks. Kui ette nähtud aja jooksul puudusi ei kõrvaldata, lükkab kohus abielu lahutamise avalduse tagasi.

Kui abielu soovitakse lahutada hagi alusel abielu tõsise ja pöördumatu lõppemise tõttu, esitab hagi üks abikaasadest. Asjaomase hagi vaatab läbi kostja elukohajärgne pädev piirkondlik kohus (*районен съд*). Kohus peab omal algatusel tegema otsuse selle kohta, kummal abikaasal lasub süü abielu lõppemise eest, ning vanema hooldusõiguse teostamise, abielust sündinud lastega seotud külastusõiguse ja nende laste ülalpidamise, vara jagamise, perekonna ühise eluaseme kasutamise, lahutatud abikaasa ülalpidamise ja mehe perekonnanime kasutamise kohta. Neid põhimõtteid kohaldatakse juhul, kui pooled ei ole sõlminud abieluvaralepingut, mille alusel lahendatakse eespool nimetatud küsimused abielu lahutamise korral.

Kui tegemist on abielu lahutamise hagi alusel, võivad abikaasad kinnitada, et nad on sõlminud kokkuleppe, mille kohaselt on nad kohustatud lahendama vanema hooldusõiguse teostamist, abielust sündinud lastega seotud külastusõigust ja nende laste ülalpidamist, vara jagamist, perekonna ühise eluaseme kasutamist, lahutatud abikaasa ülalpidamist ja mehe perekonnanime kasutamist käsitlevad küsimused. Kohus teeb süü kohta otsuse üksnes juhul, kui seda taotleb sõnaselgelt menetluse üks pool või kui seda taotlevad mõlemad pooled, kuid kohus peab siiski tegema kindlaks, et abielu lõpetamiseks on alust – s. t et abielu on tõsiselt ja pöördumatult lõppenud.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Lahutus vastastikusel kokkuleppel

Abielu lahutamiseks vastastikusel kokkuleppel peavad mõlemad abikaasad pühalikult ja vankumatult kinnitama, et nad on nõus abielu lõpetamisega. Kohus ei uuri abikaasade motiive seoses abielu lahutamiselega.

Lahutus hagi alusel

Selleks et kohus lahutaks abielu hagi alusel, peab abielu olema tõsiselt ja pöördumatult lõppenud. Mõiste „abielu tõsine ja pöördumatu lõppemine” ei ole õiguslikult määratletud. Õigusteooria ja Kõrgema Kassatsioonikohtu (*Върховен касационен съд*) tõlgendava kohtupraktika kohaselt on abielu tõsise ja pöördumatu lõppemisega tegemist siis, kui abielusuhe eksisteerib küll formaalselt, kuid abielul puudub täielikult avaliku korra ja seaduse kohane sisu. Abielu tõsine ja pöördumatu lõppemine on objektiivne olukord, mis tuleb kindlaks teha üksikjuhtumipõhiselt. Vastuvõetavad on kõik tõendamisvahendid, sealhulgas ütlused. Seaduses ei ole sätestatud absoluutseid põhjusi, mille alusel saab väita, et abielu on tõsiselt ja pöördumatult lõppenud. Kohtupraktika kohaselt aktsepteeritakse selliste põhjustena abielurikkumist, pikaajast *de facto* lahusel, alkoholi ja muude joovastavate ainete liigtarvitamist, füüsilist ja vaimset vägivalda ning perekonna püsivat hülgamist. See loetelu ei ole ammendav. Uue perekonnaseadustiku kohaselt ei pea kohus enam tegema omal algatusel otsust selle kohta, kellel lasub süü abielu lõppemise eest, välja arvatud juhul, kui seda taotleb sõnaselgelt üks pool või seda taotlevad mõlemad pooled. Kuid kui abikaasad ei ole sõlminud kokkulepet, on süü küsimus otsustava tähtsusega, kui kohus teeb otsust vanema hooldusõiguse teostamist, abielust sündinud lastega seotud külastusõigust ja nende laste ülalpidamist ning perekonna ühise eluaseme kasutamist käsitlevates küsimustes.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Pärast abielu lahutamist võib kohus ennistada ühe abikaasa abielueelse perekonnanime.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Uues perekonnaseadustikus on sätestatud mitu võimalikku abikaasadevahelist abieluvararežiimi: seadusest tulenev abieluvararežiim, seadusest tulenev lahusvararežiim ja lepinguline režiim.

1. Abieluvararežiim on kõigi abielu jooksul soetatud varade, sealhulgas sularahahoiuste suhtes kohaldatav jagamatu varaühisus. Need varad on mõlema abikaasa ühisomand olenemata sellest, kelle nimel need soetati, kui need soetati mõlema abikaasa ühise panusega. Abikaasade ühise panusena võib käsitada raha investeerimist ja töötamist, laste eest hoolitsemist ja majapidamistööde tegemist. Eeldatakse, et abikaasad panustasid ühiselt, kui ei tõendata vastupidist.

Kummagi abikaasa lahusvara hulka arvatakse enne abielu sõlmimist soetatud varad ning abielu ajal saadud pärandused ja kingitused. Lahusvara hulka loetakse ka vallasvara, mille abikaasa soetas abielu ajal oma tavapärase isikliku kasutamise või oma kutsealal tegutsemise eesmärgil.

Pärast abielu lahutamist muutub abieluvara tavapäraseks varaks.

2. Lahusvararežiim.

Ühe abikaasa poolt abielu ajal omandatud õigused kuuluvad personaalselt sellele abikaasale, kuid kui abielu lõpetatakse hagi alusel, on kummalgi abikaasal õigus saada osa teise abikaasa poolt abielu ajal omandatud õiguste väärtusest, võttes arvesse nõude esitanud abikaasa panust, mis seisnes töö käimises, rahaliste vahendite andmises, laste eest hoolitsemises, majapidamistööde tegemises või muus. Perekonna vajaduste rahuldamises osalevad mõlemad abikaasad; abikaasadel on perekonna jooksvate vajaduste rahuldamisega seotud kohustuste täitmisel jagatud vastutus.

3. Lepinguline režiim.

Uue perekonnaseadustiku kohaselt võivad abikaasad sõlmida abieluvaralepingu. See on Bulgaaria õiguses uudne võimalus. Abieluvaralepingu võivad abikaasad sõlmida kas enne abielu või selle jooksul. Abieluvaraleping sisaldab üksnes sätteid, mis käsitlevad vara jagamist poolte vahel, näiteks: poolte õigusi abielu jooksul soetatud varale; poolte õigusi varale, mis kuulus neile enne abielu sõlmimist; vara, sealhulgas perekonna ühise eluaseme haldamise ja käsutamise viisi; kulude ja kohustuste jagamist poolte vahel; abielu lahutamise varalisi tagajärgi; abikaasade üllalpidamiskohustust abielu ajal ja lahutuse korral; abielust sündinud laste üllalpidamist. Lubamatud on sätted, millega muudetakse ühe abikaasa mis tahes abielueelne vara abikaasade ühisvaraks. Abieluvaraleping ei tohi sisaldada sätteid surmaeelsete korralduste kohta, välja arvatud seoses sellega, mis käsitleb abikaasade osa kokkulepitud abieluvarast abielu lõpetamise korral. Seadusest tulenevat abieluvararežiimi kohaldatakse mis tahes varasuhetes, mille kohta ei ole sõlmitud abieluvaralepingut.

Olenemata abikaasade valitud vararežiimist kohaldatakse üldist korda perekonna ühise eluaseme käsutamise suhtes, s.t et juhul, kui perekonna ühine eluase on ühe abikaasa lahusvara, on eluasemega tehingute tegemiseks vaja teise abikaasa nõusolekut, välja arvatud juhul, kui mõlemal abikaasal on veel üks eluase, mis kuulub ainult talle või on tema kaasomandis. Nõusoleku puudumise korral saab vara käsutada piirkondliku kohtu loal, kui tehakse kindlaks, et vara käsutamine ei kahjusta alaealiste laste ja perekonna huve. Kui pärast abielu lahutamist ei saa perekonna ühist eluaset kasutada mõlemad abikaasad eraldi, määrab kohus selle kasutamise õiguse ühele abikaasast, kui asjaomane abikaasa on seda taotlenud ja ta vajab eluaset. Kui abielust on sündinud lapsed, kes ei ole veel täisealised, teeb kohus omal algatusel otsuse perekonna ühise eluaseme kasutamise kohta ning võib määrata selle eluaseme kasutamise õiguse vanema hooldusõiguse saanud abikaasale asjaomase hooldusõiguste teostamise ajaks.

Pärast abielu lahutamist ei ole endised abikaasad enam teineteise seadusjärgsed pärijad ja jäävad ilma kõigist hüvedest, mis nad saaksid surmaeelsete korralduste kohaselt. Pärast abielu lahutamist võidakse tühistada suure väärtusega varalised kingitused, mille tegi üks abikaasa või tegid tema lähisugulased seoses abieluga või abielu ajal teisele abikaasale, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus avaliku korraga. Kingituse tühistamise hagi võidakse esitada kuni ühe aasta jooksul pärast abielu lahutamist.

Seadusest tulenevat abieluvararežiimi kohaldatakse juhul, kui abiellu astuvad isikud ei ole valinud oma varaliste suhete reguleerimiseks režiimi ja kui nad on alaealised või piiratud teovõimega isikud. Vararežiimi kohta tehakse kanne abieluvararegistrisse. Vararežiimi võib abielu jooksul muuta. Muudatus tuleb märkida abielutõendile ja registreerida registris. Abieluvaralepingud ja kohaldatav seadusest tulenev vararežiim registreeritakse registreerimise ameti juures asuvas keskses elektroonilises registris. Register on avalik. Kui üks abikaasa teeb või mõlemad abikaasad teevad kolmanda isikuga tehingu, kuid register ei sisalda andmeid kohaldatava vararežiimi kohta, kohaldatakse seadusest tulenevat abieluvararežiimi.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Bulgaaria õiguses kasutatakse mõistet „vanema hooldusõiguse teostamine” (*упражняване на родителски права*).

Kui kohus teeb otsuse abielu lahutamise kohta, peab kohus tegema samas ka otsuse vanema hooldusõiguse teostamise, abielust sündinud lastega seotud külastusõiguse ja nende laste üllalpidamise ning perekonna ühise eluaseme kasutamise seotud küsimuste kohta. Otsuse tegemisel võtab kohus arvesse laste huve. Kohus otsustab, kumb abikaasast peab teostama vanema hooldusõigust, nähes ette nende õiguste teostamisega, vanemate ja laste vaheliste kontaktidega ning laste üllalpidamisega seotud meetmed. Vanema hooldusõiguse määramisel hindab kohus kõiki laste huvidega seonduvaid asjaolusid, kuulates ära vanemad ja ka üle 10aastased lapsed.

3.4 abikaasa üllalpidamise kohustusega?

Perekonnaseadustiku artikli 83 kohaselt mõistetakse elatis välja ainult sellele abikaasale, kes ei ole abielu lõppemises süüdi. Elatist tuleb maksta kuni kolme aasta jooksul pärast abielu lõpetamist, välja arvatud juhul, kui pooled on kokku leppinud pikemas perioodis. Kohus võib seda perioodi pikendada, kui elatist saama õigustatud endine abikaasa kannatab puudust ja teine abikaasa suudab elatist maksta suuremate raskusteta. Endise abikaasa õigus elatist saada lõpeb siis, kui asjaomane endine abikaasa abiellub uuesti. Praktikast on sellised juhud, kus endisele abikaasale mõistetakse välja elatis, väga harvad.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Bulgaaria kehtivates õigusnormides ei kasutata lahuselu mõistet.

Kohtupraktikas tähendab *de facto* lahuselu lihtsalt seda, et abikaasad ei ela koos ja neil puudub ühine majapidamine. Seega on tähendusväli erinev õigusmõiste „lahuselu” tähendusväljast.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Bulgaaria õiguse kohaselt on abielu võimalik lõpetada ka kehtetuks tunnistamise (*унищожаване на брака*) teel. Enne abielu kohtumenetluse teel kehtetuks tunnistamist on sellisel abielul kõik kehtiva abieluga samad õiguslikud tagajärjed. Abielu võib kehtetuks tunnistada ainult kohtulikult: abielu tühisusele ei saa tugineda enne, kui selle kohta on otsuse teinud kohus.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu kehtetuks tunnistamiseks peab üks abikaasast:

abielu sõlmimise ajal olema olnud alla 18aastane;

olema endiselt abielus kolmanda isikuga;

olema tunnistatud teovõimetuks või pödemä vaimuhaigust või kannatama vaimse puude all, mis on tema teovõimetuks tunnistamise aluseks;

pödemä haigust, mis ohustab rängalt tema laste või teise abikaasa elu või tervist, välja arvatud juhul, kui haigus ohustab üksnes teist abikaasat ja asjaomane abikaasa on haigusest teadlik;

olema teise abikaasa otsene üleneja või alaneja sugulane;
olema teise abikaasa vend või õde, venna- või õelaps või muu kuni neljanda astme külgoones sugulane;
olema teise abikaasa lapsendanud vanem või lapsendatud laps;
olema andnud abiellumiseks nõusoleku sunni teel, sest tema või tema perekonnaliikmete elu, tervis või au ähvardati seada tõsisesse ja vahetusse ohtu.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Sõltuvalt abielu tühisuse alusest võib abielu kehtetuks tunnistamise hagi esitada abikaasa, keda abielu tühisus mõjutab; hagi võib esitada ka prokurör, abikaasa esimesest abielust või prokurör ja abikaasa. Perekonnaseadustiku artiklis 97 on sõnaselgelt ja ammendavalt loetletud isikud, kellel on õigus esitada hagi abielu kehtetuks tunnistamiseks, ning sellise hagi esitamise ajalised piirangud.

Abielu kehtetuks tunnistamisel on abikaasade isikutevahelistele ja varalistele suhetele, samuti abikaasade ja laste vahelistele suhetele samasugused tagajärjed nagu lahutusel. Abielu kehtetuks tunnistamise eesmärgil käsitatakse halvast usust tegutsemist võrdväärse lahutuse aluseks oleva süülise tegevusega. Kehtetuks tunnistatud abielu ajal eostatud või sündinud lapsi käsitatakse abielust sündinud lastena ning nende puhul kohaldatakse isaduse eeldust.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Ainus viis abielu lõpetamiseks lahutuse teel on esitada kohtule hagi või avaldus.

Kui pooled otsustavad kasutada lepitust, siis kohtumenetlus peatatakse.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Esimese astme kohtuna on piirkondlikul kohtul (районен съд) üldine pädevus hagimenetlustes, mis käsitlevad abielu lahutamist süü alusel või abielu kehtetuks tunnistamist. Piirkondlikud kohtud menetlevad ka avaldusi abielu lahutamiseks abikaasade vastastikusel kokkuleppel. Hagi tuleks esitada kostja elukohajärgsele kohtule. Kohus ei ole kohustatud omal algatusel oma pädevust kontrollima, kuid ta peab andma asja menetlemiseks pädevale kohtule, kui kostja esitab vastuväite hagile vastamiseks ette nähtud aja jooksul.

Abieluasjades ei ole võimalik teha tagaseljaotsust.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Kohtuasja pooled võivad saada õigusabi sellise abi andmisele kehtestatud tavapärasel tingimustel. Need tingimused on sätestatud õigusabiseaduses (*Закон за правната помощ*).

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Otsust abielu lahutamise kohta vastastikusel kokkuleppel ei saa edasi kaevata.

Kui menetluse poolele toimetatakse kätte otsus, mis on tehtud abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist käsitleva hagi alusel, on poolele aega kaks nädalat, et esitada apellatsioon ringkonnakohtule (*Окръжен съд*). Abielu lahutamise otsus jõustub isegi juhul, kui selle peale on esitatud apellatsioon seoses süüdi käsitleva osaga.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Sellisel juhul kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003 tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Граждански процесуален кодекс*) artikliga 621 rakendatud kujul. Pädev kohus on vastaspoole alalise elukoha järgne ringkonnakohus ning juhul, kui vastaspoolel ei ole Bulgaaria Vabariigi territooriumil alalist elukohta, on pädev kohus huvitatud isiku elukohajärgne kohus; kui huvitatud isikul ei ole Bulgaaria Vabariigi territooriumil elukohta, on pädev Sofia linnakohus (*Софийски градски съд*).

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Sellisel juhul kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003 tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 622 ja 623 rakendatud kujul.

See pool, kes vaidlustab otsuse tunnustamist, võib esitada tunnustamismääruse või otsuse täitmise lubamist käsitleva määruse peale edasikaebuse.

Määruse võib apellatsiooni korras läbi vaadata Sofia apellatsioonikohtus (*Софийски апелативен съд*), kelle otsuse peale võib omakorda esitada kassatsioonkaebuse Kõrgemale Kassatsioonikohtule.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Abielu kehtetuks tunnistamise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmiti.

Abikaasade isiklike suhteid reguleeritakse selle riigi õigusega, mille kodanikud nad mõlemad on. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, reguleeritakse nendevahelisi suhteid selle riigi õigusega, kus asub nende ühine alaline elukoht. Kui abikaasadel ühine alaline elukoht puudub, reguleeritakse nendevahelisi suhteid selle riigi õigusega, millega on abikaasadel koos kõige tihedamad sidemed.

Abikaasade varasuhteid reguleeritakse selle õigusega, mida kohaldatakse nende isiklike suhete suhtes.

Kui abikaasad on sama välisriigi kodanikud, kohaldatakse nende lahutuse suhtes selle riigi õigust, mille kodanikud nad abielu lahutamise hagi esitamise ajal olid. Kui abikaasad on eri välisriikide kodanikud, kohaldatakse nende lahutuse suhtes selle riigi õigust, kus asus nende ühine alaline elukoht abielu lahutamise hagi esitamise ajal. Kui abikaasadel puudub ühine alaline elukoht, kohaldatakse Bulgaaria õigust.

Viiimati uuendatud: 24/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Tõehhi

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kohus teeb otsuse lahutuse võimaldamise üle ühe abikaasa esitatud avalduse alusel. Menetluse käigus teeb kohus kindlaks, kas lahutuseks on alust, s. t tehakse kindlaks asjaolu, kas abielu on lõppenud, ja abielu lõppemise põhjused.

Abielu loetakse automaatselt lõppenuks, kui see kestis vähemalt aasta, abikaasad ei ole koos elanud vähemalt kuus kuud ja teine abikaasa ühine abielu lahutamise avaldusega. Kohus ei tee kindlaks abielu lõppemise põhjuseid, kuid lahutab abielu, kui ta jõuab järeldusele, et abikaasade ühesugused ütlused abielu lõppemise kohta ja nende soov abielu lahutada vastavad tõele, ja kui abikaasad esitavad järgmised dokumendid:

lõpliku kohtuotsuse, millega kiidetakse heaks täieliku teovõimeta alaealise lapse hooldusõigust ja suhtlusõigust käsitlev kokkulepe lahutusele järgnevat ajaks;

ametlikult tõendatud allkirjadega varustatud kirjaliku kokkuleppe, milles lahendatakse rahalised küsimused ning määratakse kindlaks abikaasade ühise elukohaga seotud õigused ja kohustused ning mis tahes muud ülalpidamiskohustused lahutusele järgnevat ajaks.

Kui abikaasadel on alaealine laps, siis lahutust ei võimaldata, kui konkreetsetest põhjustest tulenevalt ei ole see lapse huvides (nt kui lapsel on füüsiline või vaimne puue). Abielu ei lahutata enne, kui on olemas lõplik kohtuotsus alaealise lapse hooldusõiguse ja suhtlusõiguse kohta lahutusele järgnevat ajaks.

Kui abikaasa, kes ei olnud peamiselt vastutav abielu lõppemise eest abielukohustuste rikkumise tõttu, ei nõustu abielu lahutamise avaldusega ja kui lahutus kahjustaks teda olulisel määral, lükkab kohus abielu lahutamise avalduse tagasi, kui erakorraliste asjaolude tõttu tuleks abielu jätkata. Kuid kui abikaasad ei ole elanud koos vähemalt kolm aastat, lahutab kohus abielu, kui see on lõppenud.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise tingimuseks on abielu täielik, püsiv ja pöördumatu lõppemine, mille korral ei saa eeldada, et abikaasad suudavad taas koos elada.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Teise abikaasa perekonnanime võtnud abikaasa võib teatada perekonnaseisuregistrile kuue kuu jooksul alates lahutust käsitleva otsuse lõplikuks muutmisest, et ta soovib tagasi võtta oma eelmise perekonnanime või et ta ei lisa enam abikaasa perekonnanime oma algele perekonnanimele.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abikaasade varaühisus lõpeb nende abielu lahutamise korral.

Kui varaühisus likvideeritakse või lõpeb või ühisvara suurust vähendatakse, jagatakse varasemad ühised kohustused ja õigused abikaasadevahelise kokkuleppe alusel. Selline kokkulepe peab olema kirjalik, kui see sõlmiti abielu jooksul või kui kokkuleppe ese on midagi sellist, mille omandiõiguse üleminek tuleb samuti vormistada kirjalikult. Kui abikaasad ei suuda jõuda kokkuleppele oma ühisvara jagamise küsimuses, jagab kohus ühisvara ühe abikaasa taotluse alusel. Ühisvara jagamisel lähtub kohus eeldusest, et ühisvara kuulub abikaasadele võrdsetes osades. Kummalgi abikaasal on õigus nõuda enda poolt ühisvarasse antud panuse tagasimaksmist ning nad peavad tagasi maksma mis tahes summad, mis maksti ühisvarast nende lahusvarasse. Vara jagamise ajal keskendutakse eeskätt ülalpeetavate laste vajadustele, sellele, kuidas kumbki abikaasa hoolitses perekonna eest (eelkõige sellele, kuidas nad hoolitsesid laste ja perekonna ühise eluaseme eest), ning abikaasade panusele ühisvara soetamisse ja selle vara väärtuse säilitamisse.

Kui kolme aasta jooksul pärast lahutust ei sõlmita vara jagamise kokkulepet või ei esitata kohtule avaldust vara kohtulikuks jagamiseks, leitakse, et materiaalne vallasvara kuulub sellele isikule, kes kasutab seda omanikuna vaid enda, oma perekonna või oma majapidamise vajaduste rahuldamiseks. Muu materiaalne vallasvara ja kinnisvara loetakse kaasomandisse kuuluvaks, kusjuures igale kaasomanikule kuulub varast võrdne osa. Sama kehtib ka muude omandiõiguste, nõuete ja võlgade puhul.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Enne seda, kui kohus lahutab täieliku teovõimeta alaealise lapse vanemate abielu, määrab kohus lahutusele järgneviks ajaks kindlaks abikaasade õigused ja kohustused seoses lapsega. Eelkõige määrab kohus kindlaks selle, kumb abikaasadest saab lapse hooldusõiguse ning kuidas kumbki vanem peab panustama lapse ülalpidamisse.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutatud abikaasal on kohustus pidada üleval teist lahutatud abikaasat, kes ei suuda end ise ülal pidada, kui selline võimetus tuleneb abielust või on sellega seotud. Elatise kindlaksmääramisel võetakse arvesse abikaasa vanust, tervislikku seisundit lahutuse ajal ja abielust sündinud laste eest hoolitsemist. Kui paar ei suuda jõuda kokkuleppele elatise suuruse küsimuses, teeb otsuse kohus ühe abikaasa ettepaneku alusel. Seda elatist võib maksta ühekordse summana või osamaksetena.

Kui abikaasad või lahutatud paar ei suuda jõuda kokkuleppele elatise küsimuses, võib kohus mõista elatise välja selle abikaasa ettepaneku alusel, kes ei olnud abielu lõppemise peamine süüdlane ja kes kannatas lahutuse tõttu tõsiselt kahju. Elatist ei määrata siiski kauemaks kui lahutusele järgneviks kolmeks aastaks.

Õigus saada elatist lõpeb, kui seda saama õigustatud abikaasa abiellub uuesti või sõlmib registreeritud partnerluse.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Tšehhi Vabariigi õigus ei sisalda lahuselu käsitlevaid sätteid.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Kohus tunnistab abielu kehtetuks isegi avalduseta, kui abielu sõlmiti juba abielus oleva mehe või naisega, varem välisriigis registreeritud partnerluse või muu samalaadse liidu sõlminud isikuga, tingimusel et see abielu, partnerlus või muu samalaadne liit ikka veel eksisteerib, või alaneja ja üleneja, õe ja venna või lapsendamise kaudu seotud isikute vahel.

Kohus tunnistab abielu kehtetuks selle abikaasa avalduse alusel, kelle nõusoleku abiellumiseks saadi sunni kohaldamisega, s.t kelle suhtes kasutati vägivalda või keda ähvardati või kes andis nõusoleku abiellumiseks ekslikult vea tõttu, mis oli seotud tulevase abikaasa isikuga või abielu käsitlevate läbirääkimiste laadiga. Avaldus tuleb esitada ühe aasta jooksul alates varaseimast kuupäevast, mil abikaasal avanes selleks asjaolusid silmas pidades võimalus või mil ta sai teada tegelikust olukorrast. Kohus tunnistab abielu kehtetuks avalduse alusel, mille esitab isik, kellel on selleks õigustatud huvi, kui abielu sõlmiti õiguslikele takistustele vaatamata (näiteks kui üks abikaasadest oli alaealine või õigustoimingute tegemiseks teovõimetu; see ei kehti piiratud teovõime puhul).

Abielu on tühine, kui vähemalt ühe abielu sõlminud isiku puhul ei olnud täidetud tingimused, mis peavad olema täidetud abielu sõlmimise tahteavalduse tegemise või abielutseremoonia läbiviimise ajal või nende protseduuridega seoses.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Vt küsimusele nr 7 antud vastus.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kohtu poolt kehtetuks tunnistatud abielu käsitletakse nii, nagu seda ei oleks algusest peale üldse sõlmitudki (*ex tunc*). Kuid selle ajani, mil kohus tunnistab abielu tühiuks, käsitletakse seda ikkagi kehtivana. Pärast abielu kehtetuks tunnistamist kohaldatakse abikaasade nende õiguste ja kohustuste suhtes, mis on seotud nende laste ja varaga, samu sätteid nagu lahutuse puhul. Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab seda, et väidetavate abikaasade poolt seoses oma perekonnanimega tehtud mis tahes avaldused muutuvad samuti õigustühisteks. Seetõttu hakkavad mõlemad abikaasad taas kasutama oma algseid perekonnanimesid ning neil ei ole õigust oma perekonnanime valida. Pärast abielu kehtetuks tunnistamist jäävad mis tahes laste perekonnanimed muutmata. Isaduse eeldus jääb ema abikaasa puhul kehtima isegi pärast seda, kui abielu on kehtetuks tunnistatud.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Pere-, abielu- ja isiklike suhte lahendamiseks pakutakse mitmeid nõustamisteenuseid. Üks võimalus on kasutada lepitust. Täiendavad üksikasjad on esitatud Tšehhi Vabariigi lepitajate liidu ning Tšehhi Vabariigi abielu- ja perenõustajate liidu veebisaitidel (vt allpool esitatud lingid). Kuid abielu lõpetamine lahutuse teel on võimalik ainult lõpliku kohtumääruse alusel.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Lahutusmenetluse algatamise avaldus ja abielu kehtetuks tunnistamise menetluse algatamise avaldus tuleb esitada selle piirkonna maakohtule, kus asub abikaasade viimane ühine elukoht Tšehhi Vabariigis, tingimusel et vähemalt üks abikaasadest elab asjaomase kohtu pädevusse kuuluvas piirkonnas. Kui selline kohus puudub, on pädev selle abikaasa suhtes üldise pädevusega kohus, kes esitas avalduse menetluse alustamiseks. Füüsilise isiku suhtes üldise pädevusega kohus on selle piirkonna maakohus, kus asub asjaomase isiku elukoht, ning sellise elukoha puudumisel selle piirkonna maakohus, kus see isik viib. Elukoht tähendab kohta, kus isik elab kavatsusega sinna alaliselt elama jääda (selliseid kohti võib olla mitu, nii et üldise pädevusega kohtuna võib käsitada kõiki nende elukohtade järgseid kohtuid). Täiendavate üksikasjadega saate tutvuda kohtualluvust käsitleval teabelehel.

Avaldus tuleb esitada kirjalikult. Avaldusel tuleb selgelt näidata, millisele kohtule see on mõeldud ja kes selle esitab. Samuti tuleb selgelt märkida ära pooled (täielik nimi, perekonnanimi, isikukood või sünnikuupäev, alalise elukoha aadress või postiaadress) ning abielu, millega see avaldus on seotud (millal abielu sõlmiti ning selle lõppemise asjaolud, kulg ja põhjused). Avaldus tuleb allkirjastada ja varustada kuupäevaga. Kui avalduse esitavad mõlemad abikaasad ühiselt, peavad avaldusel olema mõlema abikaasa allkirjad. Avalduses väidetud faktid peaksid olema tõendatud avaldusele lisatud dokumentidega.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Üldjuhul ei ole pooltel õigust saada hüvitist selliste kulude katteks, mis kaasnevad lahutusmenetluse või abielu kehtetuks tunnistamise menetlusega või kohtuotsuse saamisega selle kohta, kas abielu on tühine või mitte. Kohus võib nende kulude täieliku või osalise hüvitamise ette näha juhul, kui see on põhjendatud lähtuvalt juhtumi asjaoludest või poolte olukorrast. Avalduse alusel võib kohtu esimees vabastada isiku täielikult või osaliselt kohtukulude tasumisest, kui see on põhjendatud menetluse poole olukorraga ja tingimusel, et tegemist ei ole meelevaldse või ilmselgelt alusetu kohtuasjaga või katsega takistada õiguse kasutamist. Kui see on vajalik menetlusosalise huvide kaitsmiseks, võib menetlusosaline samuti paluda, et kohus määraks talle advokaadi. Kohus võib advokaadi määrata ka enne menetluse alustamist, kuid menetlusosaline peab vastama kohtukuludest vabastamise tingimustele. Menetlusosaline peab esitama kohtule tõendid oma sotsiaalse olukorra, vara ja sissetuleku kohta.

Kui on täidetud advokaate käsitlevas seaduses sätestatud tingimused, võib esitada avalduse ka Tšehhi Vabariigi Advokatuurile, et saada õiguslase nõustamise teenuseid tasuta või vähendatud tasu eest.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamise või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse peale saab esitada apellatsiooni 15 päeva jooksul alates kohtuotsuse kirjaliku koopia kättesaamisest. Apellatsioon esitatakse kirjalikult sellele kohtule, kelle otsus edasi kaevatakse. Kui tehakse algse otsuse parandamise otsus, hakatakse apellatsiooni esitamise tähtaega arvestama parandamisotsuse jõustumise kuupäevast. Leitakse, et apellatsioon on esitatud õigeaegselt isegi siis, kui see saabub pärast 15päevase tähtaja möödumist, tingimusel et hageja lähtus kohtult apellatsiooni esitamise kohta saadud ebakorrektestest juhistest.

Apellatsioon ei ole vastuvõetav, kui abielu lahutamiseks esitati ühine avaldus.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Kui **teises ELi liikmesriigis** (välja arvatud Taanis) **väljastatud otsus kuulub ajaliselt nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003** (Brüsseli IIa määrus)

kohaldamisalasse, tunnustatakse otsust ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Perekonnaseisuasutus võtab lihtsalt otsust arvesse ning teeb automaatselt asjakohasesse registrisse täiendava kande nõutud dokumentide esitamisel. Need dokumendid on teise ELi liikmesriigi kohtu poolt abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud lõplik otsus või selle kinnitatud ärakiri, millele on lisatud ametlik tõlge tšehhi keelde, ja Brüsseli IIa määruse artiklis 39 (või artiklis 33) osutatud tõend. Kohtud, kes tegid otsuse abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise kohta, väljastavad tõendi menetlusosalise avalduse alusel. Selle tõendi esitamise nõudest võidakse loobuda, kui kõik asjaolud, mis midu esitatakse tõendis, on esitatud ka otsuses endas või muudes esitatud dokumentides (näiteks kui esitatud otsust tunnustatakse lõplikuna).

Kuid huvitatud isik võib pöörduda pädeva maakohtu poole eesmärgiga taotleda otsust kohtuotsuse tunnustamise või mittetunnustamise kohta näiteks juhul, kui on vaja selgeks teha, kas abielu eksisteerib või mitte (Brüsseli IIa määruse artikli 11 lõige 3). Sel juhul on siiski tegemist huvitatud isiku õigusega, mitte kohustusega. Seda laadi kohtuotsus ei ole vajalik tavapärase registrikande tegemiseks.

Kui **otsus tehti teises ELi liikmesriigis enne 1. maid 2004. aastat ja vähemalt üks menetlusosaline on Tšehhi Vabariigi kodanik**, tunnustatakse abieluasju käsitlevaid otsuseid Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu eriootsuse alusel. Välisriigis tehtud lõplikud otsused või muud nõutud dokumendid (näiteks abielutunnistus) esitatakse Tšehhi Vabariigi Ülemkohtule koos nende dokumentide ametliku tõlkega tšehhi keelde ning need peavad olema legaliseeritud või kinnitatud tunnustusega (apostilliga). Neid menetlusi käsitlevad täiendavad üksikasjad on esitatud Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu veebisaidil (vt link allpool).

Teatavad **õigusabi käsitlevad kahepoolsed kokkulepped**, mis on Tšehhi Vabariigi jaoks siduvad (kokkulepped Slovakkia, Ungari ja Poolaga), sisaldavad sätteid selliste kohtuotsuste tunnustamise kohta, mis on tehtud teise osalisriigi ametiasutuste poolt muudes kui varaküsimustes (hõlmatud on ka lahutust / lahusele / abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevad otsused) ja mida Tšehhi Vabariik tunnustab ühegi erimenetluse järgimist nõudmata ning mida perekonnaseisuasutus võtab lihtsalt arvesse. Neil juhtudel teeb perekonnaseisuasutus täiendava kande registrisse pärast seda, kui on esitatud välisriigi lõplik kohtuotsus, millele on lisatud ametlik tõlge tšehhi keelde ja mis on legaliseeritud või kinnitatud tunnustusega (apostilliga), välja arvatud juhul, kui välislepingus on sätestatud teisiti. Eespool kirjeldatud menetlust kohaldatakse ilmselgelt ainult nende juhtumite puhul, kus otsus tehti enne 1. maid 2004. aastat. Muudel juhtudel kohaldatakse Brüsseli IIa määruses sätestatud menetlust (vt eespool).

Tšehhi Vabariik on allkirjastanud lahutuste ja lahusele tunnustamise konventsiooni (Haag, 1. juuni 1970). Kui kohtuotsus vastab nimetatud konventsioonis kirjeldatud tingimustele, kehtib Tšehhi Vabariigis tava, mille kohaselt ei pea Tšehhi Vabariigi Ülemkohtus alustama erimenetlust otsuse tunnustamiseks, kui kohtuotsus jõustus pärast 11. juulit 1976. aastat, s.t pärast päeva, mil Haagi konventsioon jõustus Tšehhi Vabariigi jaoks. Välisriigi lõplik kohtuotsus esitatakse perekonnaseisumetile koos otsuse ametliku tõlkega tšehhi keelde ja otsus peab olema legaliseeritud või kinnitatud tunnustusega (apostilliga), välja arvatud juhul, kui välislepingus on sätestatud teisiti.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Otsust on võimalik vaidlustada Brüsseli IIa määruse artiklis 22 sätestatud alustel. Sellisel juhul võib avalduse esitada kohalikul tasandil pädevale maakohtule, mis on üldise pädevusega kohus selle isiku suhtes, kelle vastu hagi on suunatud.

Selleks et takistada otsuse automaatset tunnustamist perekonnaseisuasutuse poolt vastavalt kahepoolsele kokkuleppele või lahutuste ja lahusele tunnustamise konventsioonile (Haag, 1. juuni 1970), tuleks kasutada haldusmenetlust ning hiljem on võimalik esitada apellatsioon pädevale haldusasju menetlevale piirkonnakohtule.

Kui kohtuotsuse tunnustamise kohta teeb otsuse Tšehhi Vabariigi Ülemkohus, siis selle otsuse peale apellatsiooni esitada ei saa.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Tšehhi Vabariigis on abielu lõpetamine lahutuse teel reguleeritud selle riigi õigusaktidega, mille kodanikud abikaasad lahutusmenetluse algatamise ajal olid. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, on abielu lõpetamine lahutuse teel reguleeritud selle riigi õigusaktidega, kus asub mõlema abikaasa alaline elukoht, või sellise elukoha puudumisel Tšehhi Vabariigi õigusaktidega.

Kui lahutuse suhtes kohaldatakse välisriigi õigust, mis ei võimalda lõpetada abielu lahutuse teel või võimaldab seda vaid erakordselt keeruliste asjaolude korral, ning kui vähemalt üks abikaasadest on Tšehhi Vabariigi kodanik või vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht asub Tšehhi Vabariigis, kohaldatakse Tšehhi Vabariigi õigust.

Seonduvad lingid

[Tšehhi Vabariigi lepitajate liit](#)

[Tšehhi Vabariigi abielu- ja perenõustajate liit](#)

Tšehhi Vabariigi Ülemkohus – välisriigi kohtuotsuste tunnustamine

Viimati uuendatud: 21/08/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Eesti

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu võib lahutada perekonnaseisuamet või notar abikaasade vastastikusel kokkuleppel abikaasade ühise kirjaliku avalduse alusel või kohus ühe abikaasa hagi alusel teise abikaasa vastu, kui abikaasad vaidlevad abielu lahutamise või lahutusega seotud asjaolude üle või kui perekonnaseisuasutus ei ole pädev abielu lahutama.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Perekonnaseisuasutus või notar võib abielu lahutada abikaasade vastastikusel kokkuleppel abikaasade ühise kirjaliku avalduse alusel ja kui mõlema abikaasa elukoht on Eestis.

Abielu võib lahutada kohus ühe abikaasa hagi alusel teise abikaasa vastu

, kui abielusuhted on pöördumatult lõppenud. Abielusuhted on lõppenud, kui abikaasadel abielulist kooselu enam ei ole ja on alust arvata, et abikaasad kooselu ei taasta. Abielusuhete lõppemist eeldatakse, kui abikaasad on elanud vähemalt kaks aastat eraldi.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielu lahutus ei mõjuta abikaasadevahelisi isiklike suhteid. Abielu lahutamisel võib kohus või perekonnaseisuasutus taastada isiku avalduse alusel tema varem kantud perekonnanime, muidu säilib isiku abielu ajal kantud perekonnanimi.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielu lõppedes jagatakse vara vastavalt abikaasade vahel kehtivale varasuhtele. Varaühisuse korral jagavad abikaasad omavahel ühisvara reeglina võrdselt kaasomandi lõpetamise sätete kohaselt. Ühisvara koosseis määratakse kindlaks varasuhte lõppemise seisuga. Abikaasad ei ole kohustatud vara jagama abielu lahutamisel. Kuni jagamiseni teostavad abikaasad ühisvaraga seotud õigusi ja kohustusi ühiselt, samuti on neil õigus vallata ühisvara hulka kuuluvaid esemeid ühiselt. Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõppedes selgitatakse välja mõlema abikaasa soetisvara ja määratakse kindlaks soetisvarade tasaarvestamisest tulenev rahaline nõue.

Juhul, kui abikaasad soovivad vara jagada abielu lahutamisel, jagatakse vara vastavalt valitud varasuhtele või abieluvaralepingust tulenevalt. Kui abikaasad on sõlminud abieluvaralepingu, lõpeb see abielu lahutamiselega. Abieluvaralepingu lõppemisel abielu lahutamiselega lõpevad abieluvaralepingust tulenevad õigused ja kohustused. Vara jagatakse vastavalt abieluvaralepingule.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Vanemate abielu lahutamine ei mõjuta vanemlikku vastutust ning vanematel säilib ühine hooldusõigus.

Üldiselt peaksid vanemad kokku leppima, kelle juures laps elama hakkab, kes millisel määral lapse kasvatamises osaleb ning missugusel viisil ja kui pika ajavahemiku kaupa tuleb ülalpidamist anda. Igakuine elatis alaealisele lapsele ei või olla väiksem kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära.

Kui vanemad ei soovi või ei suuda lapse hooldusõigust ühiselt teostada, on kummalgi vanemal õigus kohtult hagita menetluses taotleda, et lapse hooldusõigus antaks talle osaliselt või täielikult üle. Muudatused hooldusõiguses ei mõjuta vanema ülalpidamiskohustust alaealise lapse suhtes.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutatud abikaasal on õigus ülalpidamisele:

- 1) kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni, kui lahutatud abikaasa ei suuda pärast lahutust ühise lapse hooldamise tõttu ise enda ülalpidamise eest hoolitseda;
- 2) kui lahutatud abikaasa ei suuda kas oma vanuse või oma tervises seisundi tõttu pärast lahutust ise enda ülalpidamise eest hoolitseda ning vanusest või tervises seisundist tingitud abivajadus oli abielu lahutamise ajaks olemas. Vanuse või tervises seisundi tõttu võib teiselt lahutatud abikaasalt ülalpidamist nõuda ka juhul kui vanusest või tervises seisundist tingitud abivajadus oli olemas ajaks, millal lõppes õigus saada teiselt lahutatud abikaasalt ülalpidamist muul seaduses sätestatud alusel. Ülalpidamist tuleb maksta nii kaua, kuni ülalpidamist saama õigustatud isikult ei või endale sissetuleku hankimist eeldada. Lapse isa on kohustatud lapse ema ülal pidama kaheksa nädalat enne ja kaksteist nädalat pärast lapse sündi. Kohus võib vabastada lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustusest seadusest tulenevatel alustel. Ülalpidamist saama õigustatud lahutatud abikaasa võib nõuda seadusest tuleneva ülalpidamiskohustuse täitmist üksnes alates hagi esitamisest.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Lahuseluna vaadeldakse olukorda, kus abikaasadel puudub ühine kodune majapidamine ja abieluline kooslus ning vähemalt üks abikaasadest ei soovi seda ilmselt taastada või luua.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Abikaasad elavad lahus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Kui abikaasad elavad lahus, võib üks abikaasa nõuda teiselt:

- 1) perekonna huvides kasutatud esemeid juhul, kui ta vajab esemeid oma eraldatud majapidamises ja tal on esemete edasikasutamiseks õigustatud huvi. Perekonna eluaseme tavalise sisustuse esemed, mis kuuluvad abikaasadele ühiselt, jagatakse nende vahel õigluse põhimõtetel lähtudes. Üldreeglina võib kumbki abikaasa väljaandmisnõude alusel võtta endale tema omandis olevad tarbeesemed. Ühises omandis (st eelkõige abikaasade kaasomandis) olev vara tuleb jagada õiglaselt ja teineteise ning laste huve arvestades.
- 2) loovutama perekonna ühise eluaseme või osa sellest talle ainukasutamiseks, kui see on vajalik suurte isiklike vastuolude vältimiseks. Kuigi esmajoones tuleb siin lähtuda eluruumi omaniku eelisõigusest, võidakse eluruum jätta ka mitteomanikust abikaasa kasutusse, kui kohus peab seda mõlema abikaasa võimalusi ja laste huve arvestades vajalikuks.

Kui abikaasad elavad lahus, annab kumbki perekonna huvides tehtud teise abikaasa tavapärase kulutuste rahuldamiseks ülalpidamist korrapäraselt makstavate rahasummadena.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab, et abielu on olnud algusest peale tühine. Abielu võib kehtetuks tunnistada ainult kohtuotsusega.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu kehtetuks tunnistamisel tohib tugineda ainult perekonnaseaduses välja toodud kehtetuse alustele, st kohus võib hagimenetluses abielu kehtetuks tunnistada, kui:

- 1) abielu sõlmides on rikutud nõuet abiellumisea või teovõime kohta;
- 2) abielu sõlmides on rikutud seaduses sätestatud abiellumiskeeldu;
- 3) abielu sõlmides on rikutud seaduses ettenähtud vorminõudeid;
- 4) vähemalt ühel abikaasal oli abielu sõlmimise ajal vaimutegevuse ajutine häire või kui ta oli muul põhjusel otsusevõimetu;
- 5) abielu on sõlmitud pettuse, ähvarduse või vägivalla mõjul, sh abikaasa tervises seisundit või muid isiklikke asjaolusid varjates, kui see asjaolu on abielu sõlmimise seisukohalt oluline;
- 6) ühe või kummagi poole kavatsus ei olnud täita abieluseisundiga kaasnevaid kohustusi, vaid abielu on sõlmitud muude kavatsustega, eeskätt eesmärgiga Eesti elamisluha (näilik abielu);
- 7) abikaasad on abielu kestel toimunud soovahetuse tagajärjel samast soost.

Muuhulgas eeldatakse, et abielu on tühine, kui:

- 1) abielus on sõlminud samast soost isikud;
- 2) abielu sõlmimise on kinnitanud perekonnaseisuametniku pädevuseta isik või
- 3) kas või üks pool ei ole avaldanud abielu sõlmimise taht.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamisel on abielu tühine algusest peale, välja arvatud juhul kui abielu tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et abielus on samast soost isikud, millisel juhul loetakse abielu lõppenuks kohtuotsuse jõustumisest. Isikutel, kelle abielu on kehtetuks tunnistatud, ei ole abielust tulenevaid õigusi ja kohustusi teineteise suhtes (sh abieluvaralepingust, mis on samuti tühine).

Kui abielu tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et üks abielluja varjas teise abielujuu eest, et ta on juba abielus, või mõjutas teist abikaasat abielluma pettuse, ähvarduse või vägivallaga, võib kohus temalt välja mõista elatise temaga kehtetus abielus olnud isikule, kohaldades abikaasa ülalpidamise kohta käivat. Kohus võib õigusvastasel abielu sõlmimise kallutatud poole nõudel kohaldada poolte varalistele suhetele abieluvara käsitlevaid õigussätteid (st abikaasade ühisvara).

Kehtetuks tunnistatud abielust sündinud lastel on samad õigused ja kohustused kui abielust sündinud lastel.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abikaasade vastastikusel kokkuleppel võib abielu lahutada perekonnaseisuasutuses või notari juures. Abielulahutuse õiguslikud tagajärjed (nt abieluvara jagamine) võib sätestada lahutavate abikaasade vahelises kokkuleppes.

Juhul, kui abikaasadel tekivad vaidlused lahutusega seotud asjaolude üle, siis lahenduse leidmiseks kohtuvälised võimalused puuduvad.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamiseks võib avalduse esitada:

- 1) abikaasa elukohajärgsele perekonnaseisuasutusele (kui mõlema abikaasa elukoht on Eestis);
- 2) notarile;
- 3) kostja elukohajärgsele esimese astme kohtule (maakohtule).

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada kostja elukohajärgsele esimese astme kohtule (maakohtule).

Perekonnaseisuasutuses lahutatakse abielu abikaasade isikliku ühise kirjaliku avalduse alusel. Abikaasad kinnitavad avalduses, et neil ei ole lastesse, ühisvara jagamisse või elatise väljamõistmisse puutuvaid vaidlusi. Abielu lahutamise avaldusele lisatakse abielu sõlmimist tõendav dokument. Kui abikaasa ei saa mõjuval põhjusel ühise avalduse esitamiseks isiklikult perekonnaseisuasutusse ilmuda, võib ta esitada notariaalselt tõestatud eraldi avalduse. Võõrkeelsed dokumendid tuleb esitada perekonnaseisuasutusele koos notari, konsulaarametniku või vandetõlgi kinnitatud tõlkega. Abielukande aluseks olev välisriigi dokument peab olema legaliseeritud või kinnitatud *apostille* ga, kui välisleping ei näe ette teisiti.

Notari juures lahutatakse abielu abikaasade isikliku ühise kirjaliku avalduse alusel. Abielu lahutamise avaldusele lisatakse abielu sõlmimist tõendav dokument. Kui abikaasa ei saa mõjuval põhjusel ühise avalduse esitamiseks isiklikult notari bürosse ilmuda, võib ta esitada notariaalselt tõestatud eraldi avalduse. Võõrkeelsed dokumendid tuleb esitada perekonnaseisuasutusele koos notari, konsulaarametniku või vandetõlgi kinnitatud tõlkega. Abielukande aluseks olev välisriigi dokument peab olema legaliseeritud või kinnitatud *apostille* ga, kui välisleping ei näe ette teisiti.

Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas esitatakse hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi. Abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise hagi esitamisel kohtule peab hagiavaldus vastama tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud tsiviilhagi kõigile vorminõuetele. Hagiavaldus ja dokumentaalsed tõendid tuleb esitada kohtule kirjalikult või elektrooniliselt ning eesti keeles A4 formaadis.

Hagiavalduses märgitakse kohtu nimi, nii avaldaja ja kostja (abikaasad) kui ka ühiste alaealiste laste isikuandmed. Samuti tuleb märkida kes lapsi ülal peab ja kasvatab, kelle juures lapsed elavad ning ettepanek vanemaõiguste ja laste kasvatamise edasiseks korraldamiseks. Lisaks märgitakse hagiavalduses hageja selgelt väljendatud ja hagi aluseks olevad faktilised asjaolud; hageja peab loetlema ning esitama hagiavalduses tema käsutuses olevad tõendid.

Ühisvara jagamise korral tuleb hagiavalduses lisaks eelnevale ära märkida ka vara koosseis ja asukoht, määrata kõigi hageja asjade väärtus ning ettepanek ühisvara jagamiseks. Kui abikaasad on sõlminud abieluvaralepingu, tuleb see hagiavaldusele lisada.

Hagiavaldusele peab alla kirjutama hageja või tema esindaja. Esindaja puhul lisatakse sellele volikiri või muu dokument, mis tema volitusi tõendab.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Kui menetlusabi taotleja ei suuda oma majandusliku seisundi tõttu menetluskulusid tasuda või kui ta suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena ja on piisav alus eeldada, et kavandatav menetluses osalemine on edukas, võib kohus vabastada ta täielikult või osaliselt õigusabi kulude kandmisest ja jätta need riigi kanda.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsuse saab apellatsioonimenetlust reguleerivate üldsätete kohaselt edasi kaevata, kui apellant leiab, et esimese astme kohtu otsus põhineb õigusnormi rikkumisel (nt esimese astme kohus on materiaalsooiguse või menetlusõiguse normi ebaõigesti kohaldanud).

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Tulenevalt Euroopa Nõukogu määrusest (EÜ) 2201/2003 tunnustatakse Euroopa Liidu siseselt (v.a Taani) ühes liikmesriigis tehtud otsust abielulahutuse kohta automaatselt teistes liikmesriikides ilma, et selleks oleks vaja erimenetlust.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamiseks tuleb pöörduda Euroopa Nõukogu määruses (EÜ) 2201/2003 avaldatud nimekirjas välja toodud liikmesriigi apellatsioonikohta poole.

Eestis on selleks kohtuks ringkonnakohus.

Kohtulahendi edasikaebamise kord ja tähtaeg sätestatakse kohtulahendis.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Abielu lahutamisel kohaldatakse selle riigi õigust, kus on abikaasade ühine elukoht. Kui abikaasadel on elukoht eri riikides, kuid neil on ühine kodakondsus, määratakse abielu üldised õiguslikud tagajärjed selle riigi õigusega, mille kodanikud nad on. Kui abikaasade elukohad on eri riikides ja neil on erinev kodakondsus, määratakse abielu üldised õiguslikud tagajärjed selle riigi õiguse alusel, kus oli nende viimane ühine elukoht, kui ühe abikaasa elukoht on selles riigis. Kui eelnevalt nimetatud alustel ei ole võimalik abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele kohaldatavat õigust kindlaks määrata, kohaldatakse selle riigi õigust, millega abikaasad on muul viisil kõige tugevamalt seotud.

Kui abielu lahutamine ei ole eelnevalt nimetatud õiguse järgi lubatud või on lubatud ainult väga rangetel tingimustel, kohaldatakse selle asemel Eesti õigust, kui ühel abikaasal on elukoht Eestis või Eesti kodakondsus või kui tal oli abielu sõlmimise ajal elukoht Eestis või Eesti kodakondsus.

Viimati uuendatud: 29/10/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Iirimaa

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Ühe asjaomase abikaasa alaline elukoht oli menetluse algatamise kuupäeval Iirimaa VÕI

ühe abikaasa tavapärase elukoht oli sellele kuupäevale eelnenud ühe aasta jooksul Iirimaa.

([1996. aasta perekonnaseaduse \(lahutus\)](#) artikli 39 lõike 1 punktid a ja b).

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Kohus (ringkonnakohus samaaegselt kõrgema kohtuga – artikli 38 lõige 1) peab olema veendunud, et

menetluse algatamise kuupäevaks on abikaasad viimase viie aasta jooksul elanud teineteisest lahus vähemalt neli aastat järjest või kokku neli aastat NING

et abikaasade leppimine ei ole tõenäoline

NING

et abikaasade või mis tahes ülalpeetavate pereliikmete suhtes on tehtud või tehakse ülalpidamisega seotud korraldused, mida kohus peab asjaoludest lähtuvalt asjakohaseks.

(Seaduse artikli 5 lõige 1).

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielu lahutatakse kohtumäärusega ja abikaasad võivad seejärel uuesti abielluda (artikli 10 lõige 1).

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Koos lahutusmäärusega võib kohus teha vara jagamist käsitleva korralduse (seaduse artikli 14 lõige 1), mille kohaselt vara võidakse müüa, jagada võrdselt või ebavõrdselt või siis anda ainult ühe abikaasa omandusse.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Koos lahutusmäärusega võib kohus teha korraldusi, mida ta peab vajalikuks iga väikelapsest ülalpeetava perekonnaliikme heaolu, eestkoste või suhtlusõiguse tagamiseks (seaduse artikli 5 lõige 2). Lapse heaolu on kõige olulisem.

(Lisateavet leiata teabelehel „Vanemlik vastutus – Iirimaa”).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Koos lahutusmäärusega võib kohus teha ülalpidamismääruse ühe abikaasa kasuks, kusjuures see abikaasa jääb uuesti abielludes ülalpidamise saamise õigusest ilma (seaduse artikkel 13).

Kohus võib ühe abikaasa kasuks teha ka korralduse pensionisummade kohandamise kohta (seaduse artikkel 17).

(Lisateavet leiata teabelehel „Elatisnõuded – Iirimaa”).

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Lahuselu (kohtulik lahuselu) aitab võõrdunud abikaasadel oma elud ümber korraldada, et püsivalt lahus kolida.

Kohtuliku lahuselu määrus võimaldab selle määrase väljastanud kohtul anda ulatuslikke lisakorraldusi seoses lastega, toetuse maksimisega, ühekordsete maksetega, pensioniõigustega, pere ühise eluasemega ja muu varaga. Kohtuliku lahuselu määрусega abielu ei lahutata. Sellest tulenevalt peavad võõrdunud abikaasad, kellega seoses tehti lahuselu määrus ja kes soovivad uuesti abielluda, oma abielu kõigepealt lahutama.

([1989. aasta kohtuliku lahuselu ja perekonnaseaduse muutmise seaduse](#) artikkel 8).

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu eeltingimusteks võib olla ükskõik milline järgmistest tingimustest:

1) abikaasa on toime pannud abielurikkumise;

2) abikaasa ebamõistlik käitumine ja julmus;

3) abikaasa hülgamine üheks aastaks;

4) abikaasad on elanud lahus ühe aasta ja mõlemad abikaasad on nõus avalduse esitamisega;

5) abikaasad on elanud lahus kolm aastat;

6) abielu on lõppenud sellisel ulatuses, et kohus on veendunud, et tavapäraseid abielulisi suhteid ei ole olnud vähemalt ühe aasta jooksul.

([1989. aasta kohtuliku lahuselu ja perekonnaseaduse muutmise seaduse](#) artikkel 2).

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu alustamise korral lõpeb kooselukohustus, kuid abielu siiski ei lahutata. Naine võib jätkuvalt kasutada oma abikaasa nime.

Rahalises mõttes jääb alles kohustus pidada ülal teist abikaasat ning võidakse määrata elatis, kuigi abikaasade süüd ei saa arvesse võtta. Kuid nagu ka lahutuse puhul, tähendab kohtuotsus abielusuhete lõppemist ja lõpetamist.

Pärimisõigus jääb alles, välja arvatud juhul, kui abikaasa on kohustatud perekonna ühisest kodust välja kolima selle alusel, et lahuselus on süüdi ainult tema.

Pooled võivad taotleda kohtult määruse tühistamist. Kohus tühistab määruse, kui ta on veendunud, et abikaasad on leppinud ja soovivad kooselu jätkata.

Lahuselu muutmine lahutuseks

Ühe abikaasa avalduse alusel võib lahuselu käsitleva kohtuotsuse muuta õiguse enese põhjal (*ipso jure*) abielu lahutamist käsitlevaks kohtuotsuseks, kui lahuselu on kestnud kolm aastat. Sellisel juhul lahutab kohtunik abielu ja teeb otsuse selle õiguslike tagajärgede kohta.

Kui lahuselu võimaldati ühise avalduse alusel, võib lahuselu muuta lahutuseks vaid uue ühise avalduse alusel.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

See tähendab, et kehtetuks tunnistatud abielu pooled ei oleks justkui teineteisega kunagi abielus olnud.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Täidetud peab olema üks järgmistest tingimustest:

ühe abikaasa alaline elukoht oli menetluse algatamise kuupäeval lirimaal;

ühe abikaasa tavapärane elukoht oli sellele kuupäevale eelnenud aasta jooksul lirimaal;

üks abikaasadest suri enne seda kuupäeva

ning

tema alaline elukoht oli surma ajal lirimaal või

tema tavapärane elukoht oli sellele kuupäevale eelnenud aasta jooksul olnud lirimaal.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu käsitatakse nii, nagu seda ei oleks kunagi eksisteerinud. Pooled võivad uuesti abielluda. Pooltel puudub vastastikune pärimisõigus ning samuti kohustus teist poolt üleval pidada või toetada. Abielu jooksul paarile sündinud lapsi käsitatakse väljaspool abielu sündinud lastena.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Finants- ja varaküsimustes ning ülalpeetavaid järelelüljaid käsitlevates küsimustes võidakse püüda saavutada kohtuvälist kompromissi lepituse abil, kuid vaid kohus saab teha kohtuliku lahuselu või abielu lahutamise määruse.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Ringkonnakohus samaaegselt kõrgema kohtuga on pädev tegema otsust lahutust, kohtulikku lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva avalduse kohta.

Lahutusmenetluse või kohtuliku lahuselu menetluse algatamiseks ringkonnakohtus esitatakse asjaomase ringkonnakohtu kantseleile tsiviilhagi ning menetlus on reguleeritud 2001. aasta ringkonnakohtu kodukorra korralduse nr 59 eeskirjaga nr 4.

Kõrgemas kohtus toimub lahutusmenetluse või kohtuliku lahuselu menetluse algatamine spetsiaalse kohtukutse alusel, mille väljastab keskkantselei.

Menetlus on reguleeritud kõrgema astme kohtute kodukorra korraldusega nr 70 A (õigusakt nr 343, 1997). Abielu kehtetuks tunnistamise menetlus

algatatakse kõrgemas kohtus hagi esitamisega keskkantseleile. Menetlus on reguleeritud kõrgema astme kohtute kodukorra korraldusega nr 70.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Jah, [õigusabiameeti](#) kaudu, kusjuures hinnatakse vahendite ebapiisavust.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Kõrgema kohtu otsus, mis tehakse seoses ringkonnakohtus lahutusmenetluse, kohtuliku lahuselu menetluse või abielu kehtetuks tunnistamise menetluse tulemusel tehtud otsuse peale esitatud apellatsiooniga, on lõplik ja seda ei ole võimalik edasi kaevata ([1936. aasta kohtute seaduse](#) artikkel 39).

Kui lahutusmenetlus, kohtuliku lahuselu menetlus või abielu kehtetuks tunnistamise menetlus algatatakse kõrgemas kohtus, saab kõigi nende menetlustega seotud kõrgema kohtu otsuste peale esitada apellatsiooni ülemkohtule.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Konkreetselt otsuse saamiseks pöörduge lirimaal kohtu (ringkonnakohtu või kõrgema kohtu) poole vastavalt [1995. aasta perekonnaseaduse](#) artikli 29 lõike 1 punktidele d või e. Ringkonnakohtusse pöördumiseks tuleb esitada tsiviilhagi. Kõrgema kohtu poolt pöördumiseks tuleb kasutada spetsiaalset kohtukutset.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

lirimaa kohtutesse, sest lahutuse põhiseadusliku staatuse alusel määratakse kindlaks, kas välisriigis tehtud lahutusotsust on võimalik lirimaal tunnustada, s. t pöörduda tuleks kõrgema kohtu või ringkonnakohtu poole.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

lirimaal lahutuse saamise tingimused on sätestatud 1996. aasta perekonnaseaduse (lahutus) artiklis 38.

Abikaasa, kes ei ela lirimaal või kes ei ole lirimaa kodanik, võib taotleda lahutust lirimaal, kui tema puhul on täidetud üks 1996. aasta perekonnaseaduse (lahutus) artikli 39 lõike 1 punktides a ja b sätestatud tingimustest. lirimaa kohtute pädevus lahutusasjades põhineb elukohal ja mitte kodakondsusel.

Seonduvad lingid

[lirimaa kohtute amet](#)

Oasis: teave avalike teenuste kohta

Viimati uuendatud: 12/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õigusliku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Kreeka

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamiseks on vajalik kohtuotsus, mida ei saa enam edasi kaevata (tsiviilseadustiku (*Αστικός Κώδικας*) artikkel 1438 ja sellele järgnevad artiklid).

Lahutusmenetlusi on kahte liiki.

Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel (*συμβαίητικό διαζύγιο*), nõustuvad abikaasad lahutama oma abielu kirjaliku kokkuleppega, mille

allkirjastavad nemad ja nende advokaadid või ainult nende advokaadid, kui advokaatidele on antud konkreetsed volitused abikaasade nimel tegutsemiseks.

Abikaasad peavad olema olnud abielus vähemalt kuus kuud. Kui neil ei ole alaealisi lapsi, lahutatakse abielu kohtuväliselt, s.t piisab eespool nimetatud

kokkuleppel. Kuid kui neil on alaealised lapsed, tuleb nimetatud kokkuleppele lisada teine abikaasade vahel sõlmitud kirjalik kokkulepe, milles määratakse kindlaks laste hooldusõigus ja nendega suhtlemise õigus. Kõik need kokkulepped esitatakse pädevale ühe kohtunikuga esimese astme kohtule (*Μονομελές Πρωτοδικείο*), kes kinnitab need kokkulepped ja kuulutab abielu lõppenuks hagita menetluse korras.

Vaidlustatud lahutuse (*διαζύγιο κατ' αντιδικία*) puhul taotleb üks abikaasa abielu lõppemise alustele tuginedes abielu lahutamist, esitades selleks lagi pädevale ühe kohtunikuga esimese astme kohtule, või siis esitavad mõlemad abikaasad hagiavaldused eraldi.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Vaidlustatud lahutuse puhul on lahutamise alused järgmised (tsiviilseadustiku artikkel 1439).

Abielusuhted on lõppenud kostja või mõlema abikaasa süül selliselt, et on alust arvata, et abielusuhte jätkumine ei oleks hageja jaoks vastuvõetav. Abielu purunemise eeldus – kostja võib püüda seda ümber lükata – eksisteerib topeltabielu, abielurikkumise või hageja hülgamise korral ning samuti juhul, kui kostja on ohustanud hageja elu või tarvitanud hageja vastu koduvägivalda.

Kui abikaasad on elanud pidevalt lahus vähemalt kaks aastat, eksisteerib abielu lõppemise ümberlükkamatu eeldus ning lahutust võib taotleda isegi juhul, kui abielusuhte lõppemise põhjustas hageja.

Kui üks abikaasa on tunnistatud teadmata kadunuks ja eeldatavalt surnuks, võib teine abikaasa esitada abielu lahutamise avalduse.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Kui abielu lõpetatakse lahutuse teel, ei pea abikaasad enam koos elama ega tegema otsuseid ühiselt. Oma abikaasa perekonnanime võtnud isik võtab üldjuhul tagasi oma nime, välja arvatud juhul, kui ta soovib oma abikaasa nime jätta alles põhjusel, et ta on saavutanud selle nime all teatava ametialase maine või tuntuse kunstnikuna. Abikaasad ei pea enam täitma vastastikuseid kohustusi. Topeltabielu kui abiellumist takistav asjaolu lõpeb. Abielu jooksul oli peatatud ühe abikaasa poolt teise vastu esitatud nõuetega seotud tähtaegade arvestamine, kuid nüüd nende arvestamine jätkub. Lahutusega ei lõpe abikaasade veresugulaste vahelised hõimlusuhted.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutuse korral on kummalgi abikaasal õigus tagasi nõuda talle kuuluv või eeldatavalt talle kuuluv vallasvara isegi juhul, kui seda vara on kasutanud mõlemad abikaasad või ainult teine abikaasa, tingimusel et teine abikaasa ei vaidlusta seda eeldust. Selline õigus on isegi juhul, kui eset võib pidada teisele abikaasale vajalikuks. Kui abikaasa, kelle valduses ese on, keeldub seda üle andmast eseme omanikule, võib omanik esitada lagi omandi või valduse kaitseks või võlaõiguse teostamiseks. Pärast abielu lahutamist võib see abikaasa, kellele kuulub perekonna ühine eluase, esitada lagi omandi kaitseks või võlaõiguse teostamiseks selle abikaasa vastu, kes seda eluaset kasutab. Lahutusega lõpeb varaühisus ning kumbki abikaasa saab selle, millele tal on õigus ühisomandit käsitlevate eeskirjade alusel ja ühisvara jagamisest tulenevalt. Kui vara hulka kuuluva eseme soetas üks abikaasadest abielu jooksul, on teisel abikaasal õigus osale sellest.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Kui abielu lõpetatakse lahutuse teel, võib kohus määrata vanemliku vastutuse kindlaks ühel viisil järgmistest:

- a) kohus võib määrata vanemliku vastutuse või hooldusõiguse ühele vanemale;
- b) kohus võib määrata vanemliku vastutuse või hooldusõiguse mõlemale vanemale ühiselt;
- c) kohus võib jagada vanemliku vastutuse vanemate vahel või
- d) kohus võib määrata vanemliku vastutuse kolmandale isikule.

Lahutatud vanemad on jätkuvalt kohustatud toetama oma lapsi, kes on alaealised ja kellel puudub tööine või isiklikust varast saadav sissetulek või kelle sissetulekust ei piisa enda ülalpidamiseks. Selle kohustuse täitmise üksikasjad määravad kindlaks vanemad ise või vaidluse korral teeb seda kohus.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Kui abielu lõpetatakse lahutuse teel ja endine abikaasa ei ole suuteline end oma sissetuleku või varadega ülal pidama, on tal õigus nõuda teiselt abikaasalt elatist järgmistel juhtudel:

- 1) kui abielu lahutamise ajal on elatist taotleva abikaasa vanus või tervislik seisund selline, et temalt ei saa nõuda enda ülalpidamise eesmärgil sobivale tööle asumist või töötamise jätkamist;
- 2) kui elatist taotleb abikaasa peab hoolitsema alaealise eest, mistõttu ei saa ta sobivale tööle asuda;
- 3) kui elatist taotleb abikaasa ei suuda leida asjakohast regulaarset tööd või kui ta vajab kutsealast väljaõpet; mõlemal juhul on tal õigus saada elatist kuni kolme aasta jooksul alates abielu lahutamisest; või
- 4) mis tahes sellisel juhul, kui abielu lahutamise ajal tuleb elatis välja mõista õigluse põhimõttest lähtuvalt.

Elatise määramisest võib keelduda või elatist võib mõjuvatel põhjustel piirata, eelkõige juhul, kui abielu kestis lühikest aega või kui see abikaasa, kellele võib olla õigus saada elatist, on süüdi abielu lahutamises või on teadlikult vaesestunud. Elatise saamise õigus lõpeb, kui seda saama õigustatud isik abiellub uuesti või alustab kellegagi kooselu. Elatise saamise õigus ei lõpe juhul, kui ülalpidamiskohustuslane sureb. See õigus lõpeb aga elatismakseid saama õigustatud isiku surma korral, välja arvatud juhul, kui õigus on seotud eelneva perioodiga või kui surma ajal on saamata mõned osamaksed.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab, et teatavatele nõuetele mittevastavuse põhjustel tunnistatakse täielikku õigusjõudu omanud abielu kohtuotsusega kehtetuks ja seega ei ole sellisel abielu enam mingit õigusmõju; kehtetuks tunnistatud abielust sündinud mis tahes lapsi käsitatakse siiski jätkuvalt abielust sündinud lastena. Mis tahes suhteliselt tühise akti kehtetuks tunnistamist käsitlevaid eeskirju kohaldatakse ka suhteliselt tühise või tühise abielu kehtetuks tunnistamise suhtes (tsiviilseadustiku artikkel 1372 ja sellele järgnevad artiklid).

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu on võimalik kehtetuks tunnistada põhjusel, et üks abieluks vajalik positiivne tingimus ei olnud täidetud või et eksisteeris mingi absoluutne takistus või et abielu on suhteliselt tühine vea esinemise või sunni avaldamise tõttu.

Leitakse, et positiivne tingimus ei ole täidetud, kui paari tahteavaldused ei ole tehtud isiklikult või on seotud tingimuste või tähtaegadega; kui abikaasad on alaealised ja kohtul ei ole abiellumiseks luba andnud; kui ühel neist on kohtu määratud eestkostja, kes ei ole abiellumiseks nõusolekut andnud, ja kohtult ei ole luba taotletud; või kui üks neist ei olnud abiellumise ajal suuteline mõistma oma tegude tähendust või kui tal puudus otsustusvõime vaimuhaiguse tõttu. Absoluutne takistus esineb siis, kui abikaasad on ülenejad või alanejad veresugulased otsejoones ükskõik millise astmeni või küljoones neljanda astmeni; kui nad on ülenejad või alanejad hõimlased otsejoones ükskõik millise astmeni või küljoones kuni kolmanda astmeni; või kui tegemist on topeltabieluga või abikaasade vahel on lapsendamisest tekkinud suhted.

Abielu ei pea pärast selle sõlmimist kehtetuks tunnistama, kui abikaasad nõustuvad vabal tahtel täielikult abieluga; kui abiellumisluba mitteomanud alaealised saavad hiljem kohtult loa; kui abiellumisluba mitteomanud alaealine saab 18aastaseks ja nõustub abieluga; kui teovõimetu abikaasa omandab teovõime ja

nõustub abieluga; kui eestkostja või kohus või teovõime omandanud abikaasa nõustub abieluga; või kui isik, kes toimis vea alusel või sunni tõttu, nõustub abieluga pärast vea kõrvaldamist või sunni lõppemist. Abielu ei eksisteeri, kui ei ole tehtud tahteavaldust linnapea ja tunnistajate juuresolekul tsiviilõigusliku abiellumise puhul või kui kirikliku laulatuse puhul ei ole abielu sõlmimist kinnitanud õigeusu kiriku preester või mõne muu Kreekas tegutseva usulahu vaimulik. Sellisel juhul puuduvad abielul õiguslikud tagajärjed ning avalduse abielu tühistamiseks tunnistamise kohta võib esitada mis tahes isik, kellel on asjas õigustatud huvi.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Põhimõtteliselt tunnistatakse abielu õiguslikud tagajärjed kehtetuks tagasiulatuvalt. See kehtib kõigi abikaasadevaheliste isiklike, pere- ja varasuhete suhtes. Seega kaob abielu kehtetuks tunnistamisega abikaasade vastastikune seadusjärgse pärimise õigus ja seda tagasiulatuvalt kuni abielu sõlmimiseni. Samuti muutuvad abielu kehtetuks tunnistamise tulemusel õigustühiseks kõik abikaasade ja kolmandate isikute vahelised õiguslikud tehingud, mis nad sõlmisid abielupaarina kas nende kooseluga seotud vajadustest lähtuvalt või teise abikaasa vara haldamise eesmärgil. Arvesse tuleb võtta siiski paariga tehinguid sõlminud ja heas usus toimunud kolmandate isikute huve. Kui abielu sõlmimise ajal ei olnud abikaasad või üks neist teadlik abielu tühisusest, kehtivad abielu tühisusest tulenevad õiguslikud tagajärjed nende abikaasade või selle abikaasa suhtes vaid alates abielu kehtetuks tunnistamisest; abikaasal, kes ei olnud abielu sõlmimise ajal teadlik abielu tühisusest, on õigus saada teiselt abikaasalt elatist, kui see teine abikaasa oli abielu tühisusest teadlik juba abielu sõlmimise hetkest, ja teise abikaasa pärijatelt, kui teine abikaasa peaks pärast abielu kehtetuks tunnistamist surema. Analoogia põhjal kohaldatakse samu eeskirju, mida lahutusegi puhul. Samasugune õigus saada elatist on ka sellel abikaasal, keda sunniti abielluma ähvardustega või õigusvastaselt või üldlevinud kõlblusnormide vastaselt, kui abielu tunnistatakse kehtetuks või kui abielu lõpeb teise abikaasa surma tõttu (tsiviilseadustiku artikkel 1383).

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Ei.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Ühe kohtunikuga esimese astme kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας*) artikli 17 lõige 1) on pädev lõpetama abielu lahutuse teel, kui abielu lõppemise on põhjustanud üks abikaasa või mõlemad abikaasad või kui üks abikaasa on teadmata kadunud ja eeldatavalt surnud; tunnistama kehtetuks tühist või suhteliselt tühist abielu; tunnistama abielu tühisteks; ning tegema abielu jooksul otsuseid abikaasadevaheliste abielust tulenevate suhete kohta. Järgitakse abieluvaidluste lahendamiseks kehtestatud kohtumenetlust, mida muudeti seadusega nr 4055/2012.

Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel, on samuti pädev ühe kohtunikuga esimese astme kohus, kuid järgitakse hagita asjade jaoks ette nähtud menetlust. Pädev kohus on abikaasade viimase ühise elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 39); või nende alalise elukoha järgne kohus, kui üks abikaasa elab endiselt seal; või kostja alalise elukoha järgne kohus (seadustiku artikkel 22); või ühise avalduse korral ühe abikaasa alalise elukoha järgne kohus; või hageja alalise elukoha järgne kohus, kui ta on seal elanud vähemalt aasta vahetult enne avalduse esitamist või vähemalt kuus kuud, kui ta on Kreeka kodanik või kui mõlemad abikaasad on Kreeka kodanikud. Mis tahes vastuhagi menetleb sama kohus. Elatishagi võib liita abielu lahutamise, abielu kehtetuks tunnistamise või abielu tühisteks tunnistamise hagiga ning seejärel menetleb neid koos pädev ühe kohtunikuga esimese astme kohus, järgides abieluasjade jaoks kehtestatud menetlust ja võttes arvesse selle menetluse puhul ette nähtud piiranguid. Peale selle võib hagiga liita vanemliku vastutuse ja suhtlusõiguse kindlaksmääramise avalduse ning nende asjade kohta teeb otsuse ühe kohtunikuga esimese astme kohus, järgides seadustiku artiklis 681B ja sellele järgnevatel artiklites sätestatud erimenetlust.

Hagi esitatakse kohtu kantseleile. Kohtusekretär määrab kindlaks istungi toimumise kuupäeva ning märgib selle kuupäeva hagi koopiatele. Hageja advokaat annab kohtutäiturile juhised istungikuupäevaga varustatud hagiavalduse ning kohtu määratud ajal ja kohas kohtusse ilmumist käsitleva kohtukutse kättetoimetamiseks. Kohtutäitur toimetab hagiavalduse koopia kostjale kätte. Kohtutäitur peab hagiavalduse koopia kätte toimetama 60 päeva jooksul, kui kostja alaline asukoht või elukoht on Kreekas, ning 90 päeva jooksul, kui kostja alaline asukoht või elukoht on välisriigis või kui kostja aadress ei ole teada. Kui hagi tuleb kätte toimetada välisriigis isikule, kelle aadress ei ole teada, kohaldatakse menetluse algatamise avalduse kättetoimetamise suhtes analoogia põhjal ELi eeskirjadega kehtestatud sätteid ning konkreetselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades või vajaduse korral 15. novembri 1965. aasta Haagi konventsiooni või kahe- või mitmepoolsetes lepingutes sätestatud eeskirju.

Abikaasade varasuhete, lahutuse ja lahusele suhtes (tsiviilseadustiku artiklid 14, 15 ja 16) kohaldatakse järgmist materiaalõigust järgmises prioriteetsuse järjekorras:

- 1) selle riigi materiaalõigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad viimati abielu jooksul koos olid, tingimusel et vähemalt ühel abikaasal on endiselt selle riigi kodakondsus;
- 2) selle riigi materiaalõigust, kus asus abikaasade viimane ühine alaline elukoht abielu jooksul; või
- 3) selle riigi materiaalõigust, millega neil on tugevaimad sidemed.

Vanemate ja lapse vaheliste suhete suhtes (tsiviilseadustiku artiklid 18 ja 19) kohaldatakse järgmist õigust järgmises prioriteetsuse järjekorras:

- a) selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad viimati koos olid;
- b) selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane ühine alaline elukoht; või
- c) selle riigi õigust, mille kodanik on laps. Kui lapsel on nii Kreeka kui ka välisriigi kodakondsus, kohaldatakse Kreeka õigust, ning kui lapsel on rohkem kui ühe välisriigi kodakondsus, kohaldatakse selle riigi õigust, millega lapsel on kõige tugevamad sidemed.

Lex fori põhimõtte kohaselt kohaldatakse Kreeka menetlusõigust, kuid selle suhtes on ülimaliselt Euroopa Liidu õigus ja muud välislepingud vastavalt põhiseaduse artiklile 28. Poolt esindavale advokaadile tuleb anda konkreetsed volitused poole nimel tegutsemiseks või siis peab ta ilmuma kohtusse koos esindatava poolega. Tõendite kogumise ajal tuleb kohtus esitada abielutunnistus, perekonnaseisu tõendav dokument ja muud dokumendid. Tunnistajad annavad ütlusi ja menetlusedokumente esitatakse avatud kohtuistungil. Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel, peavad pooled oma abielu lahutamise soovi kinnitama kirjaliku kokkuleppega, mille on allkirjastanud nad ise, nende volitatud advokaadid või siis nii nemad ise kui ka advokaadid. Samuti tuleb lisada kokkulepe, mis käsitleb laste hooldusõiguse ja suhtlusõiguse korraldamist. Kohus kinnitab kokkulepped ja kuulutab abielu lahutatuks. Poolte ütluste hindamisel kasutab kohus oma kaalutusõigust. Kohus ei kuula menetlusosalisi ära vande all ning ei küsitle tunnistajana poolte lapsi, kuid tunnistajad ja eksperdid peavad andma ütlusi vande all. Lahutusasja menetlev kohus püüab pooli lepitada. Asjaolu, et kostja ei ilmu kohtusse, ei mõjuta asjas kohtuotsuse tegemist. Kui üks pool sureb ajal, mil kohtuotsust on veel võimalik edasi kaevata, siis kohtuasi langeb ära. Abielu kehtetuks tunnistamise avalduse võib esitada ka prokurör ning sellisel juhul peab tema esitama menetlusedokumendid. Kui menetlusosaline sureb, siis menetlus peatatakse ning seda võivad jätkata menetlusosalise pärijad. Kui abielu kehtetuks või tühisteks tunnistamise hagi esitab prokurör, suunatakse see mõlema poole vastu, ning kui üks neist on surnud, suunatakse see selle poole pärijate vastu.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Jah, teataval tingimustel. Eelkõige on õigusabi võimalik saada siis, kui tõendatakse, et menetluse pool ei suuda ise tasuda asja kohtuliku arutamise kaasnevaid kulusid, seadmata sellega ohtu tema ja ta perekonna ülalpidamiseks vajalikke vahendeid, tingimusel et hagi ei ole ilmselgelt alusetu või mittetulemuslik. Taotlus tuleb esitada kohtunikule, kes asja menetleb või kellele hagiavaldus on esitatud. Mitme kohtunikuga esimese astme kohtu puhul

tuleb taotlus esitada kohtu esimehele ning kohtuasjaga mitteseotud küsimuste puhul tuleb taotlus esitada hageja elukohajärgsele piirkondlikule tsiviilkohtule (*επιρωδικείο*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 194 ja sellele järgnevad artiklid).

Taotluses tuleks esitada hagi kokkuvõtte, kohtuistungil esitatavad tõendid ja tõendid, mis kinnitavad õigusabi saamiseks vajalike tingimuste täitmist. Lisada tuleks mitmed toetavad dokumendid.

Taotleja alalise või ajutise elukoha järgse linna linnapea või kohaliku omavalitsusüksuse volikogu esimehe (tasuta) väljastatud tõend, milles on märgitud taotleja ametikoht ning kirjeldatud tema rahalist olukorda ja perekonnaseisu.

Taotleja alalise või ajutise elukoha järgse maksuinspektori (tasuta) väljastatud tõend, milles kinnitatakse, et taotleja esitas kolmel viimasel aastal tuludeklaratsiooni või mis tahes muud liiki otsese maksu deklaratsiooni ning et pärast deklaratsiooni läbivaatamist kiideti see heaks.

Taotluse kohta otsust tegev kohus võib kostja ja taotleja kohtusse kutsuda selle eest tasu nõudmata. Advokaadi kohalviibimine ei ole vajalik. Kui kohus peab tõenäoliseks, et eespool osutatud tingimused on täidetud, võimaldab ta taotlejale õigusabi. Seda tuleb teha iga kohtuasja puhul eraldi. Õigusabi antakse seoses asjaomase kohtuasjaga kõigil apellatsioonitasanditel ning seda antakse ka seoses lõpliku kohtuotsuse jõustamisega. See menetluse pool, kelle õigust õigusabile on sel viisil tunnustatud, on ajutiselt vabastatud kohtukulude ja menetluskulude tasumisest üldiselt, s.t notarite ja kohtutäiturite tasude, tunnistajate kulude ning ekspertide, advokaatide ja mis tahes muude esindajate tasude maksmisest, ning kohustusest anda nende kulude katteks tagatis. Isiku võib ajutiselt kohtukulude tasumisest vabastada ka osaliselt.

Õigusabi saamine ei mõjuta kohustust kanda mis tahes kulusid, mis mõistetakse välja teise poole kasuks. Taotluse alusel võib kohus õigusabi andmist käsitlevas otsuses või hiljem määrata advokaadi, notari või kohtutäituri, kes peab abistama õigusabi saavat isikut. Nad peavad järgima neile antud juhiseid ning otsus ise kujutab endast luba tegutsemiseks.

Õigusabi saamise õigus lõpeb seda saama õigustatud isiku surma korral, kuid toiminguid, mille tegemist ei saa edasi lükata, võib teha pärast isiku surma varem antud juhiste põhjal. Peale selle võib kohus õigusabi andmise tühistada või seda piirata omal algatusel või prokuröri ettepaneku alusel, kui tõendatakse, et õigusabi andmise tingimused ei olnud kunagi täidetud või kui need ei ole enam täidetud või kui asjaolud on muutunud. Kulude tasumine on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 190–193.

Seega, kui kohtuotsusega mõistetakse kohtukulud välja õigusabi saanud isiku vastaspoolelt, kogutakse templimaks, tasu täitmisele pööratava otsuse koopia eest ja muud tasud vastavalt riigi tulu kogumist käsitlevatele õigusnormidele. Seevastu õigusabi saanud isikule, tema advokaatidele või muudele õigusesindajatele või kohtuametnikele võlgnetavad summad mõistetakse välja asjaomastele isikutele ja kogutakse vastavalt täitemenetlust käsitlevatele õigusnormidele. Samamoodi nõutakse õigusabi saanud isikult väljamõistetud kulud sisse kohe, kui õigusabi andmise tingimused ei ole enam täidetud ja see asjaolu on kinnitust leidnud. Kui menetluse pooled said õigusabi valetõendite või valetõe esitamise tulemusel, määrab kohtunik, kes otsustab õigusabi andmise tühistada, rahaträhi summas 100–200 eurot, mis tuleb tasuda õigusvaldkonna esindajate kindlustusfondi. Sellega ei kao nende isikute kohustus tasuda summad, mille tasumisest nad vabastati, ning samuti ei takista see kriminaalsüüdistuse esitamist.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah. Kohtuasja kaotanud pool võib esitada apellatsiooni territoriaalse pädevusega apellatsioonikohtule (*Εφετείο*) lahutust, tühise või suhteliselt tühise abielu kehtetuks tunnistamist või abielu tühise tunnistamist käsitleva kohtuotsuse peale 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil kohtuotsus talle kätte toimetati, kui tema alaline või ajutine elukoht on Kreekas, või 60 päeva jooksul, kui tema alaline või ajutine elukoht on välisriigis või kui tema elukoht ei ole teada, ning kolme aasta jooksul alates kohtuotsuse avaldamisest, kui kohtuotsust kätte ei toimetatud. Kui isik, kellele oleks olnud õigus esitada apellatsioon, on surnud, hakatakse apellatsiooni esitamise tähtaega arvestama kuupäevast, mil kohtuotsus toimetatakse kätte tema üldõigusjärglastele või annakasaajatele.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Praegu kehtivas nõukogu määruses (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, on sätestatud põhimõtte, et ühes ELi liikmesriigis tehtud otsuseid tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Igaüks, kes soovib abielulahutust, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse tunnustamist Kreekas, peaks pöörduma selle isiku alalise elukoha järgse ühe kohtunikuga esimese astme kohtu poole, kelle vastu kohtuotsus täitmisele soovitakse pöörata, või täitmisele pööramise koha järgse ühe kohtunikuga esimese astme kohtu poole.

Määratakse kindlaks kohtuistungile kuupäev ning hagiavalduse koopia tuleb toimetada teisele poolele koos dokumendiga, milles on esitatud istungi toimumise kuupäev ja kutse kohtuistungile ilmumiseks. Kohus ei saa läbi vaadata otsuse teinud kohtu pädevust. Kohus saab kaaluda seda, kas otsuse tunnustamine oleks vastuolus Kreeka avaliku korraga; kas menetluse algatamise dokument toimetati kostjale kätte piisavalt vara, et kostja saaks enda kaitsta, või kas kostja on nõustunud kohtuotsusega selgesõnaliselt; ning kas kohtuotsus on vastuolus varasema kohtuotsusega, mis on tehtud samade poolte vahelises menetluses liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse, või teises liikmesriigis või ELi mittekuulvas riigis, kui kohtuotsus vastab tingimustele, mille täitmine on vajalik otsuse tunnustamiseks selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse. Kui vastused rahuldavad kohut, siis ta tunnustab kohtuotsust.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Selleks et vaidlustada Kreekas tehtud otsust tunnustada teise ELi liikmesriigi kohtu tehtud otsust, tuleb pöörduda selle apellatsioonikohtu poole, mis menetleb asjaomase madalama astme kohtu otsuste peale esitatud apellatsioone. Apellatsioon tuleb esitada ühe kuu jooksul alates otsuse kättetoimetamise kuupäevast, välja arvatud juhul, kui see menetluse pool, kellega seoses tunnustamist soovitakse, elab alaliselt muus liikmesriigis kui see, kus otsus täidetavaks tunnustati – sel juhul on apellatsiooni esitamiseks aega kaks kuud alates otsuse kättetoimetamise kuupäevast. Vahemaa tõttu tähtaega pikendada ei saa. Kui isik, kellega seoses otsuse tunnustamist soovitakse, ei ilmu kohtusse, peab kohus menetluse peatama, et oleks võimalik teha kindlaks, et asjaomane isik on nõuetekohaselt ja õigeaegselt kohtusse kutsutud või et selleks on astunud kõik võimalikud sammud. Apellatsioonikohtu otsust on võimalik õigusküsimustes vaidlustada Tsiviil- ja Karistusõiguse Ülemkohtus (*Αρειος Πάγος*).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Lahutuse suhtes kohaldatakse järgmist materiaalõigust järgmises prioriteetsuse järjekorras:

- 1) selle riigi materiaalõigust, mille kodanikud menetlusosalised viimati koos olid, tingimusel et vähemalt ühel neist on endiselt selle riigi kodakondsus;
- 2) selle riigi materiaalõigust, kus asus menetlusosaliste viimane ühine alaline elukoht abielu jooksul; või
- 3) selle riigi materiaalõigust, millega neil on tugevaimad sidemed.

Lex fori põhimõtte kohaselt kohaldatakse Kreeka menetlusõigust, kuid selle suhtes on ülimuslik Euroopa Liidu õigus vastavalt Kreeka põhiseaduse artiklile 28.

Viimati uuendatud: 26/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Hispaania

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Pärast reformi, mis viidi ellu seadusega nr 15/2005, ei nõuta Hispaanias abielu lahutamiseks enam eelnevat lahusele või seadusest tulenevate aluste olemasolu ning kohtuasutus võib kohe lahutada abielu (lahutus kuulutatakse välja lõpliku kohtuotsusega).

Abielu lahutamise menetlust võib alustada ühe või mõlema abikaasa avalduse alusel või ühe abikaasa avalduse alusel teise abikaasa nõusolekul. Abielu lahutamise otsuse saamiseks piisab sellest, kui on täidetud järgmised tingimused:

abielu on kestnud kolm kuud, kui lahutust taotlevad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;

abielu on kestnud kolm kuud, kui lahutust taotleb ainult üks abikaasa;

lahutust võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

Eespool esitatud tingimustest võib järeldada, et avalduse esitamiseks ja abielu lahutamiseks piisab sellest, kui üks abikaasa ei soovi enam abielu jätkata. Seejuures ei ole kohtjal õigust seda mõjuvatel põhjustel vaidlustada, kui eespool nimetatud periood on möödunud, kusjuures viimati nimetatud juhul puudub ka igasugune ooteaeg.

Lahutuse asemel võivad abikaasad otsustada alustada lahusele, mille puhul kohaldatakse samu tingimusi, kuid abieluside ei katke. See tähendab, et abikaasad ei ela enam koos, kuid nende abielu ei ole lõppenud – lõpetamine on võimalik üksnes abielu lahutamise otsusega.

Nagu eespool märgitud, saab abielu lahutamise (ja ka lahusele) menetlust alustada järgmistel alustel:

ühe abikaasa avalduse alusel;

mõlema abikaasa avalduse alusel või ühe abikaasa avalduse alusel teise abikaasa nõusolekul.

Esimesel juhul tuleb avaldusele lisada ettepanek meetmete kohta, millega tuleks reguleerida lahutuse või lahusele õiguslikke tagajärgi ning mida arutatakse menetluse käigus, ning kui abikaasad üksmeelt ei saavuta, teeb otsuse kohtuasutus.

Teisel juhul võivad abikaasad esitada kokkuleppe (*convenio regulador*), milles käsitletakse aspekte, milles on kokkuleppele jõutud seoses meetmetega, mis tuleb võtta perekonna ühist eluaset, laste eest hoolitsemist ja laste ülalpidamist, ühisvara jagamist ning abikaasadevahelisi mis tahes elatismakseid käsitlevates küsimustes. Menetlus toimub kohtus ja teovõimetuid alaealisi lapsi hõlmavatel juhtudel teeb otsuse kohtunik. Kui juhtum ei puuduta teovõimetuid alaealisi lapsi, võidakse avaldust menetleda kas kohtus, kuigi sel juhul teeb otsuse kohtusekretär (*Letrado de la Administración de Justicia*), või notari juures notariaalakti täitmisele pööramise kaudu.

Lahusele ja lahutust käsitlevaid sätteid kohaldatakse täiel määral kõigi sama- ja erisooliste isikute abielude puhul, sest seadusega nr 13/2005 tunnistatakse, et meestel ja naistel on õigus abielluda samadel tingimustel ja samade õiguslike tagajärgedega olenemata sellest, kas abikaasad on samast või erinevast soost.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Pärast seadusega nr 15/2005 ellu viidud reformi ei ole Hispaanias abielu lahutamiseks vaja esitada mingeid põhjuseid, sest abielusideme säilitamist loetakse abikaasade vaba tahte väljenduseks.

Ainus tingimus on, et enne lahutusmenetluse algatamist peab abielu sõlmimisest olema möödunud teatav minimaalne aeg (välja arvatud teatavatel juhtudel). See aeg on järgmine:

kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahutust taotlevad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;

kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahutust taotleb ainult üks abikaasa;

lahutust võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielulahutuse esimene õiguslik tagajärg on see, et abieluside on katkestatud. Sellega lõpeb abielusidemest tulenev kooselukohustus ja vastastikuse abistamise kohustus ning mõlemad abikaasad võivad vabalt uuesti abielluda.

Hispaania õiguse alusel ei nõuta, et naine peab abiellumise korral võtma abikaasa perekonnanime, nagu seda võidakse nõuda mõnes muus riigis.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielulahutuse tulemusel lõpeb abikaasade abieluvararežiim ja sellega kaasneb ühisvara jagamine – see on protsess, mis on kindlaks määratud abielu suhtes kohaldatava vararežiimiga.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamise otsus ei mõjuta vanemate ja abielust sündinud laste vahelisi suhteid, välja arvatud seoses isikuhooldusõigusega. Sel puhul peab abielu lahutav kohus tegema otsuse, millega annab isikuhooldusõiguse ühele abikaasale, nähes seejuures ette teise abikaasa külastusõiguse, või mõlemale abikaasale ühiselt.

Ühise isikuhooldusõiguse kohta võivad vanemad sõlmida kokkuleppe (milleni jõutakse kas kokkulepet käsitleva algse ettepaneku alusel või menetluse jooksul). Kohus peab selle kokkuleppe heaks kiitma. Kui kokkulepet ei ole võimalik saavutada, võib kohus määrata ühise isikuhooldusõiguse ühe menetluspoole taotluse alusel pärast seda, kui prokuratuur (*Ministerio Fiscal*) on esitanud aruande, võttes arvesse vajadust tagada lapse huvide nõuetekohane kaitse. Mõnes Hispaania autonoomses piirkonnas (näiteks Aragónis, Baskimaal ja teataval määral Kataloonias) eelistatakse ühist isikuhooldusõigust, mis tähendab, et vaikumisi nähakse ette ühine isikuhooldusõigus, välja arvatud juhul, kui ilmneb asjaolusid, mille puhul on õigustatud teistsugune kord. Samamoodi ja võttes jällegi arvesse alaealiste parimaid huve, võidakse kokku leppida ühe vanema isikuhooldusõiguses ja koguni sega- või hübriidkorras (laste isikuhooldusõigus antakse eri vanematele või mõne lapse isikuhooldusõigus jääb ühele vanemale ja teiste laste puhul kehtib ühine isikuhooldusõigus).

Aluseks on põhimõte, et abielulahutus ei vabasta vanemaid nende kohustustest nende laste ees ning et mõlemad vanemad peavad panustama laste ülalpidamisse, teostades asjaomaste laste suhtes ühist isikuhooldusõigust.

Tavaliselt tähendab see, et laste isikuhooldusõiguse abikaasa peab laste isikuhooldusõiguse saanud abikaasale tegema elatismakseid seni, kuni lapsed saavutavad majandusliku sõltumatuseni või jõuavad olukorda, kus nad peaksid olema majanduslikult sõltumatud, kuid ei ole seda nende enda süül. Kui määratakse ühine isikuhooldusõigus, siis ajal, mil lapsed on ühe vanema juures, kannab tavapärasel viisil seotud kulud (rõivad, toit või eluasemekulud) tavaliselt see vanem, ning ülejäänud kulude jaoks avatakse ühiskonto, kuhu kumbki vanem teeb igakuiseid sissemaksid. Kui aga kahe lapsevanema

rahaline seis on väga erinev, ei takista miski ühte vanemat andmast teisele vanemale teatavat rahasummat, et too saaks kanda lastega seotud kulusid ajal, mil lapsed on tema juures.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutuse tulemusel lõpeb kooselukohustus ja vastastikuse abistamise kohustus, mistõttu ei ole kumbki abikaasa kohustatud teist ülal pidama. Kuid kui abielulahutuse tulemusel tekib abikaasade vahel majanduslik ebavõrdsus, nii et ühe abikaasa rahaline olukord on halvem kui enne abielu lõppemist, on kahju kannatanud abikaasal õigus saada teiselt abikaasalt elatist selle ebavõrdsuse korvamiseks.

Mõnes piirkonnas on sellega seoses vastu võetud erisätted.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Lahuselu korral ei ela abikaasad enam koos. Teisisõnu lõpeb lahuselu tulemusel kooselukohustus, kuid abieluside jääb püsima, mõjutamata ülalpidamist käsitlevaid mis tahes korraldusi, mis on ebavõrdsuse korvamise eesmärgil kokku lepitud. Peale selle ei ole kummalgi abikaasal enam võimalust kasutada teise abikaasa vara abieluga seotud kulude katmiseks. Samuti lõpeb kohtu kinnitatud (ja ka tegeliku) lahuseluga isaduse eeldus, mille puhul eeldatakse, et lapsed, kes on sündinud kuni 300 päeva jooksul pärast lahuselu algust, on abielumehe lapsed.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Nii nagu lahutuse puhul, ei ole pärast seadusega nr 15/2005 ellu viidud reformi Hispaanias lahuselu alustamiseks vaja esitada mingeid põhjuseid, sest abielusideme säilitamist loetakse abikaasade vaba tahte väljenduseks.

Ainus tingimus on, et enne lahuselu menetluse algatamist peab abielu sõlmimisest olema möödunud teatav minimaalne aeg (välja arvatud teatavatel juhtudel). See aeg on järgmine:

kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahuselu taotlevad mõlemad abikaasad või kui seda taotleb üks abikaasa teise abikaasa nõusolekul;

kolm kuud alates abielu sõlmimisest, kui lahuselu taotleb ainult üks abikaasa;

lahuselu võib taotleda pärast abielu sõlmimist ilma mis tahes ooteajata, kui on tõendeid selle kohta, et ohus on avalduse esitanud abikaasa või mõlema või ühe abikaasa laste elu, füüsiline heaolu, vabadus, kõlbeline puhtus või seksuaalvabadus ja -puutumatus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselul on lahutusega samad õiguslikud tagajärjed selle erinevusega, et lahuselu korral abieluside ei katke. Seega on võimalik leppimine ja abielu täielik taastamine, ilma et abikaasad peaksid uuesti abielluma. Et leppimisel oleks õiguslik mõju, tuleb sellest kohut teavitada. Kui aga abikaasadel on ühisvararežiim (näiteks *sociedad de gananciales*, mille kohaselt käsitatakse poolt ühe abikaasa sissetulekust teise abikaasa omandina), siis lahuselu korral see lõpetatakse ja asendatakse varalahususe režiimiga.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine (mida kohaldatakse nii sama- kui ka erisooliste isikute abielude suhtes) hõlmab kohtu kinnitust, et sõlmitud abieluga seoses eksisteerisid puudused, mille tõttu oli abielu algusest peale tühine. See tähendab, et kohtu kinnituse alusel käsitatakse abielu nii, nagu seda ei oleks kunagi eksisteerinudki, mistõttu ei olnud sellisel abielul kunagi õiguslikku mõju. Sellest tulenevalt taastatakse mõlema abikaasa vallalise seisund.

Abielu kehtetuks tunnistamise tulemusel lõpeb abieluvararežiim, toimub varaühisuse likvideerimine ning lõpeb kooselu- ja vastastikuse abistamise kohustus.

Erinevalt lahuselu ja abielu lahutamist käsitlevatest asjadest ei tule tühise abielu korral maksta hüvitist, sest see eeldab kehtiva abielu olemasolu. Seda olukorda leevendab võimalus, et heas usus toimunud abikaasale võidakse välja mõista kahjuhüvitist, kui tema abikaasa toimis abielu sõlmimisel halvast usus. Neid õiguslikke tagajärgi, mis kehtisid enne abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse tegemist, kohaldatakse edasi laste suhtes. Seega on need tagajärjed samasugused nagu lahuselu või abielulahutuse puhul.

Lisaks tsiviilkohtus kehtetuks tunnistamisele tunnustatakse Hispaanias ka tsiviilmõju, mida avaldavad kirikliku kohtu otsused, millega tunnistatakse kehtetuks kanooniline abielu, või paavstlikud otsused, mis puudutavad lühikest teostumatut abielu, mille puhul on nõutav kontrollimenetlus (sarnaneb välisriigi kohtuotsuse tunnustamise menetlusega). Seda kohaldab esimese astme kohus (*Juzgados de Primera Instancia*) (perekonnaasjadele spetsialiseerunud kohus, kui see on olemas). Selline tunnustamine tugineb 3. jaanuaril 1979 Hispaania Kuningriigi ja Püha Tooli vahel sõlmitud õigusasjade lepingule.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu tunnistatakse kehtetuks järgmistel tingimustel.

1. Üks abikaasadest ei andnud nõusolekut abielu sõlmimiseks.

2. Abielu sõlmiti olenemata sellest, et eksisteeris vähemalt üks järgmistest abielu sõlmimist takistavatest asjaoludest:

1. 1) üks abikaasa oli teovõimetu alaealine, välja arvatud juhul, kui asjaomane isik oli üle 14aastane ja oli saanud abiellumiseks kohtu loa (vanuseline piirang);

2. 2) üks abikaasadest oli abielu sõlmimise ajal juba abielus (bigaamia);

3. 3) abikaasad on otsejoones ülenejad või alanejad sugulased või üks abikaasa on teise lapsendatud laps (veresugulus);

4. 4) abikaasad on kuni kolmanda astme sugulussuhtes – onu/tädi ja venna- või õepoeg või venna- või õdetär –, välja arvatud juhul, kui on saadud kohtu luba (veresugulus).

3. Üks abikaasadest on süüdi mõistetud ühe poole endise abikaasa mõrvas või mõrvast osavõtmises, välja arvatud juhul, kui justiitsministeerium on talle armu andnud.

4. Abielu sõlmiti kohtuniku, linnapea või muu ametniku või tunnistajate juuresviibimiseta. Kuid abielu kehtivust ei mõjuta abielu sõlmiva ametiisiku

ebapädevus või asjaolu, et tal puudusid seaduslikud volitused, kui vähemalt üks abikaasadest toimis heas usus ja asjaomane ametiisik täitis oma ülesandeid avalikult.

5. Ühel abikaasadest puudusid abielus sõlmimise ajal õiged andmed teise abikaasa isiku kohta või tema selliste isikuomaduste kohta, mis oleksid võinud mõjutada tema nõusolekut abielu sõlmida.

6. Üks abikaasadest nõustus abielu astuma sunni mõjul või hirmutamise teel.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamise tulemusel käsitatakse abielu algusest peale kehtetuna. Sellest tulenevalt taastatakse abikaasade vallalise seisund.

Kuid laste ja heas usus toimunud abikaasa või abikaasade suhtes jäävad kehtima mis tahes tagajärjed, mis tekkisid kehtetuks tunnistatud abielu jooksul alates selle sõlmimisest kuni kehtetuks tunnistamise otsuse tegemiseni.

Varaühisuse likvideerimise korral ei saa halvast usus toimunud abikaasa osa mingist kasust, mida sai heas usus toimunud abikaasa.

Kuid kui eksisteeris kooselu, võib heas usus toimunud abikaasa saada hüvitist mis tahes sellise majandusliku ebavõrdsuse korvamiseks, mida abielu kehtetuks tunnistamine võis põhjustada.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Hispaanias on perelepitust riigi tasandil reguleeritud 6. juuli 2012. aasta seadusega nr 5/2012, mis käsitleb vahendusmenetluse kasutamist tsiviil- ja

kaubandusasjades ning millega võetakse Hispaania õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/52/EÜ

vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusasjades. Vahenduse suhtes kohaldatakse järgmisi üldpõhimõtteid: vabatahtlikkus ja vaba

valik, erapooletus, neutraalsus ja konfidentsiaalsus. Lisaks neile põhimõtetele kohaldatakse reegleid või suuniseid, mille abil suunatakse vahendusmenetluse poolte tegevust, näiteks heas usus toimimise ja vastastikuse austuse ülesnäitamine ning poolte kohustus teha vahendajaga koostööd ja teda toetada. Eespool nimetatud seadusega nr 5/2012 reguleeritakse vahendust piiriüleste vaidluste korral, st selliste vaidluste korral, mille puhul vähemalt ühe poole asukoht või alaline elukoht asub muus riigis peale teiste mõjutatud poolte asukoha- või elukohariigi, kui pooled otsustavad kasutada vahendust või kui vahenduse kasutamine on kohaldatava õiguse kohaselt kohustuslik. Samuti hõlmab see konflikte, mille võimalik või tegelik lahendamine toimub lepituskokkuleppe alusel olenemata selle sõlmimise kohast. Seda kohaldatakse juhul, kui ühe poole elukohavahetuse järel otsustatakse kokkulepet täita või mõnda selle tagajärge jõustada teise riigi territooriumil. Kui piiriülene vaidlus tekib Euroopa Liidu eri liikmesriikides elavate poolte vahel, määratakse alaline elu- või asukoht kindlaks kooskõlas määruse (EÜ) nr 44/2001 (Brüsseli I määrus) artiklitega 59 ja 60.

Perelepitust käsitatakse Hispaania õiguses kui alternatiivi perevaidluste lahendamisele rangelt kohtumenetluse teel.

Paljud autonoomsed piirkonnad on oma autonoomsete parlamentide kaudu jõustanud perelepitust käsitlevad seadused, sätestades lepituse üldjuhul – teatava erandiga – sotsiaalhoolekandeametite edendatava võimalusena: Andaluusia – 27. veebruari 2009. aasta seadus nr 1/2009 perelepituse kohta Andaluusias; Aragón – 24. märtsi 2011. aasta seadus nr 9/2011 perelepituse kohta Aragónis; Astuuria – 23. märtsi 2007. aasta seadus nr 3/2007 perelepituse kohta; Kanaari saared – 8. aprilli 2003. aasta seadus nr 15/2003 perelepituse kohta; Kantaabria – 28. märtsi 2011. aasta seadus nr 1/2011 vahenduse kohta Kantaabria autonoomses piirkonnas; Castilla–La Mancha – 24. mai 2005. aasta seadus nr 4/2005 perelepituse kui spetsialiseeritud sotsiaalteenuse kohta; Castilla-León – 6. aprilli 2006. aasta seadus nr 1/2006 perelepituse kohta Castilla-Leónis; Kataloonia (eriti oluline selles autonoomses piirkonnas, sest seal on selles valdkonnas välja töötatud oma seadusandlik pädevus, mille puhul nähakse Kataloonia tsiviilseadustiku artikli 233 lõikega 6 ette, et kohtuasutus võib suunata abikaasad lepitust käsitlevale teavitamiskohtumisele, kui ta leiab, et juhtumi asjaolusid arvesse võttes on veel võimalik kokkulepet saavutada); Valencia – 26. novembri 2001. aasta seadus nr 7/2001 perelepituse kohta Valencias; Galicia – 31. mai 2001. aasta seadus nr 4/2001 perelepituse kohta; Balearid – 9. detsembri 2010. aasta seadus nr 14/2010 perelepituse kohta Balearidel; Madrid – 21. veebruari 2007. aasta seadus nr 1/2007 perelepituse kohta Madridis; ning Baskimaa – 8. veebruari 2008. aasta seadus nr 1/2008 perelepituse kohta.

Riigi tasandil lisati 8. juuli 2005. aasta seadusega nr 15/2005 (millega muudeti tsiviilseadustikku ja tsiviilkohtumenetluse seadust seoses lahusele ja abielulahutusega) sama seaduse artiklisse 770, millega reguleeritakse lahusele ja abielulahutust (välja arvatud lahutus vastastikusel kokkuleppel) ning abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat menetlust, uus eeskiri nr 7^a, mille kohaselt võivad pooled vastastikusel kokkuleppel taotleda menetluse peatamist tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 19 lõikes 4 sätestatud üldistel tingimustel eesmärgiga kasutada vahendust.

Piiriüleste abieluvaidluste korral kohaldatakse määruse (EÜ) nr 2201/2003 (Brüsseli IIa määrus) artiklit 55, mille kohaselt peavad keskasutused tegema teise liikmesriigi keskasutuse või vanemliku vastutuse kandja taotluse põhjal konkreetsel juhtudel koostööd määruse eesmärkide saavutamiseks. Sel eesmärgil peavad nad võtma kõik asjakohased meetmed, et muu hulgas hõlbustada vanemliku vastutuse kandjate vahelise kokkuleppe saavutamist vahenduse teel või muul viisil.

Sellistes perekonnaõigusega seotud tsiviilkohtumenetlustes, mis kuuluvad naistevastase vägivalda juhtumitega tegelevate kohtute (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*) pädevusse, on vahenduse kasutamine keelatud.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

a. Kuhu avaldus esitada?

Kui välja on selgitatud Hispaania kohtute rahvusvaheline pädevus (sätestatud määruses (EÜ) nr 2201/2003 abielu kehtetuks tunnistamise, lahusele, abielulahutuse ja vanemliku vastutuse kohta; määruses (EÜ) nr 4/2009 ülalpidamiskohustuse kohta; alates 29. jaanuarist 2019 määruses (EL) 2016/1103 abieluvararežiimide kohta ja kohtute alusseaduse (*Ley Orgánica del Poder Judicial*, LOPJ) artiklis 22c asjade kohta, mida ei ole määrustes sätestatud või mille puhul viidatakse riigi õigusele), et arutada asja Hispaanias, tuleb lahutuse, lahusele või abielu kehtetukstunnistamise avaldus (välja arvatud avaldused, mida käsitleb notar lahusele või lahutuse korral vastastikusel kokkuleppel, ilma et see puudutaks alaealisi lapsi) esitada esimese astme kohtule. Mõnes kohtupiirkonnas on loodud perekonnaõigusele spetsialiseerunud esimese astme kohtud. Konkreetselt on esimese astme kohtud järgmised.

Kohus, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade ühine eluase.

Kui abikaasad elavad eri kohtupiirkondades, võib hageja valida ühe järgmistest kohtutest:

abikaasade viimase ühise eluaseme järgne kohus või

kostja elukohajärgne kohus või

kui kostjal puudub kindlaksmääratud alaline elukoht või asukoht, võib hageja esitada avalduse omal äranägemisel sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostja asub või viimati elas.

Kui ükski eespool nimetatud kriteerium ei ole täidetud, tuleks avaldus esitada hageja elukohajärgse esimese astme kohtu kohtunikule (*Juez de Primera Instancia*).

Kui abielu lahutamist või lahusele taotlevad mõlemad abikaasad ühiselt, võivad nad sellekohase avalduse esitada ühele järgmistest kohtunistest:

abikaasade viimase ühise elukoha alusel pädev kohtunik või

ühe hageja alalise elukoha alusel pädev kohtunik.

Esialgsete ajutiste meetmete võtmist käsitlevaid avaldusi võib menetleda avalduse esitaja alalise elukoha järgse esimese astme kohtu kohtunik.

Lisateavet Hispaania kohtute kohta leiab veebisaidilt <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/organizacion-juzgados>.

Nende juhtumite puhul, mida käsitleb notar (see on alternatiiv kohtumenetlusele, kui pooltel ei ole teovõimetuid alaealisi lapsi – kuigi nendel juhtudel ei tee otsust mitte kohtunik, vaid kohtuametnik), peab ta pöörama asjakohase notariaalakti täitmisele kohas, kus abikaasad viimati koos elasid või kus asus ühe hageja alaline elukoht.

b. Formaalsused ja nõutavad dokumendid

Kui asi otsustatakse esitada kohtule, tuleb abielu kehtetukstunnistamise, lahusele ja abielu lahutamise avaldus esitada kirjalikult ning selle peavad allkirjastama hageja õigusesindajad (*letrado* ja *procurador*). Nende õigusala töötajate teenuseid võivad abikaasad kasutada koos, kui nad taotlevad lahusele või abielu lahutamist ühiselt.

Lahusele, abielu kehtetuks tunnistamise või abielu lahutamise avaldusele tuleb lisada järgmised dokumendid:

abielutunnistus ja kõikide laste sünnitunnistused; pelgalt perekonnaseisukannete raamatu (*Libro de Familia*) väljavõtte esitamisest ei piisa;

dokumendid, millel põhineb hageva abikaasa või hagevate abikaasade avaldus;

dokumendid, mida on vaja abikaasade ja vajaduse korral laste rahalise olukorra hindamiseks, näiteks maksudeklaratsioonid, palgatõendid, pangaväljavõtted, omandiõigust tõendavad dokumendid või kinnisvara registreerimise tõendid, kui poolte vaidlus on seotud varaküsimustega;

vastastikuse kokkuleppe ettepanek, kui lahusele või abielu lahutamist taotletakse ühise avalduse alusel.

Kui otsustatakse pöörduda notari poole (lahuselu või lahutus vastastikusel kokkuleppel ilma teovõimetute alaealiste lasteta), on ülaltoodud dokumendid vajalikud notariaalse dokumendi täitmisele pööramiseks, ja kuigi kohal viibib ka notar, peab abikaasadel avaliku notariaalse dokumendi täitmiseks olema kaasas õigusesindaja.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Hispaania tunnustab Hispaania kodanike, teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanike ja Hispaanias elavate välisriigi kodanike õigust saada tasuta õigusabi, kui nad suudavad tõendada, et neil puuduvad piisavad vahendid kohtu poole pöördumiseks.

Füüsilistel isikutel on õigus saada õigusabi, kui neil puudub piisav vara ning nende aastased rahalised vahendid ja aastane brutosissetulek ühe perekonna kohta kokku ei ületa järgmisi piirsummasid:

- avalduse esitamise ajal kehtiva üldise riikliku sissetulekuindeksi (IPREM) kahekordne väärtus nende isikute puhul, kes ei ole ühegi perekonna liikmed;
- avalduse esitamise ajal kehtiva üldise riikliku sissetulekuindeksi kahe- ja poolekordne väärtus, kui isik on mis tahes liiki alla neljaliikmelise perekonna liige;
- üldise riikliku sissetulekuindeksi kolmekordne väärtus, kui tegemist on nelja- või enamaliikmelise perekonnaga.

Üldise riikliku sissetulekuindeksi (IPREM) arvutamine

Taotlus tuleb esitada sellele advokatuurile (*Colegio de Abogados*), kelle tööpiirkonnas asub kohus, kes korraldab põhikohtuistungi, või taotluse esitaja elukohajärgsele kohtule; viimati nimetatud juhul edastab kohus avalduse territoriaalse pädevusega advokatuurile.

Advokatuurid on vastuvõtavad asutused piiriüleste vaidlustega seoses esitatavate taotluste puhul. Selliste vaidluste puhul on edastavaks asutuseks see advokatuur, kelle tööpiirkonnas asub taotluse esitaja alaline elukoht või asukoht.

Euroopa Liidu kodanik, kelle elukohariik on õigusabi taotluste edastamise Euroopa kokkuleppe osaline, võib esitada taotluse keskasutusele, kelle tema riik on määranud kokkuleppe täitmise eesmärgil.

Taotlus tuleb esitada enne menetluse algatamist või – kui õigusabi taotleb kostja – enne hagile vastamist. Kuid hiljem võivad nii hageja kui ka kostja taotleda õigusabi pärast seda, kui nad on tõendanud, et nende rahaline olukord on muutunud.

Kui abikaasadel ei ole piisavalt ühist vara ja üks abikaasadest ei saa õigusabi, sest seda takistab teise abikaasa rahaline olukord, võib viimati nimetatud abikaasa olla kohustatud kandma kõik kohtuvaidluse kulud või osa neist kuludest korra alusel, mida nimetatakse *litis expensas* (lahutusmenetluse korral kohaldatav kohtumenetluse kulude jagamise erikord).

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Hispaania kohtute poolt lahuselu, abielu lahutamise ja kehtetuks tunnistamise menetlustes tehtud otsused saab edasi kaevata. Apellatsioon tuleb esitada 20 päeva jooksul sellele esimese astme kohtule, kes tegi vaidlustatava otsuse, ja asjaomases kohtus tuleb appellatsioon ametlikult vormistada. Apellatsiooni arutamine kuulub asjaomase provintsikohtu (*Audiencia Provincial*) pädevusse. Teatavatel juhtudel võib pärast seda, kui appellatsiooni kohta on otsus tehtud, esitada kassatsioonikaebuse ja vajaduse korral erakorralise appellatsiooni seoses menetlusnormide rikkumisega ülemkohtu (*Tribunal Supremo*) tsiviilkolleegiumile.

Abielu kehtetuks tunnistamist, lahuselu ja abielu lahutamist käsitlevad otsused ei kuulu Hispaanias esialgu täitmisele juhul, kui nende peale esitatakse appellatsioon (välja arvatud juhul, kui tegemist on otsustega, mis käsitlevad kohtuasja esemega seotud kohustusi ja varalisi suhteid), kuigi appellatsioonil ei ole kohtuotsusega ette nähtud meetmete täitmist peatavat toimet ning meetmed kuuluvad vahetult täitmisele isegi juhul, kui kohtuotsuse peale on esitatud appellatsioon. Peale selle, kui appellatsioon on seotud üksnes otsuses osutatud meetmetega, tunnistatakse abielu kehtetuks tunnistamist, lahuselu või abielu lahutamist käsitlev otsus lõplikuks isegi juhul, kui otsuse peale on esitatud appellatsioon.

Kui tegemist on menetlusega, mille raames taotlevad abikaasad lahuselu või abielu lahutamist ühiselt, ei saa lahuselu või abielu lahutamist võimaldava ja kohtunikule heakskiitmiseks esitatud kokkuleppe heakskiitmist käsitleva kohtuotsuse peale üldjuhul appellatsiooni esitada. Seda saab siiski teha prokuratuur, kui ta on menetlusse kaasatud, ning ta võib esitada appellatsiooni iga alaealise või teovõimetu lapse huvides. Sellistes ühise avalduse alusel algatatud menetlustes saab appellatsiooni esitada kohtuotsuse peale, millega kohus jätab rahuldamata abielu lahutamise või lahuselu avalduse või keeldub abikaasade soovitud mis tahes või kõigi meetmete võtmisest. Niisugustel juhtudel ei peata meetmeid käsitleva otsuse peale appellatsiooni esitamine asjaomaste meetmete täitmist ega mõjuta mingil moel asjaolu, et kohtuotsus on siduv seoses lahuselu või abielulahutusega.

Nende kohtu otsuste peale, mis käsitlevad asjatiste ja esialgsete meetmete võtmist ning mille kohtunik võib teha enne lahuselu, abielu kehtetuks tunnistamist või lahutamist käsitleva menetluse algust või sellise menetluse ajal, ei saa appellatsiooni esitada, isegi kui tehtud otsused ei kujuta endast lõplikku kohtuotsust ega ole selles etapis siduvad. Esialgsete meetmete võtmist käsitlevad otsused ei kuulu läbivaatamisele appellatsiooni korras, vaid need vaadatakse läbi kohtuotsusega, mis tehakse lahuselu, abielu kehtetuks tunnistamist või lahutamist käsitleva menetluse lõpus.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Sellisel juhul kohaldatakse nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (Brüsseli IIa määrus), mis on jõus kõigis liikmesriikides peale Taani. Taanis kohaldatakse sellisel juhul 19. oktoobri 1996. aasta vanema kohustuste kindlaksmääramise ja laste kaitse abinõude rakendamise pädevuse, kohaldatava õiguse, abinõude tunnustamise, rakendamise ja koostöö Haagi konventsiooni.

Kui ainus eesmärk on abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva teise liikmesriigi kohtuotsuse põhjal ajakohastada liikmesriigi perekonnaseisuregistri andmeid ja kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt ei ole nende otsuste peale enam võimalik kohtule appellatsiooni esitada, piisab lihtsalt sellest, et iga riigi sündide, abielude ja surmade registrile esitatakse asjakohane avaldus, millele peavad olema lisatud järgmised dokumendid: otsuse koopia, mis peab vastama selle autentsuse kindlakstegemiseks vajalikele nõuetele kooskõlas selle väljastanud riigi õigusnormidega;

standardse ametliku mudeli järgi koostatud tõend, mille on välja andnud otsuse teinud liikmesriigi kohus või pädev ametiasutus;

dokument, mis tõendab, et dokumendid on kostjale nõuetekohaselt kätte toimetatud või et kostja aktsepteeris otsust, kui see tehti tagaselja.

Kui soovitakse ühes liikmesriigis (välja arvatud Taanis) abielu lahutamist, abielu kehtetuks tunnistamist või lahuselu kohta tehtud otsuse tunnustamist Hispaanias, tuleks tunnustamistaotlus esitada sellele esimese astme kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kellega seoses otsuse tunnustamist või mittetunnustamist taotletakse. Seejuures ei pea asjaomane otsus olema siduv liikmesriigis, kus see tehti. Kui kostja elukoht ei ole Hispaanias, võib taotluse esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostja asub või kus oli tema viimane elukoht Hispaanias või eespool nimetatud asu- või elukohtade puudumise korral hageja alalise elukoha järgsele kohtule.

Taotlus tuleks esitada kirjalikult advokaadi ja prokuröri abil ning taotlusele tuleks lisada samad dokumendid, nagu eespool kirjeldatud.

Taanis tehtud otsuste Hispaanias tunnustamise suhtes kohaldatakse Hispaania õigust. Menetlus algab taotluse esitamisega otse sellele esimese astme kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku alaline elukoht, kellega seoses tunnustamist taotletakse.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Otsuse mittetunnustamise taotlemise menetlus on sama nagu otsuse tunnustamise taotlemise menetlus. Kui otsust tunnustati kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 2201/2003, saab tunnustamise otsuse vaidlustada alles pärast seda, kui sellisest otsusest on teavitatud, ning asjakohasele provintsikohtule tuleb apellatsioon esitada seaduses sätestatud tähtaja jooksul.

Kui kohtuasi on seotud Taanis tehtud otsusega, tuleb tunnustamine vaidlustada juba siis, kui esimese astme kohus menetleb vastaspoole esitatud taotlust otsuse tunnustamiseks. Kõigil juhtudel on vastuväite ametlikuks esitamiseks vaja kasutada advokaadi ja prokuröri abi.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Pärast määruse (EL) 1259/2010 jõustumist 21. juunil 2012. aastal ning kooskõlas selle artiklitega 5 ja 8 võivad abikaasad määruuses sätestatu alusel valida, millise riigi õigust kohaldatakse nende lahusele või abielulahutuse suhtes. Kui abikaasad seda valikut ei tee, kohaldatakse abielulahutuse või lahusele suhtes järgmist õigust:

- selle riigi õigust, kus asus abikaasade alaline elukoht hagi esitamise ajal; või sellise elukoha puudumise korral
- selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane alaline elukoht, tingimusel et nende seal elamise aeg lõppes mitte rohkem kui aasta enne hagi esitamist ja et hagi esitamise ajal elab üks abikaasadest endiselt selles riigis; või sellise elukoha puudumise korral
- selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad hagi esitamise ajal on; või ühise kodakondsusjärgse riigi puudumise korral
- selle riigi õigust, kus asub kohus, kellele hagi esitati.

Eespool toodud õigusakte kohaldatakse lahutuse suhtes, kuigi kohaldatavad õigusaktid võivad olla erinevate tagajärgedega.

Abieluvararežiimi suhtes ja kuni 29. jaanuarini 2019 (kui jõustub määrus 1103/2016) kohaldatakse (ühise kodakondsusega) abikaasade abielu ajal kehtinud eraõigust (kui abieluvaralepinguga ei ole kehtestatud abieluvararežiimi). Muus olukorras kohaldatakse kummagi abikaasa eraõigust (vastavalt poolte kodakondsusele) või alalise elukoha õigust, mille mõlemad abikaasad on valinud enne abielu sõlmimist koostatud tõestatud dokumendis. Selle puudumisel kohaldatakse õigust, mis kehtis alalises elukohas vahetult pärast abielu sõlmimist. Kui aga selline ühine elukoht puudub, kohaldatakse abielu sõlmimise kohas kehtivat täiendavat vararežiimi. 19. jaanuarist 2019 hakatakse täielikult kohaldama määrust (EL) nr 1103/2016, mis tähendab, et kui valikut ei ole tehtud, kohaldatakse selle riigi abieluvararežiimi, a) kus asus abikaasade esimene ühine alaline elukoht abiellumise ajal, või kui see puudub, siis b) mille ühine kodakondsus abikaasadel abiellumise ajal oli, või kui see puudub, siis c) millega abikaasad olid abielu ajal kõige tihedamini seotud, võttes arvesse kõiki asjaolusid. Kui abikaasadel oli abielu ajal mitu kodakondsust, siis ühise kodakondsuse järgse õiguse kriteerium ei kehti.

Laste isikuhooldusõigust puudutavaid küsimusi reguleeritakse 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooniga, mida kohaldatakse otsust tegeva ametiasutuse õiguse kohaselt.

Ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete puhul tuleks loogikale tuginedes kohaldada sama õigust, mida kohaldatakse konkreetsel juhul lahusele, abielu kehtetuks tunnistamise või abielu lahutamise suhtes, välja arvatud pakiliste meetmete puhul, mida võidakse kohaldada Hispaanias asuvate isikute või vara suhtes, isegi kui Hispaanial ei ole pädevust asja arutada.

Mis puudutab ülalpidamiskohustust (sealhulgas ka perekonna kodu kasutamist ja vajaduse korral hüvitist), siis juhul, kui kohaldatavat õigust ei ole kokku lepitud, kehtib ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukoha õigus.

Et välisriigi õigus oleks Hispaanias kohaldatav, peab sellise õiguse sisu ja kehtivus olema vajaduse korral tõendatud; Hispaania kohus võib seda kontrollida kõikide vahenditega, mida ta peab õiguse kohaldamiseks oluliseks.

Lisaks tuleb rõhutada, et Hispaanias algatatud menetluse suhtes kohaldatakse alati Hispaania menetlusõigust olenemata sellest, millist õigust kohaldatakse abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise suhtes.

Viimati uuendatud: 05/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Lahutus - Prantsusmaa

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielulahutusi on nelja liiki:

lahutus vastastikusel kokkuleppel;

lahutus abielu lõppemise aktsepteerimise alusel (*divorce accepté*);

lahutus abielu pöördumatu lõppemise alusel;

lahutus süü alusel.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamist vastastikusel kokkuleppel võivad abikaasad taotleda juhul, kui nad lepivad kokku, et abielu on lõppenud, ja aktsepteerivad selle kõiki tagajärgi. Sellisel juhul ei ole nad kohustatud avaldama lahutuse põhjuseid ja peavad üksnes esitama kohtunikule heakskiitmiseks abielu lahutamise tagajärgi kajastava kokkuleppe kavandi. Kohtunik ei kiida kokkulepet heaks üksnes juhul, kui laste või ühe abikaasa huvid ei ole piisavalt kaitstud.

Abielu lahutamist abielu lõppemise aktsepteerimise alusel võib taotleda kas üks abikaasadest ja teine võib seda aktsepteerida või võivad seda taotleda mõlemad abikaasad ühiselt. Erinevalt abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel nõustuvad abikaasad abielu lahutamise, kuid ei ole selle tagajärgede suhtes veel kokkuleppele jõudnud. Sellepärast peab kohtunik tegema selle kohta otsuse.

Abielu lahutamist abielu pöördumatu lõppemise alusel võib taotleda üks abikaasadest tingimusel, et paar ei ole koos elanud kaks aastat enne abielu lahutamise avalduse esitamise kuupäeva. Abielu sellisel alusel lahutamine eeldab kooselu puudumist ja soovi abielu lõpetada.

Abielu lahutamist süü alusel võib taotleda üks abikaasadest, kui teine abikaasa on toime pannud teo, mis kujutab endast tõsist või korduvat abieluliste kohustuste rikkumist, mistõttu on kooselu jätkamine muutunud võimatuks.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Truudus-, kooselu- ja abistamiskohustused lõpevad, kui abielu lahutamist käsitlev kohtuotsus jõustub, s.t siis, kui otsust ei ole enam võimalik edasi kaevata. Pärast seda on kummalgi abikaasal õigus uuesti abielluda.

Pärast abielu lahutamist jäävad abikaasad ilma õigusest kasutada teise abikaasa perekonnanime. Sellest olenemata võib üks abikaasa kasutada teise abikaasa perekonnanime, seda kas teise abikaasa nõusolekul või kohtu loal, kui ta suudab põhjendada, miks on see tema või laste jaoks eriti oluline.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielu lahutamise kaasaegne abieluvararežiimi lõppemine ja vara jagamine, kui see on asjakohane.

Abielu lahutamine ei avalda mingit mõju nendele abielust tulenevatele hüvedele, mis on tekkinud abielu kestel, või kingituseks saadud olemasolevale varale. Lahutuse tulemusel jääda siiski automaatselt ilma nendest abieluga seotud hüvedest, mis saadaks siis, kui abieluvararežiim lõpeks ühe abikaasa surma tõttu, või mis tekiks surma puhuks tehtud korralduse alusel.

Abielu vastastikusel kokkuleppel lahutamine sõltub sellest, kas abikaasad on saavutanud kokkuleppe vara jagamises. Muud liiki lahutuste korral võivad abikaasad selles kokku leppida enne seda, kui tehakse otsus abielu lahutamise kohta, kuid nad ei ole kohustatud seda tegema. Sellisel juhul toimub vara jagamine hiljem.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamisel ei ole erilisi tagajärgi vanema hooldusõiguse teostamist käsitlevatele reeglitele, mistõttu jääb vanematele tavaliselt ühine hooldusõigus. Sellest olenemata võib kohtunik otsustada usaldada hooldusõiguse teostamist ainult ühele vanemale, kui see on lapse huvides.

Mõlemad vanemad peavad jätkuvalt osalema lapse ülalpidamises ja lapsele hariduse andmises. Osalemine tähendab seda, et üks vanem maksab teisele vanemale elatist, kuid vanem võib seda teha ka selliselt, et kannab otse täies ulatuses või osaliselt lapsega seotud kulud. Osalemiskohustust võib täita ka kasutus- või eluasemeõiguse vormis.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

NB! Abikaasale elatise maksmine on ajutine meede – see tähendab, et elatist makstakse ainult kuni abielu lahutamist käsitleva otsuse tegemiseni. Pärast abielu lahutamist võib abikaasa nõuda teiselt abikaasalt üksnes kompenseerivat hüvitist (*prestation compensatoire*) või kahjuhüvitist.

Selle toetuse eesmärk on hüvitada erinevus, mida abielu lõppemine abikaasade elutingimustes võib tekitada. Summa määrab kindlaks kohtunik, võttes aluseks kummagi abikaasa sissetuleku ja vajadused. See on üldjuhul oma laadilt ühekordne kindlasummaline toetus:

seada makstakse kas rahasummana kokkulepitud makseviisi kasutades; või

või see seisneb vara eraldamises omandiõiguse seadmise eesmärgil või ajutise või eluaegse kasutusõiguse, eluasemeõiguse või kasutusvalduse andmises.

Erandjuhul võidakse kompenseerivat hüvitist määrata ka elurendise vormis, mida on võimalik vähendada, kui abikaasade rahaline olukord või vajadused peaksid muutuma.

Abikaasale võidakse välja mõista kahjuhüvitist, kui lahutusel on olnud tema jaoks eriti rasked tagajärjed:

kui asjaomane abikaasa oli kostja lahutusmenetluses, mille tulemusena lahutati abielu selle pöördumatu lõppemise tõttu, ja abielu lahutamise avaldust ei esitanud tema; või

kui abielu lahutatakse eranditult teise abikaasa süü alusel.

(Vt teabeleht „Elatisnõuded – Prantsusmaa.”)

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Lahuselu on õiguslik korraldus, mille korral lõpevad teatavad abielulised kohustused, näiteks kooselukohustus, kuid ei lõpe abielu ise. Seega ei ole abikaasadel õigust uuesti abielluda ja säilib abistamiskohustus.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu alused ja menetlus on samad nagu lahutuse puhul.

Põhimõtteliselt võib abikaasa, kelle suhtes lahuselu taotletakse, esitada vastuhagi abielu lahutamiseks või lahuselu võimaldamiseks. Ja ka vastupidi: abikaasa, kelle suhtes taotletakse abielu lahutamist, võib omakorda vastu esitada abielulahutus- või lahuseluhagi.

Kui tegemist on abielu lahutamise abielu pöördumatu lõppemise tõttu, ei ole vastuhagi korras võimalik taotleda lahuselu. Võimalik on üksnes esitada avaldus abielu lahutamiseks.

Kui samaaegselt esitatakse abielulahutamise ja lahuselu avaldus, menetleb kohtunik kõigepealt abielulahutuse hagiavalduse. Üksnes siis, kui ta otsustab abielu mitte lahutada, vaatab ta läbi lahuselu avalduse. Kui mõlemad avaldused on esitatud isiku süü alusel, menetleb kohtunik neid samaaegselt. Kui ta otsustab need rahuldada, lahutab ta abielu jagatud süü alusel.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu õiguslikud tagajärjed

Lahuselu tulemusel lõpeb abikaasade kooselu, kuid neil säilib abistamis-, truudus- ja toetamiskohustus. Peale selle võib naine jätkata oma mehe perekonnanime kasutamist, kui kohtunik ei otsusta teisiti. Toetamiskohustus tähendab seda, et ühel abikaasast võib olla kohustus maksta teisele abikaasale elatist, kui ta peaks seda vajama. Selle elatise summa määratakse kindlaks isikute süüd arvesse võtmata, välja arvatud juhul, kui elatist saav abikaasa ei täitnud abielu kestel oma olulisi kohustusi. Elatise võib asendada ühekordse maksega, kui elatist maksva abikaasa varad seda võimaldavad. Varaga seoses nähakse lahuselu käsitleva otsusega ette abieluvararežiimi lõpetamine ja ühisvara jagamine, nagu seda tehakse ka lahutuse puhul. Lõpeb abikaasade varaühisus.

Abikaasa surma korral säilib teise abikaasa pärimisõigus ja tema suhtes kohaldatakse üleelanud abikaasat käsitlevaid õigusnorme. Kuid kui lahuselu alustatakse vastastikusel kokkuleppel, võivad abikaasad otsustada lisada kokkuleppesse pärimisõigusest loobumise klausli.

Lahuselu muutmine lahutuseks

Ühe abikaasa avalduse alusel muudetakse lahuselu käsitlev kohtuotsus abielu lahutamist käsitlevaks kohtuotsuseks, kui lahuselu on kestnud kaks aastat. Sellisel juhul lahutab kohtunik abielu ja teeb otsuse selle õiguslike tagajärgede kohta. Lahuselu alustest saavad abielu lahutamise alused. Omistatud süüs muudatusi teha ei saa.

Mis tahes liiki lahuselu saab muuta lahutuseks vastastikusel kokkuleppel, kui seda taotlevad mõlemad abikaasad. Kuid kui lahuselu on võimaldatud vastastikusel kokkuleppel, võib selle asendada lahutusega ainult vastastikusel kokkuleppel.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine eeldab kohtuotsuse tegemist, millega tühistatakse tagasiulatuvalt kõik abielu õiguslikud tagajärjed, nagu abielu ei oleks kunagi eksisteerinudki.

Selle poolest erineb abielu kehtetuks tunnistamine abielu lahutamisest või lahuselust, sest nende mõju avaldub alles tulevikus.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu kehtetuks tunnistamise alused on erinevad sõltuvalt sellest, kas tegemist on suhteliselt tühise abieluga (kui tuginetakse asjaolule, et puudus tahteavaldus või nende isikute luba, kes oleksid pidanud abielu sõlmimiseks loa andma) või tühise abieluga (kui ei täidetud avaliku korra nõudeid).

Abielu suhteline tühisus

Abielu suhteliseks tühisuseks on kolm alust:

puudusid õiged andmed isiku või tema oluliste isikuomaduste kohta;

kasutati sündi;

ei saadud luba isikutelt, kelle luba oli vaja.

Abielu kehtetuks tunnistamise avalduse saavad esitada ainult teatavad isikud: abikaasa, kelle tahteavaldus puudus või kes ei olnud abielu sõlmimise ajal teovõimeline, ning isikud, kes oleksid pidanud andma abielu sõlmimiseks nõusoleku, või prokurör.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus on vastuvõetav üksnes juhul, kui see esitatakse viie aasta jooksul alates abielu sõlmimise kuupäevast või sellest kuupäevast, mil abikaasa saavutas täieliku vabaduse või mil ta avastas vea.

Abielu absoluutne tühisus

Abielu on tühine, kui selle sõlmimiseks puudus täielikult nõusolek, rikuti abiellumisea nõuet, pandi toime bigaamia või intsest, üks abikaasadest ei viibinud abielu sõlmimise juures, abielu sõlmis perekonnaseisuametniku pädevuseta isik või abielu sõlmiti avalikustamise nõudeid rikkudes.

Kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada 30 aasta jooksul ja selle võib esitada mis tahes huvitatud isik või prokurör.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Õiguslikud tagajärjed on abielu suhtelise tühisuse ja absoluutse tühisuse abielu korral ühesugused.

Tühistatakse abielu isiklikud ja rahalised tagajärjed, sest loetakse, et abielu ei ole kunagi eksisteerinudki. Näiteks kui üks abikaasadest sureb, puudub teisel abikaasal abielu kehtetuks tunnistamisest tulenevalt mis tahes pärimisõigus.

Seda põhimõtet saab siiski kohaldada mõõndustega, kui üks abikaasa toimis või mõlemad abikaasad toimisid abielu ajal heas usus. Sellisel juhul on tegemist putatiivse abieluga, mis on küll kehtetu, kuid mida käsitatakse nii, nagu see oleks lihtsalt lõppenud. Sellest tulenevalt säilivad kõik tsiviilõiguslikud, isiklikud ja rahalised tagajärjed, mis eksisteerisid enne kehtetuks tunnistamist.

Lastele ei kaasne vanemate abielu kehtetuks tunnistamisega mingeid õiguslikke tagajärgi ja laste olukorda käsitletakse nii, nagu oleks tegemist lahutusega.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abielu lahutatakse ja selle õiguslikud tagajärjed määratakse kindlaks kohtuotsusega.

Kohtunik peab lahutusmenetluse raames korraldama siiski lepitusmenetluse, välja arvatud juhul, kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel.

Lepitusmenetluse kasutamise ettepaneku võib teha kohtunik. Lepitusmenetluse läbiviimine usaldatakse füüsilisele isikule või ühingule, kes kuulab menetluse pooled ära, analüüsib nende seisukohti ja aitab neil vaidlusküsimused lahendada.

Pärast lepitusmenetlust võivad need pooled, kes saavutasid kokkuleppe, esitada oma kokkuleppe kohtule heakskiitmiseks.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Kuhu avaldus esitada?

Abielu lahutamine või lahusele

Hagiavalduse esitab advokaat kõrgema astme kohtu (*Tribunal de grande instance*) sekretärile.

Territoriaalse pädevusega on järgmised kohtud:

perekonna elukohajärgne kohus;

kui abikaasad elavad lahus ja teostavad vanema hooldusõigust ühiselt, siis selle abikaasa elukohajärgne kohus, kellega koos elavad mis tahes alaealised lapsed;

kui abikaasad elavad lahus ja ainult üks neist teostab vanema hooldusõigust, siis selle vanema elukohajärgne kohus;

muudel juhtudel selle abikaasa elukohajärgne kohus, kes avaldust ei esitanud;

ühise avalduse korral sõltub kohtualluvus abikaasade valikust ja pädev võib olla kummagi abikaasa elukohajärgne kohus.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus

Abielu kehtetuks tunnistamiseks tuleb pöörduda kostja elukohajärgse kõrgema astme kohtu poole. Avaldus esitatakse kohtutäituri poolt kättetoimetatava kohtukutse (*assignation*) vormis.

Esitatavad dokumendid

Abielu lahutamine või lahusele

Kõigis abielu lahutamist käsitlevates asjades peavad abikaasad esitama kogu teabe, mida on vaja nende isiku ja nende haigekassa kindlakstelemiseks.

Lisaks peavad nad esitama teabe, mis on seotud teenistuste ja organisatsioonidega, kes teevad neile makseid ja maksavad pensioni või muid toetusi.

Kui kohtunikule esitatakse avaldus kompenseeriva hüvitise saamiseks, peavad abikaasad esitama deklaratsiooni, milles nad kinnitavad nende sissetulekut, rahalisi vahendeid, vara ja elutingimusi käsitleva teabe õigsust.

Kui tegemist on abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel, ei ole avalduses vaja esitada abielu lahutamise aluseid, vaid avaldusele peab olema lisatud kokkulepe, mille on allkirjastanud ja kuupäevaga varustanud mõlemad abikaasad ja nende advokaat või advokaadid ning milles on kindlaks määratud kõik abielu lahutamisest tulenevad tagajärjed ning mis sisaldab vajaduse korral abieluvararežiimi lõpetamist käsitlevat deklaratsiooni (*état liquidatif du régime matrimonial*).

Muudel juhtudel ei pea avalduses olema märgitud ei abielu lahutamise õiguslikku alust ega põhjuseid, kuid avaldus peab sisaldama ajutiste meetmete võtmise taotlusi, kui see on asjakohane.

Abielu kehtetuks tunnistamine

Ühtegi konkreetset dokumenti ei nõuta.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Menetlusabi on võimalik saada kõikide või osade kulude katmiseks. Selle andmisel võetakse aluseks asjaomase isiku rahalised vahendid (vt teabeleht „Õigusabi – Prantsusmaa”).

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Neid otsuseid saab edasi kaevata tavapäraselt apellatsioonimenetlust kasutades.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Lahutusmenetluse tulemusena tehtud otsuseid tunnustatakse automaatselt, ilma et selleks oleks vaja erimenetlust.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Selliste otsuste tunnustamise vaidlustamiseks on kõrgema astme kohtu kaudu võimalik esitada hagi kohtuotsuse mittetäidetavaks tunnistamiseks (*action en inopposabilité*). Mittetäidetavust käsitleva otsuse alusel saab vaidlustada teise poole mis tahes edasise täidetavaks tunnistamise taotluse (s.t taotluse, millega soovitakse teises riigis tehtud otsuse Prantsusmaal täidetavaks tunnistamist). Hagi mitterahuldamine võrdub täidetavaks tunnistamisega.

Menetlus on sama, mida kohaldatakse täidetavaks tunnistamist käsitlevate hagide puhul.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Vastavalt 20. detsembri 2010. aasta määrusele (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas võivad abielulahutuse või lahusele suhtes kohaldatava õiguse valida abikaasad.

Sellise valiku tegemata jätmise korral kohaldatakse lahutuse või lahuse suhtes järgmist õigust:

selle riigi õigust, kus asus abikaasade alaline elukoht kohtu poole pöördumise ajal; või sellise elukoha puudumise korral

selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane alaline elukoht, tingimusel et nende seal elamise aeg lõppes vähem kui aasta enne kohtu poole pöördumist ja et kohtu poole pöördumise ajal elab üks abikaasadest endiselt selles riigis; või sellise elukoha puudumise korral

selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad kohtu poole pöördumise ajal on; või ühise kodakondsusjärgse riigi puudumise korral

selle riigi õigust, kus kohtu poole pöördui.

Kuid kui hagi on seotud lahuse muutmise abielulahutuseks, kohaldatakse lahuse suhtes seda õigust, mida kohaldatakse lahuse suhtes, välja arvatud juhul, kui abikaasad otsustavad teisiti.

Seonduvad lingid

 [Justiitsministeerium](#)

 [Legifrance](#)

Viimati uuendatud: 30/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Horvaatia

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Eeltingimusena kohtuotsuse saamiseks abielulahutuse kohta peavad volitatud isik või isikud (*locus standi*) algatama vastava abielulahutusmenetluse (tsiviil- või mittevõistleva menetluse) vastavalt perekonnaõiguslike menetluste seaduse (*Obiteljski zakon*) artiklile 50, artiklile 369 ja artiklile 453 (*Narodne Novine* (NN; Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne) nr 103/15) (edaspidi: ObZ 2015). Kui abikaasadel on ühine alaealine laps, tuleb vastastikusel kokkuleppel toimuva lahutuse avaldusele lisada asjakohased manused (aruanne kohustusliku nõustamise kohta ja ühise hooldusõiguse kava – ObZ 2015 artikkel 55 koos artikliga 456). Sarnased eeskirjad kehtivad juhul, kui abikaasadel on ühine alaealine laps ning lahutusavalduse esitab vaid üks abikaasa (aruanne kohustusliku nõustamise kohta ja tõend esimesel perelõpetuse seansi osalemise kohta – ObZ 2015 artikkel 57 koos artikliga 379).

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Lahutuse eeltingimusi reguleeritakse ObZ 2015 artikliga 51. Eespool nimetatud õigusnormide kohaselt lahutab kohus abielu: 1) kui abikaasad on lahutuses kokkuleppele jõudnud, 2) kui on tehtud kindlaks, et abikaasadevaheline abielusuhe on tõsiselt ja jäädavalt katkenud, või 3) kui „abieluliidu lõppemisest“ on möödunud aasta.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielu lõppemise üks õiguslikke tagajärgi on abikaasade individuaalsete õiguste ja kohustuste lõppemine (ObZ 2015 artiklid 30–33). Perekonnaõiguslike menetluste seaduses on sätestatud sõnaselgelt, et abielu lõppemise korral (abielu kehtetuks tunnistamisel) võib kumbki abikaasa jätta endale perekonnanime, mis tal oli abielu lõpetamise hetkel (ObZ 2015 artikkel 48).

3.2 vara jagamise abikaasade vahel

Enne abieluvararežiimi lõpetamist (kokkuleppel või kohtulikul lõpetamisel – hagita menetluses) on kõige sagedamini ilmnev probleem abieluvara osaks olevate õiguste ja objektide eristamine nendest õigustest ja objektidest, mis kuuluvad ühe või teise abikaasa individuaalse vara hulka (kolme varakogumi eristamine). Need probleemid lahendatakse tsiviilkohtumenetluse algatamise ObZ asjakohaste sätete alusel (ObZ 2015 artiklid 34–39 ja 43–46), kui abikaasad ei jõua omavahelise abieluvara jagamise suhtes kokkuleppele (abieluvara leping – ObZ 2015 artiklid 40–42), kusjuures alternatiivina saab kohaldada omandi- ja muude reaaloõiguste seadust, tsiviilkohustuste seadust, kinnistusraamatusse kandmise seadust, äriühinguseadust, täitmisseadust ja tsiviilkohtumenetluse seadust (ObZ 2015 artiklid 38, 45 ja 346).

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lõppemise õiguslikud tagajärjed, mis puudutavad alaealisi lapsi, hõlmavad mitut olulist küsimust: millise vanema juures hakkab laps pärast abielu lõppemist elama, teise vanemaga suhtlemise korra kehtestamine, lapse hooldusõigus, kuidas korraldada vanemliku hoole ülejäänud valdkonnad (lapse esindamine, õigustoimingute tegemine, lapse vara haldamine ja käsutamine, lapse haridus ja tervishoid jne). Abikaasad võivad jõuda nendes lahutuse õiguslikes tagajärgedes kokkuleppele (leppida kokku ühises hooldusõiguses) ning seega valida lihtsama ja kiirema kohtuvälise lahutusmenetluse. (ObZ 2015 artiklid 52, 54–55, 106, 453–460). Kui abikaasad ei jõua ühise hooldusõiguse küsimustes kokkuleppele, mis hõlmab kokkulepet lahutuse asjaomaste õiguslike tagajärgede kohta, otsustab lahutushagiga algatatud kohtumenetluse käigus nende küsimuste üle automaatselt kohus (ObZ 2015 artiklid 53–54, 56–57 ja 413). Sellegipoolest on olemas võimalus, et vanemad jõuavad kohtuliku lahutusmenetluse käigus lahutuse õiguslike tagajärgede küsimuses kokkuleppele. Sel juhul teeb kohus otsuse vanemate kokkuleppe alusel, kui kohus on arvamisel, et see kokkulepe on lapse parimates huvides (ObZ 2015 artikli 104 lõige 3 koos artikliga 420).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Perekonnaõiguslike menetluste seaduses on nähtud ette võimalus, et abikaasa taotleb ülalpidamist enne lahutusmenetluse lõppu. Kui lahutusmenetluse käigus ei esitatud ülalpidamistaotlust, võib endine abikaasa algatada menetluse ülalpidamise taotlemiseks kuue kuu jooksul alates abielu lõplikust lahutamisest, kui ülalpidamise saamise tingimused olid lahutusmenetluse lõpetamise ajal olemas ja kui need kehtisid seejärel ülalpidamismenetluse lõpuni (ObZ 2015 artiklid 295–301 ja 423–432). Ülalpidamise saamise õiguslikud tingimused seisnevad selles, et taotlejal ei ole enda ülalpidamiseks piisavalt vahendeid või ta ei suuda neid hankida oma vara realiseerimisega ning ta on töövõimetu või ei suuda leida tööd, eeldusel, et ülalpidamist maksval abikaasal on selle kohustuse täitmiseks piisavalt vahendeid ja võimekust (ObZ 2015 artikkel 295). Ülalpidamine nähakse ette kindlaks ajavahemikuks. ObZ 2015 artiklis 298 on sätestatud, et abikaasa ülalpidamine võib kesta kuni aasta, olenevalt abielu kestusest ja taotleja võimalustest hankida lähemas tulevikus muul viisil piisavat elatist. Seadusega ObZ 2015 on nähtud ette ka ülalpidamise maksmise viisid. Vastavalt ObZ 2015 artikli 296 sätetele määratakse ülalpidamine kindlaks korrapärase igakuise ettemakstava summana. On aga võimalik, et kohus annab ühe või mõlema abikaasa taotluse korralduse teha makse ühekordse summana, olenevalt juhtumi asjaoludest. Vastavalt ObZ 2015 artiklile 302 võivad abikaasad lahutuse korral sõlmida ülalpidamislepingu (ObZ 2015 artiklid 302, 470–473).

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuse“ igapäevaelus?

Horvaatia perekonnaõiguses puudub selline mõiste nagu lahuse. Mõistele „lahuse“ vastav mõiste, mis esineb kehtivates õigusaktides, on „abieluliidu lõppemine“ (*prestanak bračne zajednice*). „Abieluliidu lõppemine“ tähendab seda, et abikaasad lõpetavad kõik kooselus tavapäraselt esinevad vastastikused suhted, st nad ei soovi enam abikaasadena elada ning jagada ega teostada kooselule omast sisu. Abieluliidu lõppemisel on perekonnaõiguses tähendus,

sest vastavalt ObZ 2015 artiklile 51 on abielu lõppemise üks seaduslikke aluseid olukord, kus abieluliidu lõppemisest on möödunud üks aasta. Abieluliidu lõppemisel on ka konkreetne tähendus abikaasadevaheliste varasuhete kindlaksmääramisel, sest vastavalt ObZ 2015 artiklile 36 käsitatakse vara, mille abikaasad on abieluliidu ajal tööga omandanud (erinevalt abielu kestuse ajal omandatud varast) või sellest varast tulenevat vara abieluvarana.

5 Millised on lahusele eeltingimused?

Horvaatia perekonnaõiguses puudub selline mõiste nagu lahusele. Mõistele „lahusele“ vastav mõiste, mis esineb kehtivates õigusaktides, on „abieluliidu lõppemine“ (*prestanak bračne zajednice*). Perekonnaõiguslike menetluste seaduses ei nähta ette „abieluliidu lõppemise“ tingimusi, kuna abieluliit on õigusnorm ja tähistab kooselu sisu. Abieluliidu lõppemine tuleneb olukorrast, mille puhul abikaasad lõpetavad kõik vastastikused suhted, mis muidu moodustavad kooselu, st kui neil ei ole enam soovi elada abielupaarina ja teostada sellisele suhtele omast sisu (nt nad ei suhtle enam omavahel jne). Abieluliidu lõppemisest annab praktikas kõige sagedamini märku see, kui üks abikaasa lahkub ühisest kodust ja jätab teise abikaasa maha.

6 Millised on lahusele õiguslikud tagajärjed?

Horvaatia perekonnaõiguses puudub selline mõiste nagu lahusele. Mõistele „lahusele“ vastav mõiste, mis esineb kehtivates õigusaktides, on „abieluliidu lõppemine“ (*prestanak bračne zajednice*). Abieluliidu lõppemisel on perekonnaõiguses tähendus, sest vastavalt ObZ 2015 artiklile 51 on abielu lõppemise üks seaduslikke aluseid olukord, kus abieluliidu lõppemisest on möödunud üle ühe aasta. Abieluliidu lõppemisel on ka konkreetne tähendus abikaasadevaheliste varasuhete kindlaksmääramisel, sest vastavalt ObZ 2015 artiklile 36 käsitatakse vara, mille abikaasad on abieluliidu ajal tööga omandanud (erinevalt abielu kestuse ajal omandatud varast) või sellest varast tulenevat vara abieluvarana. Neid sätteid reguleeriv loogika on selline, et abieluliidu kestus ei pea täpselt kattuma abielu kestusega, eelkõige kui abielu lõpeb lahutusega. Reeglina lõpeb abieluliit enne, kui alustatakse lahutusmenetlust. Seega võib lahutusmenetlus toimuda pärast „abieluliidu lõppemist“ ja tavaliselt toimubki (eelkõige kui menetluses kasutati õiguskaitsevahendeid).

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

„Abielu kehtetuks tunnistamine“ (*poništaj braka*) on üks abielu lõpetamise aluseid (ObZ 2015 artikkel 47) ja see on üks kolmest Horvaatia õigussüsteemiga reguleeritavast abieluga seotud vaidlusest (ObZ 2015 artikkel 369). „Abielu kehtetuks tunnistamine“ on perekonnaõiguslik karistus seoses abieluga, mis sõlmiti vastuolus abielu kehtivust reguleerivate sätetega (ObZ 2015 artiklid 25–29), ning see jõustatakse hagiga algatatud kohtumenetluses (ObZ 2015 artikkel 369). „Abielu kehtetuks tunnistamist“ käsitlevaid sätteid kohaldatakse juhul, kui abielu ei ole kehtiv (ObZ 2015 artiklid 29, 49, 369–378).

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

ObZ 2015 artiklitega 25–28 vastuolus sõlmitud abielu (abielu, mis on sõlmitud alaealiste vahel, isikute vahel, kes ei olnud võimelised eristama õiget ja väär, isikute vahel, kellelt on võetud õigus- ja teovõime anda ütlusi oma isikliku olukorra kohta, veresugulaste vahel, lapsendatud isikuga, või juhul, kui pruut või peigmees on juba kehtivas abielus või pikaajalises kooselus) on kehtetu ning selle suhtes kohaldatakse „abielu kehtetuks tunnistamist“ käsitlevaid sätteid (ObZ 2015 artikkel 29).

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

„Abielu kehtetuks tunnistamise“ õiguslikke tagajärgi reguleeritakse samal viisil kui abielu lahutusega lõpetamisel (vt küsimuse nr 3 vastus).

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Horvaatia õigussüsteemis on lahutus reguleeritud kohtumenetlusena ning kohtuvälise lahutusmenetluse võimalus puudub. Sellegipoolest on üks perekonnaõiguse aluspõhimõtteid – mis on lahutusmenetluses eriti oluline – peresuhete kokkuleppelise lahendamise põhimõte, millega innustatakse peresuhete konsensuslikku lahendamist ning rõhutatakse, et see on kõigi nende asutuste ülesanne, kes osutavad perele professionaalset abi või otsustavad peresuhete üle (ObZ 2015 artikkel 9). Seega nähakse perekonnaõigusega ette kahte liiki kohtuväliseid menetlusi, mille eesmärk on lahutusega seotud küsimuste kokkuleppeline lahendamine: kohustuslik nõustamine (ObZ 2015 artiklid 321–330) ja perelepitus (ObZ 2015 artiklid 331–344). Kohustuslikku nõustamist pakub sotsiaalteenuste osakonna ekspertide rühm ja see kujutab endast toetust pereliikmetele (nt abikaasadele, kes kavatsevad alustada lahutusmenetlust ja kellel on ühine alaealine laps), et jõuda peresuhete küsimustes kokkuleppelistele otsustele, hoolitsedes eelkõige last hõlmavate peresuhete kaitsmise eest (nt koostades ühise hooldusõiguse kava – lahutuse õiguslikke tagajärgi käsitleva lepingu, milles tuleb üksikasjalikult sätestada lapse elukoht ja aadress, aeg, mille laps veedab kummagi vanema juures, kuidas vahetatakse teavet olulistes otsustes kokkuleppele jõudmiseks, kuidas vahetatakse olulist teavet lapse kohta, ülalpidamissumma selle vanema kohustusena, kelle juures laps ei ela, ja ka edaspidiste küsimuste lahendamise viis), ning tegeleda kokkuleppele mittejõudmise õiguslike tagajärgedega ja algatada kohtumenetlus lapse isiklike õiguste üle otsustamiseks. Perelepitus on protsess, milles pooled püüavad perevaidlusi ühe või mitme perelepitaja abiga kokkuleppeliselt lahendada. Selle protsessi põhieesmärk on koostada ühise hooldusõiguse kava ja muud lapsega ning mis tahes muude materiaalsete ja mitterateriaalsete küsimustega seotud lepingud.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Kui abikaasadel ei ole ühist alaealist last, saavad nad algatada kohtumenetluse, nii et üks abikaasa esitab lahutusavalduse või mõlemad abikaasad esitavad kokkuleppelise lahutuse avalduse (ObZ 2015 artikkel 50). Kummalgi juhul ei rakendata kohtuväliselt kohustusliku nõustamise menetlust (üks eksperdiabi vorm pereliikmete abistamiseks kokkuleppelistele otsustele jõudmiseks peresuhete küsimustes, mida osutab sotsiaalteenuste osakonna ekspertide rühm) (ObZ 2015 artiklid 321–322) ning abikaasad alustavad kohe (kohtulikkude või kohtuväliselt) lahutusmenetlust, mis on suhteliselt kerge ja kiire. Kõik eespool esitatud kehtib asjakohasel juhul ka abielu kehtetuks tunnistamise kohtumenetluse kohta, kui abikaasadel ei ole ühist alaealist last.

Abikaasad, kellel on alaealine laps, saavad algatada kohtumenetluse, nii et üks abikaasa esitab hagi või mõlemad abikaasad esitavad avalduse vastastikusele kokkuleppele lahutamiseks (ObZ 2015 artikkel 50). Kui abikaasadel on ühine alaealine laps, on abikaasad enne lahutusmenetluse algatamist (kas hagiga või avaldusega vastastikusele kokkuleppele lahutamiseks) kohustatud osalema kohtuvälises kohustusliku nõustamise menetluses (üks eksperdiabi vorm pereliikmete abistamiseks kokkuleppelistele otsustele jõudmiseks peresuhete küsimustes, mida osutab sotsiaalteenuste osakonna ekspertide rühm) (ObZ 2015 artiklid 321–322). Nende menetluste eesmärk on pakkuda abikaasadele professionaalset abi, mis hõlmab ka ühise hooldusõiguse lepingu – lahutuse õiguslike tagajärgi käsitleva lepingu koostamist, milles tuleb üksikasjalikult sätestada lapse elukoht ja aadress; aeg, mille laps veedab kummagi vanema juures, kuidas vahetatakse teavet olulistes otsustes kokkuleppele jõudmiseks, kuidas vahetatakse olulist teavet lapse kohta, ülalpidamissumma selle vanema kohustusena, kelle juures laps ei ela, ja ka edaspidiste küsimuste lahendamise viis). Vanemad võivad ühise hooldusõiguse lepingu koostada kohustusliku nõustamise ajal, aga nad võivad selle koostada ka iseseisvalt või perelepituse ajal (kohtuvälise protsess, milles pooled püüavad perevaidlusi ühe või mitme perelepitaja abiga kokkuleppeliselt lahendada – ObZ 2015 artikkel 331). Kui abikaasad koostavad ühise hooldusõiguse lepingu, saavad nad algatada lihtsama ja kiirema kohtuvälise lahutusmenetluse, mille alustamiseks esitatakse avaldus (ObZ 2015 artiklid 52, 54–55, 106, 453–460). Abikaasad, kellel on ühine alaealine laps, on kohustatud vastastikusele nõusolekul toimuva lahutuse avaldusega koos esitama aruande ObZ 2015 artiklis 324 osutatud kohustusliku nõustamise kohta ning ka ühise hooldusõiguse lepingu, nagu on osutatud ObZ 2015 artiklis 106 (ObZ 2015 artikkel 456).

Kui abikaasad ei sõlmi ühise hooldusõiguse lepingut, mis hõlmab kokkulepet eespool nimetatud lahutuse õiguslike tagajärgede kohta, otsustab nende küsimuste üle kohus *ex officio* lahutushagiga algatatud kohtumenetluse käigus (ObZ 2015 artiklid 53–54, 56–57 ja 413). Kui abikaasadel on ühine alaealine laps, on nad kohustatud oma lahutushagile lisama aruande ObZ 2015 artikli 324 kohase kohustusliku nõustamise kohta ning ka tõendi esimesel perelepituse seansil osalemise kohta (ObZ 2015 artikkel 379).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Horvaatia õigusabi ja võimalust saada vabastus kohtumenetluste eest maksmisest ja vabastus kohtulõivude maksmisest reguleeritakse tasuta õigusabi seadusega (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne Novine (NN; Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne), nr 143/2013*), edaspidi ZBPP). Isikutel võib olla õigus saada esmast õigusabi kõigis menetlustes, sealhulgas abieluga seotud vaidlustes ja muudes perekonnaõiguse menetlustes, tingimusel, et nad vastavad õigusnõuetele (ZBPP artiklid 9–11). Isikutel võib olla õigus saada teisest õigusabi perekonnaõiguse menetlustes ja muudes seadusega sätestatud menetlustes, tingimusel, et nad vastavad õigusnõuetele (ZBPP artiklid 12–25). Kohtumenetluse eest tasumisest vabastamise otsuse tegemist konkreetsete menetluste puhul, sealhulgas perekonnaõiguse menetluste puhul, reguleeritakse ZBPP artikli 13 lõikega 3. Kohtulõivude tasumisest vabastamise otsuse tegemist kõigi menetluste puhul, sealhulgas perekonnaõiguse menetluste puhul, reguleeritakse ZBPP artikli 13 lõikega 4. Eriist tähelepanu tuleb pöörata sätetele, a) millega reguleeritakse teise õigusabi andmist, ilma et määrataks kindlaks kõnealuse isiku rahaline seisund (ZBPP artikkel 15), b) millega reguleeritakse teise õigusabi saamise protsessi (ZBPP artiklid 16–18), c) millega reguleeritakse teise õigusabi andmise kohaldamisala (ZBPP artikkel 19), d) millega reguleeritakse menetlusküsimusi ja muid tasuta õigusabi saamiseks olulisi küsimusi (ZBPP artiklid 20–25). Samal ajal juhitakse poolte puhul, kes on kohtulõivude tasumisest alati vabastatud, tähelepanu kohtulõivude seaduse (*Zakon o sudskim pristojbama (Narodne Novine (NN; Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne), nr 74/95, 57/96, 137/02, (26/03), 125/11, 112/12, 157/13, 110/15*) artiklile 6.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Lahutusega või abielu kehtetuks tunnistamisega seotud kohtuotsuse saab edasi kaevata. See õigus on menetluse käigus mõlemal poolel.

Perekonnaõiguslike menetluste seadusega ei reguleerita sõnaselgelt edasikaebamist perevaidluste puhul, aga artikliga 346 on nähtud teise võimalusena ette tsiviilkohtumenetluse (*Zakon o parničnom postupku (Narodne Novine (NN; Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne), nr 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 ja 89/14*), edaspidi ZPP) seaduse kohaldamine.

ZPP artikliga 348 reguleeritakse kohtuotsuse kohta esitatavat edasikaebust, artikliga 378 aga kohtulahendi kohta esitatavat edasikaebust. Õigusabivahendite kohta sätestatakse seaduses ObZ 2015, et perevaidluste kohta teises astmes tehtud kohtuotsuste läbivaatamine ei ole lubatud (ObZ 2015 artikkel 373).

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega; Brüsseli IIa määrus) artikli 21 kohaselt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata (artikli 21 lõige 1), aga samas võib artikli 21 lõike 3 kohaselt iga huvitatud pool taotleda otsust, et kohtuotsust tunnustataks või ei tunnustataks. Sel juhul kohaldatakse tunnustamise või mittetunnustamise taotluse suhtes selle asjaomase kohtu territoriaalset pädevust, mis kuulub nimekirja, mille iga liikmesriik teatab komisjonile vastavalt Brüsseli IIa määruse artiklile 68 ja artiklis 37 ettenähtud vormis. Lisaks tuleb märkida, – ilma et see piiraks Brüsseli IIa määruse artikli 21 lõike 3 kohaldamist – et erimenetluse järgimist ei nõuta liikmesriigi perekonnaseisuregistrite ajakohastamise puhul, mille aluseks on abielulahutus, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev kohtuotsus, mida ei ole selle liikmesriigi õiguse kohaselt võimalik edasi kaevata.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Tunnustamise või mittetunnustamise taotluste (Brüsseli IIa määruse artikli 21 lõige 3) suhtes kohaldatakse nimekirja kuuluva asjaomase kohtu territoriaalset pädevust, nagu on osutatud vastuses küsimusele nr 14. Sel juhul kohaldatakse Brüsseli IIa määruse III peatüki 2. jao menetlust.

Õiguskaitsevahend, st Brüsseli IIa määruse artikli 33 kohane edasikaebus, esitatakse teise astme (maakonna-)kohtutele otsuse teinud esimese astme kohtu kaudu (eespool nimetatud nimekirja kuuluva kohaliku pädevusega kohus).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Lahutuse puhul kohaldatav õigus on selle riigi õigus, mille kodanikud on abikaasad lahutushagi esitamise ajal.

Kui abikaasad on lahutushagi esitamise ajal erinevate riikide kodanikud, kohaldatakse nende riikide kumulatiivseid õigusi, mille kodanikud nad on, ning teiste riikidega teatavates suhetes kohaldatavaid kollisiooninorme käsitleva seaduse (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne Novine (NN; Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne), nr 53/91, 88/01*) artikli 35 lõiget 2. Kui nende riikide õiguse kohaselt, mille kodanikud abikaasad on, ei saa abielu lõpetada, kohaldatakse juhul, kui hagi esitamise ajal elas üks abikaasadest alaliselt Horvaatias, abielu lõpetamise suhtes Horvaatia õigust.

Kui üks abikaasa on Horvaatia kodanik, kes ei ela alaliselt Horvaatias, ja abielu ei saa teiste riikidega teatavates suhetes kohaldatavaid kollisiooninorme käsitleva seaduse artikli 35 lõikes 2 osutatud õiguse kohaselt lõpetada, kohaldatakse Horvaatia õigust.

Viimati uuendatud: 23/08/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid juba tõlgitud.

Lahutus - Itaalia

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Lahutust käsitlevad nõuded on sätestatud seaduses (vt punkt 2). Kohus peab veendumata, et on täidetud õiguslikud tingimused abielu lahutamiseks.

Seda tuleb kontrollida isegi juhul, kui mõlemad abikaasad esitavad ühise avalduse abielu lahutamiseks. Abikaasad vaheline kokkulepe ei ole iseenesest veel alus abielu lahutamiseks – seega puudub Itaalias tegelikult võimalus lahutada abielu vastastikusel kokkuleppel: kohus peab alati enne lahutuse võimaldamist tegema kindlaks avalduse esitamise aluseks olevad asjaolud.

Kui abielu sõlmiti tsiviilseadustiku alusel, siis on lahutusega abielu lõpetatud. Kui pooled abiellusid kirikus ning abielu registreeriti nõuetekohaselt sündide, abiellude ja surmade tsiviilregistris, lõpetab lahutus abielu tsiviilõiguse tähenduses. Menetluses osaleb prokurör.

Allikad: 1. detsembri 1970. aasta seadus nr 898, nagu seda on muudetud 1. augusti 1978. aasta seadusega nr 436 ja 6. märtsi 1987. aasta seadusega nr 74.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Ükskõik kumb abikaasa võib esitada avalduse abielulahutuse saamiseks allpool loetletud alustel.

1. Kui pärast abiellumist mõistetakse tema abikaasa lõpliku kohtuotsusega süüdi eriti raskest kuriteost, mille ta pani toime kas enne või pärast abiellumist, nimelt:

talle mõistetakse eluaegne vangistus või enam kui 15aastane vangistus – mis võib sisaldada mitut karistust – tahtliku kuriteo eest, välja arvatud poliitiliste õigusrikkumiste eest või spetsiaalse moraalse ja sotsiaalse väärtusega motiividel (*motivi di particolare valore morale e sociale*) toime pandud õigusrikkumiste eest;

talle mõistetakse vabadusekaotuslik karistus intsesti eest (karistusseadustiku artikkel 564) või seksuaalkuritegude eest vastavalt artiklitele 609bis (seksuaalne kuritarvitamine), 609quarter, 609quinqüies või 609octies (mis lisati 1996. aasta seadusega nr 66);

talle mõistetakse vabadusekaotuslik karistus poja või tütre mõrva eest või abikaasa, poja või tütre mõrvakatse eest;

talle mõistetakse vabadusekaotuslik karistus, kui ta mõisteti süüdi kahel või enamal juhul üliraske kehavigastuse tekitamises, perekonna toetamise kohustuse mittetäitmisel, perekonnanime või alaealiste väärkohtlemises või vaimse puudega isikute lubamatus mõjutamises, välja arvatud juhul, kui lahutuse taotleja on samuti süüdi mõistetud kui kuriteo kaasosaline või kui paar on kooselu jätkanud.

2. Järgmiste juhtudel:

teine abikaasa on õigeks mõistetud punkti 1 alapunktides b ja c nimetatud intsesis või seksuaalses kuritarvitamises ning kui kohus teeb kindlaks, et kostja ei sobi edasi elama koos perega või pöörduma tagasi pere juurde;

abikaasad on elanud seaduslikult lahus – kas siis vastastikusel kokkuleppel või ühe poole avalduse alusel – vähemalt kolm aastat pärast seda, kui nad pöördusid kohtu poole lahusele menetluse algatamiseks;

kriminaalmenetlus seoses ühe punkti 1 alapunktides b ja c loetletud kuriteoga katkestati, sest kuritegu aegus, kuid lahutust menetlev kohus teeb kindlaks, et kuritegu iseenesest oleks andnud alust võtta isik kriminaalvastutusele;

intsesstiga seotud kriminaalmenetlus lõpetati järeldusega, et kriminaalvastutus puudus, sest teoga ei kaasnenud nõuavalikku skandaali;

teine abikaasa on välisriigi kodanikuna lahutanud või tühistanud abielu välismaal või sõlminud välismaal uue abielu;

abielus ei ole jõutud suguaktini;

üks abikaasast on ametlikult vahetanud sugu – sel juhul võib lahutusavalduse esitada kas sugu vahetanud isik või teine abikaasa.

Kokkuvõttes võib öelda, et kui kõrvale jätta kriminaalõiguse kohased stsenaariumid (mis hõlmavad lisaks rasketes kuritegudes süüdimõistmisele veel ka juhtumeid, kus isik mõistetakse õigeks piiratud süüdivuse alusel, kuriteo aegumise juhtumeid või intsesstijuhtumeid, kus puudub kriminaalvastutusele võtmiseks vajalik objektiivne nõue), võivad lahutuse põhjused olla järgmised: lahusele, teise abikaasa poolt abielu tühistamine või lahutamine või uue abielu sõlmimine välismaal ning abielus suguaktini mitte jõudmine või soovahetus.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielu lahutamine hõlmab järgmist.

Kõigepealt lõpetatakse abielulised suhted: abikaasast saavad taas vallalised isikud, kellel on õigus uuesti abielluda.

Naisele ei jää abikaasa perekonnanime, kui ta on selle lisanud enda perekonnanimele. Kuid taotluse alusel võib kohus lubada naisel jätta alles abikaasa perekonnanime lisaks enda perekonnanimele, kui tõendatakse, et see on naise või laste huvides põhjustel, mille alusel on see õigustatud.

Lahutusega ei lõpe hõimlus ning eelkõige ei kao sellega keeld abielluda otseliinis hõimlasega (tsiviilseadustiku artikli 87 lõige 4).

Välismaalastest abikaasa ei jää ilma kodakondsusest, mille ta abiellumise teel sai.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutusega lõpeb seaduses sätestatud varaühisus (varaühisus (*comunione legale*) hõlmab kõiki abikaasade poolt abielu jooksul ühiselt või eraldi tehtud oste, välja arvatud ostetud isiklike asju, mis on loetletud tsiviilseadustiku artiklis 179) ja peatatakse ka mis tahes sääst, mis on kogutud perekonna vajadusi silmas pidades (*fondo patrimoniale*). Kuid sellised säästid jäävad alles seni, kuni kõik lapsed on saanud täisealiseks. Lahutus ei mõjuta muude kokkulepetega hõlmatud ühisvara (*comunione ordinaria*; näiteks kaupu, mis on soetatud enne abielu proportsionaalselt või mis on soetatud abielu käigus, kui oli kokku lepitud, et abielu jooksul hoitakse abikaasade vara eraldi (*separazione dei beni*)): seda liiki varaühisus võidakse lõpetada ühe abikaasa taotluse alusel.

Alaealise lapsega koos elavale vanemale võidakse anda õigus edasi elada abikaasade endises kodus, kui sellesse kodusse elama jäämine on lapse huvides.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Lahutust menetlev kohus näeb ette alaealise lapse ühise hooldusõiguse. Vaid erandjuhtudel antakse lapse ainuhooldusõigus ühele vanemale. Kohus määrab ka kindlaks eeskirjad selle kohta, kui palju aega saab laps veeta selle vanemaga, kellega ta koos ei ela. Kohus annab suuniseid seoses lapse vara haldamisega ning määrab kindlaks, kui suure summaga tuleb toetada alaealise lapse ülalpidamist sellel vanemal, kes ei ela lapsega koos.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abielu lahutamise korral määrab kohus taotluse alusel korrapärase elatise sellele poolele, kellel puuduvad piisavad vahendid või kes ei suuda neid vahendeid hankida objektiivsetel põhjustel. Elatise maksmise kohustus kaob, kui elatise saaja uuesti abiellub. Kui mõlemad pooled sellega nõustuvad, võib elatist maksta ka ühekordse tehingu kaudu, andes kinnisvara omandiõiguse üle elatist saavale abikaasale (täpsemat teavet leiab teabelehel „Elatisnõuded – Itaalia“).

Abikaasa, kes ei maksa lahusele korral või pärast lahutust elatist, paneb toime kuriteo, milleks on oma perekonna abistamisest kõrvalehoidmine (karistusseadustiku artikkel 570).

Lahutusel on ka muid tagajärgi. Abikaasal, kes on lahutatud, kuid ei ole uuesti abiellunud, ja kellel on õigus saada elatist, on õigus saada oma osa ka mis tahes lahkumistoetusest, mida teisele abikaasale makstakse. Endise abikaasa surma korral on elusoleval endisel abikaasal õigus saada toitjakaotuspensioni või jagada seda pensioni mis tahes hilisema elusoleva abikaasaga ning saada makseid lahkunud abikaasa pärandvarast, kui ta on finantsraskustes.

Seadusega on elatist saaval abikaasal õigus seada abikaasa varale kohtulik hüpotek või taotleda abikaasa vara konfiskeerimist, kui see on vajalik elatise maksmiseks.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahusele“ igapäevaelus?

Lahusele tähendab, et seaduse kohaselt ei pea abikaasad enam koos elama. Pelgalt *de facto* lahusele ei oma õigusjõudu (välja arvatud olukordades, mis tekkisid enne 1975. aasta reformseaduse nr 151 jõustumist).

Lahusele ei muuda abielusuhteid kehtetuks, vaid nõrgendab neid.

Lahusele võidakse võimaldada kohtumääruse alusel või see võib aset leida vastastikusel kokkuleppel.

Allikad: sisulised eeskirjad on sätestatud tsiviilseadustikus (artiklid 150 jj; pärandiga seotud küsimustes vt artiklid 548 ja 585).

5 Millised on lahusele eeltingimused?

Kohtulikuks lahusele – s.t lahusele kohtumääruse alusel – on vaja jõuda järeldusele, et abikaasad ei ole enam suutelised koos elama.

Kui see tingimus on täidetud, teeb kohus lahusele määruse ühe abikaasa taotlusele ning seda isegi teise abikaasa soovide vastaselt.

Erandjuhul võib kohus määrata, et lahusele eest vastutab üks abikaasast: see mõjutab elatise määramist lahusele jooksul ja pärast lahutust ning pärimisõigusi. Menetluses osaleb prokurör.

Lahusele vastastikusel kokkuleppel põhineb abikaasade vahelisel kokkuleppel, kuid jõustub alles pärast kohtu heakskiidu saamist. Kohus peab tagama, et abikaasade poolt saavutatud kokkulepped vastavad perekonna esmatähtsatele huvidele. Eelkõige juhul, kui lapse hooldusõigust ja ülalpidamist käsitlevad kokkulepped ei ole lapse huvides, kutsuvad kohus pooled uuesti kokku ja nõuab vajalike muudatuste tegemist. Kui pooled seda nõudmist ei täida, võib kohus keelduda lahusele heakskiitmisest.

6 Millised on lahusele õiguslikud tagajärjed?

Isiklik suhe: lahusele (kohtumääruse alusel või vastastikusel kokkuleppel) kõrvaldab kohustuse pakkuda kooseluga seonduvat mis tahes liiki abi. Samuti kaob isaduse eeldus. Naine ei jää ilma abikaasa perekonnanimest, kui ta on selle lisanud oma nimele, kuid mehe palvel võib kohus keelata naisel selle

kasutamise, kui selline kasutamine võib tekitada mehele tõsist kahju. Samuti võib kohus lubada naisel hoiduda mehe perekonnanime kasutamisest, kui selline kasutamine võiks naist kahjustada.

Ühisvara omandiõigus: lahuselu tulemusel lõpeb seaduslik varaühisus (*comunione legale*).

Vanemlik vastutus: lahuselu lubav kohus teeb otsuse mis tahes alaealise lapse hooldusõiguse kohta ja määrab kindlaks lapsetoetuse summa, mida peab maksma see vanem, kes ei ela lapsega koos (või kui ühel vanemal on lapse ainuhooldusõigus, siis see vanem, kellele hooldusõigust ei antud). Kui määratakse kindlaks, kellel on õigus elada perekonna kodus, siis on lapsega elaval vanemal eelisõigus (täpsema teabe saamiseks vt teabeleht „Lapse isikuhooldus- ja külastusõigus“).

Kohustus maksta toetust: taotluse korral annab kohus sellele abikaasale, kes lahuselu eest ei vastuta, õiguse saada abikaasalt elatist, kui tal endal puuduvad piisavad sõltumatud vahendid. Puudust kannataval abikaasal on õigus saada elatist, s.t ülalpidamiseks vajalikku korrapäraselt makstavat summat isegi siis, kui tema on vastutav lahuselu eest (täpsema teabe saamiseks vt teabeleht „Elatisnõuded – Itaalia“).

Elatise automaatne kohandamine inflatsioonist tulenevalt on sõnaselgelt ette nähtud lahutatud paaride puhul. Kohtupraktikaga on seda laiendatud ka lahus elavate paaride suhtes.

Laste hooldusõigust ja lastele makstava elatise arutamist käsitlevas kohtumääruses kehtestatud meetmeid võib hiljem muuta. Elatise mittermaksmine kujutab endast kuritegu karistusseadustiku artikli 570 alusel.

Lahuselu koos vastutusega ja ilma vastutusega: lahus elavatel abikaasadel, kes ei vastuta lahuselu eest, on jätkuvalt samasugune pärimisõigus, nagu koos elavatel abikaasadel.

Lahuselu eest vastutavatel abikaasadel on ainult õigus saada elatist surnud abikaasa pärandvarast ning sedagi ainult juhul, kui pärimismenetluse ajal oli neil õigus saada surnud abikaasalt elatist (tsiviilseadustiku artiklid 548 ja 585).

Muud tagajärjed: kohustuste täitmata jätmise korral annab lahuselu käsitlev kohtumäärus õiguse seada abikaasa varale kohtulik hüpoteek ning õigustatud isiku taotluse alusel võib kohus ette näha vastutava abikaasa varade konfiskeerimise või teha töötasu arestimise määruse.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Tsiviilseadustiku artikli 117 ja sellele järgnevatel artiklite kohaselt võib abielu kehtetuks tunnistada mitmel eri juhul. Kehtetuse küsimust saab kõige paremini kaaluda, kui vaadelda kehtetuse aluseid ja iga juhtumi suhtes kohaldatavaid õigusakte.

Abielu on kehtetu, kui sellele on omane üks seaduses sätestatud puudus, kuid selle puuduse alusel abielu kehtetuks tunnistamiseks tuleb kohtule esitada hagi.

Abielu kehtetuks tunnistamise hagi ei kandu üle pärijatele, välja arvatud juhul, kui kohtuotsuse tegemine on juba käsil. Menetluses osaleb prokurör.

Allikad: sisulised eeskirjad on esitatud tsiviilseadustiku artiklites 117–129bis.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu võib olla kehtetu allpool loetletud põhjustel (tsiviilseadustiku artikkel 117 jj).

Üks abikaasadest oli ikka veel abielus: kehtetus on absoluutne ja võõrandamatu. Avalduse võib esitada ükskõik kumb abikaasadest, otsene üleneja sugulane, prokurör või õigustatud huvi omav mis tahes isik.

Impedimentum criminis: abielu sõlmivad kaks isikut, kellest üks on süüdi mõistetud teise isiku abikaasa mõrvas või mõrvakatses. Kehtetus on absoluutne ja võõrandamatu ning sellele alusele võib tugineda ükskõik kumb abikaasadest, prokurör või õigustatud huvi omav mis tahes isik.

Abielu ei saa sõlmida ühe abikaasa vaimse küündimatuse tõttu. Sellist küündimatust kinnitava määruse võib väljastada isegi pärast abielu sõlmimist, kui tõendatakse, et küündimatus eksisteeris juba abielu sõlmimise ajal. Abielu võib vaidlustada eestkostja, prokurör või õigustatud huvi omav mis tahes isik.

Üks abikaasadest oli otsusevõimetu (*incapacità naturale*). Abielu võib vaidlustada see abikaasa, kes – kuigi teda ei ole tunnistatud teovõimetuks – tõendab, et ta oli abielu sõlmimise ajal otsusevõimetu. Avaldust ei saa esitada juhul, kui abikaasad on elanud koos üle aasta alates hetkest, mil avalduse esitaja vaimutegevus taastus.

Üks abikaasadest oli alaealine. Avalduse võib esitada ükskõik kumb abikaasadest, prokurör või vanemad. Alaealise õigus esitada avaldus kaob, kui on möödunud aasta tema täisealiseks saamisest.

Abikaasade vahel olid veresugulus- või hõimlussidemed, lapsendaja ja lapsendatu sidemed või põlvnemissidemed. Sellele alusele võib abielu kehtetuks tunnistamise taotlemisel tugineda ükskõik kumb abikaasadest, prokurör või õigustatud huvi omav mis tahes isik, välja arvatud siis, kui abiellumisest on möödunud vähemalt aasta ja kui tegemist on juhtumiga, mille puhul oleks võinud saada abiellumiseks vajaliku loa nendest sidemetest olenemata.

Vägivald, hirm ja eksimus: nõusolek abiellumiseks saadi vägivaldla abil või selle tõttu, et valitses erakordselt suur hirm seoses sündmustega, mille üle abikaasal puudus kontroll, või oli tegemist vale isikuga või eksiti abikaasa olulistest omadustes, nagu on sätestatud tsiviilseadustiku artiklis 122. Avalduse võib esitada abikaasa, kes andis eksliku nõusoleku abiellumiseks tulenevalt neist alustest, välja arvatud juhul, kui abikaasad on elanud koos aasta pärast seda, kui vägivaldlaht on möödunud või hirmuallikas kõrvaldatud või pärast seda, kui eksimus avastati.

Simuleerimine: abielu võib vaidlustada ükskõik kumb abikaasadest, kui nad sõlmisid abielu, leppides kokku mitte täita kohustusi või mitte kasutada õigusi, mis tulenevad abielust. Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada ühe aasta jooksul pärast abiellumist. Sellist avaldust ei saa esitada, kui abikaasad on elanud mehe ja naisena koos pärast abiellumist kasvõi lühikest aega.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abikaasad toimisid heas usus (s.t nad ei olnud abiellumise ajal takistustest teadlikud), loetakse abielu kehtivaks kuni selle kehtetuks tunnistamiseni ning abielu saab kehtetuks tunnistada alates hetkest, mil selle kohta tehakse määrus (arvatava abielu põhimõte (*matrimonio putativo*)). Abielu ajal sündinud või eostatud lapsi peetakse seaduslikeks ning seetõttu kohaldatakse nende suhtes eeskirju, mida kohaldatakse lastega paaride lahuselu puhul.

Kohus võib samuti ette näha, et üks abikaasadest teeb teisele korrapäraseid makseid maksimaalselt kolme aasta jooksul, kui teisel abikaasal puuduvad piisavad vahendid ja ta ei ole uuesti abiellunud.

Kui vaid üks abikaasa toimis heas usus, on abielul tagajärjed selle abikaasa ja võimalike laste kasuks. Pahatahtlikult toimunud abikaasa peab maksma õiglast hüvitist, mis vastab kolme aasta elatisele, ning maksma täiendavat elatist, kui ühelgi teisel isikul ei ole toetamiskohustust.

Kui mõlemad abikaasad toimisid pahatahtlikult, on abielul tagajärg abielu ajal sündinud või eostatud laste jaoks, välja arvatud juhul, kui abielu tunnistatakse kehtetuks bigaamia või intsesi tõttu. Bigaamia tõttu kehtetuks tunnistatud abielus sündinud lapsed võivad saada väljaspool abielu sündinud tunnustatud isadusega lapse staatuse.

Eeldatakse heausksust, mis pidi olemas olema vaid abiellumise ajal.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Puuduvad sätted abielulahutusega (või lahuseluga) seotud küsimuste alternatiivsete lahendamismeetodite kohta. Pooltel on vaba juurdepääs perekonnavahenduse teenustele, et jõuda kokkuleppele laste hooldusõigust käsitlevates küsimustes.

Samuti võivad nad sõlmida ühiseid rahalisi kokkuleppeid laste või ükskõik kumma abikaasa toetamiseks.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Lahutusmenetluse suhtes kohaldatavaid eeskirju kohaldatakse *mutatis mutandis* ka lahuselumenetluse suhtes. Vähemalt määral kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklit 706 jj.

Menetlus kujutab endast spetsiaalset asjaolusid selgitavat menetlust, mida reguleeritakse eelkõige algetapis tavapäraste menetluste suhtes kohaldatavatest eeskirjadest erinevate eeskirjadega (põhimõtteliselt on tegemist kaheastmelise protsessiga: lepitusetapp ja uuriva kohtumenetluse etapp).

Kohtualluvus: pädev kohus on abikaasade viimase ühise elukoha järgne või mis tahes muu seaduses (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 706) sätestatud asukoha madalama astme kohus (*tribunale*), mis koosneb kohtunike kolleegiumist, või kui kostjaga ei ole võimalik ühendust saada või kui kostja asub välismaal, siis hageja elu- või asukohajärgne kohus. Kui mõlemad pooled elavad välismaal, võib asja menetleda riigi mis tahes kohus. Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel, võivad abikaasad valida kohtualluvuse määramiseks ükskõik kumma abikaasa elu- või asukoha.

Menetlus: abielu lahutamise avaldus kujutab endast kohtule esitatavat hagiavaldust (*ricorso*), mis esitatakse pädeva kohtu kantseleile. Avaldusele tuleb lisada mis tahes tõendavad dokumendid, kuid need võib esitada ka kohtuistungil. Hageja peab tagama, et teisele abikaasale antakse teada avaldusest ja kohtu eesistuja määrusest, milles määratakse kindlaks abikaasade kohtuistungil kuupäev. Kui esimesel kohtuistungil ei õnnestu abikaasasid lepitada, teeb kohtu eesistuja eelmäärused abikaasade ja nende laste huvides ning määrab kuupäeva, millal toimub istung menetlevas kohtus, kes uurib juhtumit vastavalt tõendeid käsitlevatele tavapärastele eeskirjadele.

Lahutus ühise avalduse alusel: ühise avalduse korral on nõutav, et abikaasad oleksid nõus nii lahutuse kui ka nende lapsi ja finantsuhteid käsitlevate tingimustega. Menetlus on lihtsustatud.

Allikad: 1970. aasta seadus nr 898 muudetud kujul; lahuselu korral kohaldatakse ka tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikleid 706–711.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Riigilt on võimalik saada menetlusabi (*patrocinio a spese dello Stato*) ning kasutada seega õigusesindaja abi, ilma et tuleks tasuda advokaaditasusid ja muid kohtukulusid. Menetlusabi on kättesaadav ka Itaalias seaduslikult elavatele välisriigi kodanikele. Abikõlblikkuse tingimused on esitatud seaduses nr 1990/217 ning õigusabi käsitleval teabelehel. Menetlusabi taotlus tuleb esitada asjaomasele advokatuurile (*consiglio dell'ordine degli avvocati*); vt advokatuuri veebisaidid (näiteks Rooma advokatuuri veebisait) ja justiitsministeeriumi veebisait.

Allikad: 1990. aasta seadus nr 217, nagu seda on muudetud 2001. aasta seadusega nr 134.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Lahuselu, lahutust või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva määruse saab vaidlustada. Mitterõplikke kohtuotsuseid, mis on seotud lahutusmenetlusega (näiteks kohtuotsus abikaasade staatuse kohta) või lahuselumenetlusega (näiteks kohtuotsused vastutuse või elatise maksmise kohta), ei saa hiljem vaidlustada, s.t neid ei saa vaidlustada koos lõpliku otsuse peale esitatava apellatsiooniga, vaid need otsused tuleb vaidlustada seaduses sätestatud tavapärase tähtaja jooksul.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Kohaldatakse 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003. Sellega nähakse ette kõigis ELi liikmesriikides kohaldatav standardmenetlus.

Tunnustamine toimub automaatselt. Sellepärast puudub vajadus mis tahes erimenetluse järele, et ajakohastada liikmesriigi abielu-, sünni- ja surmaregistrit pärast lahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse tegemist.

Kuid mis tahes huvitatud isik võib taotleda deklaratsiooni selle kohta, et välisriigi kohtuotsust tuleb või ei tohi tunnustada. Mittetunnustamise konkreetsed alused on sätestatud määruses. Avaldus tuleb hagiavalduse (*ricorso*) kujul esitada apellatsioonikohtule (*corte di appello*), kellel on territoriaalne pädevus kohtuotsuse täitmise piirkonnas, nagu on ette nähtud Itaalia siseriiklike õigusaktidega. Kohus teeb otsuse viivitamata – ta võib teise poole ära kuulata, aga ei pea seda tegema – ning otsusest antakse hagejale teada.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kumbki pool võib tunnustamisotsuse vaidlustada otsuse teinud apellatsioonikohtus ühe kuu jooksul alates otsuse teatavakstegemisest (kahe kuu jooksul, kui teine pool elab teises riigis). Selles teises etapis tuleb ära kuulata mõlemad pooled vastavalt tavapärasele võistlevuse põhimõttele ning kohaldatakse kohtumenetlust käsitlevaid tavapäraseid eeskirju.

Vastuväitega kohta tehtud otsuse võib omakorda vaidlustada kassatsioonikohtus (vt määruse lisad).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Lahuselu ja lahutus on reguleeritud selle riigi siseriiklike õigusaktidega, mida kohaldatakse mõlema abikaasa suhtes lahuselu- või lahutusavalduse esitamise ajal. Kui abikaasad on eri kodakondsusega, püüab kohus kindlaks määrata kohaldatava õiguse, lähtudes riigist, kus paar on veetnud suurema osa oma abielus oldud ajast. Kohus võib selles küsimuses kasutada oma kaalutusõigust.

Kui kohaldatavates välisriigi õigusaktides puuduvad sätted lahuselu või lahutuse kohta, kohaldatakse Itaalia õigusakte (1995. aasta seaduse nr 218 artikkel 31), s.t sellisel juhul kohaldatakse *lex fori* põhimõtet. Tuleb märkida, et Itaalia õigusakte kohaldatakse olenemata sellest, kas hageja on Itaalia kodanik või mitte, ning et Itaalia õigusaktidele võivad tugineda ka mittekodanikud, kes on abielus itaallasega, või kaks abielus olevat mittekodanikku.

Itaalias lahuselu- või lahutusavalduse esitanud Itaalia kodakondsusega abikaasade suhtes kohaldatakse Itaalia õigusakte isegi juhul, kui nad ei ole Itaalia residentid. Eri kodakondsusega abikaasade suhtes kohaldatakse selle riigi õigusakte, kus nad veetsid suurema osa abielus oldud ajast. Kuid kui asjaomase riigi õigusaktid ei sisalda lahuselu või lahutust käsitlevaid sätteid, kohaldatakse Itaalia õigusakte.

Viimati uuendatud: 15/10/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Küpros

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kirikliiku abielu korral saab lahutusmenetluse algatada alles pärast seda, kui hageja elukohaks oleva piirkonna piiskopile on esitatud teatis. Lahutusavalduse võib esitada kolm kuud pärast seda, kui pädevale piiskopile on saadetud teatis. Teatist ei ole vaja saata siis, kui lahutuse põhjuseks on isiku kadumine või vaimuhaigus.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielurikkumine.

Moraalitu, häbiväärne või mis tahes muud liiki korduv ja andestamatu käitumine, mille tulemusel abielusuhte kvaliteet halveneb olulisel määral ja mis muudab kooselu abikaasaga hageja jaoks võimatuks.

Teise elu kallale kippumine, näiteks füüsiline vägivald.

Kolm aastat kestnud vaimuhaigus, mis muudab kooselu talumatuks.

Enam kui seitsme aasta pikkuse vangistuse määramine lõpliku kohtuotsusega.

Isiku kadumine.

Selline seksuaalne sobimatus, mis eksisteeris abielu sõlmimisel ja mis on kestnud vähemalt kuus kuud ja kuni avalduse esitamiseni.

Perekonna ühise eluaseme põhjusega hülgamine kaheks aastaks. Pikad eemalolekud, mis kokku moodustavad üle kahe aasta. Saadetud peab olema tagasitulekukutse.

Usundi või usulahu vahetamine või abikaasa vaimne sundimine või püüd teda usku pöörata, et ta ühineks sektiga.

Pidev keeldumine lapse saamisest, olenemata abikaasa soovist last saada.

Abielu pöördumatu purunemine.

Viieaastane lahuselu.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Lahutuse tulemusel abielu lõppeb, kuid see ei too automaatselt kaasa perekonnanime muutmist. Asjaomane pool otsustab, kas ta esitab vande all avalduse oma nime muutmiseks.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutus ei mõjuta varaga seotud vaidlusi. Need tuleb lahendada eraldi avalduse alusel, sest menetlused on erinevad.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Puudub, sest lahutusmenetlus on hooldusõigusmenetlusest eraldi ja sõltumatu, välja arvatud juhul, kui lahutuse põhjuseks oli laste elu kallale kippumine või nende kehaline väärkohtlemine.

Lahutus ei mõjuta abikaasade alaealiste lastega seotud küsimusi (nt elatis, vanemlik vastutus, suhtlemine). Nendes asjades tuleb esitada eraldi avaldused.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutus iseenesest ei kätke endas kohustust maksta teisele abikaasale elatist. Lahuselu korral tuleb selleks esitada eraldi avaldus.

4 Mida tähendab õigismõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Küprose perekonnaõiguses puudub mõiste „seadusjärgne lahuselu“.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Ei kohaldata.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Ei kohaldata.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

See tähendab, et kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse kuupäevast on abielu tunnistatud kehtetuks ja tühistaks.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Vastavalt abieluseaduse 104(l)/2003 (mida on muudetud seadusega 66(l)/2009) artiklile 17 on abielu kehtetu, kui see oli sõlmitud

- enne kummagi poole eelmise – nii kirikliku kui ka ilmaliku – abielu lõplikku lahutamist või tühistamist;
- kuni viienda astme otse- või kõrvalliini veresugulaste vahel;
- kuni kolmanda astme otse- või kõrvalliini hõimlaste vahel;
- lapsendaja ja lapsendatava või nende järeltulijate vahel;
- väljaspool abielu sündinud lapse ja lapse omaks tunnistanud isa või viimase veresugulaste vahel.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu on tühine või tunnistatud kehtetuks lõpliku kohtuotsusega, muutub see täiesti kehtetuks kohtuotsuse tegemise kuupäevast.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Hetkel selline võimalus puudub. Õigusvolinik koostab praegu perelepitust käsitleva seaduse eelnõu.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise / kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada selle piirkonna (*eparchía*) perekonnohtule (*oikogeneiakó dikastírio*), kus on mõlema või ühe poole elukoht. Avaldus peab olema kooskõlas ülemkohtu 1990. aasta menetluseeskirjades esitatud vormiga nr 1 (*Týpo 1 ton Diadikastikón Kanonismón tou Anótatou Dikastíriou tou 1990*). Avaldusele tuleb tõendusmaterjalina lisada pädevale piiskopile saadetud teatise postitamise tõend või kättesaamise kinnitus, mille kohaselt pädev piiskop on kätte saanud teavitamisalase tähtkirja, ning samuti poole abielutunnistus.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Jah. Avaldus tuleb esitada pädevale perekonnohtule.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah, abielulahutuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse peale on võimalik esitada edasikaebus teise astme perekonnohtule (*devterováthmio oikogeneiakó dikastírio*).

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Küprose Vabariigi pädevale perekonnohtule tuleb esitada avaldus määruse (EÜ) nr 44/2001 alusel.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Isik võib tunnustamise vaidlustada, pöördudes selle perekonnohtu poole, kellele on esitatud avaldus teise liikmesriigi otsuse tunnustamiseks ja registreerimiseks.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Küprose Vabariigi perekonnohtutel on pädevus menetleda neil juhtudel abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamisega seotud küsimusi ainult siis, kui menetlusosalised on elanud Küprosel vähemalt kolm kuud. Kohus kohaldab Küprose õigust.

Viimati uuendatud: 13/05/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Läti

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu lõpetamise tingimused on üksikasjalikult sätestatud Läti tsiviilseaduse perekonnaõigust käsitlevas osas ja notariaadiseaduse P jaos. Abielu kui institutsiooni üldine raamistik on sätestatud Läti tsiviilseaduse perekonnaõigust käsitlevas osas.

Lätis võib abielu lõpetada üksnes kohus või notar (*notārs*). Kohus võib lõpetada abielu ühe või mõlema abikaasa avalduse alusel. Notar võib lõpetada abielu juhul, kui abikaasad on leppinud kokku abielu lõpetamises ja neil ei ole ühiseid alaealisi lapsi või ühist vara, või ühiste alaealiste laste või ühisvara olemasolu korral juhul, kui abikaasad on sõlminud kirjaliku kokkuleppe ühiste alaealiste laste hooldusõiguse, suhtlusõiguse, lapse elatusvahendite ja ühisvara jagamise kohta.

Seda liiki abielulahutuse üks eeltingimus on seega, et abikaasad peavad olema jõudnud kokkuleppele abielust sündinud lapse hooldusõiguse, lapse elatusvahendite ja abikaasade ühisvara jagamise küsimustes.

Kui abielu tuleb lahutada kohtus, peab kohus jõudma järeldusele, et abielu on lõppenud. Abielu loetakse lõppenuks, kui abikaasad ei ela koos ja kooselu taastamist ei ole oodata.

Abielu notariaalse lõpetamise üks eeltingimus on, et abikaasad peavad olema jõudnud kokkuleppele abielust sündinud lapse hooldusõiguse, lapse elatusvahendite ja abikaasade ühisvara jagamise küsimustes. Kui abikaasad kokkuleppele ei jõua, tuleb need küsimused lahendada kohtus samaaegselt abielu lahutamise avalduse arutamisega.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu notariaalne lõpetamine

Abielu võib lahutada, kui see on lõppenud ja abikaasad on jõudnud kokkuleppele abielu lõpetamises ning nad on esitanud notarile mõlema abikaasa allkirjastatud ühisavalduse. Abikaasade ühise alaealise lapse või ühisvara olemasolu korral tuleb avaldusele lisada kirjalik kokkulepe ühise alaealise lapse hooldusõiguse, lapse elatusvahendite, suhtlusõiguse ja ühisvara jagamise kohta.

Abielu kohtulik lõpetamine

Abielu võib lõpetada kohus, kui abikaasad ei ole jõudnud kokkuleppele abielu lõpetamises ning on täidetud üks järgmistest tingimustest.

Abikaasad on elanud lahus üle kolme aasta: abikaasad elavad eraldi, neil puudub ühine majapidamine ja üks abikaasadest ei soovi kindlalt ühist majapidamist taastada, välistades sellega abielulise kooselu võimalikkuse. Ühine majapidamine võib puududa ka siis, kui abikaasad elavad ühises eluruumis.

Kui abikaasad on elanud lahus vähem kui kolm aastat, võib kohus lõpetada abielu üksnes juhul, kui:

abielu lõppemise on põhjustanud ühe abikaasa füüsiline, seksuaalne, psühholoogiline või majanduslik vägivald abielu lahutamist sooviva abikaasa vastu, abikaasa teise lapse vastu või abikaasade ühise lapse vastu;

üks abikaasadest nõustub teise abikaasa avaldusega abielu lahutada;

üks abikaasadest on alustanud kooselu teise isikuga ja sellest partnerlusest on sündinud või sündimas laps.

Kui nende eespool kirjeldatud asjaolude korral usub kohus, et abielu on siiski võimalik säilitada, võidakse lahutusmenetlus kuni kuueks kuuks edasi lükata eesmärgiga anda abikaasadele võimalus ära leppida.

Kui enne seda, kui abikaasadel täitub kolm aastat lahus elamist, esitab üks abikaasadest avalduse abielu lahutamiseks muul kui eespool loetletud kolmel põhjusel, ei saa kohus abielu lõpetada enne seaduses lahus elamisele seatud kolmeaastase tähtaja möödumist ja kohus peab asja arutamise edasi lükkama, pidades silmas abikaasade võimalikku leppimist.

Kui abikaasad on elanud lahus vähem kui kolm aastat, võib notar lõpetada abielu üksnes juhul, kui mõlemad abikaasad nõustuvad abielu lõpetamisega ja on esitanud notarile avalduse abielu lõpetamiseks kooskõlas notariaadiseaduses sätestatud menetlusega.

Kohus ei tohi juba lõppenud abielu lahutada juhul ja sellises ulatuses, kui abielu säilitamine on vajalik erandlikel asjaoludel abikaasade ühise alaealise lapse huvides.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Niipea kui abielu lahutamise otsus on jõustunud või niipea kui vannutatud notar on andnud välja lahutustunnistuse, lõppevad abikaasade õigussuhetest tulenevad õigused ja kohustused. Lahutusega võivad endistele abikaasadele kaasneda uued kohustused ja õigused. Pärast abielu lõpetamist võib kumbki pool sõlmida uue abielu.

Tsiviilseaduse kohaselt on abikaasal, kes muutis abielu astumisel oma perekonnanime, õigus kasutada oma abieluuegset perekonnanime ka pärast abielu lõpetamist. Teise võimalusena lubab kohus või notar tal taotluse alusel kasutada abieluueelset perekonnanime.

Teise abikaasa taotluse alusel võib kohus keelata abielu lõppemise põhjustanud abikaasal abieluuegse perekonnanime säilitamise tingimusel, et sellega ei kahjustata lapse huve.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Notar võib lõpetada abielu juhul, kui abikaasad on eelnevalt sõlminud kirjaliku kokkuleppe mis tahes ühisvara jagamise kohta ja see kokkulepe on lisatud abielu lahutamise avaldusele.

Abielu kohtuliku lõpetamise korral võivad abikaasad leppida kokku ühisvara jagamises. Kui abikaasad kokkuleppele ei jõua, lahendab nende nõuded kohus tsiviilseaduse või abieluvaralepingu sätete alusel. Tsiviilseaduses on sätestatud kahte liiki varasuhted – nimelt õigusaktidest tulenevad suhted ja abieluvaralepingust tulenevad suhted – ning suhete liigist sõltub, millist menetlust kasutatakse vara jagamisel abielu lahutamise korral.

Kui varalised suhted tulenevad õigusaktidest, siis vara jagamise korral on kummalgi abikaasal õigus varale, mis kuulus talle enne abielu sõlmimist, ning mis tahes lahusvarale, mille ta omandas abielu kestel. Igasugune vara, mille abikaasad omandasid abielu kestel koos või mille omandas kumbki abikaasa ühiseid ressursse kasutades, on abikaasade ühisvara. Eeldatakse, et ühisvara kuulub mõlemale abikaasale võrdselt, välja arvatud juhul, kui kumbki neist suudab põhjendada ja tõendada, et selline vara tuleks jagada mittevõrdses osades.

Kui varalised suhted on reguleeritud abieluvaralepinguga, võidakse lepinguga ette näha, et abikaasade kogu vara on lahusomand või ühisomand ning vara jagamine toimub sellest tulenevalt kooskõlas õigusaktides asjaomase lepingulise varasuhte jaoks sätestatud menetlusega.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Seoses abielu lahutamise ja tohi eespool kirjeldatud perekonnasisestest õigussuhetest tulenevaid küsimusi, eelkõige neid, mis tulenevad vanemate ja laste vahelistest õigussuhetest, kaaluda eraldiseisvalt.

Abielu notariaalse lõpetamise korral peavad abikaasad lisaks abielu lahutamisele leppima kokku ka laste hooldusõiguse, suhtlusõiguse ja elatise küsimustes. Koos abielu lahutamise avaldusega tuleb esitada eelnevalt sõlmitud kirjalik kokkulepe abikaasade ühise alaealise lapse hooldusõiguse, suhtlusõiguse ja lapse ülalpidamise kohta.

Abielu kohtuliku lõpetamise korral peavad abikaasad leppima kokku abikaasade ühise alaealise lapse hooldusõiguse, suhtlusõiguse ja lapse elatise küsimustes. Juhul kui sellist kokkulepet ei ole sõlmitud, tuleb nõuded – välja arvatud juhul, kui need on juba lahendatud – esitada koos abielu lahutamise avaldusega. Vastasel korral ei saa kohus abielu lahutada.

Abielu lahutamise tagajärjed seoses vanemliku vastutusega

Kohustus lapse eest hoolitseda ei lõpe lapse ühe või mõlema vanema juurest mujale elama asumisega.

Kui vanemad elavad eraldi, siis lasub neil siiski endiselt ühine vanemlik vastutus. Lapse eest hoolitsemise ja lapse järele valvamise peab tagama see vanem, kellega koos laps elab.

Vanemad peavad tegema ühiselt otsused küsimustes, mis võivad avaldada olulist mõju lapse arengule. Vanematevahelised vaidlused lahendab orbudekohus (*bāriņtiesa*), välja arvatud juhul, kui õigusaktides on sätestatud teisiti.

Vanemate ühine hooldusõigus lõpeb siis, kui vanematevahelise kokkuleppega või kohtuotsusega nähakse ette hooldusõiguse andmine ühele vanemale. Kui lapse hooldusõigus on antud ühele vanemale, on sellel vanemal hooldusõigusest tulenevad õigused ja kohustused. Teisel vanemal peab säilima suhtlusõigus (õigus säilitada lapsega kontakt ja vahetu suhe).

Abielu lahutamise tagajärjed seoses lapse ülalpidamisega

Lapse ülalpidamise küsimus tuleb lahendada abielu lahutamise menetluse käigus. Vanemad on kohustatud maksma lapsele elatist vastavalt nende suutlikkusele ja rahalistele võimalustele. Lapse ülalpidamise kohustus lasub lapse isal ja emal kuni selle ajani, mil laps suudab ise ennast ülal pidada. Kohustus lapsele elatist maksta ei lõpe lapse perekonna juurest eraldi elama asumisega või lapse ühe või mõlema vanema juurest mujale elama asumisega. Abielu lõpetamise korral võivad lapse vanemad leppida ühiselt kokku lapse ülalpidamisega, kuid kui vanemad kokkuleppele ei jõua, lahendatakse vaidlusküsimus kohtus lahutusmenetluse käigus.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Tsiviilseaduses on sätestatud, et abielu lahutamise ajal või ka pärast seda võib endine abikaasa nõuda teiselt abikaasalt elatist, mis vastab selle abikaasa rahalistele võimalustele, eesmärgiga tagada elatist taotleva abikaasa varasem elatustase. Endise abikaasa kohustus tagada teisele abikaasale varasem elatustase lõpeb, kui:

abielu lahutamisest või kehtetuks tunnistamisest möödunud aeg on võrdne lõpetatud abielu kestusega või tühistatud abielu korral kooselu kestusega; endine abikaasa sõlmib uue abielu;

endise abikaasa sissetulek võimaldab tal end ise ülal pidada;

endine abikaasa väldib endale ülalpidamise teenimist tööga;

endisel abikaasal, kellelt nõuti abikaasa ülalpidamist, ei ole piisavalt elatusvahendeid või ta on muutunud töövõimetuks;

ülalpeetav endine abikaasa on toime pannud kuriteo oma endise abikaasa vastu või tema või mõne tema alaneja või üleneja sugulase elu, tervise, vabaduse, vara või au vastu.

endine abikaasa on jätnud oma endise abikaasa abitusse olukorda, kui abi andmine oleks olnud võimalik;

endine abikaasa on oma endise abikaasa või mõne tema alaneja või üleneja sugulase vastu esitanud tahtlikult alusetuid kuriteosüüdistusi;

endine abikaasa elab priiskavat või amoraalset elu;

endine abikaasa, kellelt nõuti abikaasa ülalpidamist, sureb või tunnistatakse surnuks või sureb või tunnistatakse surnuks ülalpeetav abikaasa;

ülalpidamiskohustuse võib lõpetada ka muudel olulistel põhjustel.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Läti õigussüsteemis ei kasutata lahuselu mõistet.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Läti õigussüsteemis ei kasutata lahuselu mõistet.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Läti õigussüsteemis ei kasutata lahuselu mõistet.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu võib kehtetuks tunnistada, kui see oli sõlmitud õigusnormide vastaselt, mistõttu ei olnud abielu sõlmitud seaduslikult. Alates abielu kehtetuks tunnistamise kohtuotsuse jõustumisest loetakse, et pooled ei ole omavahel kunagi abielus olnud ning et abielu oli sõlmimise hetkest õigustühine. Tuleb märkida, et abielu võib kehtetuks tunnistada ka pärast lahutust.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu võib kehtetuks tunnistada üksnes järgmistel õigusaktides sätestatud juhtudel:

abielu ei registreerinud perekonnaseisuameti ametnik ega ühe tsiviilseaduses loetletud usulahu vaimulik;

abielu sõlmiti fiktiivselt ilma perekonna loomise kavatsuseta;

abielu sõlmimise ajal ei olnud kumbki abikaasast veel 18-aastane või sõlmiti abielu teatavatel juhtudel enne, kui üks abikaasast oli saanud 16-aastaseks; sellisel juhul võib abielu olla kehtiv, kui teiseks abikaasaks on täiskasvanu ning abielu sõlmiti alaealise abikaasa vanemate või eestkostjate nõusolekul. Sellist abielu ei saa siiski kehtetuks tunnistada juhul, kui abielu ajal on eostatud laps või kui mõlemad abikaasad on kohtuotsuse tegemise ajaks jõudnud minimaalsesse ikka;

abielu sõlmimise ajal oli ühe abikaasa seisund selline, mis ei võimaldanud tal mõista oma tegude tagajärge või oma tegusid juhtida;

abielu sõlmiti isikute vahel, kes on keelatud suguluses, nimelt otseses liinis ülenejad või alanejad sugulased, õde-vend või poolõde-poolvend;

abielu sõlmiti lapsendaja ja lapsendatud isiku vahel, välja arvatud juhul, kui lapsendamisest tulenevad õigussuhted on lõpetatud;

abielu sõlmiti eestkostja ja alaealise vahel või hooldaja ja hooldatava vahel enne seda, kui eestkostest või hooldusest tulenevad õigussuhted on lõpetatud;

üks abikaasast oli juba abielus.

Kõigil neil juhtudel võib mis tahes huvitatud isik või prokurör esitada avalduse abielu kehtetuks tunnistamiseks mis tahes ajal ilma piiranguteta. Juhul kui abielu on lõppenud surma või lahutuse tõttu, võivad kehtetuks tunnistamise avalduse esitada ainult need isikud, kelle õigusi mõjutatakse. Mõlema abikaasa surma korral ei saa nende abielu kehtetuks tunnistamise avaldust enam esitada.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abikaasa, kelle abielu tunnistatakse kehtetuks, hakkab taas kasutama oma abielueelset perekonnanime. Kui abielu sõlmimise ajal ei olnud abikaasa teadlik asjaolust, et abielu tuleks kehtetuks tunnistada, võib ta taotleda kohtult luba oma abieluuegse perekonnanime säilitamiseks.

Kui abielu sõlmimise ajal oli üks abikaasa teadlik, et abielu võidakse kehtetuks tunnistada, on teisel abikaasal õigus nõuda sellelt abikaasalt lisaks oma endise elatustaseme säilitamiseks vajalikele vahenditele ka hüvitist moraalse kahju tekitamise eest.

Abielu kehtetuks tunnistamise korral vabastatakse endine abikaasa teisele abikaasale tema endise elatustaseme säilitamiseks vajalike vahendite tagamise kohustusest samadel tingimustel nagu abielu lahutamise korral (vt küsimusele nr 3.4 antud vastus).

Kui toimub vara jagamine seoses abielu kehtetuks tunnistamisega, on kummalgi endisel abikaasal õigus jätta endale oma abielueelne vara ja mis tahes vara, mille ta omandas kooselu ajal. Ühiselt soetatud vara tuleb jagada endiste abikaasade vahel võrdselt.

Kui abielu sõlmimise ajal ei olnud kumbki abikaasa teadlik asjaolust, et abielu tuleks kehtetuks tunnistada, jagatakse vara vastavalt nendele tsiviilseaduse sätetele, millega reguleeritakse seadusliku abielu ajal soetatud vara jagamist. Kuid kui siiski ainult üks abikaasa ei olnud teadlik asjaolust, et abielu tuleks kehtetuks tunnistada, kohaldatakse seadusliku abielu ajal soetatud vara jagamist käsitlevat korda ainult selle abikaasa suhtes, kes ei olnud teadlik asjaolust, et abielu tuleks kehtetuks tunnistada.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Lätis võib abielu lõpetada notar mõlema abikaasa ühise avalduse alusel. Abielu notariaalse lõpetamise menetlus on sätestatud notariaadiseaduse P jaos. Vannutatud notar lõpetab abielu juhul, kui abikaasad on abielu lahutamises kokku leppinud ja neil ei ole ühiseid alaealisi lapsi või ühisvara, või ühiste alaealiste laste või ühisvara olemasolu korral juhul, kui abikaasad on sõlminud kirjaliku kokkuleppe ühiste alaealiste laste hooldusõiguse, suhtlusõiguse, ülalpidamise ja ühisvara jagamise kohta.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu notariaalne lõpetamine

Abielu notariaalse lõpetamise korral puudub konkreetne territoriaalne pädevus – pooled võivad pöörduda mis tahes notari poole üle kogu riigi. See ei hõlma piiriüleseid juhtumeid, millega seotud pädevus on reguleeritud nõukogu määrusega (EÜ) nr 2201/2003. Kui Euroopa Liidu õigusaktide või muude rahvusvaheliste õigusnormide kohaselt ei kuulu piiriülene lahutusasi Läti riigi pädevusse, ei saa vannutatud notar lahutusmenetlust alustada ja ta peab abikaasasid sellest nõuetekohaselt teavitama.

Piiriüleste lahutusasjade puhul määratakse kohaldatav õigus kindlaks vastavalt nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määrusele (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas.

Notarile esitatud abielu lahutamise avalduses tuleb esitada järgmine teave:

kummagi abikaasa ees- ja perekonnanimi ning isikukood (kui abikaasal puudub isikukood, siis tema sünniaasta, -kuupäev ja -kuu);

abielu sõlmimise aasta, kuupäev ja kuu ning registrikande number;

abielu registreerimise riik ning ametiasutus või usulahk, kus abielu sõlmiti, ning vaimulik, kelle juuresolekul abielu sõlmiti;

märke selle kohta, kas abikaasadel on ühiseid alaealisi lapsi ning kas abikaasad on saavutanud kokkuleppe ühiste alaealiste laste hooldusõiguse, suhtlusõiguse kasutamise ja ülalpidamise küsimustes;

märke selle kohta, kas abikaasadel on ühisvara ning kas nad on saavutanud kokkuleppe sellise vara jagamise küsimuses;

abikaasade perekonnanimed pärast abielu lahutamist.

Avaldusele peab olema lisatud abielutunnistuse originaal või perekonnaseisuameti välja antud ärakiri või väljavõte või perekonnaseisuameti tõend.

Abikaasade ühise alaealise lapse või ühisvara olemasolu korral peab avaldusele olema lisatud kirjalik kokkulepe ühise alaealise lapse hooldusõiguse, lapse ülalpidamise, suhtlusõiguse ja ühisvara jagamise kohta.

Abielu kohtulik lõpetamine

Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada pädevale piirkondlikule kohtule või linnakohtule (*rajona (pilsētas) tiesa*). Tavaliselt on selleks kostja deklareeritud elukoha järgne kohus või sellise elukoha puudumisel kostja tegeliku elukoha järgne kohus. Avalduse võib esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumisel hageja tegeliku elukoha järgsele kohtule, kui:

hagejaga elavad koos alaealsed lapsed;

lõpetada soovitakse abielu, mis on sõlmitud isikuga, kes kannab vanglakaristust;

lõpetada soovitakse abielu, mis on sõlmitud isikuga, kellel puudub deklareeritud elukoht ja kelle tegelik elukoht on teadmata või kes elab välisriigis.

Kohtualluvuse eeskirjad, mida kohaldatakse sellistes lahutus-, lahusele ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevates asjades, kus ühe abikaasa alaline elukoht on teises liikmesriigis või ta on teise liikmesriigi kodanik, on sätestatud nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruses (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000.

Kui asjakohane liikmesriik on kindlaks tehtud, kohaldatakse selle liikmesriigi siseriikliku tsiviilkohtumenetlust.

Lahutusasjades kohaldatavad kohtualluvuse eeskirjad on samuti sätestatud õigusallast abi ja õigusuheteid käsitlevates kahepoolsetes välislepingutes, mis on sõlmitud ELi mittekuuluvate riikidega ja mis on Lätile siduvad.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 128 kohaselt tuleb kohtule esitatud avalduses esitada järgmine teave:

selle kohtu nimi, kellele avaldus esitatakse;

hageja ees- ja perekonnanimi, isikukood ja deklareeritud elukoht (kui hagejal puudub deklareeritud elukoht, siis hageja tegelik elukoht); juriidilise isiku puhul tema nimi, registrinumbr ja registrijärgne asukoht; hageja võib kohtuga kirjavahetuse pidamise eesmärgil märkida ka täiendava aadressi;

kostja või huvitatud isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, deklareeritud elukoht ning tema mis tahes muu deklareeritud täiendav aadress (deklareeritud elukoha puudumisel tegelik elukoht); juriidilise isiku puhul tema nimi, registrinumbr ja registrijärgne asukoht; kostja isikukood või registrinumbr esitatakse avaldusel siis, kui see on teada;

hageja esindaja ees- ja perekonnanimi, isikukood ja kohtuga kirjavahetuse pidamiseks kasutatav aadress, kui hagi esitab esindaja, või juriidilise isiku puhul tema nimi, registrinumbr ja registrijärgne asukoht;

rahalise nõude puhul võimaluse korral selle krediitdiastuse nimi ja see kontonumber, kuhu makse võib teha;

hagi esee;

nõude summa (kui nõuet on võimalik väljendada rahaliselt), esitades sissenõutava või vaidlustatud summa leidmiseks kasutatud arvutuskäigu;

hageja nõude aluseks olevad asjaolud ja neid kinnitavad tõendid;

nõude aluseks olevad õigusnormid;

hageja väited;

avaldusele lisatud dokumentide loetelu;

avalduse koostamise kuupäev ja mis tahes muu asjakohane teave.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 235.1 kohaselt tuleb abielu lahutamise avalduses märkida ka järgmine teave:

mis ajast pooled lahus elavad;

kas teine abikaasa nõustub abielu lahutamise;

kas pooled on jõudnud kokkuleppele laste hooldusõiguse küsimuses, teise vanema suhtlusõiguse kasutamise korras, elatise maksimise ja abielu ajal soetatud vara jagamises või kas nad esitavad kohtule nende küsimustega seotud nõudeid.

Avaldusele peab olema alla kirjutatud hageja või tema esindaja. Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise küsimuses peab poole esindajal olema konkreetne volitus asjaga tegelemiseks. Abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist käsitlevas asjas antud volitus hõlmab ka muid seotud nõudeid.

Avaldusele tuleb lisada:

avalduse tõestatud koopia, mis edastatakse kostjale;

dokument, millest nähtub riigilõivu ja muude kohtukulude tasumine õigusaktides sätestatud korras ja summas;

dokument või dokumendid, millega tõendatakse nõude aluseks olevaid asjaolusid (nt abielutunnistus).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Üldiselt annab riik õigusabi, kui isiku rahalised vahendid või sissetulek ei võimalda tal oma õigusi kaitsta või kui isik satub ootamatult (nt looduskatastroofi, vääramatu jõu või muude temast olenemata põhjuste tagajärjel) olukorda ja rahalisse seisu, mis ei võimalda tal oma õigusi kaitsta, või kui isik on täielikult riigi või kohaliku omavalitsuse ülalpidamisel, mistõttu on tal objektiivseid raskusi oma õiguste kaitsmisel. Õigusabi antakse kooskõlas riigi õigusabi seadusega (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*).

Õigusabiga kaetakse üldiselt kulud, mis on seotud menetlusdokumentide koostamisega, õiguslase nõustamisega menetluse ajal, kohtus esindamisega ja kohtuotsuse täitmisega.

Läti annab õigusabi ka kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 2201/2003.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Kõigepealt peab asja arutama piirkondlik kohus või linnakohus (*rajona (pilsētas) tiesa*). Otsuse saab vaidlustada ringkonnakohtus (*apgabaltiesa*) ja selle peale saab esitada kaebuse ka õigusküsimuses (*kasācija*).

Seoses abielu notariaalse lõpetamisega tuleb märkida, et kahtluse alla ei saa seada nende dokumentide õigsust, mis on tõestatud seaduses sätestatud korras. Selliseid dokumente saab vaidlustada eraldi hagi esitamisega.

Kõik kaebused selle kohta, et vannutatud notar on oma ametikohustusi täites toiminud ebaõigelt või keeldunud oma ametikohustuste täitmisest, tuleb esitada sellele piirkondlikule kohtule, kelle järelevalve all notar tegutseb. Kaebus tuleb esitada ühe kuu jooksul alates päevast, mil notar tegi vaidlustatud toimingu või keeldus nõutud toimingu tegemisest.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Abielu lahutamist, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat kohtuotsust, mis on tehtud teises liikmesriigis, tuleb Lätis tunnustada nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 alusel. Nimetatud määruses on sätestatud, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tuleb teistes liikmesriikides tunnustada ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

Selleks et tagada abielu lahutamist, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine Lätis, võib mis tahes huvitatud isik nõukogu määruses (EÜ) nr 2201/2003 sätestatud korras taotleda otsust selle kohta, et asjaomast kohtuotsust tuleb või ei tule tunnustada, esitades taotluse välisriigi kohtuotsuse tunnustamiseks (*atzīšana*) või tunnustamiseks ja jõustamiseks (*atzīšana un izpildīšana*) sellele piirkondlikule kohtule või linnakohtule, kelle tööpiirkonnas kohtuotsust tuleb täita või kus asub kostja deklareeritud elukoht (või sellise elukoha puudumisel kostja tegelik elukoht).

Välisriigi kohtuotsuse tunnustamist või tunnustamist ja jõustamist käsitleva otsuse teeb kohtunik ükski, tuginedes esitatud avaldusele ja sellele lisatud dokumentidele. Ta teeb otsuse kümne päeva jooksul alates avalduse esitamisest ilma pooli kohtusse kutsumata. Kohtunik võib keelduda kohtuotsust Lätis tunnustamast üksnes nendel kohtuotsuste mittetunnustamise põhjustel, mis on sätestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklis 22. Need võimaldavad keelduda teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuste Lätis tunnustamisest järgmistel juhtudel:

kui selline tunnustamine on vastuolus Läti avaliku korraga;

kui kohtuotsus on tehtud tagaselja, kui menetluse algatamist käsitlevat või samaväärset dokumenti ei edastatud kostjale küllalt aegsasti ja sellisel viisil, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui on tõestatud, et kostja on kohtuotsusega sõnaselgelt nõustunud;

kui kohtuotsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise menetluse käigus Lätis;

kui kohtuotsus on vastuolus varasema kohtuotsusega, mis on tehtud teises liikmesriigis või mitteliikmesriigis nende samade asjaosaliste vahel, tingimusel et varasem kohtuotsus vastab tingimustele, mis on vajalikud selle Lätis tunnustamiseks.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 638 kohaselt tuleb kohtuotsuse tunnustamist käsitlevas avalduses märkida järgmine teave:

selle kohtu nimi, kellele avaldus esitatakse;

avalduse esitaja ees- ja perekonnanimi, isikukood (või selle puudumisel isiku tuvastamiseks vajalikud andmed) ja kohtuga kirjavahetuse pidamiseks kasutatav aadress; juriidilise isiku puhul tema nimi, registrinumber ja registrijärgne asukoht;

kostja ees- ja perekonnanimi, isikukood (või selle puudumisel isiku tuvastamiseks vajalikud andmed), deklareeritud elukoht ja mis tahes muu deklareeritud täiendav aadress (või selle puudumisel kostja tegelik elukoht); juriidilise isiku puhul tema nimi, registrinumber ja registrijärgne asukoht;

avalduse ese ja avalduse aluseks olevad asjaolud;

avalduse esitaja taotlus välisriigi kohtuotsuse täielikuks või osaliseks tunnustamiseks või täielikuks või osaliseks tunnustamiseks ja jõustamiseks;

volitatud esindaja nimi ja aadress, kui asja Lätis menetlemiseks on määratud esindaja;

avaldusele lisatud dokumentide loetelu;

avalduse koostamise kuupäev ja kellaeg.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 37 kohaselt peavad teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamist käsitlevale avaldusele olema lisatud järgmised dokumendid:

kohtuotsuse koopia, mis vastab selle ehtsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele;

kui kohtuotsus on tehtud tagaselja, tuleb esitada selline dokument, mis tõendab menetluse (lahutusmenetluse, lahuselumenetluse või abielu tühistamise menetluse) algatamist käsitleva dokumendi kostjale kätetoimetamist; teise võimalusena võib avalduse esitaja esitada dokumendi, mis osutab, et kostja on tagaseljakohtuotsusega sõnaselgelt nõustunud;

tõendi, mille on välja andnud kohtuotsuse teinud liikmesriigi pädev asutus või kohus kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikliga 39.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Nõukogu määruses (EÜ) nr 2201/2003 on sätestatud kaks moodust, kuidas huvitatud isik võib olla vastu teises liikmesriigis seoses abielu lahutamise, lahuseluga või abielu kehtetuks tunnistamisega tehtud kohtuotsuse tunnustamisele Lätis.

Esiteks on nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklis 21 sätestatud, et iga huvitatud osapool võib taotleda kohtult otsust, et teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust Lätis ei tunnustataks.

Teiseks võib kohtuotsuse tunnustamist käsitlevas asjas kostjaks olev isik vaidlustada kohtuotsuse Lätis tunnustamist käsitleva otsuse isegi juhul, kui teine isik on juba esitanud avalduse kohtuotsuse tunnustamiseks ja kui selle avalduse alusel on asjaomane piirkondlik kohus või linnakohus juba kõnealust kohtuotsust tunnustanud. Kostja võib esitada vastuväited teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise kohta, vaidlustades piirkondliku kohtu või linnakohtu tunnustamisotsuse. Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 33 kohaselt võib teise liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamist käsitleva piirkondliku kohtu või linnakohtu otsuse vaidlustada ringkonnakohtus, esitades edasikaebuse (*blakus sūdzība*) otsuse teinud kohtule ja saates avalduse asjaomasele ringkonnakohtule. Kostja või avalduse esitaja võivad pöörduda kohtuotsuse tunnustamist käsitleva ringkonnakohtu otsusega seoses ülemkohtu senati (*Augstākās tiesas Senāts*) poole, esitades apellatsioonikaebuse otsuse teinud kohtule ja saates avalduse ülemkohtu senati tsiviilasjade osakonnale.

Kostja võib esitada teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise peale vastuväite üksnes nendel kohtuotsuste mittetunnustamise põhjustel, mis on sätestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklis 22 (vt vastus küsimusele nr 14).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Kohaldatava õiguse kindlaksmääramise menetlus on sätestatud [EÜ nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määruses \(EL\) nr 1259/2010](#) tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (Rooma III määrus).

Lingid

<http://www.tiesas.lv/>

<http://www.llrx.com/features/latvia.htm> ([inglise keeles](#))

<http://www.vvc.gov.lv/>

<http://www.tm.gov.lv/>

Viimati uuendatud: 07/02/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [lt](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Leedu

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu saab lõpetada abikaasade vastastikusel kokkuleppel, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- 1) abielu sõlmimisest on möödunud rohkem kui aasta;
- 2) abikaasad on sõlminud lahutuskokkuleppe (vara jagamise, laste ülalpidamise jms kohta);
- 3) mõlemad abikaasad on teovõimelised.

Asjaomases artiklis sätestatud juhtudel võib abielu lahutada lihtsustatud korras.

Abielu võib lahutada, kui üks abikaasadest esitab avalduse oma elukohajärgsele piirkonnohtule (*apylinkės teismas*) ja täidetud on vähemalt üks järgnev tingimus:

- 1) abikaasad on elanud lahus rohkem kui aasta;
- 2) üks abikaasadest on pärast abielu sõlmimist tunnistatud kohtuotsusega teovõimetuks;
- 3) üks abikaasadest on kohtuotsusega tunnistatud teadmata kadunud isikuks;
- 4) üks abikaasadest kannab rohkem kui üheaastast vanglakaristust tahtmatult toime pandud kuriteo eest.

Abielu lahutamine ühe või mõlema abikaasa süü alusel. Üks abikaasa võib esitada avalduse abielu lahutamiseks selle alusel, et abielu on lõppenud teise abikaasa süül. Abikaasa tunnistatakse süüdi abielu lõppemises, kui ta on olulisel määral rikkunud Leedu tsiviilseadustiku (*Civilinis kodeksas*) perekonnaõigust käsitlevas kolmandas raamatus sätestatud abielukohustusi, mistõttu on abikaasade kooselu muutunud võimatuks.

Abielu loetakse lõppenuks teise abikaasa süül, kui asjaomane abikaasa on süüdi mõistetud tahtlikult toime pandud kuriteos või kui ta on toime pannud abielurikkumise või kasutab teise abikaasa või teiste pereliikmete suhtes vägivalda või on perekonna hüljanud ja ei ole perekonna eest hoolitsenud rohkem kui ühe aasta jooksul.

Kostja võib lahutusmenetluse käigus oma süü vaidlustada ja esitada tõendeid selle kohta, et abielu lõppemise eest vastutab hageja. Pärast kohtuasja asjaoludega tutvumist võib kohus määrata, et abielu lõppes mõlema abikaasa süül. Kui kohus leiab, et abielu lõppemises on süüdi mõlemad abikaasad, on lahutusel samasugused õiguslikud tagajärjed nagu siis, kui abielu oleks lahutatud vastastikusel kokkuleppel.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lõpeb ühe abikaasa surma korral või selle võib lõpetada seaduse alusel. Abielu võib lõpetada abikaasade vastastikusel kokkuleppel, ühe abikaasa avalduse alusel või ühe või mõlema abikaasa süü alusel.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

Abielu loetakse lõppenuks abielu lahutamist käsitleva kohtuotsuse jõustumise päevast. Kolme päeva jooksul pärast abielu lahutamist käsitleva otsuse jõustumist peab kohus saatma asjaomase otsuse koopia kohalikele perekonnaseisuametile, kes registreerib lahutuse.

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Pärast abielu lahutamist võib abikaasa säilitada oma abieluuegse perekonnanime või võtta tagasi oma abieluuegse perekonnanime. Kui abielu lahutatakse ühe abikaasa süü alusel, võib kohus teise abikaasa taotlusel keelata lahutuses süüdi oleva abikaasal abieluuegse perekonnanime säilitamise, välja arvatud juhul, kui abikaasadel on ühised lapsed.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abikaasade vara jagamine sõltub abieluvararežiimist, mis võib olla kindlaks määratud seaduse või lepingu alusel. Abieluvaralepingu puudumise korral kohaldatakse abikaasade vara suhtes seadusest tulenevat vararežiimi. Abieluvararežiimid on reguleeritud tsiviilseadustiku (*Civilinis kodeksas*) kolmanda raamatu III osa VI peatükiga.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Kui perekonna ühine eluase kuulub ühele abikaasale, võib kohus seada kasutusvalduse ja lubada teisel abikaasal jääda ühisesse eluasemesse elama, kui pärast lahutust jäävad lapsed elama asjaomase abikaasa juurde. Kasutusvaldus kehtib kuni lapse või laste täisealiseks saamiseni. Kui perekonna ühist eluaset kasutatakse üürisuhte alusel, võib kohus määrata, et üürilepingu täitmist jätkab üürnikuna see abikaasa, kellega koos elavad alaealsed lapsed, või see abikaasa, kes on teovõimeline, ning võib ette näha, et teine abikaasa peab välja kolima, kui talle on tehtud korraldus eraldi elada.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Kui kohus teeb lahutusasjas otsuse, mõistab ta abivajava endise abikaasa kasuks välja elatise, välja arvatud juhul, kui ülalpidamise küsimust on käsitletud abikaasade vahel sõlmitud lahutuskokkuleppes. Abikaasal ei ole õigust elatisele, kui tema vara või sissetulek on piisav selleks, et ta saaks end ise täielikult ülal pidada. Eeldatakse, et abikaasa vajab elatist, kui ta kasvatab abielust sündinud alaealist last või kui ta on teovõimeline kõrge vanuse või halva tervise tõttu. Kui abikaasal ei olnud abielu ja perekonna ühiste huvide tõttu või tulenevalt vajadusest hoolitseda laste eest võimalik omandada mis tahes kvalifikatsiooni (lõpetada õpinguid), on tal õigus nõuda endiselt abikaasalt oma õpingute või ümberõppega seotud kulude katmist.

Kui abielu lahutatakse ühe abikaasa süü alusel, ei ole sellel abikaasal õigust saada elatist.

Kui kohus mõistab välja elatise ja määrab kindlaks selle summa, peab ta võtma arvesse abielu kestust, vajadust elatise järele, mõlema endise abikaasa vara, nende tervislikku seisundit, vanust ja teovõimet, seda, kui tõenäoliselt leiab töötava abikaasa tööd, ning muid olulisi asjaolusid.

Elatismakseid vähendatakse, need mõistetakse välja üksnes ajutiselt või nende määramisest keeldutakse, kui eksisteerib kasvõi üks järgmine tingimus:

- 1) abielu kestis vähem kui aasta;

- 2) ülalpidamist saama õigustatud abikaasa pani teise abikaasa või tema sugulase vastu toime kuriteo;
- 3) ülalpidamist saama õigustatud abikaasa rahalised raskused on põhjustatud tema enda valest käitumisest;
- 4) ülalpidamist taotlev abikaasa ei panustanud ühise vara juurdekasvu või kahjustas abielu jooksul tahtlikult teise abikaasa või perekonna huve.

Kohus võib nõuda, et teisele abikaasale elatist maksta kohustatud abikaasa annaks piisava tagatise selle kohta, et ta täidab seda kohustust. Elatise võib välja mõista ühekordse maksena või korrapäraste igakuiste maksetena (osamaksetena) või vara üleminekuna.

Kui abikaasa esitab abielu lahutamise avalduse teise abikaasa teovõimetuse alusel, peab lahutusmenetluse algatanud abikaasa maksta teovõimetu endise abikaasa ravi- ja hoolduskulud, välja arvatud juhul, kui need kaetakse riiklikust sotsiaalkindlustusfondist.

Elatise määramise otsus on kostja varale kohtuliku hüpoteegi seadmise alus. Kui endine abikaasa ei täida oma kohustust maksta elatist, võidakse tema vara kasutada maksete tegemiseks, järgides seaduses sätestatud korda.

Kui elatist maksta kohustatud endine abikaasa sureb, läheb kohustus üle tema pärijatele sellises ulatuses, kui seda võimaldab pärandvara suurus, olenemata pärandi vastuvõtmise viisist.

Kui elatist saama õigustatud endine abikaasa sureb või abiellub uuesti, lõpeb elatise maksmise kohustus. Surma korral läheb võlgnetavate või seni tegemata elatismaksete nõudeõigus üle surnud endise abikaasa pärijatele. Kui uus abielu lõpeb, võib endine abikaasa taotlema elatismaksete taastamist, tingimusel et ta kasvatab eelmisest abielust sündinud last või hoolitseb eelmisest abielust sündinud puudega lapse eest. Kõigil muudel juhtudel on hilisema abikaasa kohustus lahutatud abikaasale elatist maksta ülimuslikum eelmise abikaasa kohustusest oma endisele abikaasale elatist maksta.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Kui kohus teeb lahuselu võimaldamise otsuse, lõpeb abikaasade kooselukohustus, kuid nende muud õigused ja kohustused ei lõpe. Lahuselu võib olla esimene samm lahutuse suunas. See ei tähenda siiski, et abikaasad ei võiks uuesti koos elama hakata. Kui abielulahutuse korral võivad abikaasad uuesti abielluda, siis lahuselu korral ei ole see lubatud, sest abikaasad ei ole ametlikult lahutatud.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Kohtule võib lahuselu avalduse esitada üks abikaasa, kui teatavate asjaolude (mis ei pruugi olla seotud teise abikaasaga) tõttu on abikaasade kooselu muutunud väljakannatamatuks/võimatuks või võib olulisel määral kahjustada abikaasade alaealiste laste huve või kui abikaasad ei ole enam kooselust huvitatud. Abikaasad võivad lahuselu avalduse esitada kohtule ühiselt, kui nad on sõlminud lahuselu käsitleva kokkuleppe, milles nad on jõudnud kokkuleppele nende alaealiste laste elukoha, ülalpidamise ja hariduse, vara jagamise ja vastastikuse ülalpidamisega seotud küsimustes.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu ei mõjuta abikaasade õigusi ja kohustusi, mis neil on oma alaealiste laste ees; abikaasad lihtsalt elavad eraldi. Lahuselu võimaldava otsuse tegemisel peab kohus alati lahendama ühisvara jagamisega seotud küsimused, välja arvatud juhul, kui need küsimused on lahendatud abikaasadevahelise abieluvaralepinguga. Õiguslikud tagajärjed, mida lahuselu avaldab abikaasade varalistele õigustele, jõustuvad menetluse algatamise hetkest. Kuid abikaasa, keda ei loeta lahuselus süüdi olevaks, võib taotlema kohtu otsust selle kohta, et lahuselu õiguslikud tagajärjed avalduvad abikaasade varalistele õigustele tagasiulatavalt alates kuupäevast, mil abikaasad tegelikult kooselu lõpetasid. Kui üks lahuselu elav abikaasa sureb pärast seda, kui kohus teeb otsuse lahuselu võimaldamise kohta, säilitab teine abikaasa kõik seadusest tulenevad üleelanud abikaasa õigused, välja arvatud juhul, kui kohus on leidnud, et lahuselu alustati üleelanud abikaasa süü alusel. Sama põhimõtet kohaldatakse juhul, kui kohus teeb lahuselu võimaldamise otsuse abikaasade ühise avalduse alusel, välja arvatud juhul, kui abikaasadevahelises lahuselu käsitlevas kokkuleppes on kokku lepitud teisiti. Üleelanud abikaasal ei ole siiski õigust pärida lahkunud abikaasa vara.

Kui kohus teeb lahuselu kohta otsuse, võib ta mõista lahuselus süüdi olevalt abikaasalt välja elatise teise abikaasa kasuks, kui asjaomane teine abikaasa vajab abi, välja arvatud juhul, kui ülalpidamise küsimus on lahendatud abikaasadevahelises lahuselu käsitlevas kokkuleppes.

Lahuselu lõpeb, kui abikaasad hakkavad taas koos elama ja nende kooselu kinnitab nende kavatsust püsivat kooselu jätkata. Lahuselu lõpeb, kui kohus teeb otsuse, millega rahuldab abikaasade ühise avalduse lahuselu lõpetada ja tühistab oma varasema otsuse lahuselu võimaldamise kohta.

Kui abikaasad taastavad oma kooselu, säilib nende varalahusus seni, kuni nad sõlmivad uue abieluvaralepingu ja valivad uue abieluvararežiimi. Lahuselu lõppemisel on õiguslikud tagajärjed kolmandate isikute jaoks üksnes juhul, kui abikaasad sõlmivad uue abieluvaralepingu ja registreerivad selle kooskõlas tsiviilseadustiku (*Civilinis kodeksas*) artikliga 3.103.

Kui pärast kohtuotsuse jõustumist on abikaasade lahuselu kestnud rohkem kui aasta, võib kumbki abikaasa taotlema abielu lahutamist.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu saab kehtetuks tunnistada vaid kohtuotsusega. Kohtus kehtetuks tunnistatud abielu on algusest peale tühine. Abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed (vt küsimusele nr 9 antud vastus) sõltuvad sellest, kas abikaasad toimisid – või vähemalt üks neist toimis – abielu sõlmimise ajal heas usus. Kuid igal juhul kaitses seadus kehtetuks tunnistatud abielust sündinud laste õigusi (lapsi käsitatakse abielust sündinud lastena). Pärast oma abielu kehtetuks tunnistamist võivad pooled sõlmida uue abielu või registreeritud kooselu.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu võib tunnistada kehtetuks, kui ei ole täidetud järgmised abielu sõlmimiseks vajalikud tingimused.

Abielu saab sõlmida ainult vastassoost isikute vahel.

Mees ja naine peavad abielu sõlmimiseks väljendama vaba tahet. Mis tahes ähvardust, sundi, pettust või vaba tahteavalduse puudumist käsitatakse abielu kehtetuks tunnistamise alusena.

Abielu saavad sõlmida isikud, kes on abielu sõlmimise kuupäeval vähemalt 18aastased. Kui abielu soovib sõlmida alla 18aastane isik, võib kohus asjaomase isiku taotluse alusel vähendada lihtsustatud menetluse korras isiku nõutavat abiellumisiga maksimaalselt kuni kaks aastat. Rasedus on abiellumisea vähendamiseks mõjuv põhjus. Kui isik on rase, võib kohus lubada tal abielluda nooremalt kui 16 aastat.

Kui isik on jõustunud kohtuotsusega tunnistatud teovõimetuks, ei saa ta abielu sõlmida. Kui ilmneb, et kohtule on esitatud avaldus, millega taotleatakse ühe kavandatud abielu poole teovõimetuks tunnistamist, tuleb abielu registreerimine edasi lükata kuni asja kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni.

Kui isik on abielus ja tema abielu ei ole lahutatud vastavalt seaduses sätestatud menetlusele, ei tohi selline isik uut abielu sõlmida.

Abielu on keelatud sõlmida vanemate ja laste, lapsendanud vanemate ja lapsendatud laste, vanavanemate ja lastelaste, vendade ja õdede või poolvendade ja poolõdede, nõbude, onude ja venna- või õetütardede ning tädid ja venna- või õepoegade vahel.

Kehtetuks võib tunnistada ka näiliku abielu. Abielu, mis on sõlmitud üksnes formaalselt ja ilma kavatsuseta luua seaduslikke peresuhteid, võidakse ühe abikaasa või prokuröri avalduse alusel kehtetuks tunnistada.

Abielu võib tunnistada kehtetuks, kui isik ei sõlminud seda vaba tahte avalduse alusel. Abikaasa võib taotlema abielu kehtetuks tunnistamist, kui ta suudab tõendada, et abielu sõlmimise ajal ei olnud ta suuteline mõistma oma tegude tähendust või tal puudus kontroll oma tegude üle. Abielu kehtetuks tunnistamist võib taotlema abikaasa, keda sunniti abielluma ähvarduste, sunni või pettuse teel.

Kui abikaasa andis oma nõusoleku abielu sõlmimiseks olulise vea tõttu, võib ta taotleda abielu kehtetuks tunnistamist. Viga loetakse oluliseks, kui see on seotud teist poolt käsitlevate asjaoludega, mida teades ei oleks isik abielu sõlmimisega nõustunud. Viga loetakse oluliseks, kui see on seotud järgmisega: i) teise abikaasa tervislik seisukord või seksuaalhälbed, mis muudavad normaalse pereelu võimatuks; või ii) asjaolu, et teine abikaasa on pannud toime raske kuriteo.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Lapsi, kes on sündinud hiljem kehtetuks tunnistatud abielust, käsitatakse abielust sündinud lastena. Kui mõlemad abikaasad toimivad heas usus, s.t nad ei olnud teadlikud ja nad ei oleks saanud olla teadlikud abielu tühisuse alustest, on abielul kehtetuks tunnistamisest olenemata samasugused õiguslikud tagajärjed nagu kehtival abielul, kuid abikaasad ei puudub pärimisõigus. Kohtuotsuses tuleb esitada tõendid selle kohta, et abikaasad toimivad heas usus. Abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed juhul, kui abikaasad toimivad või üks abikaasa toimis halvas usus. Kui heas usus toimis ainult üks abikaasa, on tal tühisest abielust tulenevalt samasugused õigused nagu seaduslikult abielu oleval isikul. Kui mõlemad abikaasad toimivad halvas usus, ei ole kummalgi abikaasal tühisest abielust tulevalt mingeid abikaasa õigusi ega kohustusi. Kummalgi abikaasal on õigus saada tagasi oma vara, sealhulgas teisele abikaasale tehtud kingitused. Kui heas usus toimunud abikaasa vajab ülalpidamist, on tal õigus nõuda, et halvas usus toimunud abikaasa maksaks talle elatist kuni kolme aasta jooksul. Elatise summa määrab kindlaks kohus, võttes arvesse mõlema poole rahalist olukorda. Kohus võib määrata, et elatist tuleb maksta igakuiste osamaksetena või ühekordse kindlasummalise maksena. Kui ühe abikaasa rahaline olukord muutub, võib huvitatud isik taotleda kohtult elatismaksete suurendamist, vähendamist või lõpetamist. Kohustus maksta heas usus toimunud abikaasale elatist lõpeb automaatselt, kui asjaomane abikaasa abiellub uuesti või kui lõpeb elatise maksmiseks ette nähtud kolmeaastane periood.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Leedu õigusaktidega ei ole ette nähtud alternatiivseid kohtuväliseid võimalusi abielu lahutamise seotud küsimuste lahendamiseks, mistõttu saab neid lahendada üksnes kohtulikult.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamiseks abikaasade vastastikusel kokkuleppel tuleb esitada avaldus ühe abikaasa elukohajärgsele piirkonnakohtule (*apylinkės teismas*).

Avalduses tuleb märkida abielu lahutamise alused ja see, kuidas hageja kavatses täita oma kohustusi teise abikaasa ja alaealiste laste ees, samuti tuleb avalduses esitada mis tahes andmed, mis on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilinio proceso kodeksas*) artiklis 384.

Abielu lahutamiseks ühe abikaasa taotlusel tuleb esitada avaldus hageja elukohajärgsele piirkonnakohtule.

Abielu lahutamiseks ühe abikaasa süü alusel tuleb esitada avaldus kostja elukohajärgsele piirkonnakohtule. Kui hagejal on alaealised lapsed, kes elavad temaga koos, võib abielu lahutamise avalduse esitada ka hageja elukohajärgsele piirkonnakohtule.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada kostjate või ühe kostja elukohajärgsele kohtule.

Lahuse avaldusi vaatab läbi kostja elukohajärgne kohus.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Tasuta õigusabi andmine väikese sissetulekuga isikutele on reguleeritud Leedu Vabariigi seadusega riigi õigusabi kohta (*Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Sellist õigusabi antakse ka perekonnaasjades.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah. Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata kooskõlas apellatsioonimenetlust käsitlevate üldiste õigusnormidega.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tunnustatakse Leedu Vabariigis nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 alusel. Nimetatud määruse kohaselt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 kohaselt võib huvitatud isik vaidlustada teises liikmesriigis abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsuse Leedu Vabariigis tunnustamise.

Kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikliga 21 võib mis tahes huvitatud isik taotleda piirkonnakohtu (*apylinkės teismas*) otsust, et teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust Leedus ei tunnustataks.

Isik, kellega seoses kohtuotsuse tunnustamist taotletakse, võib samuti vaidlustada selle Leedus tunnustamise, lähtudes juba poolleiolevast tunnustamismenetlusest ja võttes aluseks piirkonnakohtu otsuse kohtuotsust tunnustada. Sellest tulenevalt võib kostja sellisel juhul vaidlustada kohtuotsuse Leedus tunnustamise, esitades apellatsiooni piirkonnakohtu tehtud otsuse peale kohtuotsust tunnustada. Kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikliga 33 võib piirkonnakohtu otsuse peale, millega tunnustatakse teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust, esitada apellatsiooni ringkonnakohtule (*apygardos teismas*).

Kostja võib teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise vaidlustada nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 artiklis 22 sätestatud mittetunnustamise alustel.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Lahuse ja abielulahutuse suhtes kohaldatakse abikaasade alalise elukoha riigi õigust. Kui abikaasad ei puudub ühine alaline elukoht, kohaldatakse selle riigi õigust, kus asus nende viimane ühine alaline elukoht. Sellise elukohariigi puudumise korral kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust. Kui selle riigi õiguse alusel, mille kodanikud mõlemad abikaasad on, ei ole abielu lahutamine lubatud või kui asjaomase õigusega on abielu lahutamisele seatud eritingimused, võidakse abielu lahutada Leedu Vabariigi õiguse alusel, kui üks abikaasadest on ka Leedu kodanik või kui tema alaline elukoht on Leedu Vabariigis.

Viimati uuendatud: 27/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Ungari

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kohus võib abielu lahutada kas ühe või mõlema abikaasa avalduse alusel, kui abielu on täielikult ja pöördumatult lõppenud. Abielu lahutamise korral peab esmatähtsaks pidama abikaasade ühiste alaealiste laste huve.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Kohus võib abielu lahutada põhjusel, et abielu on täielikult ja pöördumatult lõppenud. Sellega seoses kogub kohus tõendeid. Kohus võib ka omal algatusel anda korralduse vajalike tõendite kogumiseks. Abikaasade lõplik ja ühine ning lubamatult mõjutamiseta tehtud tahteavaldus (nende vastastikune nõusolek)

abielu lahutamiseks on tõendiks nende abielu täielikust ja pöördumatust lõppemisest. Eelkõige võib järeldada, et abielu on täielikult ja pöördumatult lõppenud, kui abikaasad ei ela enam koos kui paar ning nende taasühinemine ei ole tõenäoline, võttes arvesse paari lahuseluni viinud protsessi, ja seda, kui kaua on paar lahus elanud.

Abikaasade lõplikku ja ühist ning lubamatu mõjutamiseta tehtud tahteavaldust abielu lahutamiseks peetakse piisavaks tõendiks nende abielu lõppemisest.

Seega puudub sellise ühise avalduse olemasolu korral vajadus üksikasjalikult uurida eespool nimetatud põhjuseid, mis viisid lahuseluni.

Abikaasade otsust võib pidada lõplikuks, kui nad on kokku leppinud selles, kuidas jagatakse vanemlik vastutus seoses ühiste lastega, säilitatakse suhtlemine puuduva vanema ja lapse vahel, kuidas toimub ülalpidamise maksmine, pere ühise kodu kasutamine ja taotluse korral abikaasale elatise maksmine (abikaasade kokkuleppe peab kohus heaks kiitma). Juhul kui abikaasad lepivad kokku, et nad kannavad vanemlikku vastutust ühiselt, ei pea nad lapsega suhtlemise säilitamise tingimustes kokku leppima. Siiski peavad nad kindlaks määrama lapse elukohta. Seega sõltub vastastikusel kokkuleppel lahutust taotlevate abikaasade vahel kokkulepitavate küsimuste ulatus sellest, kas nad otsustavad vanemlikku vastutust ühiselt kanda või mitte.

Oluline on märkida, et erinevalt varem kehtinud õigusnormidest ei ole tsiviilseadustikuga enam ette nähtud võimalust sõlmida abikaasade vahel abieluvara jagamist käsitlevat kokkulepet.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

Abielu lõpeb lahutusega. Lahutuse korral on ühiste laste hooldusõigus ja ülalpidamine, vanema ja lapse vaheline suhtlemine, kummalegi abikaasale makstav elatis, perekonna ühise kodu kasutamine ja ühise vanemliku vastutuse puhul laste elukoht reguleeritud kohtuliku kokkuleppega, kui pooled jõuavad kokkuleppele ja kui täidetud on seadusest tulenevad tingimused. Abikaasadevahelise kokkuleppe puudumise korral reguleeritakse neid küsimusi kohtuotsusega. Selleks et kohus abielu lahutaks, ei pea abikaasad olema kokku leppinud ühise abieluvara jagamises.

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Pärast abielulahutust või abielu kehtetuks tunnistamist võivad endised abikaasad jätkata samade nimede kasutamist, mida nad kasutasid abielu ajal. Juhul kui neil on teistsugune soov, teevad nad selle pärast lahutust või abielu kehtetuks tunnistamist teatavaks registripidajale. Endine naine ei tohi siiski kunagi kasutada oma endise mehe nime sellise järelliitiga, mis tähistab naise abielustaatus, kui naine ei kasutanud seda nime abielu ajal. Endise mehe taotluse alusel võib kohus keelata endisel naisel mehe nime kasutamise sellises vormis, mille alusel on võimalik mehe isiku kindlakstegemine. Seda võib endine mees taotleda juhul, kui naine on tahtliku kuriteo eest vangi mõistetud. Juhul kui endine naine abiellub uuesti, ei tohi ta enam kasutada oma endise mehe nime sellise järelliitiga, mis tähistab naise abielustaatus. Seda õigust ei teki tal enam ka siis, kui ta uuesti lahutab.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielulahutuse korral ei ole endistel abikaasadel enam ühisvara ja kumbki neist võib taotleda abieluvara jagamist. Nad võivad taotleda hüvitist ühisvarast lahusvarasse tehtud investeeringute eest või lahusvarast ühisvarasse tehtud investeeringute eest, samuti haldus- ja hoolduskulude eest. Kulude eest ei saa hüvitist taotleda, kui abikaasad loobusid oma õigustest asjaomastele vahenditele. Hüvitist abielusuhte ajal kasutatud või täielikult ära kasutatud lahusvara eest võidakse ette näha üksnes erandlikel ja nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel. Endiste abikaasade osa ühisvarast, mis kuulub neile lahutuse ajal, tuleb neile võimaluse korral eraldada loonusena. Lahutuse ajal nende omanduses olnud lahusvara tuleb samuti eraldada loonusena. Juhul kui mis tahes põhjusel see ei ole võimalik või kui sellega kaasneks vara väärtuse märkimisväärne vähenemine, määrab vaidluse korral vara jagamise meetodi kindlaks kohus. Hüvitist ei saa taotleda puuduva ühis- või lahusvara eest, kui abikaasadel ei ole abielulahutuse ajal ühist abieluvara ja võlgnikust pool ei ole ka lahusvara. Juhul kui ühine abieluvara jagatakse abikaasade vahel sõlmitud lepingu alusel, loetakse selline leping kehtivaks üksnes juhul, kui see on koostatud kirjalikult avaliku dokumendina või eradokumendina, mille on kaasallkirjastanud advokaat. Seda sätet ei kohaldata abikaasade ühisvara hulka kuuluva vallasvara jagamisel, kui jagamine toimus täitemenetluse korras.

Juhul kui abikaasad ei sõlminud ühisvara jagamise lepingut või kui sõlmitud lepinguga ei ole reguleeritud kõiki abielulahutusest tuleneda võivaid nõudeid, võib ühise abieluvara jagamise ja nõuete lahendamise seoses pöörduda kohtu poole. Kohus peab tagama, et kumbki abikaasast ei saa varaliste nõuete lahendamise tulemusena põhjendamatu rahalist kasu.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Vanemad on kohustatud jagama oma alaealiste lastega nende mõlema ülalpidamiseks olemasolevaid vahendeid, seda isegi nende enda vahendite arvelt. Seda põhimõtet ei kohaldata juhul, kui laps saab oma mõistlikud vajadused oma tööga teenitud palgast või lapse varadelt laekuvast sissetulekust ise kaetud või kui lapsel on otsene sugulane, kes võib olla kohustatud maksma elatist. Hooldusõiguse saanud vanem maksab elatist loonusena, samas kui puuduv vanem maksab seda peamiselt rahas (elatis).

Juhul kui elatise maksmise kohustuse paneb kohus, määratakse kindlaks elatise summa. Kohus võib oma otsusega ette näha, et toetusena makstavat summat tuleb iga aasta 1. jaanuaril automaatselt kohandada vastavalt tarbijahinna indeksile, mille on eelmisel aastal avaldanud Ungari keskne statistikaamet. Võimaluse korral tuleb lapsega seotud vanemliku vastutuse jagamise küsimused lahendada vanemate ühisel kokkuleppel.

Juhul kui vanematel ei õnnestu neis küsimustes kokkulepet saavutada, annab kohus hooldusõiguse sellele vanemale, kes kohtu hinnangul suudab paremini edendada lapse füüsilist, vaimset ja moraalselt arengut. Juhul kui lapse paigutamine kummagi vanema juurde kahjustaks lapse huve, võib kohus anda lapse hooldusõiguse kolmandale isikule tingimusel, et asjaomane isik taotleb ise lapse hooldusõigust.

Lapsel on õigus säilitada otsene isiklik kontakt puuduva vanemaga. Puuduval vanemal on õigus ja kohustus säilitada lapsega korrapärased isiklikud suhted ja korrapärane otsene kontakt (suhtlusõigus). Hooldusõiguse saanud vanem või muu isik ei tohi sellist suhtlusõigust rikkuda.

Hooldusõiguse saanud vanem ja puuduv vanem peavad tegema teineteisega koostööd – austades seejuures teise poole perekonnaelu ja õigust privaatsusele –, et tagada lapse tasakaalustatud areng. Hooldusõiguse saanud vanem peab andma puuduvale vanemale korrapäraselt teavet lapse arengu, tervise ja õpingute kohta ning ei tohi sellise teabe andmisest keelduda, kui puuduv vanem teavet taotleb.

Lahus elavad vanemad kasutavad oma õigusi ühiselt lapse tulevikku käsitlevates olulistest küsimustes, isegi kui hooldusõigus on vanemate ühise kokkuleppe alusel või kohtu otsusega antud ühele vanemale, välja arvatud juhul, kui kohus on piiranud puuduva vanema vanemlikku vastutust või selle temalt ära võtnud. Lapse tulevikku käsitlevad olulised küsimused hõlmavad alaealise lapse nime kasutamist või muutmist, tema elukohta, mis ei ole hooldusõiguse saanud vanema elukoht, lapse alalist elukohta välismaal või tema välismaale elama asumist, samuti lapse kodakondsust, haridust ja elukutsevalikut.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abikaasa võib nõuda teiselt abikaasalt elatist pärast lahuselu alustamist. Abielulahutuse korral võib endine abikaasa taotleda teiselt abikaasalt sellist elatist juhul, kui ta vajab seda temast sõltumatutel põhjustel, välja arvatud juhul, kui elatist taotleb (endine) abikaasa ei ole elatise vääriline tulenevalt tema käitumisest abielu ajal. Elatise maksmine ei tohiks mingil moel ohustada elatist maksma kohustatud endise abikaasa toimetulekut ning selle isiku või nende isikute toimetulekut, keda elatist maksma kohustatud abikaasa peab koos elatist taotleva endise abikaasaga ülevälal pidama. Elatise maksmise kohustus võib olla tähtajaline, kui võib eeldada, et pärast sellise tähtaja lõppu ei kannata elatist taotleb abikaasa enam puudust.

Juhul kui rohkem kui viis aastat pärast lahuselu algust taotleb abikaasa või endine abikaasa elatist põhjusel, et tema olukord on halvenenud, võib sellise taotluse rahuldada üksnes erapooletutel alustel ja erandjuhtudel. Kui abikaasad elasid paarina koos alla aasta ja neil ei ole ühiseid abielust sündinud lapsi, on puudustkannataval endisel abikaasal õigus saada elatist üksnes nende kooselu kestusega võrdse aja jooksul. Erapooletutel alustel ja erandjuhtudel võib kohus näha ette elatise maksmise pikema aja jooksul.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Abikaasade lahuselu tähistab nende abielulise kooselu lõppu. Pärast abielulise kooselu lõppu võivad abikaasad pöörduda kohtu poole muu hulgas abieluvara jagamiseks.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Abikaasade kooselu algus ja lõpp ning sellest tulenevalt ka ühisvara omamise periood määratakse kindlaks kohtu kaalutusõigusele tuginedes. Oma kaalutusõigust kasutades peab kohus uurima abikaasade abielu erinevaid aspekte (seksuaalsuhe, vastastikune majanduslik sõltuvus, pere ühine kodu ja majapidamine, paari ühtsuse väljendus, ühiste laste kasvatamine, sugulased, kummagi abikaasa lapse eest hoolitsemine jms). Sellepärast teeb kohus kõigi asjaomaste ja omavahel seotud majanduslike, perekondlike, emotsionaalsete ja tahtlike tegurite ühise analüüsi tulemusel kindlaks, kas abikaasade kooselu abielupaarina jätkub või on lõppenud. Asjaolu, et üks või mõned neist teguritest on puudu, ei tähenda tingimata, et abikaasade kooselu abielupaarina on lõppenud, seda eelkõige juhul, kui asjaomase teguri puudumisel on objektiivne põhjus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Kui abikaasad on asunud lahus elama, mis tähistab nende abielulise kooselu lõppu, siis on neil õigus taotleda abieluvara jagamist. Sellel ajal ei ole abielu veel seaduslikult kehtetuks tunnistatud, kuid abikaasad võivad vara soetada sõltumatult. Samas varem eksisteerinud ühisvara käsitatakse ühisvarana edasi. Viimati nimetatud varaga seoses saavad abikaasad teha otsuseid ainult ühiselt, sest nõusoleku eeldus enam ei kehti. Juhul kui abikaasadel on ühiseid lapsi, peavad nad kokku leppima vanemliku vastutuse jagamises.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu saab lugeda kehtetuks tunnistatuks ainult siis, kui sellekohase otsuse on teinud kohus kehtetuks tunnistamise menetluse tulemusena. Abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat otsust kohaldatakse iga asjaomase isiku suhtes. Abielu kehtetuks tunnistamisega kaasnevad õiguslikud tagajärjed on sätestatud õigusaktides.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu on õigustühine, kui üks abielu pooltest on eelnevalt juba abielusuhtes või registreeritud partnerlussuhtes. Peale selle on abielu õigustühine juhul, kui abikaasad on otseliniis sugulased või õde-vend, kui üks abikaasa on teise abikaasa õe või venna alaneja sugulane või kui üks abikaasa on teise abikaasa lapsendanud. Juhul kui üks pooltest on astunud abiellu teovõimetuks tunnistatud isikuna, on abielu õigustühine. Abielu on õigustühine ka juhul, kui isik ei olnud abielu sõlmimise ajal küll tunnistatud teovõimetuks, kuid oli siiski täielikult otsusevõimetu. Abielu on õigustühine juhul, kui abikaasad ei viibinud abiellumise kavatsuse väljendamise ajal mõlemad kohal. Juhul kui üks abikaasadest on alaealine, on abielu õigustühine. Erandjuhul võivad alaealised sõlmida abielu eestkostja ja lastekaitseasutuse eelneval heakskiidul. Eestkostja ja lastekaitseasutus võivad anda sellise heakskiidu üksnes nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja ainult juhul, kui asjaomane alaealine on vähemalt 16aastane.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Juhul kui mõlemad abikaasad astusid heas usus abiellu, mis hiljem tunnistati kehtetuks, on abielu õiguslikud tagajärjed seoses varaga samad, mis kehtiva abielu puhul. Kui abielu on tunnistatud kehtetuks, võivad abikaasad lasta varaga seotud nõuded täitmisele pöörata kooskõlas samade eeskirjadega, mida kohaldatakse kohtu võimaldatud abielulahutuse puhul. Juhul kui ainult üks abikaasadest astus abiellu heas usus, kohaldatakse neid eeskirju ainult tema nõudmisel.

Pärast abielu kehtetuks tunnistamist säilitavad abikaasad sama nime, mida nad kasutasid abielu ajal. Juhul kui neil on teistsugune soov, teevad nad selle pärast abielu kehtetuks tunnistamist teatavaks registripidajale. Endine naine ei tohi siiski kasutada oma endise mehe nime sellise järelliitiga, mis tähistab naise abielustaatus, kui naine ei kasutanud seda nime abielu ajal.

Abielu kehtetuks tunnistamine ei mõjuta isaduse eeldust.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abielu kehtetuks tunnistamise ja lahutamise küsimustes on kohtutel erandlik pädevus.

Abielu kehtetuks tunnistamisel või lahutamisel peab kohus tegema otsuse abielust sündinud alaealiste laste hooldusõiguse ja ülalpidamise kohta, seda vajaduse korral isegi vastavate avalduste puudumisel. Kohus teeb otsuse täiendavates küsimustes (nt abikaasadele makstav elatis, perekonna kodu kasutamine, ühise abieluvara jagamine), kui on esitatud asjakohane avaldus. Avalduse puudumise korral kohus neis küsimustes otsust ei tee ja neid küsimusi saavad pooled lahendada kohtuväliselt lepingu sõlmimise teel.

Enne lahutusmenetlust või selle ajal võivad abikaasad taotleda vahendust omal algatusel või kohtu algatusel eesmärgiga saavutada kokkulepe abikaasade suhet ja abielu lõpetamist käsitlevates vaidlusküsimustes. Kokkuleppe, mille pooled saavutasid vahenduse tulemusel, võib lisada kohtulahendile.

Vajaduse korral võib kohus kohustada lahutust taotlemaid vanemaid kasutama vahendust seoses täiendavate küsimustega eesmärgiga tagada, et saavutatakse sobiv kokkulepe vanemliku vastutuse küsimuses ja et pooled teevad vajalikku koostööd.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielulahutuse saamiseks peab abikaasa algatama teise abikaasa vastu lahutusmenetluse. Kehtetuks tunnistamise menetluse peab algatama üks abikaasa teise vastu või peab seda tegema prokurör või muu kolmas isik, kellel on õigus algatada menetlust mõlema abikaasa vastu. Juhul kui see pool, kelle vastu menetlust alustatakse, ei ole enam elus, tuleb menetlust alustada kohtu poolt määratud halduri vastu.

Menetluse algatamiseks tuleb esitada avaldus, mis peab sisaldama järgmist teavet: pädev kohus; poolte ja, kui see on asjakohane, nende esindaja või esindajate nimed, elukohad ja roll menetluses; jõustatav õigus ja asjaolud koos sellise õiguse olemasolu aluseks olevate tõenditega; üksikasjad, mille alusel on võimalik kindlaks teha kohtu volituste ja kohtualluvuse ulatust; ning sõnaselge taotlus (avaldus) kohtumääruse saamiseks. Lahutusmenetluse algatamise avaldus peab sisaldama üksikasju, mis on seotud abieluga, abielu ajal sündinud elusolevate lastega ja vajaduse korral mis tahes andmetega, mille põhjal on võimalik kindlaks teha avalduse esitamise õigus. Avaldusele tuleb samuti lisada eespool nimetatud andmeid toetavad dokumendid, samuti dokument (või selle koopia või väljavõte), milles esitatakse avalduse esitaja poolt tõendina nimetatud asjaolud, ning dokumendid, mille alusel on võimalik kindlaks teha kohtu volituste ulatus ja kohtualluvus, samuti muud asjaolud, mida tuleb automaatselt arvesse võtta. Erandiks on andmed, mida saab kontrollida ID-kaardi abil. Viimati nimetatud asjaolule tuleb avalduses tähelepanu juhtida.

Kohtualluvust käsitlevate üldpõhimõtete kohaselt on lahutusmenetluse puhul pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht. Juhul kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja viibimiskoha alusel. Juhul kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha või kui kostjal selline elukoht Ungaris puudub, määratakse kohtualluvus kindlaks hageja elukoha või – elukoha puudumise korral – hageja viibimiskoha alusel. Peale selle on asja pädev arutama ka see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, kus asub abikaasade viimane ühine elukoht. See tähendab, et hageja võib vabalt otsustada, kas ta esitab avalduse sellele kohtule, kes on pädev üldiste eeskirjade alusel, või sellele kohtule, kes on pädev abikaasade viimase ühise elukoha alusel.

Juhul kui vastavalt eespool nimetatud eeskirjadele ei saa lahutusasja menetlemiseks määrata ühtegi pädevat siseriiklikku kohut, on pädevaks kohtuks Pesti keskne piirkonnakohus.

Kui teatavas kohtus on algatatud abieluküsimustega seotud menetlus, siis on sellel kohtul erandlik pädevus mis tahes uutes menetlustes, mis algatatakse seoses sama abieluga abielusuhtest tulenevates omandiõigust käsitlevates abieluküsimustes.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Vt teabeleht „Õigusabi”.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Otsust on võimalik vaidlustada. Siiski ei ole võimalik esitada hagi abielu kehtetuks tunnistamist või lahutamist käsitlevate otsuste kohtulikuks läbivaatamiseks või teistmiseks seoses abielu kehtetuks tunnistamise või lahutamise faktiga.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Vastavalt määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 21 lõikele 1 tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust automaatselt teistes liikmesriikides ja seega ei ole tunnustamiseks reeglina vaja kasutada mingit erimenetlust. Määruse artikli 37 kohaselt peab kohtuotsuse tunnustamist taotlev pool esitama järgmised dokumendid:

kohtuotsuse koopia, mis vastab selle ehtsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele; ning määruse artiklis 39 osutatud tõend, mille on välja andnud päritoluliikmesriigi kohus või ametiasutus, kasutades selleks määruse I lisas esitatud vormi; ning kui otsus tehti kostja suhtes tagaselja, siis lisaks sellise dokumendi originaal või tõestatud koopia, millest nähtub, et mitteilmunud isikule toimetati kätte menetluse algatamist käsitlev dokument või samaväärne dokument, või mis tahes muu dokument, millest nähtub, et kostja on kohtuotsusega sõnasegelt nõustunud.

Vastavalt määruse artiklile 38 võib kohus või ametiasutus loobuda kahe viimati nimetatud dokumendi esitamise nõudmisest, kui ta leiab, et tal on juba piisavalt teavet. Kohus/ametiasutus võib samuti nõuda eespool nimetatud dokumentide tõlke lisamist asjaomastele dokumentidele. Üldiselt suudavad Ungari kohtud ja ametiasutused seda nõudmist täita.

Vastavalt määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 21 lõikele 3 võib mis tahes huvitatud pool taotleda otsust teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise kohta. Sellisel juhul peab tunnustamist taotlev pool esitama oma taotluse koos eespool nimetatud lisadega pädevale kohtule, milleks on vastaspoole Ungaris asuva elukoha või alalise asukoha järgse maakohu (*törvényesék*) asukohas tegutsev piirkonnakohus (*jársbíróság*) (Budapesti puhul Buda keskne piirkonnakohus) või – juhul kui vastaspoolel ei ole Ungaris ei elukohta ega alalist asukohta – tunnustamist taotleva poole Ungaris asuva elukoha või alalise asukoha järgse maakohu asukohas tegutsev piirkonnakohus (Budapesti puhul Buda keskne piirkonnakohus). Juhul kui ka tunnustamist taotleva poolel ei ole Ungaris elukohta ega alalist asukohta, võib taotluse esitada Buda keskele piirkonnakohtule. Kohus kohaldab asja menetlemisel vajaduse korral määruse artikleid 28–36.

Kui kohtuotsuse tunnustamine on vajalik selleks, et teha kanne Ungari perekonnaseisuregistrisse vastavalt määruse artikli 21 lõikele 2, tuleb tunnustamise taotlus koos eespool loetletud dokumentidega esitada registripidajale.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Vastavalt määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 21 lõikele 3 võib mis tahes huvitatud pool taotleda otsust teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamata jätmise kohta. Sellisel juhul peab tunnustamisotsust vaidlustav pool lisama oma taotlusele kohtuotsuse koopia, mis vastab selle ehtsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele, samuti määruse artiklis 39 osutatud tõendi, mille on välja andnud päritoluliikmesriigi kohus või ametiasutus, kasutades selleks määruse I lisas esitatud vormi. Pädev kohus on vastaspoole Ungaris asuva elukoha või alalise asukoha järgse maakohu asukohas tegutsev piirkonnakohus (Budapesti puhul Buda keskne piirkonnakohus) või – juhul kui vastaspoolel ei ole Ungaris ei elukohta ega alalist asukohta – tunnustamist vaidlustava poole Ungaris asuva elukoha või ajutise asukoha järgse maakohu asukohas tegutsev piirkonnakohus (Budapesti puhul Buda keskne piirkonnakohus). Juhul kui ka tunnustamist vaidlustaval poolel ei ole Ungaris elukohta ega alalist asukohta, võib taotluse esitada Buda keskele piirkonnakohtule. Kohus kohaldab asja menetlemisel vajaduse korral määruse artikleid 28–36.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Ungaris kohaldatakse nõukogu määrust (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas. Sellest tulenevalt kohaldatakse Ungari kohtud kõigi rahvusvahelise mõõtmega kohtuasjade puhul määruses sätestatud õigusnorme. Määrusega antakse – teatavate piirangutega – abikaasadele vabadus valida kohaldatavat õigust (artiklid 5–7) ning siduvad asjaolud tehakse kohaldatava õiguse täpsustamiseks kindlaks üksnes juhul, kui pooled jätavad valiku tegemata (artiklid 8–10).

Viimati uuendatud: 04/07/2016

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Malta

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamiseks Maltal peab abielupaar esitama ühise avalduse või peab avalduse esitama üks abikaasadest. Lahutusmenetluse algatamise ajal peavad abikaasad vahetult lahutusavalduse esitamisele eelnenu viie aasta jooksul olema elanud eraldi järjest või perioodide kaupa kokku vähemalt neli aastat või peab lahuse algusest olema möödunud vähemalt neli aastat. Kohus peab samuti olema veendunud, et puuduvad mõistlikud väljavaated abikaasade lepitamiseks. Veel üks tingimus on see, et abikaasad ja kõik nende lapsed peavad saama vajaduse korral piisavat elatist, kuid sellest elatise saamise õigusest võivad pooled igal ajal loobuda. Nende abikaasade jaoks, kes on elanud seaduslikult lahus poolte kokkuleppe või kohtuotsuse alusel, ei kaasne abielu lahutamise mingeid muutusi poolte kokkuleppe või kohtuotsusega ette nähtud tagajärgedes peale nende tagajärgede, mis vastavalt õigusaktidele kaasnevad abielu lahutamise. Tuleb märkida, et enne abielu lahutamiseks soovi avaldamist ei pea abikaasad olema elanud seaduslikult lahus kokkuleppe või kohtuotsuse alusel.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Õigusaktides ei ole sätestatud abielu lahutamise aluseid, kuid nagu juba märgitud lahutamise tingimusi käsitlevas vastuses, peavad abikaasad lahutusmenetluse algatamise ajal vahetult lahutusavalduse esitamisele eelnenu viie aasta jooksul olema elanud eraldi järjest või perioodide kaupa kokku vähemalt neli aastat või peab lahuse algusest olema möödunud vähemalt neli aastat.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Nende abikaasade jaoks, kes on alustanud lahuse poolte kokkuleppe või kohtuotsuse alusel, ei kaasne abielu lahutamise mingeid muutusi poolte kokkuleppe või kohtuotsusega ette nähtud tagajärgedes peale nende tagajärgede, mis vastavalt õigusaktidele kaasnevad abielu lahutamise. Lahuse käsitlevat seadust kohaldatakse perekonnanimede suhtes ja sellest tulenevalt võib naine pärast lahuse alustamist võtta tagasi oma sünnijärgse perekonnanime, kuid see otsus tuleb deklaratsiooni vormis lisada lahuse lepingusse ning kohtuliku lahuse korral esitab naine selle deklaratsiooni enne otsuse tegemist kohtuasja toimikule lisatava teate vormis. Abielu lahutamise lõpevad kõik tsiviilõiguslikud tagajärjed ja abikaasad ei ole enam kohustatud koos elama. *Peale selle lõpeb ka abikaasade pärimisõigus alates abielu lahutamist käsitleva määruse või otsuse lõplikku muutumise kuupäevast.*

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Nende abikaasade jaoks, kes on alustanud lahusel poolte kokkuleppe või kohtuotsuse alusel, ei kaasne abielu lahutamise mingeid muutusi poolte kokkuleppe või kohtuotsusega ette nähtud tagajärgedes. Malta tsiviilseadustiku artikli 66D lõikes 5 on sätestatud, et kui varaühisus või vara juurdekasvu tasaarvestusel põhinev varasuhe on lõppenud, on pooltel igal juhul õigus kummagi poole nõusolekul lahutada abielu nii, et kaasomandis olevat vara ei likvideerita.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamine ei mõjuta vanemate õigusi ja kohustusi seoses lastega või seoses mis tahes kokkuleppega, mille abikaasad on sõlminud laste eest hoolitsemise ja laste hooldusõiguse kohta. Üks pooltest võib siiski väita, et teine pool ei sobi hoolitsema abikaasade alaealiste laste eest, ning kui kohus seda kinnitab, ei saa sobimatuks tunnistatud vanem teise vanema surma korral võtta alaealiste laste hooldusõigust üle ilma kohtu loata. Alaealisele elatise maksmise kohustus säilib kuni lapse 18-aastaseks saamiseni. Juhul kui laps jätkab pärast seda õpinguid, makstakse elatist kuni tema 23-aastaseks saamiseni, kui ei lepita kokku teisiti.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Nende abikaasade jaoks, kes on alustanud lahusel poolte kokkuleppe või kohtuotsuse alusel, ei kaasne abielu lahutamise mingeid muutusi poolte kokkuleppe või kohtuotsusega ette nähtud tagajärgedes. Seega ei lõpe abielu lahutamise elatise maksmise kohustus, kui pooled ei lepi kokku teisiti. Oma otsuses, millega kohus rahuldab abielu lahutamise avalduse, ja menetluse ajal selle poole avalduse alusel, kellel on teiselt poolt kas tema enda või laste heaks õigus saada elatist, võib kohus näha ette, et teiselt poolt elatise saamine tuleb tagada asjakohaste ja mõistlike garantiidega, võttes arvesse poolte olukorda. See garantii ei tohi olla suurem viie aasta elatise summast. Sellise taotluse võib esitada ka igal ajal pärast eespool nimetatud otsuse tegemist, kui elatis on tähtajaks maksmata.

Kui üks abikaasade esitab pädevale tsiviilkohtule avalduse abielu lahutamiseks või seda teevad mõlemad abikaasad koos pärast seda, kui nad on jõudnud järeldusele, et abielu tuleb lõpetada, ning kui abikaasad ei ela ametlikult lahus kokkuleppe või kohtuotsuse alusel, siis enne abikaasade lahutusmenetluse algatamiseks loa andmist kutsuvad pooled kas kohtu määratud või poolte kokkuleppel kindlaks määratud vahendaja juurde eesmärgiga püüda abikaasasid lepitada. Kui aga leppimist ei saavutata ja kui pooled ei ole veel lahutuse tingimustes kokku leppinud, kasutatakse vahendust selleks, et pooltel oleks võimalik lahutada abielu vastastikusel kokkuleppel. Nimetatud kokkulepe sõlmitakse kõigi või osade järgmiste aspektide kohta:

laste hooldamine ja hooldusõigus;

mõlema poole suhtlusõigus seoses lastega;

abikaasade või ühe abikaasa ja iga lapse elatis;

abikaasade ühise kodu kasutamine;

ühisvara või vara juurdekasvu tasaarvestusest tuleneva vara jagamine.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Lahusel all mõistetakse olukorda, kus üks abikaasade esitab teise abikaasa vastu vastavasisulise avalduse ning kohus teeb otsuse nende õiguste ja kohustuste kohta, mis abikaasadel lahuselu ajal on.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu võidakse võimaldada ühel või mitmel järgmistest tingimustest:

abielurikkumine;

koduvägivald;

hageja või laste vastu suunatud äärmuslik, julm ja ähvardav käitumine või neile tõsise kahju tekitamine;

abikaasadel ei saa eeldada kooselu jätkamist, sest abielu on pöördumatult lõppenud;

hülgamine.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Elatise maksmise seoses on ette nähtud, et see abikaasa, kellest lahus elama hakati, on kohustatud maksuma teisele abikaasale ja lastele elatist kuni laste 18-aastaseks saamiseni või – juhul kui lapsed jätkavad pärast seda hariduse omandamist või väljaõppe saamist – kuni laste 23-aastaseks saamiseni.

Abikaasale ja lastele makstava elatise summa kindlaksmääramisel võetakse arvesse abikaasade ja laste kogu olukorda, sealhulgas järgmist:

laste vajadusi pärast nendega seotud kõigi asjaolude arvessevõtmist;

mis tahes füüsilist või vaimset puuet;

haigust, mis on nii tõsine ja raske, et võivad takistada abikaasal või lastel end ise üleval pidada;

seda, kas elatist saama õigustatud isiku teenimisvõime vähenes selle tõttu, et asjaomane abikaasa pidi abielu jooksul hoolitsema majapidamise ja teise abikaasa eest ning abielust sündinud laste kasvatamise eest;

kogu sissetulekut või tulu, mida abikaasad saavad või üks abikaasade saab seaduse alusel;

abikaasa või laste vajadusi seoses eluasemega;

summat, mida kumbki pool oleks saanud hüvitisena, sealhulgas (kuid mitte ainult) pensioniskeemi kohase hüvitisena, mille saamise õigusest või võimalusest asjaomane pool lahuselu tõttu ilma jääb.

Abikaasade ühise kodu võib kohus ühe poole avalduse alusel anda eranditult ühe poole kasutusse selliseks ajaks ja sellistel tingimustel, mida ta peab asjakohaseks. Kohus võib oma otsusega samuti ette näha, et abikaasade ühine kodu tuleks maha müüa, kui ta on veendunud, et mõlemal abikaasal ja nende lastel on olemas alternatiivne ja sobiv eluase, ning et müügitulu tuleb jagada poolte vahel selliselt, nagu kohus peab asjakohaseks. Kui ühine kodu kuulub mõlemale abikaasale, annab kohus selle kasutusõiguse ühele abikaasale, kes peab teisele abikaasale hüvitama talle sellega tekitatud rahalise kahju. Lahuselu kohta otsuse tegemisel määrab kohus kindlaks ka selle, kummale abikaasale antakse laste **hooldusõigus**, võttes eeskätt arvesse laste heaolu. Kohus võib ühe abikaasa avalduse alusel siiski otsustada, et teine abikaasa ei sobi hoolitsema abikaasade alaealiste laste eest. Kui kohus nii otsustab, siis ei ole sobimatuks tunnistatud abikaasal teise poole surma korral õigust saada alaealiste laste hooldusõigust ilma kohtu vastava loata.

Lahuselu korral võib naine võtta tagasi oma sünnijärgse **perekonnanime**, kuid see otsus tuleb deklaratsiooni vormis lisada lahuselu lepingusse ning kohtuliku lahuselu korral esitab naine selle deklaratsiooni enne otsuse tegemist kohtuasja toimikule lisatava teate vormis.

Igal juhul ei lõpe lahuseluga abielu õiguslikud tagajärjed **kolmandate isikute jaoks**, välja arvatud alates lahuselu lepingu perekonnaseisuregistris registreerimise kuupäevast.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab, et abielul ei ole õiguslike tagajärgi. Selline abielu tunnistatakse õigustühiseks.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu on õigustühine järgmistel juhtudel:

ei ole täidetud formaalsusi, mis on abielu sõlmimise riigi õigusaktidega nõutavad selleks, et abielu oleks kehtiv;

ühe abikaasa nõusolek abielu sõlmimiseks on saadud kas füüsilise või vaimse vägivalla või ähvardamise teel;

ühe abikaasa nõusolek on õigustühine tulenevalt asjaolust, et tal puudusid õiged andmed teise abikaasa isiku kohta;

ühe abikaasa nõusolek on saadud sel viisil, et on teadlikult varjatud teise poole teatavat omadust, mis oma laadilt võiks tõsiselt kahjustada abielusuhteid;

ühe abikaasa nõusolek on õigustühine tulenevalt asjaolust, et asjaomasel isikul puudus vajalik teo- ja otsusevõime abielu või sellega kaasnevate põhiliste õiguste ja kohustuste üle otsustamiseks või asjaomane isik kannatab tõsise psüühikahäire all, mille tõttu ei ole see pool võimeline täitma abieluga kaasnevaid põhikohustusi;

üks abikaasadest on impotent, olenemata sellest, kas impotentsus on absoluutne või suhteline, kuid ainult juhul, kui impotentsus oli olemas juba enne abielu sõlmimist;

ühe abikaasa nõusolek saadi abielu enda või abielu ühe või mitme olulise elemendi ilmse välistamise või abielulise suguakti sooritamise õiguse ilmse välistamise tõttu;

üks abikaasadest on sidunud oma nõusoleku tulevikus täidetava tingimusega;

ühel abikaasadest puudus abielu sõlmimise ajal kasvõi tulenevalt ajutisest seisundist piisav otsuse- või tahtevõime selleks, et anda nõusolek abielu sõlmimiseks, kuid ta ei olnud tunnistanud teovõimetuks või vaimuhaigeks;

abielus ei ole jõutud suguaktini.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu tunnistatakse õigustühiseks, siis abielu ajal sündinud või sigitatud laste jaoks on sellel abielul sellised õiguslikud tagajärjed, nagu oleks abielu alati kehtinud. Sama kehtib nende laste suhtes, kes on sündinud enne sellise abielu sõlmimist ja keda on tunnustatud enne seda, kui tehakse abielu kehtetuks tunnistamise otsus. Kui ainult üks abikaasadest toimus heas usus, siis kehtivad sellised õiguslikud tagajärjed nii tema kui ka laste jaoks. Kui kumbki abikaasadest ei toiminud heas usus, siis on abielul kehtiva abieluga samaväärsed õiguslikud tagajärjed ainult nende laste jaoks, kes sündisid või sigitati õigustühiseks tunnistatud abielu ajal. See abikaasa, kellel lasub vastutus abielu õigustühisuse eest, peab maksma teisele heas usus toimunud abikaasale elatist viis aastat. See kohustus lõpeb, kui heas usus toimunud pool abiellub selle aja jooksul uuesti.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Ei, alternatiivsed võimalused puuduvad. Seda saab teha ainult kohtus.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Ilmaliku abielu lahutamise, sellise abieluga seotud kohtuliku lahusele või ilmaliku abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada tsiviilkohtu perekonnaasjade osakonnale, kuid Malta kirikukohtu tehtud otsus abielu kehtetuks tunnistamise kohta tuleb esitada registreerimiseks apellatsioonikohtule. Ilmaliku abielu lahutamise, sellise abieluga seotud lahusele ja ilmaliku abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb koostada vande all. Avaldusele tuleb vastata 20 päeva jooksul. Avaldusele lisatavad dokumendid sõltuvad sellest, mida soovitakse tõendada. Kui tegemist on kirikukohtu tehtud kehtetuks tunnistamise otsuse registreerimisega, tuleb lisada Malta metropoliidikohtu otsuse koopia, teise astme piirkondliku kohtu määrus, jõustamismäärus ja abielutunnistus.

Kumbki pool võib lahusele taotlemise ajal – kuid mitte pärast seda, kui kohus on läinud otsust tegema – esitada avalduse selle kohta, et lahusealaldust käsitataks hoopis abielu lahutamise avaldusena.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusbabi?

Jah, menetlusbabi võidakse võimaldada juhul, kui on täidetud kohtukorralduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 912 sätestatud tingimused.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah, abielu lahutamist, kohtulikku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse saab edasi kaevata. Tuleb siiski meeles pidada, et edasi ei saa kaevata määrust, mis käsitleb Malta kirikukohtu otsuse (abielu kehtetuks tunnistamise kohta) registreerimist.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Välisriigi kohtu otsust, mis käsitleb või mõjutab abielus oleva isiku staatust, tunnustatakse Malta õiguse kohaldamise kõigil eesmärkidel, kui asjaomase otsuse on teinud selle riigi pädev kohus, kus asub ühe menetlusosalise alaline elukoht või mille kodanik üks menetlusosalistest on. **Tunnustamist teostab Maltal perekonnaseisuregister (Evans Building, Triq Merkanti, Valletta VLT 2000).**

Lisaks Malta õigusaktidele kohaldatakse ka Euroopa õigust, nimelt nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnustatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000. Selle määruse artiklis 22 osutatakse abielulahutust, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate kohtuotsuste mittetunnustamise põhjustele. Need on järgmised:

„a) kui selline tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist;

b) kui see on tehtud tagaselja ja algatamist käsitlevat või samaväärset dokumenti ei ole edastatud kostjale küllalt aegsasti ja sellisel viisil, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui on tõestatud, et kostja on kohtuotsuse selgesõnaliselt heaks kiitnud;

c) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise menetluse käigus selles liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist; või

d) kui see on vastuolus varasema kohtuotsusega, mis on tehtud teises liikmesriigis või mitteliikmesriigis nendesamade asjaosaliste vahel, tingimusel et varasem kohtuotsus vastab tingimustele, mis on vajalikud selle tunnustamiseks liikmesriigis, kus seda taotletakse”.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kui soovitakse vaidlustada abielulahutust, kohtulikku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse tunnustamist, siis tuleb pöörduda tsiviilkohtu perekonnaasjade osakonna poole. Kohaldatakse Malta seadustekogu 12. peatükis sätestatud menetlust.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Tsiviilkohtud on pädevad arutama ja lahendama abielu lahutamise avaldusi juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

vähemalt üks abikaasadest elas alaliselt Maltal sellel kuupäeval, mil pädevale tsiviilkohtule esitati avaldus abielu lahutamiseks; või

vähemalt ühe abikaasa tavapärane elukoht oli Maltal abielu lahutamise avalduse esitamisele vahetult eelnenud üheaastase ajavahemiku jooksul.

Viimati uuendatud: 22/03/2017

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastada tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Holland

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Avalduse abielu lahutamiseks võib esitada üks abikaasadest (ühepoolne avaldus) või siis võivad selle esitada mõlemad abikaasad (ühine avaldus). Menetlus on samasugune (vt küsimusele nr 11 antud vastus).

Mõlemal juhul peavad pooled kasutama menetluse käigus advokaadi abi. Lahutusavaldusi menetleb hageja või ühe hageja elukohajärgne ringkonnakohus (*rechtbank*). Abielu lahutamise avalduse võib esitada mis tahes ajal pärast abielu sõlmimist. Pooled ei pea olema olnud abielus teatava aja jooksul. Lahutus jõustub siis, kui kohtumäärus kantakse sündide, abielude ja surmade registrisse (*burgerlijke stand*). Lahutuse saab registrisse kanda alles siis, kui määrust ei ole võimalik enam edasi kaevata (määrus muutub lõplikuks (*res judicata*)). Lahutus tuleb registrisse kanda kuue kuu jooksul pärast kohtumääruse lõplikku muutumist. Vastasel juhul kaotab määrus oma õigusjõu ja siis ei saa lahutust enam registrisse kanda. Kui abielu sõlmiti välisriigis ja välisriigi abielutunnistust ei registreeritud Madalmaade registris, tuleb Madalmaade lahutusmäärus kanda Haagi omavalitsusüksuse sündide, abielude ja surmade eriregistrisse.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Madalmaade õiguse kohaselt saab abielu lahutada ainult selle alusel, et abielu on pöördumatult lõppenud. Leitakse, et abielu on pöördumatult lõppenud siis, kui abikaasade arvates on teineteisega koos elamine talumatu ja puuduvad väljavaated, et head abielusuhted taastatakse. Kui avalduse esitab vaid üks abikaasadest, peab hageja väitma, et abielu on pöördumatult lõppenud, ning kui tema abikaasa seda eitab, peab hageja esitama tõendid. Selle, kas abielu on pöördumatult lõppenud, teeb kindlaks kohus. Ühise avalduse puhul tuginetakse lahutusmääruse tegemisel sellele, et mõlema abikaasa arvates on abielu pöördumatult lõppenud.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Lahutus võib mõjutada endise abikaasa perekonnanime kasutamise õigust. Kui lahutus on jõustunud, võib lahutatud isik uuesti abielluda või sõlmida registreeritud kooselu.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Seadusest tulenev režiim (varaühisus)

Madalmaades kohaldatakse abielu jooksul sissetuleku ja varaga seotud küsimustes üsna ebatavalist režiimi. Tavapärane seadusest tulenev korraldus näeb ette varaühisuse (*alghele gemeenschap van goederen*). Põhimõtteliselt loetakse ükskõik kumma abikaasa poolt enne abielu või selle jooksul omandatud vara ühisvara hulka. Kahe abikaasa varad liidetakse. Põhimõtteliselt saavad ka kõikidest enne abielu või selle jooksul tekkinud võlgadest ühised kohustused olenemata sellest, kumb abikaasadest võla tekitas. Võlausaldaja võib võla sisse nõuda abikaasade ühisvarast. Lahutuse korral varaühisus lõpeb, s.t see lõpeb siis, kui lahutusmäärus kantakse sündide, abielude ja surmade registrisse. Abikaasade varad ei ole enam liidetud ja ühisvara tuleb jagada. Tuleb kindlaks teha, millisele osale ühisvarast on kummalgi abikaasal õigus. Üldjuhul on mõlemal abikaasal õigus poolele ühisvarast. Abikaasad võivad otsustada sellest reeglist kõrvale kalduda ja leppida lahutuskokkuleppes (*echtscheidingsconvenant*) või vara jagamise (*verdeling*) ajal kokku teistsuguses korralduses.

Enne abiellumist ja abielu ajal sõlmitavad abieluvaralepingud

Abikaasad võivad otsustada muu vararežiimi kasuks peale tavapärase seadusest tuleneva režiimi, kui nad sõlmivad abieluvaralepingu enne abiellumist või (harvemal juhul) abielu ajal. Selliste lepingutega nähakse ette ka vara jagamise kord lahutuse korral.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Hooldusõigus

Pärast lahutust jääb mõlemale vanemale laste ühine hooldusõigus, nagu see oli neil abielu jooksul. Kohtult võidakse vaid erandjuhul paluda hooldusõiguse andmist ühele vanemale. Avalduse ainuhooldusõiguse saamiseks võib esitada üks vanem või siis võivad seda teha mõlemad vanemad. Hooldusõigusest ilma jäänud vanemal on õigus last külastada. Kumbki vanem võib või siis võivad mõlemad vanemad paluda kohtul määrata kindlaks suhtlusõigust käsitlevad eeskirjad.

Lapsele makstav elatis

Kui vanematel on pärast lahutust ühine hooldusõigus, siis peaksid nad jõudma kokkuleppele selles, kuidas nad jagavad oma laste kasvatamisega seotud rahalist koormust. Nad võivad paluda kohtul ka oma kokkuleppe kinnitada. Kui nad ei suuda kokkuleppele jõuda, võib kohus määrata kindlaks summa, mida tuleb maksta elatisena. Kui ühele vanemale antakse ainuhooldusõigus, võib ta paluda, et kohus määraks kindlaks, kui palju peab teine vanem panustama laste igapäevaste elamiskulude katmisse. Üldjuhul eeldatakse, et vanemad suudavad maksmise korras ise kokku leppida. Täiendavat teavet selle küsimuse kohta on võimalik leida elatismaksete kogumise riikliku ameti (*Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen*) veebisaidilt (<http://www.lbio.nl/>).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Pärast abielu lahutamist säilib abikaasade kohustus teineteist ülal pidada. Kui endise abikaasa sissetulek ei ole piisav tema elamiskulude katmiseks ning temalt ei saa mõistlikult eeldada vajamineva sissetuleku teenimist, võib ta paluda, et kohus mõistaks tema endiselt abikaasalt tema elamiskulude katteks välja elatise. Kohus võib elatise ette näha lahutusmääruses või siis hilisemas määruses. Elatismaksete summa arvutamisel võtab kohus arvesse elatist saama hakkava abikaasa vajadusi ja teise abikaasa võimalusi. Samuti võidakse arvesse võtta mitterahalisi tegureid, näiteks abielu kestust või seda, kui kaua abikaasad koos elasid. Kui kohus ei määra kindlaks, kui kaua tuleb elatist maksta, lõpeb elatise maksmise kohustus pärast 12 aasta möödumist. Juhul kui elatist taotleb abikaasa kogeb eriti suuri rahalisi raskusi, võib ta paluda kohtul seda perioodi pikendada. Põhimõtteliselt leitakse, et kui abielu kestis lühikest aega (alla viie aasta) ja abielust ei sündinud lapsi, ei peaks elatise maksmise periood olema pikem abielu enda kestusest. Kui abikaasad või endised abikaasad on jõudnud elatismaksete küsimuses kokkuleppele, võivad nad lasta selle kokkuleppe vormistada lahutuskokkuleppes.

4 Mida tähendab õigismõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Lahuselu (*scheiding van tafel en bed*) on seaduslik viis, kuidas abikaasad saavad lõpetada oma kooselu, lõpetamata samas oma abielu. Lahuselu on nende abikaasade huvides, kes soovivad lahku kolida ja on nõus selle sammuga kaasnevate õiguslike tagajärgedega, kuid kes soovivad siiski jääda abiellu näiteks usulistel või rahalistel põhjustel. Lahuselu jätab võimaluse leppimiseks, kuid samas võib see olla ka vaheetapiks enne abielu lahutamist. Lahuselu jõustub siis, kui kohtumäärus kantakse abieluvara registrisse. Nagu ka lahutuse puhul, tuleb seda teha kuue kuu jooksul.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu ainus põhjus saab olla asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu tagajärjed varaühisusele, laste hooldusõigusele (suhtlusõigusele), elatismaksetele ja pensionidele on samasugune nagu lahutuse puhul. Abielu kestab edasi. Seaduses on sätestatud, et lahuselu puhul ei päri abikaasad teineteise vara teise isiku surma korral. Kui pärast lahuselu alustamist otsustavad abikaasad, et nad soovivad lõplikult lahku minna, võivad nad taotleda lahutust. Lahuselu kasuks osutanud abikaasad võivad elada uue partneriga ja ehitada üles uue elu, kuid nad ei saa uuesti abielluda ega sõlmida registreeritud kooselu.

Kui pärast lahuselu alustamist esitab abielu lahutamise avalduse üks abikaasadest, kehtivad teatavad piirangud. Ühepoolsete avalduste puhul kehtib kolmeaastane ooteaeg. Teatavatel juhtudel võib kohus seda perioodi vähendada ühe aastani. Kolmeaastast perioodi hakatakse arvestama lahuselu registrisse kandmise kuupäevast. Ooteaega ei kohaldata, kui pärast lahuselu alustamist esitavad abikaasad ühise avalduse abielu lahutamiseks. Lahutus jõustub hetkest, mil määrus kantakse sündide, abielude ja surmade registrisse.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu on võimalik kehtetuks tunnistada ainult kohtu otsuse alusel. Kehtetuks tunnistamise menetluse algatamiseks tuleb esitada hagiavaldus. Seega ei ole poolte sõlmitud abielu kunagi automaatselt kehtetu: abielu kehtib seni, kuni see tunnistatakse kehtetuks. Seaduses on sätestatud kehtetuks tunnistamise alused ja isikud, kes võivad esitada hagiavalduse.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Seaduses on sätestatud järgmised abielu kehtetuks tunnistamise alused. Abielu on võimalik kehtetuks tunnistada, kui pooled abiellusid olenemata järgmiste asjaolude esinemisest:

abiellumist takistavad asjaolud (abiellumisea nõude mittejärgimine, alaealise abiellumiseks vajaliku nõusoleku puudumine, topeltabielu, keelatud sugulusaste);

kohaldati sundi või tegemist oli veaga;

tegemist oli näiliku abieluga;

üks abikaasa põdes vaimuhaigust;

perekonnaseisuatmetnikul puudus pädevus; või

puudusid tunnistajad.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamisel on tagasiulatav mõju ja seda kohaldatakse abielu sõlmimise hetkest. *See tähendab, et pärast seda, kui kohus on tunnistanud abielu kehtetuks, käsitatakse abielu nii, nagu seda ei oleks kunagi sõlmitudki.* Erandiks on teatavad olukorrad, mille puhul on abielu kehtetuks tunnistamisel samasugune mõju nagu lahutusel. Näiteks kehtetuks tunnistatud abielust sündinud lastel säilib sugulus mõlema vanemaga. Teine erand on seotud putatiivse abieluga, s.t olukorraga, kus üks abikaasa ei olnud teadlik abielu puudustest. Palun tutvuge ka abielu kehtetuks tunnistamise alustega, mis on esitatud küsimusele nr 8 antud vastuses. Heas usus toimunud abikaasa võib näiteks nõuda, et teine abikaasa maksaks talle elatist.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Lepituse kasutamine on Madalmaades lahutusajade puhul tavapärane. Lepitaja ja vajaduse korral abikaasade advokaatide abil võivad abikaasad püüda jõuda kokkuleppele seoses abielu lahutamise ja sellega kaasnevate tagajärgedega. Need korraldused vormistatakse kirjaliku lahutuskokkuleppena (*echtscheidingsconvenant*). Kokkulepe võib hõlmata selliseid küsimusi nagu vara jagamine, mis tahes kohustus maksta abikaasale elatist ja laste eest hoolitsemine. Kohus võib lepitusmenetluse käigus koostatud kokkuleppe lisada oma määrusesse.

Madalmaades tegutseb perekonnaõiguse advokaatide ja lahutusküsimustes lepitajate liit (*Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars*), mille liikmed on spetsialiseerunud sellistele valdkondadele nagu näiteks lahutus ja elatismaksud. Nad on spetsialiseerunud ka lepitamisele lahutuse käigus ja kõigile sellega kaasnevatele aspektidele. Lisateabe saamiseks tutvuge palun järgmise veebisaidiga: <http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/>.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Hagiavaldus

Lahutusmenetluse algatamiseks tuleb alati esitada kohtule hagiavaldus (*verzoekschrift*), milles tuleb ära märkida abikaasade perekonnanimi, eesnimed ja alaline elukoht või asukoht. Kui lahutus mõjutab alaealisi, tuleb esitada ka nende laste kohta need samad andmed. Hageja võib taotleda ka täiendavate korralduste tegemist (*nevenvoorzieningen*). See avaldus on seotud abielu lahutamise avaldusega. Kohus võib näha ette täiendavad korraldused muu hulgas seoses järgmiste küsimustega:

alaealiste laste hooldus- ja suhtlusõigus;

lapse või abikaasa ülalpidamine;

abieluvara jagamine või enne abielu või selle ajal sõlmitud abieluvaralepingus kokku lepitud vararežiimi kohaldamine;

abikaasade ühise eluaseme kasutamine; ning

pensionide võrdsustamine.

Hageja advokaat (*advocaat*) peab esitama hagiavalduse ringkonnakohtule (*rechtbank*). Kui hageja elab Madalmaades, võib avalduse esitada hageja elukohajärgsele ringkonnakohtule. Kui hageja ei ela Madalmaades, kuid tema abikaasa elab seal, tuleb avaldus saata selle abikaasa elukohajärgsele ringkonnakohtule. Kui mõlemad abikaasad elavad väljaspool Madalmaid, tuleb avaldus esitada Haagi ringkonnakohtule.

Esitada tuleb järgmised dokumendid:

mõlema abikaasa kohta originaalväljavõtted rahvastikuregistrist (väljastatud viimase kolme kuu jooksul), millel on näidatud välisriigi kodanike puhul kodakondsus, perekonnaseis ja Madalmaadesse sisenemise kuupäev; kui üks abikaasadest on Madalmaade kodanik ja teine ei ole, tuleb täpsustada Madalmaadesse elama asumise kuupäev;

mis tahes alaealiste laste kohta originaalväljavõtted sündide registrist (väljastatud viimase kolme kuu jooksul);

originaalväljavõtte abielude registrist (see on võimalik saada abiellumise koha järgsest linnavalitsusest ning see peab olema väljastatud viimase kolme kuu jooksul); välisriigis sõlmitud abielude puhul piisab abielutunnistuse originaalst või vanemast registriväljavõttest; ning

laste eest hoolitsemist käsitlev kokkulepe, kui lahutus mõjutab alaealisi lapsi; selle kokkuleppega nähakse ette vanemate vahel seoses nende lastega kokku lepitud korraldused ning sellega võidakse ette näha igapäevane hoolitsemine laste eest, nende koolitamine, osalemine sportlikes tegevustes, tervishoid, korraldused erilisteks päevadeks, näiteks puhkuse ajaks ja riiklikeks pühadeks ning rahalised ja praktilised korraldused (laste sõidutamine kuhugi).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Kui menetlusosaline ei suuda tasuda advokaadi või lepitaja kulusid täies ulatuses või osaliselt, võib tal teatavatel tingimustel olla õigus saada õigusabi.

Õigusabinõukogu (*Raad voor de rechtsbijstand*) annab õigusabi ainult nõukogus registreeritud vahendajate kaudu. Õigusabi saamise tingimuste kohta leiate lisateavet järgmiselt veebisaidilt: <http://www.rvr.org/>.

Õigusabi on õigus saada ka piiriüleste juhtumite korral, kui hageja elab väljaspool Madalmaid, kuid siiski ELis. See on reguleeritud Euroopa direktiiviga, mis käsitleb õigusabi andmist piiriüleste vaidluste korral (EÜT L 26, 31.1.2003). Õigusabitaotluse võib esitada Haagis asuvale õigusabinõukogule, kasutades direktiivi alusel kehtestatud tüüpvormi, mis on identne kõigis liikmesriikides. Vajaduse korral võib õigusabinõukogu aidata taotlejatel valida advokaati.

Lisateabe saamiseks tutvuge palun järgmise veebisaidiga: <http://www.rvr.org/>.

Teatavatel juhtudel, kui on olemas välisleping, võib väljaspool ELi elav menetlusosaline saada õigusabi Madalmaades. Selles küsimuses on asjakohased järgmised välislepingud: Haagi konventsioon tsiviilprotsessi kohta (1954), õigusabi taotluste edastamise Euroopa kokkulepe (1977) ja rahvusvahelise kohtumenetluse lihtsustamise Haagi konventsioon (1980). Need välislepingud sisaldavad sätet, millega nähakse üldjoontes ette see, et osalisriikide kodanikel on õigus saada õigusabi kõigis teistes osalisriikides samadel tingimustel nende riikide kodanikega. Kui selline olukord tekib Madalmaades, tuleb menetlusosalise alalise elukoha järgselt pädevalt asutuselt küsida tõend vahendite ebapiisavuse kohta (*verklaring van onvermogen*). See asutus edastab õigusabitaotluse ja vahendite ebapiisavuse tõendi selle riigi pädevale asutusele, kus õigusabi tuleks anda. Viimati nimetatud asutus hindab seejärel, kas menetlusosalisel on õigus saada õigusabi.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah, apellatsiooniooni on võimalik esitada apellatsioonikohtu (*gerechtshof*) kantseleile kolme kuu jooksul alates lahutusmääruse tegemise kuupäevast. Apellatsioonikohtu otsuse peale on tavaliselt võimalik esitada õigusküsimustega seotud apellatsioon ülemkohtule (*Hoge Raad der Nederlanden*). Ka nende menetluste puhul peavad menetlusosalised kasutama õigusesindaja abi.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

1. märtsil 2005. aastal jõustus ELi liikmesriikides uus Brüsseli II määrus (edaspidi „Brüsseli IIa määrus“). Tegemist on nõukogu 27. novembri 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000. Brüsseli IIa määrust kohaldatakse lahutuse, lahusele ja abielu kehtetuks tunnistamise suhtes. Määruse kohaselt tunnistatakse teises liikmesriigis (välja arvatud Taanis) väljastatud lahutusmääruseid Madalmaades ühegi erimenetluse järgimist nõudmata (artikli 21 lõige 1). Samuti ei ole nõuta ühegi erimenetluse järgimist perekonnaseisuregistri ajakohastamise puhul, näiteks kui abielutunnistusele tuleb lisada ääremärkus lahutuse kohta.

Mis tahes huvitatud isik võib algatada kohtumenetluse eesmärgiga lasta teha kindlaks, kas teise liikmesriigi lahutusmäärust tunnustatakse või mitte. Brüsseli IIa määruses on sätestatud mitmed lahutuse tunnustamisest keeldumise alused. Näiteks ei tohi lahutuse tunnustamine olla vastuolus riigi avaliku korraga. Lisaks võetakse arvesse seda, kas kostjat (isikut, kes ei esitanud lahutusavaldust) teavitati menetlusest nõuetekohaselt. Kohtuotsust ennast ei saa siiski läbi vaadata. Brüsseli IIa määruse kohaselt peab algse kohtuotsuse teinud liikmesriigi kohus andma mis tahes huvitatud isiku nõudmisel välja tõendi asjaomase kohtuotsuse kohta (kasutades selleks tüüpvormi). Nimetatud tõend sisaldab teavet algse kohtuotsuse teinud riigi ja menetlusosaliste kohta, selle kohta, kas otsus tehti tagaselja, ning kohtuotsuse liiki – kas otsus käsitles näiteks lahutust või lahusele –, kohtuotsuse kuupäeva ning otsuse teinud kohtu nime.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kui huvitatud isik soovib vaidlustada välisriigis tehtud lahutusmääruse tunnustamise Madalmaades, võib ta esitada avalduse otsuse mittetunnustamiseks oma elukohajärgse kohtu esialgse õiguskaitse taotlusi lahendavale kohtunikule (*voorzieningenrechter*).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

1. jaanuaril 2012. aastal jõustus Madalmaade tsiviilseadustiku (*Burgerlijk Wetboek*) 10. raamat. See sisaldab kollisiooninorme, mille alusel määratakse kindlaks kohaldatav õigus.

Peamine reegel on, et kohtud kohaldavad lahutuse puhul alati Madalmaade õigust olenemata abikaasade kodakondsusest ja alalisest elukohast. Kui näiteks lahutusavalduse esitavad Madalmaades abikaasad, kes mõlemad on Madalmaades elavad Belgia kodanikud, kohaldatakse lahutuse puhul automaatselt Madalmaade õigust. Seda õigust ei kohaldata ainult juhul, kui abikaasad valivad, millist õigust lahutuse suhtes tuleks kohaldada. Abikaasad võivad konkreetselt valida Madalmaade õiguse asemel nende suhtes kehtiva ühise õiguse, mida kohaldatakse lahutusmenetluse puhul. Seega võib Belgia kodanikest paar otsustada, et lahutuse korral tuleb kohaldada Belgia õigust.

Viimati uuendatud: 23/10/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [de](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Austria

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Austria õigusaktide kohaselt on olemas kolme liiki abielulahutust: abielu lahutamine süü alusel, abielu lahutamine pärast vähemalt kolmeaastast lahusele ja abielu lahutamine kokkuleppe alusel.

Üks abikaasa võib esitada avalduse abielu lahutamiseks, kui abielu on teise abikaasa tõsise abielulise eksimuse või autu või moraalu käitumise tõttu lõppenud nii pöördumatult, et abielusuhte taastamist ei saa eeldada.

Kui paar on elanud lahus kolm aastat, võib kumbki abikaasa esitada avalduse abielu lahutamiseks selle alusel, et abielu on pöördumatult lõppenud.

Kui abielulist kooselu ei ole olnud vähemalt kuus kuud, mõlema abikaasa arvates on abielu pöördumatult lõppenud ja mõlemad abikaasad nõustuvad lahutusega, võivad nad esitada ühisavalduse abielu lahutamiseks.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise peamine põhjus on asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud. Abielu lõppemise võib olla põhjustanud ühe abikaasa tõsine abieluline eksimus, eelkõige juhul, kui üks abikaasa on abielu rikkunud või on teise abikaasa vastu kasutanud füüsilist vägivalda või tekitanud teisele abikaasale raskeid emotsionaalseid kannatusi. Teine abikaasa võib esitada avalduse abielu lahutamiseks isegi juhul, kui abikaasa sellist käitumist ei saa käsitada abielulise eksimusena, sest selle on teinud vaimne häire, kuid kui abielu on sellegipoolest lõppenud sellisel määral, et abielusuhte taastamist ei saa eeldada, või kui üks abikaasast põeb vaimuhaigust või väga nakkavat või eemaletõukavat haigust. Kõigil sellistel juhtudel peab abielu lahutamist taotlev abikaasa väidetavaid aluseid tõendama. Juhul kui abikaasad on lahus elanud kolm aastat, ei ole vaja abielulist eksimust näidata või kindlaks teha.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Üldjuhul jääb mõlemale abikaasale alles see perekonnanimi, mida nad abielu ajal kasutasid. Kui üks abikaasast võttis abielludes teise abikaasa perekonnanime, võib ta oma eelmise nime tagasi võtta.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Põhimõtteliselt võivad abikaasad leppida kokku vara jagamise vastavalt oma soovile. Seda võib teha vastastikuse loobumise kaudu (see tähendab, et pärast abielu lahutamist säilib abielu ajal kehtinud varalahusus), mis tahes sellise ühisvara jagamise kaudu, mis on soetatud lepingu alusel, ning vara ühelt abikaasalt teisele üleandmise kaudu.

Kui abikaasad ei ole varaga seoses kokkuleppele jõudnud, võib kumbki neist taotleda teatava abikaasade ühisomandis oleva vara kohtulikku jagamist. Abikaasade vahel jagatakse abieluvara ja abielu jooksul kogutud säästud. Abieluvara hulka arvatakse abikaasade ühine eluase ja sisustusesemed ning muud asjad, mida mõlemad abikaasad kasutasid abielu ajal realselt oma igapäevases elus. Abielu ajal kogutud säästud on kõik investeeringud, mille abikaasad tegid mehe ja naisena koos elamise ajal.

Jagamisele ei kuulu kogu selline vara, mille abikaasad tõid abiellu kaasa või pärisid või mille kinkis neile kolmas isik. Samuti ei kuulu jagamisele see vara, mida üks abikaasast kasutas üksi isiklikul otstarbel või oma ametialases tegevuses (sealhulgas äriühingud ning osakud ja aktsiad), välja arvatud juhul, kui selline vara koosnes pelgalt investeeringutest.

Kohus peab vara jagama õiglaselt, võttes nõuetekohaselt arvesse kõiki asjaolusid, pöörates seejuures erilist tähelepanu sellele, kui oluline ja kui suur oli kummagi abikaasa panus abieluvara loomisesse ja abielu ajal säästude kogumisse, ning võttes arvesse laste heaolu. Panusena käsitatakse elatise maksmist, abistamist sissetuleku teenimisel, ühise majapidamise korraldamist ning mõlema abikaasa panust laste kasvatamisel ja nende eest hoolitsemisel, samuti mis tahes muud abikaasa osutatud abi.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast seda, kui 1. juulil 2001. aastal jõustus laste õigusi käsitlevate õigusnormide 2001. aasta muutmise seadus (*Kindschaftsrechts-Änderungsgesetz 2001*), on lahus elavatel vanematel ulatuslikud võimalused sõlmida omavahel kokkuleppeid hooldusõiguse kohta. Abielu lahutamise korral säilitavad abikaasad tavaliselt alaealiste laste suhtes ühise hooldusõiguse. Kuid kui vanemad soovivad säilitada täieliku ühise hooldusõiguse, nagu neil oli abielu ajal, peavad nad mõistliku aja jooksul esitama kohtule kokkuleppe lapse peamise elukoha kohta. Vanemad võivad samuti sõlmida kohtuliku kokkuleppe, mille kohaselt on ühel vanemal ainuhooldusõigus või on ühel vanemal hooldusõigus ainult teatavates küsimustes.

Pärast seda, kui võeti vastu laste õigusi ja nimesid käsitlevate õigusnormide 2013. aasta muutmise seadus (*Kindschafts- und Namensrechts-Änderungsgesetz 2013*), võib kohus anda vanematele ühise hooldusõiguse ühe või mõlema vanema vastuseisust olenemata, kui kohus leiab, et ühine hooldusõigus on lapse huvides. Sellisel juhul peavad vanemad kokku leppima, kumma vanemaga laps koos elab. Kui ühine hooldusõigus ei ole lapse huvides, peab kohus tegema otsuse, kummale vanemale anda ainuhooldusõigus.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

See abikaasa, kes vastutab üksi või peamiselt abielu lõppemise eest, peab maksma teisele abikaasale elatist, mis on piisav abikaasa elustiili säilitamiseks, kui selle teise abikaasa varadelt laekuv või tööga teenitav sissetulek, mida võib asjaolusid arvesse võttes mõistlikul määral eeldada, ei ole piisav. Kui süü abielu lõppemise eest lasub mõlemal abikaasal ja ühe abikaasa süüd ei saa pidada suuremaks teise abikaasa süüst, siis võidakse sellele abikaasale, kes ei suuda ennast ise üleval pidada, määrata ülalpidamistoetus, kui see on õiglane teise abikaasa vajadusi, vara ja sissetulekut silmas pidades. Igasugune selline kohustus võib olla tähtajaline. Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel, võivad abikaasad vabalt kokku leppida selles, kas üks abikaasa peab teisele elatist maksma, või nad võivad mis tahes elatise nõuetest loobuda.

4 Mida tähendab õigustermi „lahuselu“ igapäevaelus?

Sellist võimalust ei ole Austria õigusega ette nähtud.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Vaata vastus küsimusele nr 4.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vaata vastus küsimusele nr 4.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Austria abieluõiguses on sätestatud abielu tühisuse (*Ehenichtigkeit*) mõiste. Abielu on tühine, kui see ei olnud sõlmitud nõuetekohases vormis, kui üks abikaasadest ei olnud abielu sõlmimise ajal õigus- ja teovõimeline, oli teadvusetu või ajutiselt otsustusvõimetu, või kui abielu sõlmiti üksnes või eeskätt eesmärgiga, et üks abikaasa saaks võtta teise abikaasa perekonnanime või omandada sama kodakondsuse ilma mingi kavatsuseta luua abielusuhteid. Abielu on tühine ka siis, kui abielu sõlmimise ajal elas üks abikaasadest seaduslik abielus kolmanda isikuga või kui abielu sõlmiti õigusvastasel veresugulaste vahel.

Kohtuotsusega võib abielu kehtetuks tunnistada juhul, kui abielu sõlmimise ajal oli ühe abikaasa õigus- ja teovõime piiratud ja tema seadusjärgne esindaja ei andnud nõusolekut abielu sõlmimiseks, kui üks abikaasadest ei olnud teadlik abielu sõlmimise faktist või oli sellest teadlik, kuid ei soovinud väljendada oma nõusolekut abielu sõlmimiseks, kui ühel abikaasadest ei olnud õigeid andmeid teise abikaasa isiku kohta, kui ühel abikaasadest ei olnud õigeid andmeid teise abikaasaga seotud mis tahes asjaolude kohta, mis oleks andnud alust abielu sõlmimata jätmiseks, kui ta oleks olukorrast teadlik olnud ja saanud abielu sõlmimise tagajärgi nõuetekohaselt hinnata või kui ühte abikaasat sunniti abielu astuma oluliste faktide pahatahtliku varjamise või õigusvastase sunni (ahvardamise) teel.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Vaata vastus küsimusele nr 7.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu on tühine, siis käsitatakse sellist abielu nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitud. Kui ainult üks abikaasadest oli abielu sõlmimise ajal teadlik abielu tühisusest, lähtutakse abikaasade varaga seotud olukorra lahendamisel nendest sätetest, mida kohaldatakse abielulahutuse korral. Abielust sündinud lapsi käsitatakse seaduslikena isegi pärast abielu kehtetuks tunnistamist.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abielu saab lahutada või tühiseks tunnistada ainult kohus, kuid abielu lahutamise seotud probleeme võib lahendada ka kohtuväliselt (nt vahenduse teel).

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Vaidlused, mis on seotud abielu lahutamise või tühiseks tunnistamisega või abielu olemasolu või puudumisega, kuuluvad ringkonnakohtute (*Bezirksgerichte*) pädevusse. Sellised vaidlused kuuluvad selle ringkonnakohtu ainupädevusse, kelle tööpiirkonnas asub või asus viimati abikaasade ühine alaline elukoht. Kui avalduse esitamise ajal ei olnud kummagi abikaasa alaline elukoht selles kohturingkonnas või kui neil puudus ühine alaline elukoht Austrias, on ainupädevus sellel ringkonnakohtul, kelle tööpiirkonnas asub avalduse esitanud abikaasa alaline elukoht, või sellise elukoha puudumisel Viini kesklinna ringkonnakohtu (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Sellised vaidlused kuuluvad Austria kohtute siseriiklikku pädevusse, kui üks abikaasadest on Austria kodanik, kui kostja või – juhul kui tegemist on abikaasade ühise avaldusega abielu kehtetuks tunnistamiseks – vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht on Austrias või kui avalduse esitaja alaline elukoht on Austrias ja kui kas mõlema abikaasa viimane ühine alaline elukoht oli Austrias või kui avalduse esitaja on kodakondsuseta isik või oli abielu sõlmimise ajal Austria kodanik. Kuigi tegemist on erandliku kohtualluvusega, võidakse kokku leppida ka mõnes teises kohtualluvuses.

Abielu lahutamise avaldused peavad vastama avaldustele kehtestatud üldistele vorminõuetele. Abielu vastastikusel kokkuleppel lahutamise avaldusele, mille kohta tehakse otsus hagita menetluse raames, peavad alla kirjutama mõlemad abikaasad. Alati tuleb avaldusele lisada abielutunnistus. Samuti on soovitatav lisada mis tahes muud avaldust toetavad dokumendid.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Abielulahutuse asjades on võimalik taotleda menetlusabi kooskõlas menetlusabi käsitlevate üldeeskirjadega (vt teabeleht „Õigusabi – Austria“).

Lahutusmenetluste korral kehtib suhteline nõue kasutada advokaadi abi; kui pool ei soovi isiklikult kohtusse ilmuda, võib teda esindada ainult advokaat.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamist või tühiseks tunnistamist või abielu olemasolu või puudumist käsitleva esimese astme kohtu otsuse peale saab esitada apellatsioonini asjakohasele kõrgema astme kohtule, s.t. maakohule (*Landesgericht*), mis toimib pädeva ringkonnakohtu suhtes teise astme kohtuna.

Apellatsioonikohtu otsuseid saab vaidlustada üksnes õigusküsimustes, kui otsuse tegemisel on tuginetud sellise materiaalõiguse või menetlusõiguse küsimusega seoses antud vastusele, mis on oluline õigusliku järjepidevuse või õiguskindluse säilitamise või õiguse edasiarendamise seisukohast, näiteks kui apellatsioonikohtu otsus kaldub kõrvale üllemkohtu kohtupraktikast või kui selline kohtupraktika puudub või ei ole järjepidev.

14 Milline on abielulahutuse, lahusel või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Alates 1. märtsist 2001 põhineb abielu lahutamist käsitlevate otsuste tunnustamine Euroopa Liidu liikmesriikide (välja arvatud Taani) vahel [nõukogu 29. mai 2000. aasta määrusel \(EÜ\) nr 1347/2000](#) abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest seotud asjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta (EÜT L 160, 30.6.2000, lk 19). Seda määrust teatakse Brüsseli II määrusena ja selle kohaselt ei ole teises liikmesriigis tehtud lahutusotsuste tunnustamiseks vaja enam võtta vastu eraldi tunnustamisotsust. Selle asemel peab iga kohus või iga haldusasutus hindama tunnustamist kohtumenetluse raames eelkõige juhul, kui perekonnaseisuamet peab kontrollima, kas teises liikmesriigis tehtud abielulahutust käsitlev otsus võimaldab isikul uuesti abielluda.

Iga õigustatud huvi omav isik võib taotleda deklaratsiooni, et välisriigis tehtud otsust abielu lahutamise kohta tuleks või ei tohiks tunnustada. Üldiselt toimetatakse välisriigis abielu olemasolu kohta tehtud kohtuotsuste tunnustamist või mittetunnustamist käsitlevaid menetlusi ringkonnakohtutes. Abielu käsitlevate otsuste tunnustamise või mittetunnustamise avaldused tuleb esitada sellele ringkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas asub avalduse esitaja alaline elukoht, või – kui avalduse esitajal puudub Austrias alaline elukoht – sellele ringkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht, või sellise elukoha puudumisel Viini kesklinna ringkonnakohtule.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusel või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Vaata vastus küsimusele nr 14. Esitatavad dokumendid on loetletud [Brüsseli II](#) määruse artiklis 32.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Abielulahutuse tingimusi reguleerivad õigusnormid määratakse kindlaks vastavalt nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määrusele (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusel suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (ELT L 343, 29.12.2010, lk 10). Seda määrust teatakse Rooma III määrusena. Abikaasad võivad valida, millist õigust nad soovivad kohaldada. Selleks võib olla selle riigi õigus, kus asub valiku tegemise ajal abikaasade alaline elukoht, või selle riigi õigus, kus asus nende viimane ühine alaline elukoht – tingimusel, et valiku tegemise ajal asub seal endiselt ühe abikaasa elukoht –, või selle riigi õigus, mille kodanik üks abikaasadest valiku tegemise ajal on, või selle riigi õigus, kus avaldus esitatakse. Kui abikaasad kohut ei vali, siis kohaldatakse selle riigi õigust, kus asub avalduse esitamise ajal abikaasade alaline elukoht, või – kui neil puudub alaline elukoht – selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane alaline elukoht – tingimusel, et nende alaline elukoht ei asu enam seal vähem kui aasta enne avalduse esitamist ja üks abikaasadest elab avalduse esitamise ajal endisel seal –, või sellise elukoha puudumisel selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad abikaasad avalduse esitamise ajal on, või selle riigi õigust, kus avaldus esitatakse.

Viimati uuendatud: 01/03/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Poola

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kohus teeb abielu lahutamise määruse, milles määrab kindlaks, kas üks abikaasadest vastutab abielu lõppemise eest ning kui jah, siis kumb neist. Kui abielu lahutamist taotlevad mõlemad abikaasad, siis kohus vastutuse kohta otsust ei tee.

Abielu lahutamisele ei pea eelnema lahusel.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu saab lahutada selle alusel, et abielu on täielikult ja pöördumatult lõppenud. Täidetud peavad olema mõlemad tingimused (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 56 lõige 1).

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Kolme kuu jooksul pärast seda, kui abielu lahutamise määrus on muutunud lõplikuks, võib see lahutatud abikaasa, kes abielu sõlmimisel muutis oma perekonnanime, võtta tagasi oma abielueelse perekonnanime, esitades sellekohase avalduse perekonnaseisuametile.

Lahutatud abikaasal on õigus uuesti abielluda.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abikaasade ühisvara, sealhulgas abielu jooksul soetatud vara, määratakse abiellumisel kindlaks seaduse alusel (seadusjärgne varaühisus). Seadusjärgne varaühisus lõpeb abielu lõpetamisel, s.t siis, kui abielu lahutamise määrus muutub lõplikuks.

Ühe abikaasa taotluse alusel võib kohus abielu lahutamise määrusega jagada abikaasade ühisvara. Abielu jooksul soetatud vara koosneb esemetest, mille üks abikaasa või mõlemad abikaasad soetasid seadusjärgse varaühisuse kestel.

Ühisvara kuulub mõlemale abikaasale võrdsetes osades.

Kui eksisteerivad mõjuvad põhjused, võib kumbki abikaasa taotleda kohtult ühisvara jagamist vastavalt sellele, mil määral kumbki abikaasa panustas asjaomase vara soetamisele.

Kui abikaasad jagavad eluaseme, määrab kohus abielu lahutamise määrusega kindlaks, kuidas tuleb eluaseme kasutada, kui lahutatud abikaasad jätkavad selle jagamist. Mõlema abikaasa taotluse alusel võib kohus jagada ühise eluaseme või määrata eluaseme ühele abikaasadest, kui teine abikaasa nõustub sealt lahkuma, ilma et talle võimaldataks asenduseluaset.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamise määruses teeb kohus otsuse mõlema abikaasa kõigi alaealiste lastega seotud hooldusõiguse kohta ning vanemate ja laste suhtlusõiguse kohta. Kohus määrab samuti kindlaks summa, mida kumbki abikaasa peab maksma laste ülalpidamise ja kasvatamise kulude katmiseks (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 56 lõige 1).

Kohus võib anda lapse hooldusõiguse ühele vanemale, piiritledes teise vanema hooldusõigust lapse või lastega seotud konkreetsete kohustuste ja õigustega.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutatud abikaasa, keda ei ole tunnistanud ainuisikuliselt vastutavaks abielu lõppemise eest ja kes on rahalistes raskustes, võib nõuda teiselt abikaasalt elatist sõltuvalt tema mõistlikest vajadustest ning teise abikaasa teenimisvõimest ja rahalistest vahenditest (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 60 lõige 1).

Kui abielu lahutamise tulemusena halveneks olulisel määral selle abikaasa rahaline olukord, kes ei ole vastutav abielu lõppemise eest, peab abielu lõppemise eest ainuisikuliselt vastutavaks tunnistatud abikaasa andma teisele abikaasale tema vajaduste katteks vahendeid isegi juhul, kui asjaomane teine abikaasa ei ole rahalistes raskustes (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 60 lõige 2).

Ülalpidamiskohustus lõpeb, kui elatist saav abikaasa abiellub uuesti. Kui elatist maksa kohustatud abikaasat ei ole tunnistatud ainuisikuliselt vastutavaks abielu lõppemise eest, lõpeb asjaomane kohustus viis aastat pärast abielu lahutamist (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 60 lõige 3).

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

See on formaalne lahuselu, mille kohta on kohus teinud määruse perekonna- ja eestkosteseadustiku artiklite 611–616 alusel.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu on võimalik juhul, kui leitakse, et abielu on täielikult lõppenud.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu õiguslikud tagajärjed on samad nagu lahutuse puhul, kuid lahus elaval abikaasal puudub õigus uuesti abielluda.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” tähendab abielu kõigi õigusmõjude tagasiulatuvat tühistamist. Tühistada ei saa siiski kehtetuks tunnistatud abielust sündinud laste staatust – neid lapsi käsitatakse endiselt abielust sündinud lastena.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu kehtetuks tunnistamise alused on loetletud perekonna- ja eestkosteseadustikus:

abikaasa ei ole abiellumisealine (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 10);

abikaasa on täielikult teovõimetu (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 11);

abikaasa põeb vaimuhaigust või on nõrgamõistustlik (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 12);

abikaasa on juba abielus teise isikuga (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 13);

abikaasad on otsejoones veresugulased, küljoones veresugulased (vend ja õde, seahulgas kasuvend ja kasuõde, ning väljaspool abielu sündinud vend ja õde) või otsejoones hõimlased (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 14);

abikaasad on seotud lapsendamissuhte kaudu (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 15);

on esitatud avaldus, et abielu sõlmimise ajal ei olnud üks abikaasadest mis tahes põhjusel võimeline väljendama oma tegelikku tahet, tal puudusid õiged andmed teise abikaasa isiku kohta või ta toimis õigusvastaste ähvarduste mõjul (perekonna- ja eestkosteseadustiku artikkel 151).

Iga eespool nimetatud põhjus pidi esinema abielu sõlmimise ajal.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamise otsusel on konstitutiivne mõju ning sellel on tagajärjed kolmandate isikute jaoks (*erga omnes*). Eristatakse kahte liiki tagajärgi: *ex tunc* – s.t et kehtetuks tunnistamisel on tagasiulatav mõju kuni abielu sõlmimise kuupäevani. Näiteks taastatakse abikaasade abielueelne perekonnaseis ja nad saavad tagasi oma abielueelse perekonnanime, abikaasade perekondade vahel ei ole enam hõimlussuhteid ja puudub õigus pärida seaduse järgi; *ex nunc* – s.t et tagajärjed tekivad üksnes pärast abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse lõplikuks muutumist, näiteks seoses varasuhetega.

Nende tagajärgede suhtes, mis kaasnevad abielu kehtetuks tunnistamisega abikaasade ja nende abielust sündinud laste vahelistele suhetele ning abikaasade varasuhetele, kohaldatakse asjakohaseid abielu lahutamise seotud eeskirju. Oluline on märkida, et seda abikaasat, kes sõlmis abielu halvas usus, loetakse vastutavaks abielu lõppemise eest.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Poolas saavad abikaasad kasutada perelepitust. Selle peamine eesmärk on lahendada abikaasadevahelised konfliktid sellisel, et vältida abielu lahutamist või lahuselu, ning leppida sõbralikul moel kokku abielu lahutamise tingimused (lahendada varaküsimused, laste eest hoolitsemise küsimused).

Lepitusteenuseid osutavad peamiselt valitsusvälised organisatsioonid, sihtasutused ja kirikud.

Abikaasad, kelle vahel tekivad abieluküsimustega seoses konfliktid, saavad kasutada erinevaid pereteraapia vorme ning võivad pöörduda psühholoogide, psühhoterapeutide, tugirühmade jt poole.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus tuleb esitada sellele piirkonnakohtule (*sąd okręgowy*), kelle tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine elukoht. Sellise kohtu puudumise korral tuleb avaldus esitada sellele piirkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas asub avalduse esitaja elukoht.

Sellel avalduse esitamisel tuleb tasuda kohtukulud. Kuid see pool, kelle finantsolukord ei võimalda tal kohtukulusid tasuda, võib taotleda kohtult täielikku või osalist vabastamist nende kulude tasumisest ning ta võib samuti taotleda, et kohus määraks talle advokaadi *ex officio*.

Avaldusele tuleb lisada järgmised dokumendid: perekonnaseisu tõendavate dokumentide (abielutunnistus, laste sünditunnistused) koopiad, töötasu (sissetulekut) tõendavad dokumendid, advokaadile antud esindamisvolitus (kui asjaomane isik on otsustanud ise advokaadi valida) ja mis tahes muud dokumendid, mis võivad olla juhtumi seisukohast asjakohased (arsttõendid, haldusotsused jms).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Vt küsimusele nr 11 antud vastus.

Isik, kes taotleb täielikku või osalist vabastamist kohtukulude tasumisest või advokaadi määramist *ex officio*, peab lisama avaldusele enda finantsolukorda kajastava aruande (kasutades selleks asjakohast vormi, mille saab kohtust).

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah, kõigi selliste asjade puhul on võimalik esitada edasikaebus teise astme kohtule. Abikaasad võivad piirkonnakohtu otsuse peale esitada edasikaebuse apellatsioonikohtule.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Vastavalt nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusele (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega (edaspidi „Brüsseli IIa määrus”), tunnustatakse selliseid kohtuotsuseid Poolas automaatselt ühegi erimenetluse järgimist nõudmata (Brüsseli IIa määruse artikkel 21).

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Iga huvitatud isik võib taotleda otsust, et kohtuotsust tunnustatakse või ei tunnustataks (Brüsseli IIa määruse artikli 21 lõige 3). Poolas esitatakse sellised taotlused piirkonnakohtule. Kohaliku kohtualluvuse kindlaksmääramisel võetakse aluseks selle isiku alaline elukoht, kellega seoses esitatakse avaldus kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise otsuse saamiseks. Kui kumbki eespool nimetatud kohtadest ei asu Poolas, määratakse kohalik kohtualluvus kindlaks kohtuotsuse täitmise koha järgi (Brüsseli IIa määruse artikli 29 lõige 2).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Poola on sõlminud palju välislepinguid, millega reguleeritakse eespool kirjeldatud valdkonda. Need lepingud on ülimuslikud Poola rahvusvahelist eraõigust käsitlevate sätete suhtes. Seega võidakse kohaldada erinevaid õigusnorme, kui abikaasad on eri riikide kodanikud. Välislepingu puudumise korral kohaldatakse 14. veebruari 2011. aasta seadust rahvusvahelise eraõiguse kohta. Vastavalt selle seaduse artiklile 54 lõpetatakse abielu selle siseriikliku õiguse alusel, mida kohaldatakse mõlema abikaasa suhtes ühiselt abielu lõpetamise avalduse esitamise ajal. Kui abikaasade suhtes ei kehti sama riigi siseriiklik õigus, kohaldatakse selle riigi õigust, kus mõlemad abikaasad abielu lõpetamise avalduse esitamise ajal elavad. Kui abikaasadel puudub asjaomase avalduse esitamise ajal ühine elukoht, kohaldatakse selle riigi õigust, kus asus mõlema abikaasa viimane ühine elukoht, tingimusel et ühe abikaasa alaline elukoht on endiselt seal. Muudel juhtudel lõpetatakse abielu Poola õiguse alusel.

Viimati uuendatud: 30/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Portugal

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Portugalis on võimalik abielu lahutada kas vastastikusel kokkuleppel või kohtulikult.

Esimese võimaluse puhul peavad mõlemad abikaasad olema nõus abielu lahutamise ja põhimõtteliselt ka abi vajavale abikaasale elatismaksete tasumisega, vanemliku vastutuse teostamisega seoses alaealiste lastega ning kokku leppima abikaasade ühise kodu kasutamises.

Kohtuliku lahutuse korral esitab üks abikaasa teise vastu hagi, tuginedes seaduslikult kindlaks tehtud asjaoludele, mis olenemata abikaasadele omistatavast süüst tõendavad abielu pöördumatut lõppemist.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel, ei pea abikaasad oma avaldust põhjendama.

Abielu on kohtulikult võimalik lahutada ka järgmistel alustel:

- de facto* lahusel ühe aasta jooksul. Leitakse, et *de facto* lahuseluga on abielu lahutamise eesmärgil tegemist siis, kui abikaasadel puudub kooselu ning üks abikaasadest või kumbki neist ei soovi kooselu taastada;
- muutus teise abikaasa vaimses tervises, mis on kestnud juba üle aasta ja mis olukorra tõsiduse tõttu seab ohtu kooselu võimalikkuse;
- isik on ära olnud vähemalt ühe aasta, kusjuures temalt ei ole saadud mingeid teateid;
- mis tahes muud asjaolud, mis olenemata abikaasadele omistatavast süüst tõendavad abielu pöördumatut lõppemist.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Lahutusega lõpeb abielu ning sellel on samasugune õigumõju nagu abielu lõppemisel surma korral, välja arvatud seaduses sätestatud erandjuhtudel.

Lahutuse tagajärjed hakkavad kehtima hetkest, mil vastav otsus muutub lõplikuks ja selle peale ei ole enam võimalik esitada apellatsiooni, kuid abikaasadevaheliste varaliste suhetega seoses kohaldatakse neid tagajärgi tagasiulatuvalt alates hagiavalduse esitamise kuupäevast.

Kui menetluse käigus leiab kinnitust abikaasade *de facto* lahusel, võib ükskõik kumb abikaasadest nõuda, et lahutuse tagajärgi kohaldataks tagasiulatuvalt alates lahusel algamise päevast vastavalt otsuses sätestatule.

Olenemata lahutusest võib abikaasa perekonnanime võtnud pool selle alles jätta, kui abikaasa on sellega nõus või kui kohus annab selleks loa, võttes arvesse esitatud põhjendusi. Endise abikaasa nõusoleku võib anda notariaalse dokumendi, kohtus koostatud dokumendi (menetlusosalise poolt kohtumenetluse protokollil kantud tahteavaldus) või perekonnaseisuametniku juuresolekul tehtud avalduse kujul. Endise abikaasa perekonnanime kasutamise loa avalduse võib kohtule esitada lahutusmenetluse käigus või eraldi menetluse raames ning seda isegi pärast abielu lahutamist.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutuse korral ei tohi kumbki abikaasa saada rohkem, kui nad oleksid saanud juhul, kui nende abielu oleks sõlmitud sellise korra alusel, mille kohaselt käsitatakse abikaasade vara ühisvarana.

Mõlemad abikaasad kaotavad kõik teiselt abikaasalt või kolmandalt isikult seoses abieluga saadud või saada olevad või abieluseisusest tulenevad hüved olenemata sellest, kas nende hüvede saamise õigus on saadud enne või pärast abielu sõlmimist. Hüvede andja võib otsustada, et hüved kanduvad edasi abielust sündinud lastele.

Lahutuse tagajärjed seoses abikaasadevaheliste varaliste suhetega hakkavad kehtima hetkest, mil lahutusotsus muutub lõplikuks ja selle peale ei ole enam võimalik esitada apellatsiooni, kuid neid tagajärgi kohaldatakse tagasiulatuvalt alates hagiavalduse esitamise kuupäevast.

Kui menetluse käigus leiab kinnitust abikaasade *de facto* lahusel, võib ükskõik kumb abikaasadest nõuda, et lahutuse tagajärgi kohaldataks tagasiulatuvalt alates lahusel algamise päevast vastavalt otsuses sätestatule.

Kohus võib üürida abikaasade ühise kodu ühele abikaasadest tema avalduse alusel olenemata sellest, kas see kodu on abikaasade ühisvara või kuulub teisele abikaasale, võttes sealjuures eelkõige arvesse mõlema abikaasa vajadusi ja abielust sündinud laste huve. Kodu üürimise suhtes kohaldatakse eluruumide üüri käsitlevaid eeskirju, kuid kohus võib kokkuleppe tingimused kindlaks määrata pärast abikaasade ärakuulamist ning võib lõpetada üürilepingu üürileandja nõudmisel, kui see on põhjendatud ülekaalukate asjaoludega. Kindlaksmääratud tingimusi – olenemata sellest, kas need tingimused on kindlaks määratud abikaasade vahelise kokkuleppe heakskiitmisega või kohtumäärusega – võib muuta hagita menetlusi käsitlevate üldeeskirjade kohaselt.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Lahutuse, lahusel, abielu tühistamise või kehtetuks tunnistamise korral lepitakse lastega seotud küsimused, neile makstav elatis ja elatise maksmise viisi kindlaks vanematevahelises kokkuleppes, mille peab heaks kiitma kohus (või perekonnaseisuametnik vastastikusel kokkuleppel algavat lahusel või toimuvat lahutust käsitleva menetluse raames).

Kokkuleppe puudumise korral teeb otsuse kohus, pidades silmas alaealise huvisid, sealhulgas huvi säilitada lähedased suhted mõlema vanemaga, soodustades kokkulepete sõlmimist ja kiites need heaks või tehes otsuseid, mis soodustavad lapse piisavat suhtlemist mõlema vanemaga ja vastutuse jagamist mõlema vanema vahel. Alaealise hooldusõigus võidakse anda ühele vanematest, kolmandale isikule või ümberkasvatuse- või hooldusasutusele.

Lisateabe saamiseks vt vanemlikku vastutust käsitlev teabeleht.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Mõlemad abikaasad peavad ennast pärast lahutust ise üleval pidama. Ükskõik kummal abikaasal on olenemata lahutuse liigist õigus saada elatist. Õiglust silmas pidades võidakse elatise saamise õiguse andmisest keelduda.

Elatise summa kindlaksmääramisel peab kohus arvesse võtma abielu kestust, abikaasade panust pere finantsvarasse, abikaasade vanust ja tervislikku seisundit, nende kutsekvalifikatsiooni ja tööhõivevõimalusi, aega, mis neil tõenäoliselt kulub abikaasade ühiste laste üleskasvatamisele, nende sissetulekut ja tulu ning üldiselt kõiki asjaolusid, mis mõjutavad elatist saava abikaasa vajadusi ja elatist maksva isiku võimalusi.

Kohus peab esikohale seadma elatist maksma kohustatud abikaasa mis tahes ülalpidamiskohustused lapse ees võrreldes kohustustega, mis tulenevad lahutusest ja on seotud elatise maksmisega endisele abikaasale.

Elatist saama õigustatud abikaasal ei ole õigust nõuda abieluuegse elatusaseme säilitamist.

Lisateabe saamiseks vt elatisnõudeid käsitlev teabeleht.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Lahuselu tulemusel ei lõpe abielu, vaid lõpevad kooselu ja abistamisega seotud kohustused, ilma et see mõjutaks õigust saada elatist.

Vara seisukohast kaasnevad lahuseluga samasugused tagajärjed nagu abielu lahutamiseiga.

Lahuselu lõpeb abikaasade leppimisega või abielu lahutamiseiga.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Lahuselu tingimused – olenemata sellest, kas lahuselu on kohtulik või on seda alustatud vastastikusel kokkuleppel – on *mutatis mutandis* samasugused nagu kohtuliku lahutuse korral.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Nagu on kirjeldatud küsimusele nr 4 antud vastuses, lõpevad lahuselu tulemusel kooselu ja abistamisega seotud kohustused, ilma et see mõjutaks õigust saada elatist. Vara seisukohast kaasnevad lahuseluga samasugused tagajärjed nagu abielu lahutamiseiga.

Lahutust käsitlevaid sätteid kohaldatakse lahuselu suhtes *mutatis mutandis*.

Lahuselu võidakse asendada lahutusega, kuigi lahuselu ei ole abielu lahutamise eeltingimus ega lahutusmenetluse üks etapp.

Kui abikaasad ei ole ära leppinud ühe aasta jooksul pärast seda, kui lahuselu võimaldav kohtumäärus (olenemata sellest, kas lahuselu on kohtulik või on seda alustatud vastastikusel kokkuleppel) muutus lõplikuks ja edasikaebamatuks, võib ükskõik kumb neist taotleda lahuselu asendamist lahutustega. Kui seda taotlevad mõlemad abikaasad, ei pea järgima nimetatud perioodi ja kohtuotsus tehakse kohe.

Kui lahuselu asendamist lahutusega taotleb üks abikaasast, teavitatakse teist abikaasat isiklikult või tema õigusesindaja kaudu võimalusest esitada 15 päeva jooksul kaebus, mis võib põhineda vaid abikaasade leppimisel. Pärast tõendite saamist teeb kohus kaebuse kohta otsuse 15 päeva jooksul.

Lahuselu asendamist lahutusega võib taotleda ka mis tahes perekonnaseisuametis. Faktiliselt ja õiguslikult põhjendatud taotlus tuleb esitada avalduse kujul perekonnaseisuametile koos tõendusmaterjalidega ja dokumentaalsete tõenditega.

Kostjat teavitatakse võimalusest esitada kaebus 15 päeva jooksul ning võimalusest esitada tõendusmaterjali ja dokumentaalsete tõendeid.

Kui kaebust ei esitata ning leitakse, et hageja märgitud asjaolud on omaks võetud, tunnistab perekonnaseisuametnik pärast õigusnõuete täitmise kontrollimist avalduse rahuldatuks.

Kui esitatakse kaebus, korraldab perekonnaseisuametnik 15 päeva jooksul lepituskohutumise ning võib ette näha õigustoimingute tegemise ja selliste tõendite esitamise, mis on vajalikud õigusnõuete täitmise kontrollimiseks.

Kui kostja on esitanud kaebuse ja kokkuleppele jõudmine osutub võimatuks, palutakse pooltel esitada oma argumentid ja taotleda uute tõendite esitamist kaheksa päeva jooksul. Seejärel saadetakse asi menetlemiseks sellele pädevale esimese astme kohtule, kelle tööpiirkonnas asjaomane perekonnaseisuamet töötab.

Kui asi on suunatud menetlemiseks kohtusse, käsib kohtunik esitada tõendid ja määrab kindlaks kohtuistungi toimumise aja.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab abielu õigusmõju lõpetamist, tuginedes abielu mõjutavale olulisele puudusele.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Kehtetuks võib tunnistada abielu, mis on sõlmitud järgmistel tingimustel:

- a) kui on olemas mõni kehtetuks tunnistamist põhjustav asjaolu (absoluutne või suhteline);
- b) kui puudus ühe või mõlema abikaasa nõusolek või kui nõusolek anti ekslikult või sunni all;
- c) kui kohal ei viibinud tunnistajad, kuid see oli seaduse kohaselt nõutav.

Allpool on esitatud absoluutsed kehtetuks tunnistamist põhjustavad asjaolud, mis ei võimalda asjaomasel isikul sõlmida abielu teise isikuga:

- a) isik on noorem kui 16-aastane;
- b) isikul on teadaolev dementsus (isegi selgetel perioodidel) ning ta on vaimupuude tõttu teovõimetu või ei tohi abielu sõlmida;
- c) isik on juba abielus (abielu sõlmitud katoliiklikult või ilmalikult), isegi kui sündide, surmade ja abielude registrisse ei ole vastavat kannet tehtud.

Allpool on esitatud suhtelised kehtetuks tunnistamist põhjustavad asjaolud, mis ei võimalda asjaomastel isikutel teineteisega abielluda:

- a) otsene veresugulus;
- b) teise ringi külglinis veresugulus;
- c) otsene hõimlus;
- d) üks abikaasast on varem süüdi mõistetud teise poole abikaasa mõrvas või mõrvakatses või kui see abikaasa on olnud sellise teo kaasosaline. Nõusoleku puudumisele tuginedes võib abielu kehtetuks tunnistada järgmistel juhtudel:

- a) kui abielu sõlmimise ajal ei olnud üks pool oma tegudest teadlik ajutise puude tõttu või muul põhjusel;
- b) kui ühte poolt eksitati seoses teise poole tegeliku füüsilise identiteediga;
- c) kui nõusolek saadi füüsilise sunni avaldamise tulemusel;
- d) kui nõusolek on võltsitud.

Veale, mille tõttu on nõusolek kehtetu, saab abielu kehtetuks tunnistamisel tugineda üksnes siis, kui see on seotud teise abikaasa oluliste isikuomadustega ning kui on tõestatud, et vastasel korral ei oleks abielu sõlmitud.

Moraalse sunni avaldamise tulemusel sõlmitud abielu võib kehtetuks tunnistada, kui ühte poolt on tõsiselt ja ebaseaduslikult ähvardatud ja tema hirm abielusuhete ees oli põhjendatud.

Kui keegi pressib nõusoleku teiselt poolelt välja teadlikult ja ebaseaduslikult, lubades, et sel juhul ei kahjusta tema või keegi teine seda isikut, on see võrdsustatud ebaseadusliku ähvardusega.

Nõusoleku andmine abieluteremoonia ajal kujutab endast eeldust, et abikaasad mitte ainult ei soovi abielluda, vaid ka seda, et nende nõusolek ei ole saadud vea tõttu või sunni teel.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui mõlemad abikaasad on ilmaliku abielu sõlminud heas usus, avalduvad selle abielu kehtetuks tunnistamise tagajärjed neile ja kolmandatele isikutele siis, kui vastav kohtuotsus muutub lõplikuks ja edasikaebamatuks.

Kui lepingu sõlmis heas usus vaid üks abikaasa, võib vaid see abikaasa nõuda abieluseisusest tulenevaid hüvesid ja olla vastu sellele, et neid võimaldatakse kolmandatele isikutele, tingimusel et see peegeldab pelgalt abikaasadevahelisi suhteid.

Leitakse, et heauskselt on abiellu astunud abikaasa, kes sõlmib abielulepingu, olles samas põhjendatud teadmatuses asjaolust, mille alusel on abielu õigustühine või kehtetu, või kelle nõusolek on temalt välja pressitud füüsilise või moraalse sunni teel.

Heauskuse kohtulik kindlakstegemine on riiklike kohtute ainupädevuses. Eeldatakse abikaasade heauskust.

Kui abielu on tühistatud või kehtetuks tunnistatud, on heausksel abikaasal õigus saada elatist pärast seda, kui otsus muutub lõplikuks ja edasikaebamatuks või kui otsus registreeritakse.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Enne lahutusprotsessi alustamist peab perekonnaseisuamet või kohus teavitama abikaasasid perevahenduse teenuste olemasolust ja eesmärkidest. Perevahendus on kohtuväline meetod, mille abil lahendada peresuhetes tekkivaid konflikte, ning selle käigus püüavad pooled oma isikliku ja otsese osalusega jõuda vahendaja abil kokkuleppele.

Selle alternatiivse vaidluste lahendamise meetodi kasutamise tulemusel võidakse lahendada konfliktid, mis tulenevad vanemliku vastutusega seotud korraldusest ja selle muudatustest ning selle korralduse mittejärgimisest, lahutusest ja lahuselust, lahusele asendamisest lahutusega, lahus elavate abikaasade leppimisest, ajutise või lõpliku elatise määramisest ja muutmisest, perekonna kodu määramisest teatavale isikule, teise abikaasa perekonnanime kasutamise keelamisest ja endise abikaasa perekonnanime kasutamise lubamisest.

Perevahendaja on justiitsministeeriumi (*Ministério da Justiça*) litsentsi omav kutseala esindaja, kes vastutab kohtumiste sõltumatu ja erapooletu läbiviimise eest eesmärgiga aidata pooltel jõuda omavahel kokkuleppele.

Lahutus vastastikusel kokkuleppel võib taotleda perekonnaseisuametis, välja arvatud olukordades, mis tulenevad kohtuliku lahutuse käigus saavutatud kokkulepetest, ja tingimisel et vastastikusel kokkuleppel abielu lahutamise avaldusele on lisatud üksikasjalik loetelu paari ühisvarast, abikaasade kodu kasutamise kokkulepe, elatist vajavale abikaasale elatise maksmist käsitlev kokkulepe ning tõend kohtuotsuse kohta, millega reguleeritakse vanemlikku vastutust, või kokkulepe vanemliku vastutuse kohta seoses mis tahes alaealiste lastega, kui kohus ei ole selles küsimuses varem otsust teinud.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Lahusele ja abielu lahutamine vastastikusel kokkuleppel

Lahusele ja abielu lahutamist vastastikusel kokkuleppel saavad perekonnaseisuametis taotleda mõlemad abikaasad vastastikusel kokkuleppel. Avaldusele tuleb lisada järgmised dokumendid:

- a) ühisvara üksikasjalik loetelu, esitades vara vastavad väärtused, või kui abikaasad otsustavad vara jagada, siis jagamiskokkulepe või avaldus sellise kokkuleppe sõlmimiseks;
- b) tõend kohtuotsuse kohta, millega reguleeritakse vanemlikku vastutust, või kokkulepe vanemliku vastutuse kohta seoses mis tahes alaealiste lastega, kui kohus ei ole selles küsimuses varem otsust teinud;
- c) kokkulepe elatise maksmise kohta seda vajavale abikaasale;
- d) kokkulepe ühise kodu kasutamise kohta;
- e) tõend abieluvaralepingu kohta, kui selline leping on olemas.

Kui esitatud dokumentides ei ole märgitud teisiti, siis eeldatakse, et kokkulepped hõlmavad nii menetlusperioodi kui ka sellele järgnevat perioodi.

Vastastikusel kokkuleppel aset leidva lahusele või lahutuse menetluse algatamiseks esitatakse abikaasade või nende esindajate allkirjastatud avaldus perekonnaseisuametile. Avaldus esitatakse koos eespool nimetatud dokumentidega ja sellele lisatakse tõend, mis sisaldab abielutunnistuse täielikku koopiat. Pärast avalduse saamist kutsub perekonnaseisumenetnik abikaasad kohtumisele, mille käigus kontrollitakse, kas õiguslikud eeltingimused on täidetud.

Kohtumisel teavitatakse abikaasasid perevahenduse teenuste olemasolust. Kui abikaasad soovivad ikkagi abielu lahutada, vaadatakse läbi kokkulepped ja abikaasad palutakse neid muuta, kui nende kokkulepetega ei kaitsta nõuetekohaselt neist ühe või laste huve. Selleks võib teha õigustoiminguid ja koguda tõendeid. Kui õiguslikud tingimused on täidetud ja eespool nimetatud menetlused läbi viidud, rahuldab perekonnaseisumenetnik avalduse.

Kui esitatakse alaealiste laste üle vanemliku vastutuse teostamist käsitlev kokkulepe, suunatakse menetlus selle esimese astme kohtu juures tegutsevale prokuratuurile, kes on pädev menetlema seda küsimust perekonnaseisuameti asukohajärgses kohtupiirkonnas, et prokuratuuril oleks võimalik avaldada arvamus 30 päeva jooksul.

Kui prokuratuur leiab, et kokkuleppega ei ole alaealiste huvid nõuetekohaselt kaitstud, võivad taotlejad seda vastavalt nõudmistele muuta või esitada uue kokkuleppe. Viimasel juhul esitatakse kokkulepe uuesti prokuratuurile. Kui prokuratuur leiab, et kokkuleppega on alaealiste õigused nõuetekohaselt kaitstud või kui abikaasad on muutnud kokkulepet prokuratuuri juhiste kohaselt, siis abielu lahutatakse.

Kui taotlejad ei nõustu prokuratuuri soovitud muudatustega ja kavatsevad ikkagi abielu lahutada ning/või kui esitatud kokkulepetega ei kaitsta piisavalt ühe abikaasa huve, siis nõusolekut ei anta ning lahutusmenetlus edastatakse selle piirkonna kohtule, kus perekonnaseisuamet asub.

Pärast seda, kui asi on suunatud kohtunikule menetlemiseks, vaatab kohtunik läbi abikaasade esitatud kokkulepped ning palub neil neid kokkuleppeid muuta, kui nendega ei kaitsta kas nende endi või nende laste huve.

Seejärel määrab kohtunik kindlaks lahutuse tagajärjed küsimustes, mida abikaasad ei ole muutnud. Kui mis tahes kokkulepetega ei kaitsta ühe abikaasa huve piisavalt, võib kohtunik nende huvide kaitsmiseks ja esitatud kokkulepete läbivaatamiseks ette näha toimingud või vajalike tõendite esitamise. Lahutuse tagajärgede kindlaksmääramisel ei peaks kohtunik mitte ainult kutsuma abikaasasid sõlmima kokkuleppeid, vaid ka võtma neid kokkuleppeid arvesse.

Seejärel tehakse otsus lahutuse kohta vastastikusel kokkuleppel ning vastavasse registrisse tehakse asjakohane kanne.

Kui vastastikusel kokkuleppel taotletava lahusele või abielu lahutamise avaldusele ei lisata mis tahes eespool nimetatud kokkuleppeid, tuleb asjaomane avaldus esitada kohtule.

Sel juhul esitatakse abielu lahutamise avaldus kohtule. Kui kohtunik on saanud avalduse, vaatab ta läbi abikaasade esitatud kokkulepped ning palub neil neid kokkuleppeid muuta, kui nendega ei kaitsta kas abikaasade endi või nende laste huve. Kohtunik määrab kindlaks lahutuse tagajärjed seoses küsimustega, milles abikaasad ei ole kokku leppinud, ning selleks ja esitatud kokkulepete kaalumiseks võib ta ette näha toimingute tegemise ja vajalike tõendite esitamise. Lahutuse tagajärgede kindlaksmääramisel ei peaks kohtunik mitte ainult kutsuma abikaasasid sõlmima kokkuleppeid, vaid ka võtma neid kokkuleppeid arvesse. Seejärel tehakse otsus lahutuse kohta vastastikusel kokkuleppel ning vastavasse registrisse tehakse asjakohane kanne.

Kohtulik lahusele või lahutus

Kohtuliku lahusele või abielu kohtuliku lahutamise avaldus tuleb esitada perekonnaasjade kohtule või sellise kohtu puudumisel territoriaalset pädevust omavale piirkonnakohtule. Territoriaalne pädevus tehakse kindlaks hageja (avalduse esitaja) elu- või asukoha järgi.

Lahutust käsitlevaid sätteid kohaldatakse lahusele suhtes *mutatis mutandis*.

Lahusele lõpeb abikaasade leppimisega või abielu lahutamisega.

Mõlemad abikaasad võivad taotleda kohtulikkude lahutust, tuginedes vähemalt aasta kestnud *de facto* lahuselule, enam kui aasta kestnud muutustele teise abikaasa vaimses tervises, sest nende muutuste tõsidus seab ohtu kooselu võimalikkuse, abikaasa eemalviibimisele, ilma et temalt oleks vähemalt aasta jooksul saadud ühtegi teadet, ning muudele asjaoludele – olenemata abikaasadele omistatavast süüst –, mis tõendavad abielu pöördumatut lõppemist.

Kannatanud abikaasal on üldkohtutes õigus nõuda hüvitist teise abikaasa tekitatud kahju eest tsiviilvastutust käsitlevate üldtingimuste alusel.

Abikaasa, kes esitas lahutusavalduse, tuginedes abikaasa vaimses tervises toimunud muutustele, peab hüvitama talle abielu lahutamisega kaasneva isikukahju. Avalduse selleks peab see teine abikaasa esitama lahutusmenetluse raames.

Kui abielu lahutamise aluseks on enam kui aasta kestnud muutus abikaasa vaimses tervises ja kui see muutus on nii tõsine, et seab ohtu kooselu võimalikkuse, või kui aluseks on abikaasa vähemalt üheaastane eemalviibimine, ilma et temalt oleks saadud mis tahes teateid, võib avalduse esitada vaid see abikaasa, kes tugineb muutusele abikaasa vaimses tervises või teise abikaasa eemalviibimisele.

Kui abikaasal, kes soovib esitada lahutusavalduse, ei ole lubatud seda teha, võib hagi esitada tema seaduslik esindaja, kellele on andnud volituse perekonnanõukogu. Kui seaduslik esindaja on teine abikaasa, võib hagi esitada teoõigust omava isiku nimel tema mis tahes otsene sugulane või kuni kolmanda ringi külgliinis sugulane, tingimusel et selleks annab loa ka perekonnanõukogu.

Abielu lahutamise õigust ei anta edasi surma korral, kuid abielu lahutamise avalduse esitanud isiku pärijad võivad jätkata menetlust pärandvara seisukohast, kui hageja sureb menetluse ajal. Samamoodi võib menetlust jätkata kostja pärijate vastu.

Kui avaldus on esitatud ja hagi on võimalik menetleda, määrab kohtunik kindlaks lepituskohutimise aja ning nii hageja kui ka kostja kutsutakse isiklikult kohtusse.

Kui lepitamine ei õnnestu, proovib kohus saavutada abikaasade vahel kokkuleppe, et lahutada abielu vastastikusel kokkuleppel. Kui selline kokkulepe saavutatakse või kui abikaasad otsustasid menetluse mis tahes etapis lahutada abielu vastastikusel kokkuleppel, jätkatakse protsessi seda laadi menetluse alusel *mutatis mutandis*.

Kui kohtunik ei suuda saavutada abikaasade vahel kokkulepet lahutada abielu või alustada lahusele vastastikusel kokkuleppel, püüab ta aidata sõlmida abikaasadel kokkuleppe seoses elatise maksmisega ja vanemliku vastutuse teostamisega. Samuti püüab kohtunik aidata abikaasadel jõuda vajaduse korral kokkuleppele selles, kuidas kasutatakse nende ühist kodu menetluse jooksul.

Lepituskohutimise käigus või menetluse mis tahes muus etapis võivad pooled leppida kokku, et lahutus toimub või lahusele algab vastastikusel kokkuleppel, tingimusel et täidetud on vajalikud eeltingimused.

Kui üks pool nõusolekut ei anna või kui lepitamine ei ole võimalik, palub kohtunik kostjal esitada oma kaitseargumentid 30 päeva jooksul. Teate edastamisel saadetakse kostjale ka hagiavalduse koopia.

Kui kostja asukoht ei ole teada ning tema asukohta kindlakstegemiseks on tehtud kõik menetlust käsitlevate õigusaktidega ette nähtud jõupingutused, mis ei ole aga kandnud vilja, siis lepitamiseks ette nähtud päeval ei kohtuta ning kostjat teavitatakse avaliku teate abil kaitseargumentide esitamise võimalusest.

Kui kaitseargumentide esitamise tähtaeg on möödunud, jätkub menetlus tavapärase menetluse korra kohaselt. Selle menetluse jooksul tehakse kindlaks vaidluse ese ja tehakse teatavaks tõendite alused. Selle protsessi raames toimub lõplik istung, kus esitatakse tõendid. Viimase kohtuistungil lõppedes kohtuasja menetlemine lõpetatakse ja kohtuasi antakse kohtunikule, kes teeb otsuse 30 päeva jooksul.

Vastuhagis võib taotleda lahusele isegi juhul, kui hageja on taotlenud abielu lahutamist. Kui hageja on taotlenud lahusele, võib kostja esitada vastuhagis abielu lahutamise avalduse. Kui hagi ja vastuhagi rahuldatakse, siis tuleb võimaldada lahutust.

Abielu kehtetuks tunnistamine

Abielu kehtetuks tunnistamisele ei saa tugineda ei kohtus ega kohtuväliselt seni, kuni konkreetselt sel eesmärgil esitatud hagiavaldusega seoses on tehtud kohtuotsus, millega abielu tunnistatakse kehtetuks.

Selline hagiavaldus esitatakse perekonna- ja alaealiste asjade kohtule, kusjuures selles alguses hagiavalduses tuleb kaitsevaidete kujul määrata ära menetluse pooled, kirjeldada asjakohaseid fakte ja esitada oma taotlus.

Sellise hagiavalduse esitamise seaduslik õigus sõltub hagi alustest (*vt küsimusele nr 8 antud vastus*).

Abielu kehtetuks muutvate asjaolude põhjal on seaduslik õigus esitada avaldus abielu kehtetuks tunnistamiseks või sellise menetluse jätkamiseks abikaasadel või nende otseliinis sugulastel või kuni neljanda ringi külgliinis sugulastel, abikaasade pärijatel ja lapsendajatel ning prokuratuuril. Peale selle võib hagiavalduse esitada või menetlust jätkata hooldaja või eestkostja alaealise puhul ning vaimupuudest tuleneva keelu või teovõimetuse puhul ning õigusrikkuja esimene abikaasa topeltabielu korral.

Abielu kehtetuks tunnistamist isikuomaduste kohta eksitava teabe esitamise tõttu võivad taotleda abikaasad ise või mis tahes isikud, keda abielu mõjutab. Muudel nõusoleku puudumisega seotud juhtudel võib hagi abielu kehtetuks tunnistamiseks esitada vaid see abikaasa, kelle nõusolek puudus. Kuid selle abikaasa otsesed hõimlased ja nende pärijad või tema lapsendajad võivad menetlust jätkata, kui hageja sureb menetluse ajal.

Hagiavalduse abielu kehtetuks tunnistamiseks nõusolekuga seotud puuduste alusel võib esitada vaid see abikaasa, kes kannatas vea tõttu või kellele avaldati sündi, kuid tema otsesed hõimlased ja nende pärijad või tema lapsendajad võivad menetlust jätkata, kui hageja sureb menetluse ajal.

Hagiavalduse abielu kehtetuks tunnistamiseks tunnistajate puudumise tõttu võib esitada vaid prokuratuur.

Hagiavalduse abielu kehtetuks tunnistamiseks võib kehtetuks tunnistamist põhjustavate asjaolude alusel esitada järgmise aja jooksul:

a) kui tegemist on juhtumitega, mis on seotud alaealistega, vaimupuudest tuleneva keelu või teovõimetusega või teadaoleva vaimuhaigusega, ja hagiavalduse esitab teovõimetu isik, siis kuue kuu jooksul pärast isiku täisealiseks saamist, keelu või teovõimetuse kõrvaldamist või vaimuhaiguse kadumist; kui hagiavalduse esitab mõni teine isik, siis kolme aasta jooksul alates abielu sõlmimisest, kuid mitte pärast täisealiseks saamist, teovõimetuse kõrvaldamist või vaimuhaiguse kadumist;

b) kolme aasta jooksul alates abielu sõlmimisest, kui isik mõisteti süüdi ühe poole abikaasa mõrva eest;

c) muudel juhtudel kuue kuu jooksul alates abielu lõppemisest.

Vaid prokuratuur tohib esitada hagiavalduse enne abielu lõppemist.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldust, mis põhineb asjaolul, et varasem abielu ei ole veel lahutatud, ei saa esitada või sellist menetlust ei saa jätkata, kui pooleli on menetlus topeltabielus oleva isiku esimese abielu õigustühiseks või kehtetuks tunnistamiseks.

Abielu kehtetuks tunnistamise hagiavalduse, mis põhineb ühe või mõlema poole nõusoleku puudumisel, võib esitada ainult kolme aasta jooksul alates abielu sõlmimisest või kui hageja ei olnud sellest teadlik, siis kuue kuu jooksul alates hetkest, mil ta saab sellest teada.

Õigus esitada hagiavaldus abielu kehtetuks tunnistamiseks nõusolekus sisalduvate puuduste alusel aegub, kui seda avaldust ei esitata kuue kuu jooksul alates puuduse kõrvaldamisest.

Abielu kehtetuks tunnistamise avalduse tunnistajate puudumise alusel võib esitada vaid ühe aasta jooksul alates abielu sõlmimisest.

Algsele hagiavaldusele peavad olema lisatud abielutunnistus ja võimaluse korral (kui hagiavalduse esitamise aluseks on vanus) asjaomase poole sünitunnistus.

Kui kaitseargumentide esitamise tähtaeg on möödunud, jätkub menetlus eespool nimetatud tavapärase menetluse korra kohaselt.

Abielu kehtetuks tunnistamine lõpeb ja abielu loetakse kehtivaks selle sõlmimise hetkest, kui enne abielu kehtetuks tunnistamise otsuse jõustumist ja edasikaebamatuks muutumist leiab aset mis tahes järgmine sündmus:

a) kui abiellumiseks sobimatus eas olnud laps kinnitab oma abielu perekonnaseisuametniku ja kahe tunnistaja ees pärast täisealiseks saamist;

b) kui teovõimetu või vaimupuudega isik kinnitab oma abielu eelmises punktis esitatud tingimustel pärast seda, kui tema teovõime on taastunud või vaimupuue on kadunud, või vaimuhaiguse korral pärast seda, kui haigust põdev isik on lasknud oma vaimset tervist kohtulikult kontrollida;

c) kui topeltabielus oleva isiku esimene abielu tunnistatakse õigustühiseks või kehtetuks;

d) kui tunnistajate puudumine tuleneb põhjendatud, perekonnaseisuametniku poolt tunnistatud asjaoludest, tingimusel et abielu sõlmimisega seoses ei ole mingeid kahtlusi.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Jah, õigusabiskeeme kohaldatakse kõigis kohtutes olenemata menetluse vormist.

Lisateabe saamiseks vt õigusabi käsitlev teabeleht.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Jah. Nende kohtuasjade puhul on alati olemas edasikaebamisvõimalus.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Kui asjaomane otsus on tehtud mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis, v.a Taanis, siis tunnustatakse seda otsust teistes liikmesriikides vastavalt nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusele (EÜ) nr 2201/2003.

Kui otsus tehti Taanis, kohaldatakse välisriigi kohtuotsuse läbivaatamist käsitlevat erimenetlust.

Selle menetluse käigus esitatakse läbivaadatav otsus koos hagiavaldusega ning vastaspoolt teavitatakse sellest avaldusest ja talle antakse 15 päeva vastuse esitamiseks. Sellele vastusele võib hageja omakorda vastata kümne päeva jooksul alates kostja vastusest teavitamisest. Kui pooled on esitanud kõik oma väited ning tehtud on kõik asjakohased toimingud, antakse kõik dokumendid menetlusosalistele ja prokuratuurile 15 päevaks tutvumiseks.

Kohtuotsuse tunnustamiseks peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- peavad puuduma kahtlused kohtuotsust sisaldava dokumendi autentsuse või otsuse usaldusväärsuse kohta;
- kohtuotsus peab olema muutunud lõplikuks vastavalt selle riigi õigusnormidele, kus see otsus tehti;
- kohtuotsuse peab olema teinud selline välisriigi kohus, kelle poole on pöördutud kooskõlas seadusega, ning otsus ei tohi olla tehtud Portugali kohtute ainupädevusse kuuluvas küsimuses;
- kaitsele ei tohi olla võimalik tugineda sama kohtuasja samaaegsele menetlemisele teises kohtus (*lis pendens*) või Portugali kohtus menetletud asjaga seoses tehtud jõustunud kohtuotsusele (*res judicata*), välja arvatud juhul, kui menetluse algatamist ei võimaldanud välisriigi kohus;
- kostjale peab olema hagiavaldus kätte toimetatud nõuetekohaselt vastavalt otsuse teinud kohtu asukohariigis kehtivatele nõuetele ning menetluse käigus peab olema järgitud kaitseõiguse ja menetlusosaliste võrdse kaitse põhimõtteid;
- tegemist ei tohi olla otsusega, mille tunnustamisega kaasneks olukord, mis oleks täielikult vastuolus Portugalis kehtivate rahvusvahelise avaliku korra põhimõtetega.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kui asjaomane pool soovib esitada avalduse abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse peale Euroopa Liidu liikmesriigis, v.a Taanis, tuleb hagiavaldus esitada perekonnaasjade kohtule. Territoriaalset pädevust omav kohus määratakse kindlaks selle liikmesriigi siseriiklike õigusnormide alusel, kus tunnustamise avaldus esitatakse.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Vastavalt siseriiklikele kollisiooninormidele kohaldatakse lahutuse ja lahuselu küsimuste puhul abikaasade ühise päritoluriigi õigust. Kui abikaasadel ei ole sama riigi kodakondsus, kohaldatakse nende ühise alalise elukoha järgset õigust. Ühise alalise elukoha puudumise korral kohaldatakse selle riigi õigust, millega on abikaasade pereelu kõige rohkem seotud.

Kuid kui abielu jooksul on kohaldatav õigus muutunud, võib lahuselu või lahutuse võimaldamisel aluseks võtta vaid need asjaolud, mis on asjakohased nende esinemise ajal.

Lisateave

Lisateavet võite leida järgmistelt veebisaitidelt:

[Justiitsministeerium;](#)

[õiguspoliitika peadirektoraat;](#)

[õigusemõistmise peadirektoraat;](#)

[sotsiaalse rehabilitatsiooni peadirektoraat;](#)

[registre ja notarite instituut;](#)

vaidluste alternatiivse lahendamise amet;

[ülemkohus;](#)

[Coimbra apellatsioonikohus;](#)

[Évora apellatsioonikohus;](#)

[Lissaboni apellatsioonikohus;](#)

[Porto apellatsioonikohus;](#)

Guimaräesi apellatsioonikohus;

[ametlik väljaanne;](#)

[õigusdokumentide andmebaas.](#)

Viimati uuendatud: 30/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Rumeenia

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu saab lahutada vastastikusel kokkuleppel (kohtu-, haldus- või notariaalse menetluse teel). Kui vastastikune kokkulepe puudub, on abielu võimalik lahutada kohtus.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Tsiviilseadustiku artikli 373 kohaselt saab abielu lahutada järgmistel juhtudel:

abikaasade vastastikusel kokkuleppel;

kui abikaasadevaheline suhe on tõsiselt halvenenud ja abielu jätkamine ei ole enam võimalik;

ühe abikaasa taotluse alusel pärast *de facto* lahuselu, mis on kestnud vähemalt kaks aastat;

selle abikaasa taotluse alusel, kelle tervisliku seisundi tõttu ei ole abielu jätkamine võimalik.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abikaasa staatus lõpeb ja kummalgi lahutatud abikaasal on õigus uuesti abielluda.

Abielu lõpetamisel lahutamise tõttu võivad abikaasad kokku leppida, et nad säilitavad nimesid, mida nad kasutasid abielu ajal. Kui kokkulepet ei saavutata, võib kohus nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel lubada abikaasadel säilitada nimesid, mida nad kasutasid abielu ajal. Kui puudub nii kokkulepe kui ka kohtuotsus, peab endine abikaasa võtma tagasi oma abieluelse perekonnanime.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutamise tulemusena lõpeb abikaasade abieluvararežiim alates abielu lahutamise avalduse esitamise kuupäevast. Siiski võib üks abikaasadest või – kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel – võivad mõlemad abikaasad ühiselt taotleda lahutus menetlevalt kohtult otsust selle kohta, et abieluvararežiim lõppes *de facto* lahuselul alustamise kuupäeval.

Kui varaühisus lõpeb abielu lõpetamise tulemusena, jääb ühisvara endiste abikaasade ühisomandisse kuni kummagi abikaasa vastava osa kindlaksmääramiseni.

Varaühisuse lõpetamise korral saab kumbki abikaasa esmalt talle kuuluva vara, misjärel jagatakse ühisvara ja rahuldatakse võlad. Kummagi abikaasa varaosa kindlaksmääramisel võetakse kõigepealt aluseks kummagi abikaasa panus ühisvara soetamisse ja ühiste kohustuste täitmisel. Eeldatakse, et abikaasade panus oli võrdne, kuni ei ole tõestatud vastupidist.

Olenemata endiste abikaasade vahelistest mis tahes ülalpidamiskohustusest ja makstavast toetusest, võib see abikaasa, kes ei ole süüdi abielu lõppemises ja kes kannatab abielu lõpetamise tulemusel materiaalselt kahju, taotleda süüdiolvalt abikaasalt hüvitist. Perekonnaasjade kohus teeb selle taotluse kohta otsuse abielu lahutamist käsitleva otsuse raames.

Peale selle lõpeb lahutuse tulemusena õigus vastastikku pärida.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast seda, kui on välja antud abielu lahutamise määrus, teeb perekonnaasjade kohus otsuse lahutatud vanemate ja mis tahes alaealiste laste vaheliste suhete kohta. Üldjuhul jääb abikaasadele pärast lahutust **laste ühine hooldusõigus**. Perekonnaasjade kohus määrab alaealise lapse **alaliselt elama** selle vanema juurde, kellega ta tavaliselt koos elab, kusjuures lapsest eraldi elaval vanemal on õigus lapsega isiklikult suhelda. Kohus määrab kindlaks kummagi vanema **panuse** laste kasvatamise, nende hariduse andmise, nende koolitamise ja kutseõppega seotud kulude kandmise.

Kui asjaolud peaksid muutuma, võib perekonnaasjade kohus muuta lahutatud vanemate õigusi ja kohustusi seoses nende alaealiste lastega, kui seda taotleb üks vanematest või mõni muu perekonnaliige, laps ise, hoolekandeamet, avalik-õiguslik lastekaitseamet või prokurör.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abielu lõpetamise tulemusel lõpeb abikaasadevaheline ülalpidamiskohustus. Lahutatud abikaasal on õigus elatisele, kui ta on rahalistes raskustes tulenevalt töövõimetusel, mis ilmnes enne abielu või abielu ajal või ühe aasta jooksul alates abielu lõpetamisest (seda üksnes juhul, kui võimetus on põhjustanud abieluga seondud asjaolu).

Elatist taotleb abikaasa ei saa lisaks taotleda hüvitist. Kui abielu lahutatakse eranditult kostjaks oleva abikaasa süü alusel, on hagejaks oleval abikaasal õigus saada hüvitist. Hüvitist võidakse määrata üksnes juhul, kui abielu on kestnud vähemalt 20 aastat.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Rumeenia õiguses puudub kohtuliku lahuselu mõiste. Siiski kasutatakse *de facto* lahuselu mõistet (*separarea în fapt*) ning sätestatud on varaühisuse kohtuliku lõpetamine. Seda olukorda tuleb kohtus tõendada. Kui *de facto* lahuselu on kestnud vähemalt kaks aastat, on see piisav alus abielu kohtulikuks lahutamiseks.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu tunnistatakse kehtetuks, kui on rikutud ühte abielulepingu sõlmimisega seotud õiguslikest nõuetest. Abielu võib kehtetuks tunnistada vaid kohtuotsusega. Kehtetuks tunnistamisel on nii tagasiulatav kui ka etteulatav mõju; abielu käsitletakse nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu kehtetuks tunnistamise absoluutsete alustena käsitletakse järgmisi abielulepingu sõlmimisega seotud õiguslike nõuete rikkumisi:

abielu sõlmiti abikaasade vaba tahte olemasolul;

abielu sõlmiti samast soost isikute vahel;

abielu sõlmimise ajal oli üks abikaasadest juba abielus;

abielu sõlmiti isikute vahel, kes on kuni neljanda astme (kaasa arvatud) otsejoones või külgoones sugulased;

üks abielu sõlminud isikutest oli vaimuhaige või vaimse puudega;

abielu sõlmiti tulevaste abikaasade nõusolekuta või ei järgitud sellise nõusoleku saamisel seadusega ette nähtud korda;

abielu sõlminud isik oli alla 16aastane alaealine;

abielu sõlmiti muul kui perekonna loomise eesmärgil.

Abielu kehtetuks tunnistamise suhtelised alused on järgmised:

alla 16aastane isik sõlmis abielu arstliku arvamuse alusel ilma vanemate või hooldusõigust teostava vanema nõusolekuta või vanema õigusi teostava isiku loata;

kehtetu tahteavaldus: see tehti vea (puudusid õiged andmed teise abikaasa isiku kohta), pettuse või sunni tõttu;

abielu sõlminud isik oli ajutiselt otsustusvõimetu;

abielu sõlmiti lapsendaja ja tema eestkostel oleva alaealise lapse vahel.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kuni lõpliku kohtuotsuse tegemiseni säilitab see abikaasa, kes astus heas usus tühisesse või kehtetuks tunnistatud abielu, kehtivas abielus oleva abikaasa staatuse ning endiste abikaasade vaheliste varasuhete suhtes kohaldatakse analoogia põhjal abielu lahutamise korral kohaldatavaid sätteid.

Abielu tühisus ei avalda mõju lastele; lapsed säilitavad abielust sündinud laste staatuse. Vanemate ja laste vastastikuste õiguste ja kohustuste suhtes kohaldatakse samu sätteid nagu abielu lahutamise puhul.

Abielu tühiseks või kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse alusel on võimalik algatada menetlus kolmandate isikute vastu. Abieluvararežiimi formaalsusi, abielulepingu avalikustamist ja abielulepingu täitmisele pööramatust käsitlevaid sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Abielu tühisusele tuginedes ei saa algatada menetlust kolmanda isiku vastu seoses teoga, mis pandi toime ühega abikaasadest enne abielu sõlmimist, välja arvatud juhul, kui on lõpule viidud seaduses sätestatud formaalsused, mis käsitlevad abielu tühiseks või kehtetuks tunnistamise aluseks oleva teo avalikustamist või kui kolmas isik oli enne teo toimepanemist teadlik põhjustest, mille tõttu oli abielu tühine.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Enne kohtumenetluse algatamist on võimalik kasutada lepitust. Menetluse ajal on kohtuasutused kohustatud teavitama menetlusosalisi lepituse kasutamise võimalusest ja eelistest.

Lepituse abil on võimalik lahendada abikaasadevahelised lahkarvamused seoses abielu jätkumisega, vanema õiguste teostamisega, laste elukoha kindlaksmääramisega, laste ülalpidamisse panustamisega ning mis tahes muud lahkarvamused, mis tulenevad abielusuhetest ja mis on seotud abikaasade seadusjärgsete õigustega. Lepitaja tagab, et lepitusmenetluse tulemus ei ole vastuolus lapse huvidega, ning kutsub vanemaid keskenduma eeskätt lapse vajadustele ja võtma vanemliku vastutuse selle tagamise eest, et *de facto* lahusele või lahutus ei kahjusta lapse kasvatamist ja arengut.

Lepituskokkuleppe, mis sisaldab poolte kokkulepet seoses vanema õiguste teostamisega ja vanemate panusega laste ülalpidamisse ning milles määratakse kindlaks laste elukoht, peab kinnitama kohus, kellel on kohustus kontrollida, kas kokkulepe on kooskõlas lapse huvidega.

Kui abikaasad lepivad kokku abielu lahutamises ja neil ei ole abielust või abieluväliselt sündinud või lapsendatud alaealisi lapsi, võib abielu sõlmimise asukoha järgne või abikaasade viimase ühise registreeritud elukoha järgne perekonnaseisuametnik või notar tunnistada abielu lõpetatuks abikaasade vastastikusele kokkuleppele ning väljastada neile lahutustunnistuse.

Notar võib tunnistada abielu lahutatuks abikaasade vastastikusele kokkuleppele ka juhul, kui abikaasadel on abielust või abieluväliselt sündinud või lapsendatud alaealsed lapsed, tingimusel et abikaasad lepivad kokku kõigis aspektides, mis on seotud nimede, vanema hooldusõiguse teostamise, laste elukoha kindlaksmääramise ja suhtlusõigusega ning vanemate panusega laste kasvatamise, harimise, koolitamise või kutseõppega seotud kulude kandmisega.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise avaldusi menetleb **kohus**.

Territoriaalne pädevus on sellel kohtul, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine kodu. Kui abikaasadel ei olnud ühist kodu või kui kumbki abikaasa ei ela enam seal, kus asus nende viimane ühine kodu, tuleks avaldus esitada kostja elukohajärgsele kohtule. Kuid kui kostja ei ela Rumeenias ja Rumeenia kohtutel on rahvusvaheline pädevus, tuleks avaldus esitada hageja elukohajärgsele kohtule. Kui nii hagejal kui ka kostjal puudub Rumeenias elukoht, võivad pooled leppida kokku, et abielu lahutamise avaldus esitatakse mis tahes kohtule Rumeenias. Sellise kokkuleppe puudumise korral tuleks abielu lahutamise avaldus esitada Bukaresti 5. sektori (linnaosa) kohtule.

Abielu lahutamise avaldus peab lisaks kohtumenetluse algatamiseks vajalikele andmetele sisaldama ka alaealiste laste nimesid. Avaldusele tuleb lisada abielutunnistus, alaealiste laste sünditunnistuste koopiad ja, kui see on asjakohane, abikaasade lepituskokkulepe.

Kui abielu lahutamise avaldus esitatakse poolte kokkuleppele, peavad selle allkirjastama mõlemad abikaasad või peab selle allkirjastama ühine volitatud esindaja, kellel peab olema notariaalne erivolitus. Kui volitatud esindaja on advokaat, peab ta kinnitama abikaasade allkirjade õigsust kooskõlas seadusega. Esimese astme kohtusse peavad abikaasad isiklikult kohale ilmuma, välja arvatud juhul, kui abikaasa kannab vanglakaristust, põeb rasket haigust, on pandud kohtuliku kaitse alla, tema elukoht on välisriigis või tal takistavad isiklikult kohtusse ilmuda muud asjaolud. Sellisel juhul võib asjaomast isikut esindada advokaat, volitatud esindaja või, kui see on asjakohane, eestkostja või usaldusisik (*curator*). Kui esimese astme kohtus toimuva istungi kuupäeval ei ilmu avalduse esitaja põhjendamatult kohtusse ja kohale tuleb ainult kostja, siis lükatakse avaldus tagasi kui alusetu.

Lahutusmenetlev kohus teeb otsuse (isegi kui abielu lahutamise avalduses tal seda teha ei palutud) vanema hooldusõiguse teostamise kohta, vanemate panuse kohta laste kasvatamise ja neile hariduse andmisega seotud kulude katmisesse, laste elukoha kohta ning vanema õiguse kohta jätkata lastega isiklikku suhet.

Abielu absoluutsetel alustel tühistamiseks tunnistamise avalduse võib esitada mis tahes huvitatud isik. Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus on personaalset laadi ja selle mõju ei kandu üle pärijatele. Kuid kui hagi esitas üks abikaasadest, võib menetluses tema asemele astuda tema mis tahes pärija.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Menetlusabi võib saada tingimustel, mis on sätestatud valitsuse erakorralises määruses nr 51/2008 tsiviilasjades antava õigusabi kohta. Määrust on muudetud ja täiendatud seadusega nr 193/2008 (muudetud kujul).

Menetlusabi võidakse anda eraldi või kumulatiivselt advokaadipoolse abistamise, eksperdi, tõlkija või tõlgi tasude maksmise ja kohtutäituri tasu maksmise vormis, samuti õiguskulude maksmisest vabastamisena, nende kulude vähendamisenä või kulude osamaksetena või edasilükatud maksetena tasumise võimaldamisena.

Selleks et isik oleks kõlblik täieliku menetlusabi saamiseks, peab tema igakuine netosisissetulek perekonnaliikme kohta olema olnud alla 300 Rumeenia leu viimase kahe kuu jooksul enne avalduse esitamist. Kui sissetulek on alla 600 Rumeenia leu, antakse menetlusabi 50% ulatuses. Proportsionaalselt avalduse esitaja vajadustega võib menetlusabi anda ka muudes olukordades, kus teatavad või prognoositavad menetluskulud piiravad tõenäoliselt õiguskaitse tõhusat kättesaadavust tulenevalt näiteks elukalliduse erinevusest avalduse esitaja elukohaliikmesriigi ja Rumeenia vahel.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt on otsuse peale võimalik esitada apellatsioon 30 päeva jooksul alates otsusest teavitamisest.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Abielu lahutamist käsitleva määruse tunnustamise suhtes kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003. Avaldus tuleks esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht või alaline asukoht Rumeenias. Kui kostja elukoht ei ole teada, tuleks avaldus esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub avalduse esitaja elukoht või alaline asukoht.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Otsuse tunnustamise võib vaidlustada, esitades avalduse territoriaalset pädevust omavale apellatsioonikohtule või Kõrgemale Kassatsioonikohtule.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Selleks et määrata kindlaks rahvusvahelise eraõiguse kohaldamisalasse kuuluvate suhete suhtes kohaldatav õigus, kohaldab Rumeenia kohus kas *nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määrust (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas* või tsiviilseadustiku artiklit 2957 ja sellele järgnevaid artikleid.

Abikaasad võivad valida selle riigi õiguse, kus asub nende ühine alaline elukoht või kus asus nende viimane ühine alaline elukoht (kui vähemalt üks abikaasadest elab kohaldatava õiguse valikut käsitleva kokkuleppe sõlmimise ajal seal), selle riigi õiguse, mille kodanik üks abikaasadest on, selle riigi õiguse, kus abikaasad elasid vähemalt kolm aastat, või Rumeenia õiguse.

Kui abikaasad ei ole valikut teinud, kohaldatakse selle riigi õigust, kus asub nende ühine alaline elukoht. Sellise elukoha puudumise korral kohaldatakse selle riigi õigust, kus asus abikaasade viimane ühine alaline elukoht (kui vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht asub abielu lahutamise avalduse esitamise ajal endiselt selles riigis). Kui ühel abikaasal puudub alaline elukoht, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud nad mõlemad abielu lahutamise avalduse esitamise ajal olid, või kui abikaasad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud nad viimati koos olid (kui vähemalt üks abikaasadest on abielu lahutamise avalduse esitamise ajal endiselt selle riigi kodanik). Kõigil muudel juhtudel kohaldatakse Rumeenia õigust.

Viimati uuendatud: 03/12/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Sloveenia

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Sloveenia õigusaktide kohaselt on abielulahutus võimalik järgmistel juhtudel: a) abikaasade vastastikusel kokkuleppel ja b) hagi alusel.

a. **Abikaasade vastastikusel kokkuleppel abielu lahutamise** korral lahutatakse abielu kohtus abielu- ja perekonnasuhteid käsitleva seaduse (*Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih – ZZZDR*) artikli 64 alusel tingimusel, et abikaasad on jõudnud kokkuleppele ühiste laste hooldamise, kasvatamise ja ülalpidamise küsimustes ning laste ja vanemate suhtlemisõiguse küsimustes (on vaja küsida sotsiaaltöökeskuse arvamust) ning et abikaasad on esitanud täitmisele pööratava notariaalakti vormis kokkuleppe ühisvara jagamise kohta, selle kohta, kes jääb või asub elama nende eluasemesse, ning selle abikaasa ülalpidamise kohta, kellel puuduvad elatusvahendid ja kes on temast sõltumatutel põhjustel töötu.

b. **Juhul kui abielu on mis tahes põhjusel muutunud talumatuks, võib kumbki abikaasa taotleda lahutust abielulahutuse hagiavalduse esitamisega.** Sellisel juhul on kohus see, kes teeb ka otsuse abikaasade ühiste laste hooldamise, kasvatamise ja ülalpidamise ning laste ja vanemate suhtlemisõiguse küsimustes. Enne otsuse tegemist on kohus kohustatud küsima sotsiaaltöökeskuse arvamust.

Mõlemal juhul – saades nii avalduse abielu lahutamiseks vastastikusel kokkuleppel kui ka abielulahutuse hagiavalduse – teeb kohus pädevale sotsiaaltöökeskusele ülesandeks viia läbi nõustamisvestlus, kus peavad osalema mõlemad abikaasad isiklikult ilma esindajate kohalviibimiseta. Sotsiaaltöökeskus koostab kohtule aruande nõustamisvestluse tulemuste kohta.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu- ja perekonnasuhteid käsitleva seadusega on abielu lahutamine võimalik ainult ühel põhjusel – *kui abielu on muutunud talumatuks*. See tähendab, et abielu on lagunenud nii täielikult ja püsivalt, et seda ei ole enam võimalik päästa. Abielu loetakse talumatuks, kui abikaasade vahelised suhted ei ole katkenud lihtsalt ajutiselt, vaid need on tõsistel põhjustel katkenud täielikult ja püsivalt. Talumatust hinnatakse asja kohtuliku arutamise ajal valitseva olukorra alusel, võttes arvesse sellise olukorra tekkimiseni viinud kõiki asjaolusid. Kohus teeb talumatuse olemasolu kindlaks ka juhul, kui kostjaks olev abikaasa on abielulahutusega nõus.

Abielu võib lõpetada ühe abikaasa avalduse alusel ja puudub nõue, et abielu peab olema muutunud talumatuks mõlema partneri jaoks.

Ei tõstatata küsimust seoses sellega, kelle süül on abielu talumatuks muutunud. Samuti ei tee kohus talumatuse olemasolu kindlaks oma menetluse käigus.

Abielu võib lõpetada ka selle abikaasa avalduse alusel, kes on vastutav abielu talumatuks muutmise eest.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

Abielulahutuse õiguslike tagajärje on üksikasjalikult kirjeldatud allpool.

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Isik, kes abielludes on muutnud oma nime, võib kuue kuu jooksul pärast abielulahutust või abielu lõpetamist käsitleva kohtuotsuse jõustumist esitada avalduse selle kohta, et ta soovib oma abielueelse perekonnanime taastada. Selle avalduse saab esitada üksnes isik, kes abielu ajal oma perekonnanime täiendavalt ei muutnud (isikunime seaduse (*Zakon o osebnem imenu – ZOI-1*) artikkel 17). Perekonnanime muutmise on haldusküsimus ja selle kohta teeb otsuse haldusamet, mitte kohus.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Ühisvara jagamisel **kehhtub õiguslik eeldus, et ühisvara jaotatakse abikaasade vahel võrdselt**. Kui abikaasa leiab, et vara võrdse jagamise korral jääb ta halvemas olukorda, siis sellisel juhul võib ta siiski taotleda, et tema osa määratakse kindlaks proportsionaalselt tema panusega ühisvara loomisesse. Seda tehakse võttes arvesse nii mõlema abikaasa sissetulekut kui ka muid asjaolusid, näiteks ühe abikaasa poolt teisele antud abi, laste hooldamist ja kasvatamist, majapidamistöde tegemist, vara haldamist ning mis tahes muud liiki tööd ja osalemist ühisvara haldamises, hooldamises ja selle väärtuse suurendamises.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

LASTE HOOLDAMINE JA KASVATAMINE

Ø Vastastikusel kokkuleppel toimuva abielulahutuse korral peavad abikaasad **leppima kokku laste kasvatamise ja hooldamise küsimustes**, kusjuures kohus hindab, kas see kokkulepe on laste huvides. Nad võivad leppida kokku järgmises:

mõlemad vanemad jätkavad laste hooldamist ja kasvatamist; või

kõigi laste hooldamine ja kasvatamine usaldatakse ühele vanemale; või

osad lapsed usaldatakse ühe vanema ja osad teise vanema hoolde.

Juhul kui vanemad ei jõua neis küsimustes ise kokkuleppele, aitab neil kokkulepet saavutada sotsiaaltöökeskus.

Juhul kui vanemad *saavutavad kokkuleppe laste hooldamise ja kasvatamise küsimustes*, võivad nad teha ettepaneku, et kohus teeks selle kohta otsuse hagiita menetluse raames.

Juhul kui vanemad kokkuleppele ei jõua või kui kokkulepe ei ole laste huvides, ei lõpeta kohus abielu vastastikuse kokkuleppe alusel. Selle asemel tuleb esitada abielulahutuse hagiavaldus.

Kui vanemad ei saavuta laste kasvatamise ja hooldamise küsimustes kokkulepet ka sotsiaaltöökeskuse abiga, teeb kohus ühe või mõlema vanema avalduse alusel järgmise otsuse:

kõigi laste hooldamine ja kasvatamine usaldatakse ühele vanemale; või

osad lapsed usaldatakse ühe vanema ja osad teise vanema hoolde;

erandjuhtudel võib kohus otsustada, et kõigi või osade laste hooldamine ja kasvatamine usaldatakse kolmandale isikule.

Enne otsuse tegemist peab kohus küsima sotsiaaltöökeskuse arvamust ja otsuse tegemisel võtma arvesse lapse arvamust, kui seda väljendab laps ise või teeb seda lapse nimel isik, keda laps usaldab ja kelle ta on ise välja valinud, tingimusel et laps on võimeline mõistma sellise arvamuseavalduse tähendust ja tagajärge.

Ø **Hagiavalduse** alusel toimuva abielulahutuse korral ning eesmärgiga reguleerida lahutatud abikaasade ja nende ühiste alaealiste laste vahelisi suhteid teeb kohus otsuse laste hooldamise ja kasvatamise kohta pärast seda, kui ta on kindlaks teinud, kuidas kaitsta laste huve kõige paremal moel. Ka sellisel juhul võivad vanemad leppida kokku ühiste laste hooldamises ja kasvatamises lähtuvalt nende laste huvidest. Sama kohaldatakse *mutatis mutandis* nii laste

hooldamise ja kasvatamise suhtes hagiavalduse alusel abielu lahutamise korral kui ka laste hooldamise ja kasvatamise suhtes, kui abielu lahutatakse vastastikusel kokkuleppel. Abielulahutust käsitlev kohtuotsus sisaldab otsust selle kohta, kumma vanemaga alaealised lapsed pärast lahutust elama hakkavad, milline saab olema nende suhtlemine teise vanemaga, samuti otsust ülalpidamise kohta.

SUHTLEMISÕIGUS

Vanemad peavad püüdma jõuda kokkuleppele selles, kuidas korraldatakse suhtlemine.

Juhul kui **vanemad on saavutanud kokkuleppe**, võivad nad teha ettepaneku, et kohus teeks selle kohta otsuse hagita menetluse raames. Kui kohus leiab, et kokkulepe ei ole laste huvides, lükkab ta selle tagasi.

Juhul kui vanemad **ei suuda kokkulepet saavutada**, teeb kohus otsuse ühe vanema ettepaneku alusel (kui abielu lahutatakse abikaasade vastastikusel kokkuleppel, peavad abikaasad lisama lahutuskokkuleppele suhtlemisõigust käsitleva kokkuleppe ja kohus lisab selle abielulahutust käsitlevasse kohtuotsusesse). See ettepanek peab sisaldama sotsiaaltöökeskuse kinnitust selle kohta, et vanemad on eelnevalt püüdnud ise kokkuleppele jõuda.

Kohus teeb suhtlemisõiguse kohta otsuse *ex officio* ainult juhul, kui küsimus on seotud suhtlemisõigusega pärast abielu lahutamist hagi alusel või pärast laste vanemate abielu lõpetamist.

Suhtlemisõiguse kohta teeb esimeses astmes otsuse ringkonnakohus (*okrožna sodišča*) hagita menetluse raames, välja arvatud juhul, kui suhtlemisõiguse küsimus on seotud laste hooldamist ja kasvatamist käsitleva vaidlusega. Sel juhul lahendatakse suhtlemisõiguse küsimus tsiviilkohtumenetluse raames.

Suhtlemisõiguse üle otsustamisel on kõige olulisema tähtsusega lapse huvid. Vanemaga suhtlemist ei loeta lapse huvides olevaks, kui sellega kaasneb lapse jaoks psühholoogiline surve või kui sellega seatakse ohtu lapse füüsilise ja vaimne areng.

Otsuse tegemisel võtab kohus arvesse ka lapse arvamust, kui seda väljendab laps ise või teeb seda lapse nimel isik, keda laps usaldab ja kelle ta on ise välja valinud, tingimusel et laps on võimeline mõistma sellise arvamuseavalduse tähendust ja tagajärgi.

Lapsel on samuti õigus suhelda muude isikutega, kellega lapsel on sugulussidemed ja lähedane isiklik suhe (nt lapse vanavanemad ja (pool)vennad või (pool)õed).

Abikaasa ja laste ÜLALPIDAMINE

Abikaasad võivad laste ülalpidamise küsimuses **jõuda kokkuleppele, sõlmides lapse ülalpidamise lepingu**, mis tuleb allkirjastada kohtus. Sellisel juhul teeb kohus spetsiaalse otsuse hagita menetluse raames. Kui kokkulepe ei ole sõlmitud lapse huvides, lükkab kohus tagasi ettepaneku kokkulepe heaks kiita.

Kui abikaasad **ei ole jõudnud kokkuleppele** ei isekeskis ega sotsiaaltöökeskuse abiga, võivad nad taotleda kohtu otsust. Enne otsuse tegemist peab kohus küsima sotsiaaltöökeskuse arvamust ja peab otsuse tegemisel võtma arvesse ka lapse arvamust, kui laps on seda väljendanud ja kui laps on võimeline mõistma sellise arvamuseavalduse tähendust ja tagajärgi.

Vanemad on kohustatud ülal pidama oma lapsi kuni nende täisealiseks saamiseni või täisealist last hariduse omandamise ajal kuni lapse 26-aastaseks saamiseni niivõrd, kuivõrd seda võimaldab nende materiaalne olukord ja sissetulek, et tagada lapse huvide kaitse (lapse üldine areng).

Lapse elatis määratakse kindlaks vastavalt elatist vajava lapse vajadustele ja võttes arvesse elatise maksmise eest vastutava isiku materiaalsel olukorda ja sissetulekut. Lapse elatise määramisel on kohus kohustatud võtma arvesse lapse huve, et lapse elatise summa oleks piisav lapse soodsas füüsilises või vaimse arengu tagamiseks. Lapse elatist kohandatakse kord aastas vastavalt Sloveenia tarbijahinnaindeksile.

Abikaasa või elukaaslane on kohustatud toetama oma partneri alaealist last, kui kumbki lapse vanematest ei ole suuteline last ülal pidama ja kui nimetatud abikaasa või elukaaslane elab koos oma partneri alaealise lapsega.

Täisealised lapsed on kohustatud oma vanemaid ülal pidama, kui vanematel ei ole piisavalt elatusvahendeid ja nad ei ole suutelised selliseid vahendeid hankima ning kui ülalpeetavat vanemat ei saa ülal pidada tema abikaasa.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Kui abikaasal puuduvad elatusvahendid ja ta on töötu temast sõltumatul põhjusel, on tal õigus ülalpidamisele.

Ülalpidamist võib taotleda abielulahutuse menetluse ajal või esitades spetsiaalse hagi ühe aasta jooksul pärast abielu lõpliku lõpetamist, kui ülalpidamise saamise tingimused eksisteerisid abielulahutuse ajal ja eksisteerivad endiselt ülalpidamise taotlemise ajal.

Abikaasad võivad lahutuse korral ülalpidamiskohustuse kokku leppida, sõlmides täitmisele pööratava notariaalakti vormis notariaalse ülalpidamiskokkuleppe.

Ülalpidamiskohustus määratakse kindlaks tähtajatult või kindlaksmääratud ajaks, et anda abikaasale võimalus uue ametikoha leidmiseks ja elu korraldamiseks.

Ülalpidamine määratakse kindlaks vastavalt hageja vajadustele ja võttes arvesse ülalpidamist maksva isiku võimalusi. Ülalpidamine määratakse kindlaks avansilise igakuise summana ja selle maksmist võib taotleda ülalpidamist käsitleva hagi esitamise hetkest. Erandjuhtudel võib seda maksta ühekorde summana.

Kohus jätab ülalpidamistootluse rahuldamata, kui õigustatud isikule ülalpidamise maksmine oleks ebaõiglane selle isiku suhtes, kes on kohustatud ülalpidamist maksma, võttes arvesse abielu talumatiku muutumise põhjuseid või juhul, kui enne või pärast abielulahutuse menetlust pani õigustatud isik maksimalkohustusega isiku või tema lähisugulase vastu toime kuriteo.

Abikaasa ei ole kohustatud teist abikaasat ülal pidama, kui sellega seaks ta ohtu enda suutlikkuse ennast või mis tahes tema ülalpidamisel olevat alaealist ülal pidada.

Elatise summat kohandatakse kord aastas vastavalt Sloveenia tarbijahinnaindeksile.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Kooselu (*življenjska skupnost*) on abielu oluline element (abielu- ja perekonnasuhteid käsitleva seaduse artikkel 3). Kooselu lõpetamine (*prenehanje življenjske skupnosti*) või lahuselu tähendab abikaasadevaheliste vastastikuste suhete oluliste elementide püsivat lõpetamist. Kooselu lõppemisega lõpeb ka abikaasade majanduslik liit ning intiimne ja emotsionaalne side. Samamoodi ei eksisteeri enam ühist kodust majapidamist jms.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Seaduses ei ole sätestatud lahuselu tingimusi. Kohus teeb lahuselu kohta otsuse iga üksikjuhtumi puhul eraldi, lähtudes konkreetse juhtumi asjaoludest ja erijoontest.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Lahuselu ei mõjuta abielu kehtivust. See tähendab seega, et lahuselu korral lõpeb üksnes abikaasade kooselu, mitte abielu. Abielu lõpetamiseks tuleb esitada hagi või avaldus abielu lõpetamiseks vastastikusel kokkuleppel. Lahuselu korral lõpeb abikaasade ühisvara loomine. Ülalpeetav abikaasa võib taotleda elatist, esitades hagi ühe aasta jooksul alates lahuselu algusest.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Kehtetuks tunnistamine tähendab, et abielu sõlmimise ajal ei olnud täidetud tingimused, mis peavad seaduse kohaselt olema täidetud, et abielu oleks kehtiv (nt puudus vaba tahe, nõusolek oli saadud sundi kasutades või see oli antud ekslikult, abielu ei olnud sõlmitud ettenähtud menetlust kasutades, abielu sõlmiti lähisugulaste vahel või sõlmis selle isik, kes põeb rasket vaimuhaigust, või ei olnud abielu hoolikalt läbimõeldud). Abielu õiguslikud tagajärjed kaotavad kehtivuse kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse jõustumise päeval.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Ø Abielu ei muutu kehtetuks *ipso iure* (õiguse enese põhjal), vaid see tuleb kohtuotsusega kehtetuks tunnistada.

Ø Sloveenia õigusaktides eristatakse **suhteliselt ja täielikult tühist abielu**. Erinevus seisneb selles, millised isikud võivad abielu kehtetuks tunnistamist taotleda.

a. **Suhtelise tühisuse** põhjused on järgmised:

raske vaimne puue või piiratud otsusevõime abielu sõlmimise ajal (taotlejaks on üks abikaasast, kuid alles pärast nimetatud olukorra lõppemist); nõusolek abielu sõlmimiseks saadi sundi kasutades või anti selline nõusolek ekslikult (taotlejaks on abikaasa, kes sunniti abielu sõlmima või kes sõlmis selle ekslikult);

abielu sõlminud isik oli alla 18-aastane (taotlejaks on vanem või eestkostja).

b. **Täieliku tühisuse** põhjused on järgmised (hagi võivad lisaks abikaasadele esitada ka teatavad teised isikud, kes saavad abielu kehtetuks tunnistamisest otsest õiguslikku kasu (nt surnud abikaasa muud pärijad võivad esitada hagi abielu kehtetuks tunnistamiseks, et elus olev abikaasa kaotaks oma pärimisõiguse); lisaks võivad soodustatud isikud esitada hagi ka pärast abielu kehtetuks tunnistamist; hagi võib esitada ka riigiprokurör):

ühe abikaasa raske vaimne puue või piiratud otsusevõime abielu sõlmimise ajal ja selline seisund püsib ka kehtetuks tunnistamise taotlemise ajal;

abikaasa oli abielu sõlmimise ajal juba abielus;

abikaasad on kuni neljanda astme lähisugulased või küljjoones sugulased;

abikaasad ei olnud abielu sõlmimise ajal kohal või ei olnud kohal üks abikaasa ja teise esindaja;

abikaasad ei sõlminud abielu ühise majapidamise sisseseadmise kavatsusega.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed hakkavad kehtima kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse jõustumise päeval. Abikaasadevaheliste varaliste suhete, ülalpeetavale abikaasale makstava elatise, abikaasade tehtud kingituste tagastamise ning abikaasade ja nende ühiste laste vaheliste suhetega seotud õiguslikud tagajärjed on abielu kehtetuks tunnistamise puhul samad, mis abielulahutuse puhul.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Tsiviil- ja kaubandusajadega seotud vahendust käsitlev seadus (*Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah*) jõustus 2008. aasta juunis ning sellega reguleeritakse **vahendusmenetlust**, mida kasutatakse tsiviilõiguse, kaubandusõiguse, tööõiguse ja *perekonnaõigusega* seotud **vaidlustes** ja muudes omandiõigusega seotud suhetes, kus tegemist on nõuetega, mida pooled võiksid vabalt ise lahendada, välja arvatud juhul, kui eriseaduses ei ole mis tahes seda liiki vaidluste puhul sätestatud teisiti. Abielu ennast ei saa lõpetada kohtu sekkumiseta, seega tuleb abielu vastastikusel kokkuleppel lõpetamiseks esitada hagi või avaldus.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Tsiviilkohtumenetluse seaduse (*Zakon o pravdnem postopku*) artikli 32 kohaselt vastutavad abielusuhteid käsitlevate vaidluste lahendamise eest **ringkonnakohtud** (seoses abielulahutusega või abielu kehtetuks tunnistamisega; Sloveenia õiguses ei ole sätestatud eraldi hagi lahuse kohta).

Hagile või avaldusele tuleb lisada väljavõtte abieluaktide registrist ja väljavõtted sünniregistrist ning isikuttõendav dokument tuleb esitada kohtuistungil.

Abikaasad peavad abielu vastastikusel kokkuleppel lõpetamise avaldusele lisama ka järgmised dokumendid:

kokkulepe abikaasade ühiste laste hooldamise, kasvatamise ja ülalpidamise ning laste ja vanemate suhtlemisõiguse küsimustes (tuleb küsida sotsiaaltöökeskuse arvamust);

täitmisele pööratava notariaalakti vormis sõlmitud kokkulepe ühisvara jaotamise kohta;

kokkulepe selle kohta, kes jääb või asub elama abikaasade endisesse ühisesse eluasemesse;

kokkulepe selle abikaasa ülalpidamise kohta, kellel puuduvad elatusvahendid ja kes on töötütu temast sõltumatutel põhjustel.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Kohus vabastab poole kohtukulude tasumisest, kui nende tasumine vähendaks olulisel määral poole enda või tema perekonnaliikmete ülalpidamiseks olemasolevaid vahendeid. Välisriigi kodanikud on vabastatud kohtukulude tasumisest, kui nii on sätestatud välislepingus või kui on täidetud vastastikkust käsitlevad tingimused (kohtukulude seaduse (*Zakon o sodnih taksah – ZST-1*) artiklid 10 ja 11).

Pool võib taotleda õigusabi advokaadi- ja eksperdikulude katmiseks. Otsuse õigusabi andmise kohta teeb ringkonnakohtu, kelle tööpiirkonnas õigusabi taotleja alaliselt elab. Selle menetluse raames hindab kohus tasuta õigusabi seaduses (*Zakon o brezplačni pravni pomoči*) sätestatud tingimuste (nt sisuliste, rahalise olukorraga seotud tingimuste) täitmist.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielulahutust või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse peale on üldiselt 15 päeva jooksul võimalik esitada apellatsioon kõrgemale kohtule (*višje sodišče*). Abielu vastastikusel kokkuleppel lõpetamise avalduse alusel tehtud lahutust võimaldava kohtuotsuse võib vaidlustada:

kui tsiviilkohtumenetluse sätteid rikuti olulisel määral;

kui pool esitas ettepaneku ekslikult või ähvarduse või pettuse mõjul;

kui ei ole täidetud õiguslikud tingimused, mis võimaldaksid abielu lahutada abielu vastastikusel kokkuleppel lõpetamise avalduse alusel.

Kohtuotsuse läbivaatamine (erakorraline õiguskaitsevahend) ei ole abieluvaidluste puhul lubatud.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Määruse (EÜ) nr 2210/2003 artikli 21 kohaselt tunnistatakse teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust, ilma et oleks vaja algatada mis tahes spetsiaalset tunnustamismenetlust.

Iga huvitatud pool võib taotleda kohtuotsuse tunnustamist või mittetunnustamist käsitleva otsuse tegemist. Sellisel juhul peab pool esitama Sloveenia pädevale ringkonnakohtule taotluse otsuse täidetavaks tunnistamiseks.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Taotluse esitamise menetluse suhtes kohaldatakse Sloveenia õigusnorme.

Pool, kes taotleb kohtuotsuse tunnustamist või vaidlustab kohtuotsuse tunnustamise otsuse või kes esitab taotluse otsuse täidetavaks tunnistamiseks, peab esitama järgmised dokumendid:

kohtuotsuse koopia, mis vastab autentsuse tõendamiseks vajalikele tingimustele;

standardvormil esitatud kinnitus abieluvaidluses tehtud kohtuotsuse kohta.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Määruse (EÜ) nr 2201/2003 (Brüsseli II a) sätteid kohaldatakse eeskätt ja vahetult rahvusvahelise kohtualluvuse küsimustes, mis on seotud ELi liikmesriikide kodanike või residentidega.

Juhul kui mõlemad abikaasad on hagi esitamise ajal eri riikide kodanikud, kohaldatakse kumulatiivselt nende riikide õigusnorme, mille kodanikud abikaasad on. Seda tehakse kooskõlas Sloveenia siseriiklike õigusnormidega (rahvusvahelist eraõigust ja menetlust käsitleva seaduse (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) artikli 37 teine lõik).

Kui abielu ei saa lõpetada nende riikide seaduse alusel, mille kodanikud abikaasad on, kohaldatakse abielu lõpetamise suhtes Sloveenia õigusakte, kui üks abikaasadest elas hagi esitamise ajal alaliselt Sloveenias.

Kui üks abikaasadest on Sloveenia kodanik, kuid ei ela alaliselt Sloveenias, ja abielu ei saa lõpetada rahvusvahelist eraõigust ja menetlust käsitleva seaduse artikli 37 teises lõigus nimetatud õigusnormide alusel, kohaldatakse abielu lõpetamise suhtes Sloveenia õigusakte.

Seonduvad lingid

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Viimati uuendatud: 05/03/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [sk](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Slovakkia

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Slovakkias saab abielu lõpetada ainult kohtus.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Kohus võib abielu lõpetada ühe abikaasa avalduse alusel, tingimisel et abikaasadevahelised suhted on nii tõsiselt ja pöördumatult kahjustada saanud, et abielu ei teeni enam oma eesmärki ja abikaasadelt ei saa eeldada abielulise koostöö jätkamist.

Kohus teeb kindlaks abikaasadevaheliste suhete lagunemise põhjused ja võtab neid arvesse abielu lahutamise kohta otsuse tegemisel. Abielu lahutamise kohta otsuse tegemisel võtab kohus alati arvesse alaealiste laste huve.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

See abikaasa, kes võttis abielu astumisel teise abikaasa perekonnanime, võib teavitada perekonnaseisuametit abielueelse perekonnanime tagasivõtmisest kolme kuu jooksul alates abielu lahutamist käsitleva lõpliku otsuse tegemisest.

See abikaasa, kes võttis abielu astumisel teise abikaasa perekonnanime, kuid säilitas teise perekonnanime ka oma abielueelse perekonnanime, võib teavitada perekonnaseisuametit oma kavatsusest lõpetada abikaasa perekonnanime kasutamine, tehes seda kolme kuu jooksul alates abielu lahutamist käsitleva lõpliku otsuse tegemisest.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Lahutusega lõpeb abikaasade varaühisus ja varaga seotud küsimused lahendatakse kooskõlas tsiviilseadustiku (*Občiansky zákonník*) paragrahvis 150 sätestatud põhimõtetega. Varaühisuse võib lõpetada a) vastastikusel kokkuleppel, b) kohtuotsusega või c) teatava ajavahemiku möödumisel.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Kui kohus teeb otsuse lahutada selliste vanemate abielu, kellel on alaealine laps, näeb kohus ette vanemate õigused ja kohustused seoses alaealise lapsega lahutusejärgseks perioodiks; eelkõige määrab kohus kindlaks selle, kummale vanemale jääb lapse hooldusõigus ning kumb vanematest toimib lapse eestkostjana ja valitseb lapse vara. Vanemate õigusi ja kohustusi käsitleva otsuse võib asendada vanematevahelise kokkuleppega.

Kui vanemad ei saavuta kokkulepet alaealise lapsega seotud suhtlusõiguse küsimuses, määrab kohus abielu lahutamist käsitlevas otsuses kindlaks vanemate suhtlusõigused. Vajaduse korral piirab kohus vanema suhtlusõigust või keelab suhtlemise, kui see on lapse huvides.

Kohus määrab samuti kindlaks, kuidas peab see vanem, kellele ei antud lapse hooldusõigust, osalema lapse ülalpidamises; teise võimalusena kiidab kohus heaks vanematevahelise kokkuleppe elatise suuruse kohta.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutatud abikaasa, kes ei ole suuteline end ise ülal pidama, võib taotleda endiselt abikaasalt elatist vastavalt sellele, millised on asjaomase endise abikaasa võimalused. Kui abikaasad kokkulepet ei saavuta, teeb kohus ühe abikaasa taotluse alusel otsuse elatismaksete suuruse kohta.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Slovakkia õigusaktid ei sisalda lahuselu käsitlevaid sätteid.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu on võimalik lahutada, kuid lisaks on see võimalik ka kohtuotsusega kehtetuks tunnistada. Sellisel juhul käsitatakse abielu algusest peale tühisena (*matrimonium nullum*). Kohus võib ka otsustada, et abielu ei ole kunagi eksisteerinudki (*non matrimonium*).

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

a. Abielu võib kehtetuks tunnistada järgmistel põhjustel:

teise abielu olemasolu korral;

otsese veresuguluse (abikaasad on otsesed alanejad ja ülenejad sugulased või vend ja õde), sealhulgas lapsendamissuhte korral;

ebapiisava vanuse tõttu, kui üks abikaasadest on üle 16aastane, kuid alla 18aastane;

teovõimet piirava vaimse puude tõttu;

abielu sõlmimise tahteavaldust ei tehtud vabatahtlikult, ausameelselt, lõplikult ja selgelt.

Kui abielu on sõlmitud olenemata sellest, et see on ühel eespool nimetatud põhjustel tühine, siis loetakse, et abielu eksisteeris kuni selle kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtuotsuse lõplikuks muutumiseni.

b. Abielu on tühine, kui abielu sõlmimise tahteavaldusega seoses saab öelda järgmist:

see saadi sunni teel;

selle tegi alla 16aastane alaealine isik;

see esitati perekonnaseisuametile, kes ei olnud pädev seda vastu võtma (välja arvatud paragrahvi 4 lõigetes 2 ja 3 täpsustatud juhtudel), või abielu sõlmimise tahteavaldus esitati linnapeale või kohaliku omavalitsuse volikogu liikmele, kellel puudub asjakohane pädevus;

see esitati sellisele kirikule või usuühendusele, mis ei ole registreeritud erioigusaktide kohaselt, või see esitati isikule, kes ei ole volitatud tegutseda registreeritud kiriku või usuühenduse vaimulikuna;

see esitati välisriigis organile, kes ei olnud pädev seda vastu võtma;

see esitati sellise esindaja kaudu, kellel puudus kehtiv volikiri või kelle volikiri oli asjakohase õigusakti kohaselt tühistatud.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Sellist abielu, mille kohus on tunnistanud tühiseks, käsitatakse nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki.

Pärast seda, kui kohus on teinud abielu kehtetuks tunnistamise otsuse, reguleeritakse abikaasade varasuhteid ning nende õigusi ja kohustusi laste ees sätetega, millega reguleeritakse lahutatud abikaasade varasuhteid ning lastega seotud õigusi ja kohustusi. Pärast seda, kui kohus on oma otsusega abielu kehtetuks tunnistanud, tunnistatakse kehtetuks ka abikaasade avaldus nende ühise perekonnanime kohta ning nad peavad oma abielueelse perekonnanime tagasi võtma.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abielu saab lõpetada ainult kohtu otsusega. Seonduvaid küsimusi on võimalik lahendada lepitust käsitleva seaduse nr 420/2004 (*zákon č. 420/2004 Z.z. o mediácii*) kohaldamisega.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise ja kehtetuks või tühiseks tunnistamise avaldused esitatakse ringkonnakohtule (*okresný súd*).

Asja on pädev menetlema see kohus, kelle tööpiirkonnas asus abikaasade kõige viimane ühine elukoht Slovakkias, tingimusel et vähemalt üks abikaasadest elab endiselt asjaomases kohturingkonnas. Kui selline kohus puudub, on asja pädev menetlema kostja elukohajärgne üldkohus (*všeobecný súd*). Kui ka selline kohus puudub, siis on pädev hageja elukohajärgne üldkohus.

Avaldus peab sisaldama tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Občiansky súdny poriadok*) paragrahvi 42 lõikes 3 ja paragrahvi 79 lõikes 1 sätestatud andmeid. Avaldusest peab nähtuma, millele kohtule see on adresseeritud, kes on hageja, millega avaldus on seotud ja mida sellega taotletakse. Avaldus peab olema allkirjastatud ja kuupäevaga varustatud. Peale selle peab avalduses olema märgitud mõlema poole ees- ja perekonnanimi, elukoht (samad andmed ka poolte esindajate kohta, kui need on olemas), kodakondsus, peamiste faktide tõepärane kirjeldus ja loetelu tõenditest, millele hageja tugineb. Samuti peaks avaldusest selguma, mida hageja taotleb.

Hageja peab avaldusele lisama dokumentaalsed tõendid, millele ta oma avalduses tugineb. Lisama ei pea tõendeid, mida ei saa lisada hagejast sõltumatutel põhjustel.

Avaldus ja selle lisad tuleb esitada nõutavas arvus eksemplarides, nii et kohtule jääks üks eksemplar ja iga pool saaks ühe eksemplari. Juhul kui menetluse pool ei esita avaldust ja lisasid nõutavas arvus eksemplarides, teeb kohus koopiad poole kulul.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Menetlusabi andmine on reguleeritud seadusega nr 327/2005 õigusabi andmise kohta materiaalselt puudust kannatavatele isikutele (*zákon č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi*).

Lahutusmenetluse raames tuleb tasuda kohtukulud. Menetlusosaline võib taotleda kohtukulude tasumisest vabastamist.

Avaldus alusel võib kohus vabastada menetlusosalise kohtukulude tasumisest kas täielikult või osaliselt, kui isiku olukord annab selleks alust, ja tingimusel, et kohtuasja näol ei ole tegemist meelevaldse või täielikult alusetu katsega kasutada või kaitsta oma õigust. Vabastust kohaldatakse kogu menetluse suhtes ja samuti tagasiulatavalt, kui kohus ei otsusta teisiti. Siiski ei hüvitata neid summasid, mis maksti enne kulude tasumisest vabastamise otsust.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Otsuse peale saab esitada apellatsiooni 30 päeva jooksul alates otsuse kättetoimetamisest.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Kohtuotsuse tunnustamiseks tuleb esitada avaldus. Pädev kohus on Bratislava piirkonnakohus (*krajský súd*).

Lõplikke otsuseid, mis on tehtud teistes liikmesriikides (välja arvatud Taanis) abieluasju käsitlevates kohtuasjades pärast 1. maid 2004. aastat, tunnustatakse vastavalt nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusele (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000. Otsuseid tunnustatakse ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Eelkõige puudub erimenetlus perekonnaseisuregistri kande muutmiseks. Kuid huvitatud isik võib taotleda spetsiaalset otsust teises liikmesriigis abieluasjadega seoses tehtud kohtuotsuse tunnustamise kohta. Bratislava piirkonnakohus on pädev tegema otsuseid teistes liikmesriikides tehtud otsuste tunnustamise kohta.

Taanis tehtud otsuste või teistes liikmesriikides enne 1. maid 2004. aastat tehtud otsustega seoses tuleb esitada avaldus teises liikmesriigis abieluasjades tehtud lõpliku otsuse tunnustamiseks, tingimusel et vähemalt üks pooltest on Slovakkia kodanik. Sellised menetlused algatatakse avalduse alusel, kusjuures avalduse võib esitada isik, kes on teises liikmesriigis tehtud otsuses märgitud kui menetluse pool. Bratislava piirkonnakohus on pädev tegema otsuseid teistes liikmesriikides tehtud otsuste tunnustamise kohta.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamist või tunnustamata jätmist käsitleva otsuse peale saab esitada apellatsiooni. Apellatsioon esitatakse Bratislava piirkonnakohtule ja apellatsiooni kohta teeb otsuse ülemkohus (*Najvyšší súd*).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Kui abielu lõpetatakse lahutamise teel, kohaldatakse sellise lõpetamise suhtes selle riigi õigust, mille kodanikud abikaasad menetluse algatamise ajal olid.

Kui abikaasad on eri riikide kodanikud ja abielu lõpetatakse lahutamise teel, kohaldatakse Slovakkia õigust.

Viimati uuendatud: 14/01/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Soome

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise avaldusi menetlevad piirkonnakohtud (käräjäoikeus). Avalduse võib esitada üks abikaasa või seda võivad teha mõlemad koos.

Lahutust võidakse võimaldada pärast kuuekuulist nõ järelmõtlemissperioodi. Selline periood ei ole vajalik, kui abikaasad on enne abielulahutuse taotlemist elanud eraldi vähemalt kaks aastat.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Avaldus ei pea sisaldama põhjuseid, miks abielu soovitakse lahutada. Piirkonnohtud ei uuri abikaasade isiklike suhteid või abielulahutuse taotlemise põhjuseid. Vt vastus küsimusele nr 1.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abikaasadele jääb lahutuse korral alles nende abieluaine perekonnanimi. Kui abikaasa perekonnanimi on abielu tulemusel muutunud, võib ta taotleda selle muutmist pärast lahutust.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielu lahutamine ja vara jagamine on eraldiseisvad küsimused. Kui abielu on lahutatud, võivad abikaasad leppida vara jagamises kokku omavahel või paluda, et kohus määraks vara jagada aitava ametiisiku (*pesänjakaja*). Kehtib üldine reegel, et abikaasade kogu vara jagatakse võrdselt. Sellest üldreegist võib abieluvaralepingu alusel kõrvale kalduda. Varajaotust võib muuta ka siis, kui vara jagamist muul viisil peetakse ebamõistlikuks. Abieluvara võib jagada kohe nõ järelmõtlemissperioodi alguses.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Sellised küsimused nagu hooldusõigus, elukorraldus, elatis ja külastusõigus seoses abikaasade ühiste alaealiste lastega võib lahendada koos abielu lahutamise avalduse menetlemisega. Vt teabelehed, mis käsitlevad lapse isikuhooldusõigust ja elatisnõudeid Soomes.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abielu lahutamise korral võib kohus avalduse alusel ette näha, et üks abikaasa peab maksma teisele elatist, kui seda peetakse mõistlikuks (vt teabeleht „Elatisnõuded – Soome”), kuid seda juhtub siiski harva.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Soome õigussüsteemis ei tunnistata kohtulikku lahuselu. Praktikasa tähendab lahuselu seda, et abikaasad elavad erinevatel aadressidel.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Vt vastus küsimusele nr 4.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vt vastus küsimusele nr 4.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Soome õigusaktides puuduvad sätted abielu kehtetuks tunnistamise kohta. Kuid prokurör peab esitama avalduse abikaasadele viivitamatult abielulahutuse võimaldamiseks, kui ilmneb, et abikaasad on lähisugulased või et üks abikaasast oli juba abielu sõlmimise ajal seaduslikult abielus.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Vt vastus küsimusele nr 7.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Vt vastus küsimusele nr 7.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Avaldus abielu lahutamiseks tuleb alati esitada piirkonnohtule. Kuid õigusaktides on sätestatud, et abikaasad peavad alati püüdma lahendada mis tahes perekonnavaidlused esmalt läbirääkimiste teel ja üritama jõuda vastastikusele kokkuleppele. Selleks võivad abikaasad paluda abi oma kohaliku sotsiaalhoolekandekomisjoni (*sosiaalilautakunta*) perelepitajatelt. Ka piirkonnohtud on kohustatud andma abikaasadele teada, et võimalik on kasutada perelepituse teenust. Lepitajad püüavad aidata abikaasadel jõuda vastastikusele kokkuleppele selles, kuidas lahendada pereküsimused kõigi perekonnaliikmete jaoks kõige sobivamal viisil. Samuti võivad lepitajad aidata abikaasadel koostada kokkuleppeid ja algatada muid menetlusi vaidluse lahendamiseks. Lepitajatel on spetsiaalne ülesanne võtta arvesse perekonnas elavate alaealiste laste huve. Lepituse kasutamine on alati vabatahtlik.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abikaasad võivad esitada abielu lahutamise avalduse ühiselt või seda võib seda ainult üks abikaasa. Abielu lahutamise taotlemiseks tuleb esitada kirjalik lahutusavaldus sellele piirkonnohtule, kelle tööpiirkonnas asub ühe abikaasa elukoht. Abielu lahutamise avalduse võib esitada isiklikult või volitatud esindaja vahendusel. Avalduse võib piirkonnohtule saata ka posti, faksi või e-posti teel.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusbabi?

Lahutusajade korral on võimalik kasutada õigusabi (vt teabeleht „Õigusabi – Soome”).

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielulahutuse otsuse võib vaidlustada apellatsioonikohtus (*hovioikeus*).

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Reeglina tunnustatakse teises liikmesriigis tehtud abielulahutust käsitlevat kohtuotsust nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003 alusel. Vt teabeleht „Lahutus – Ühenduse õigus”.

Nimetatud määruse kohaselt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Kuid otsust kohtuotsuse tunnustamise või mittetunnustamise kohta võib taotleda mis tahes huvitatud isik.

Kohtuotsuste tunnustamist käsitlevaid avaldusi menetlevad piirkonnohtud.

Samas Põhjamaades abielu lahutamiseks esitatud avalduste puhul kohaldatakse 1931. aasta Põhjamaade abielu konventsiooni. Euroopa Liidu liikmesriikidest on selle konventsiooni osalised Soome, Rootsi ja Taani. Põhjamaade abielu konventsiooniga kooskõlas tehtud abielulahutust käsitlev kohtuotsus on kehtiv kõigis Põhjamaades, ilma et selle kohta oleks vaja eraldi kinnitust.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kasutatakse samasugust menetlust, nagu on kirjeldatud küsimusele nr 14 antud vastuses.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Soome õigust kohaldatakse kõikide lahutusajade suhtes, mille raames on abielu lahutamise avaldus esitatud Soomes.

Viimati uuendatud: 02/03/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Rootsi

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamist võib taotleda üks abikaasadest või seda võivad teha abikaasad koos. Lahutusele peab teatavatel asjaoludel eelnema kuuekuuline järelemõtlemisperiood. See on nii järgmistel juhtudel:

kui seda taotlevad mõlemad abikaasad;

kui üks abikaasadest elab alaliselt koos ühise alla 16-aastase lapsega ja sellel abikaasal on lapse hooldusõigus; või

kui üks abikaasadest soovib abielu lõpetamist.

Teatavatel erandjuhtudel on eespool nimetatud tingimustega hõlmatud abikaasadel siiski õigus lahutada abielu ilma järelemõtlemisperioodi kasutamata.

Seda saab teha juhul, kui paar on elanud lahus kaks aastat. Ühel abikaasadest on samuti õigus lahutada abielu ilma järelemõtlemisperioodi kasutamata, kui leitakse, et abikaasa tõenäoliselt sunniti abielu sõlmima, või kui abikaasa oli abielu sõlmimise ajal alla 18-aastane ja tal puudus nõuetekohane ametlik luba.

Kui abielu sõlmiti lähisugulaste vahel või kui abielu sõlmimise ajal oli üks abikaasadest juba abielus või registreeritud partnerluses ja varasem abielu või partnerlus ei olnud lõpetatud, on kummalgi abikaasadest õigus lasta abielu lahutada ilma järelemõtlemisperioodi kasutamata.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abikaasal on alati õigus saada abielu lahutamise otsus ja ta ei pea sellise otsuse saamiseks esitama mingeid erilisi põhjuseid.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Kui üks abikaasadest võttis teise abikaasa perekonnanime, on sellel abikaasal õigus võtta tagasi see perekonnanimi, mida ta kasutas viimati enne abiellumist.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Pärast abielu lahutamist tuleb abikaasade vara nende vahel jagada. Üldpõhimõtte kohaselt jagatakse vara võrdselt. Abieluvara jagamisel ei ole mingit tähtsust sellel, mis põhjusel abielu lõppes.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast lahutust on abikaasadel jätkuvalt automaatselt paari laste ühine hooldusõigus. Kohus võib siiski võtta hooldusõiguse ühelt lapsevanemalt ära, tehes seda:

omal algatusel, kui kohus leiab, et ühine hooldusõigus on ilmselgelt vastuolus lapse huvidega, või

ühe abikaasa taotluse alusel, kui kohus leiab, et lapse huvides on, kui ühel abikaasadest on ainuhooldusõigus.

Juhul kui mõlemad abikaasad taotlevad ühise hooldusõiguse lõpetamist, on kohus kohustatud taotluse rahuldama.

Mõlemad vanemad vastutavad oma lapse ülalpidamise eest. See vanem, kes ei ela lapsega koos, täidab ülalpidamiskohustust selliselt, et maksab teisele vanemale lapse eest elatist.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Pärast abielu lahutamist vastutab kumbki abikaasa enda ülalpidamise eest ise. Erandeid kohaldatakse üksnes teatavates eriolukordades, näiteks juhul, kui ühel abikaasadest on raskusi enda ülalpidamisega pärast kauaaegse abielu lõppemist või kui esinevad muud konkreetsed põhjused.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Rootsi õigus ei sisalda lahuselu reguleerivaid sätteid.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Rootsi õigus ei sisalda lahuselu reguleerivaid sätteid.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Rootsi õigus ei sisalda lahuselu reguleerivaid sätteid.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Rootsi õigus ei sisalda abielu kehtetuks tunnistamist reguleerivaid sätteid. Abielu võib lõpetada kas juhul, kui üks abikaasadest sureb, või kui kohus teeb otsuse abielu lahutamise kohta.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Rootsi õigus ei sisalda abielu kehtetuks tunnistamist reguleerivaid sätteid.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Rootsi õigus ei sisalda abielu kehtetuks tunnistamist reguleerivaid sätteid.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Abielu saab lahutuse teel lõpetada ainult kohtu otsusega. Siiski on olemas alternatiivsed võimalused, kuidas lahendada erinevaid abielu lahutamise seoses tekkida võivaid küsimusi.

Abikaasad võivad kasutada perelepitust, mille eesmärk on lahendada kooseluga seotud konflikte. Sel moel saavad abikaasad otsida abi probleemide ja konfliktide lahendamisel, et nende abielu võiks jätkuda. Kui abikaasad elavad juba *de facto* lahus, võib perelepitus aidata konflikti leevendada ja võimaldada täiskasvanutel teha koostööd oma vanemarolli täitmisel. Perelepituse teenust osutavad avaliku sektori asutused (kohalikud omavalitsused), kirikuorganid ja teised füüsilised isikud. Kohalikud omavalitsused vastutavad selle tagamise eest, et perelepitust pakutakse kõigile, kes seda taotlevad.

Abikaasadel on samuti õigus nõ koostöödiskussioonidele. Need diskussioonid ei ole suunatud täiskasvanute omavahelistele suhetele, vaid laste olukorrale. Koostöödiskussioonide eesmärk on eeskätt saavutada kokkulepe laste hooldusõiguse, elukoha ja külastusõigusega seotud küsimustes.

Koostöödiskussioonid toimuvad eksperdi juhendamisel. Kohalikud omavalitsused vastutavad selle tagamise eest, et koostöödiskussioone saaksid kasutada kõik, kes seda taotlevad.

Juhul kui abikaasad soovivad teha muudatusi laste hooldusõiguse, elukoha või külastusõigusega seotud korraldustes, saab seda teha asjaomases küsimuses kokkuleppe sõlmimisega. Sellise kokkuleppe peab heaks kiitma kohaliku omavalitsuse sotsiaalhoolekande komitee.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Rootsi õigus ei sisalda lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist reguleerivaid sätteid.

Kui Rootsi kohtule soovitakse esitada abielu lahutamise avaldus, on esimene tingimus see, et Rootsi kohtul peab olema pädevus asja arutada. See kehtib loomulikult juhul, kui mõlemad abikaasad on Rootsi kodanikud ja nende alaline elukoht on Rootsis. Rootsi kohtutel on siiski pädevus ka järgmistel juhtudel: kui mõlemad abikaasad on Rootsi kodanikud;

kui avalduse esitaja on Rootsi kodanik ja tema alaline elukoht on Rootsis või ta on varasemalt elanud Rootsis pärast 18-aastaseks saamist;

kui avalduse esitaja ei ole Rootsi kodanik, kuid on elanud Rootsis vähemalt aasta; või

kui kostja alaline elukoht on Rootsis.

Kui tõendatakse, et Rootsi kohtul on pädevus lahutusmenetlust toimetada, arutab asja see Rootsi piirkonnakohus (*tingsrätt*), kelle tööpiirkonnas asub ühe abikaasa elukoht. Kui kumbki abikaasadest ei ela Rootsis, arutab asja Stockholmi piirkonnakohus (*Stockholms tingsrätt*).

Lahutusasja piirkonnohokutle esitamiseks on kaks erinevat võimalust. Kui abielu soovivad lahutada mõlemad abikaasad, võivad nad esitada ühise avalduse. Kuid kui abielu soovib lahutada ainult üks abikaasast, peab hagiavalduse esitama piirkonnohokutle lahutust sooviv abikaasa. Mõlemal juhul tuleb avaldusele lisada mõlema abikaasa sünntunnistuse koopia. Neid on võimalik taotleda Rootsi maksuametist (*Skatteverket*).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Abielulahutuse ja sellega seotud küsimuste puhul võidakse menetlusabi anda üksnes erandlike asjaolude korral.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Rootsi õigus ei sisalda lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist reguleerivaid sätteid.

Jah, abielu lahutamist käsitleva otsuse saab edasi kaevata.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 2201/2003 [PALUME LISADA LINK], mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnistamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (Brüsseli IIa määrus), tunnistatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Teatavate asjaolude korral on siiski võimalik otsuse mittetunnustamine.

Brüsseli II määruses on seega sätestatud põhireegel, mille kohaselt tuleb mis tahes teises liikmesriigis tehtud otsust, mis käsitleb abielu lahutamist, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist, automaatselt käsitada kui Rootsis tehtud otsusega samaväärset ja samasugust õigusjõudu omavat otsust. Kuigi määrus tugineb automaatse tunnistamise põhimõttele, on huvitatud isikul siiski võimalik taotleda deklaratsiooni välisriigis tehtud kohtuotsuse Rootsis tunnistamise või mittetunnustamise kohta. Selleks esitatakse avaldus Svea apellatsioonikohtule (*Svea hovrätt*), kes teeb selles etapis avalduse kohta otsuse vastaspoolega konsulteerimata.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnistamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Selleks et kasutada Brüsseli II määruses sätestatud võimalust taotleda deklaratsiooni välisriigis tehtud kohtuotsuse Rootsis tunnistamise kohta, tuleb esitada avaldus Svea apellatsioonikohtule (*Svea hovrätt*) (vt küsimusele nr 14 antud vastus) [PALUME LISADA LINK KÜSIMUSELE NR 14]. Kui Svea apellatsioonikohus on sellise menetluse raames deklareerinud, et asjaomast otsust tuleb Rootsis tunnistada, on vastaspoolel võimalik taotleda selle otsuse läbivaatamist. Sellist läbivaatamist käsitlev taotlus esitatakse Svea apellatsioonikohtule, kes ülejäänud menetluse jooksul kuulab ära mõlemad pooled. Seejärel saab Svea apellatsioonikohtu tehtud, läbivaatamise taotlust käsitleva otsuse peale esitada apellatsiooni ülemkohtule (*Högsta domstolen*).

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Rootsi kohtus menetletavat lahutusasja tuleb alati uurida Rootsi õiguse alusel (*lex fori* põhimõte).

Teatavatel juhtudel tuleb siiski arvesse võtta ka välisriikide õigusnorme. See kehtib eelkõige järgmistel juhtudel.

Kui mõlemad abikaasad on välisriigi kodanikud ja kumbki ei ole elanud Rootsis vähemalt aasta, ei saa teha abielulahutust võimaldavat otsust vastu ühe abikaasa tahtmist, kui selleks puuduvad alused selle riigi õiguse kohaselt, mille kodanik on üks abikaasast või mille kodanikud on mõlemad abikaasad. Kui mõlemad abikaasad on välisriigi kodanikud ja üks abikaasast väidab, et abielu lõpetamiseks puudub alus selle riigi õigusaktide kohaselt, mille kodanik ta on, ei saa teha abielu lahutamist võimaldavat otsust, kui abikaasa või abikaasade ühiste laste huvidest lähtuvalt puuduvad selleks konkreetsed põhjused. Tuleb rõhutada, et isegi mõlemal eespool kirjeldatud juhul on küsimus kõigest Rootsi õiguse kohaldamises, kuid teataval määral on ette nähtud kaitse eesmärgiga vältida abielu lahutamise otsuse tegemist Rootsi õigusaktide kohaselt juhul, kui abikaasadel on Rootsiiga nõrk suhe ja on tõsised alused sellist otsust mitte teha.

Viimati uuendatud: 21/12/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [en](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Inglismaa ja Wales

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Üks abikaasast peab esitama kohtule kirjaliku avalduse (*petition*). Abielu lahutamise avaldusi vaatab läbi perekonnaasju menetlev kohus (*Family Court*) ja abikaasad peavad pöörduma abielu lahutamiseks selle kohtu poole. Hageja peab tõendama, et abielu on pöördumatult lõppenud, ning esitama tõendid ühe asjaolu olemasolu kohta viiest allpool loetletud asjaolust.

Abielu lahutamise avaldust saab esitada alles pärast seda, kui abielu sõlmimise kuupäevast on möödunud vähemalt aasta, kuid abielu kehtetuks tunnistamise avalduse võib esitada igal ajal pärast abielu sõlmimist. Esimese abieluaasta jooksul kogutud tõendeid saab siiski kasutada selle tõendamiseks, et abielu on pöördumatult lõppenud.

Alates 2014. aasta märtsist on Inglismaal ja Walesis lubatud samasooliste abielud. Abielu lahutamise suhtes kohaldatakse ühesuguseid tingimusi olenemata sellest, kas abikaasad on samast või erinevast soost.

Alates 2005. aastast on samasoolistel paaridel võimalik oma suhe Ühendkuningriigis ametlikult registreerida, sõlmides registreeritud kooselu. Sellise kooselu sõlminud isikud saavad suhte lõppemise korral kooselu lõpetada või esitada lahusele avalduse. Protsess on analoogne abielu lahutamise, kohtuliku lahusele ja abielu kehtetuks tunnistamise menetlusega, nagu on kirjeldatud allpool. Lisateavet leiata [valitsuse veebisaidilt](#).

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise ainus põhjus saab olla asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud. Selle tõendamiseks, et abielu on pöördumatult lõppenud, on vaja esitada tõendid ühe või mitme järgmise abielulise asjaolu esinemise kohta:

teine abikaasa on toime pannud abielurikkumise vastassoost isikuga ja hageja jaoks on kooselu jätkamine väljakannatamatu;

teine abikaasa on käitunud sellisel ebamõistlikul viisil, et hagejalt ei saa eeldada abikaasaga kooselu jätkamist;

teine abikaasa on hageja maha jättnud abielu lahutamise avalduse esitamisele eelnenud kaheaastaseks perioodiks;

pooled on elanud lahuse abielu lahutamise avalduse esitamisele eelnenud kahe aasta jooksul (sellele saab tugineda teise abikaasa nõusolekul);

pooled on elanud lahuse abielu lahutamise avalduse esitamisele eelnenud viie aasta jooksul (sellele saab tugineda teise abikaasa nõusolekuta).

Kohus peab võimalikult põhjalikult uurima nii hageja väidetud asjaolusid kui ka mis tahes selliseid väidetavaid asjaolusid, millest on teada andnud teine abikaasa (kostja). Kui kohus on tõendite põhjal veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, teeb perekonnaasju menetleva kohtu kohtunik abielu lahutamise määruse.

Kui kohus on veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, väljastab ta kõigepealt abielu lahutamist võimaldava esialgse kohtumääruse (*decree nisi*). Pärast kuue nädala möödumist saab kohtult abielu lahutamist taotlenud pool esitada avalduse abielu lahutamist käsitleva lõpliku kohtumääruse (*decree absolute*) saamiseks. Ainult erandlike asjaolude korral on lõpliku kohtumääruse saamise avalduse esitamisele seatud ajapiirang. Kuid kui lõpliku kohtumääruse avaldus esitatakse rohkem kui 12 kuud pärast esialgse kohtumääruse väljastamist, peab hageja lisama sellele avaldusele kirjaliku selgituse, mis peab sisaldama järgmist:

viivituse põhjused;

teave selle kohta, kas hageja ja tema abikaasa on pärast esialgse määruse tegemist koos elanud; kui jah, siis millise ajavahemiku jooksul; ning teave selle kohta, kas naine (samasooliste paaride puhul üks kahest naissoost abikaasast) on või on väidetavalt pärast esialgse määruse tegemist sünnitanud lapse; kui jah, siis kas väidetakse, et laps on või võib olla perekonna laps.

Perekonnaasju menetleva kohtu kohtunik võib nõuda hagejalt andud selgituste kinnitamist vande all tehtud kirjaliku avalduse vormis ning kohtunik võib avalduse kohta teha sellise otsuse, mida ta peab asjakohaseks.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Pooltel on õigus uuesti abielluda (või sõlmida registreeritud kooselu), kui nad peaksid seda soovima. Nad võivad otsustada säilitada abieluäegse perekonnanime või võtta tagasi abielu- või kooselueelse perekonnanime.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Kohus võib abielu lahutamisel, kohtuliku lahusele võimaldamisel või abielu kehtetuks tunnistamisel või hiljem määrata, et vara tuleb üle anda ühelt abikaasalt teisele, perekonnas elavale lapsele või mis tahes muule isikule perekonnas elava lapse kasuks.

Kohtutel on samuti õigus näha ette korrapäraste maksete tegemine, anda korraldus vara müügiks, anda korraldusi seoses pensionidega, näha ette ühekordse makse tegemine jms. Kohtutel on konkreetse kohtuasjaga seoses otsuste tegemisel kaalutusõigus, et lahendada kohtuasi konkreetsetest asjaoludest lähtuvalt.

Oma kaalutusõiguse kasutamisel peavad kohtud võtma arvesse kõigi perekonnas elavate alla 18aastaste laste heaolu ja järgmiseid aspekte:

sissetulek, teenimisvõime, vara ja muud rahalised vahendid, mis kummalgi abikaasal on või prognoositavas tulevikus tõenäoliselt on;

kummagi abikaasa panus – nii rahaline kui ka muud liiki panus – kodu ja laste eest hoolitsemisel;

rahalised vajadused, kohustused ja vastutus, mis kummalgi abikaasal on või prognoositavas tulevikus tõenäoliselt on;

perekonna elatustase enne abielu lõppemist;

kummagi abikaasa vanus ja abielu kestus;

kummagi poole mis tahes füüsiline või vaimne puue;

kummagi poole antud või tulevikus tõenäoliselt antav panus perekonna heaolu tagamiseks;

abikaasade käitumine, kui see on selline, et vara jagamise üle otsustamisel oleks selle arvesse võtmata jätmise ebaõiglane;

mis tahes selliste hüvede väärtus, mille saamise võimalusest jääb emb-kumb abikaasa ilma abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise tulemusena.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast abielu lahutamist jääb mõlemale vanemale vanemlik vastutus abielust sündinud laste eest. Mõlemale vanemale jääb vanemlik vastutus mis tahes nende laste eest, kes on sündinud muust suhtest ja kelle eest nad kandsid vanemlikku vastutust abielu lahutamise ajal. Mõlemale vanemale jääb kohustus pidada ülal perekonnas elavaid alaealisi lapsi.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Enamikul juhtudel lõpeb abielu lõpliku lahutamise (abielu lahutamist käsitleva lõpliku kohtumääruse tegemisega) kohustus pidada ülal teist abikaasat, välja arvatud juhul, kui lahutusmenetluse raames on kohus mõistnud ühelt abikaasalt välja elatise teise abikaasa kasuks. Peale selle jäävad jõusse kõik kohustused, mis on seotud olemasoleva kohtuotsusega (näiteks abikaasale elatise maksmise kohta), ning tehtud otsust võib olla võimalik hiljem muuta, kui peaksid märkimisväärselt muutuma alge otsuse alused.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Inglismaal ja Walesis kasutatakse lahuseluga seoses mõistet „kohtulik lahuselu“ (*judicial separation*). Kui kohus teeb sellekohase otsuse, ei eeldata enam lahusele taotlenud abikaasalt teise abikaasaga koos elamist. Tal ei ole siiski õigust uuesti abielluda. Kohtulik lahuselu on võimalus, mida saavad kasutada abikaasad, kelle abielu on küll lõppenud, kuid kes ei soovi uuesti abielluda. Kohtulik lahusele taotleb isik ei pea tõendama, et tema abielu on pöördumatult lõppenud. Pärast kohtulikku lahusele käsitleva otsuse saamist on võimalik taotleda abielu lahutamist.

Ka registreeritud partnerid saavad taotleda lahusele võimaldamist ja sellel on samasugune õigusmõju.

5 Millised on lahusele eeltingimused?

Hageja peab abielu lõppemise tõendamiseks näitama, et eksisteerib vähemalt üks nõutav põhjus, ning erinevalt olukorrast, kus taotletakse abielu lahutamist, ei ole lahusele alustamiseks vaja oodata ühe aasta möödumist abielu sõlmimisest.

6 Millised on lahusele õiguslikud tagajärjed?

Kui üks kohtulikku lahusele elav abikaasa sureb testamenti jätmata, jagatakse tema vara seadusjärgse pärimise eeskirjade alusel ja kohtulik lahusele on samasugune õigusmõju nagu lahutusel. Sellest tulenevalt ei ole üleelanud abikaasal õigust pärida testamenti jätmata surnud abikaasa vara. Kui kohtulikku lahusele elav abikaasa sureb, olles teinud testamenti, ei ole kohtulik lahusele mingit õigusmõju selle testamenti alusel kindlaks määratud õigustele, kui üleelanud ja kohtulikku lahusele elav abikaasa on nimetatud selle testamenti järgi soodustatud isikuks.

Kohtuliku lahusele korral juhindub kohus vara jagamisel samadest õigusnormidest, mida kohaldatakse abielu lahutamise korral.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine saab toimuda kahel moel. Abielu võidakse tunnistada tühiseks. See tähendab, et abielu käsitatakse kui algusest peale kehtetut ja nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki. Teatavate erinevate asjaolude korral võidakse abielu käsitada kui suhteliselt tühist. See tähendab, et üks abikaasadest võib taotleda abielu kehtetuks tunnistamist. Kui mõlemad abikaasad on rahul, on võimalik abielu jätkumine.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu loetakse tühiseks ja kehtetuks järgmistel juhtudel.

See ei vasta 1949.–1986. aastate abieluseaduste tingimustele seoses järgmisega:

pooled on liiga lähedastes sugulussuhetes;

üks abikaasa on alla 16aastane;

abielu sõlmimisel ei järgitud nõuetekohaseid formaalsusi.

Abiellumise ajal oli üks pool juba seaduslik abielus või elas registreeritud kooselu.

Tegemist on väljaspool Inglismaad ja Walesi sõlmitud polügaamilise abieluga, mille ühe poole alaline asukoht oli abielu sõlmimise ajal Inglismaal ja Walesis.

Abielu on suhteliselt tühine järgmiste asjaolude korral:

abielus ei ole ühe abikaasa võimetuse tõttu jõutud suguaktini. See kehtib üksnes vastassooliste abielu puhul;
abielus ei ole ühe abikaasa (kostja) tahtliku keeldumise tõttu jõutud suguaktini. See kehtib üksnes vastassooliste abielu puhul;
üks abikaasadest ei teinud abielu sõlmimiseks nõuetekohast tahteavaldust, sest talle avaldati survet ja teda sunniti nõustuma, ta ei olnud teadlik abielu õigusmõjust või ta ei olnud vaimselt võimeline hindama abielu sõlmimise otsusega kaasnevat mõju;
abielu sõlmimise ajal pödes üks abikaasadest sellist liiki vaimuhaigust, mis muutis ta abieluks sobimatuks, või nakkuslikku suguhaigust ning hageja ei olnud sellest asjaolust abielu sõlmimise ajal teadlik;
abielu sõlmimise ajal ootas kostja last mehelt, kes ei olnud hageja, ning hageja ei olnud sellest asjaolust abielu sõlmimise ajal teadlik;
ühele abikaasadest on pärast abielu sõlmimise kuupäeva väljastatud ajutine sootunnustamise tõend;
abiellumise ajal oli kostja sellisest soost, mis oli talle määratud 2004. aasta sootunnustamise seaduse alusel, ning hageja ei olnud sellest asjaolust abielu sõlmimise ajal teadlik.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu on tühine, siis on see täielikult kehtetu ja seda käsitatakse nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki. See ei mõjuta mis tahes laste staatust. Kui abielu on suhteliselt tühine, siis käsitatakse seda kehtetuna alates kehtetuks tunnistamise otsuse lõplikuks muutumise kuupäevast. Sellist abielu käsitatakse kehtivana kuni selle ajani.

Nii tühise kui ka suhteliselt tühise abielu korral võib kohus teha korraldused vara jagamiseks samal moel nagu lahutuse korral.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Valitsus kutsub kasutama perelepitust vaidluste lahendamiseks asjakohastel juhtudel. Lepitus võib olla asjakohane lastega seotud vaidlustes ning samuti vara ja rahalist olukorda käsitlevates vaidlustes. Mõnes valdkonnas pakuvad laste ja perekonnaasjade kohtu nõustamise ja abistamise teenistuse (*Children and Family Court Advisory and Support Service* – [CAFCASS \(Inglismaa\)](#) või [CAFCASS Cymru \(Wales\)](#)) töötajad võimalusi lapsi käsitlevate kohtuvaidluste lahendamiseks. Kohus võib asja arutamise katkestada, et anda võimalus vaidluse lahendamiseks lepituse teel.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Avalduse võib esitada perekonnaasju menetlevale mis tahes kohtule ja avaldusest peab nähtuma, kas taotletakse abielu lahutamist, kohtulikku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist. Kohtute ja vajalike vormide kohta leiata üksikasjalikku teavet [Justiitsministeeriumi](#) veebisaidilt.

Tavaliselt tuleb avalduse esitamisel tasuda riigilõiv, kuid sellest on vabastatud isikud, kes saavad riigilt toetusi või kes tõendavad, et riigilõivu tasumine paneks neid põhjendamatult raskesse olukorda. Selle kohta leiata täiendavat teavet [Justiitsministeeriumi](#) veebisaidilt.

Tuleks kasutada [avalduse vormi \(D8\)](#) ja saata tuleks järgmised dokumendid:

avaldus kolmes eksemplaris;

lisaeksemplar mis tahes teadaoleva isiku jaoks, kes osales abielurikkumises;

mis tahes alla 18aastaseid lapsi käsitlev [kokkulepe](#) (*statement of arrangements*);

abielutunnistus (mitte fotokoopia) vajaduse korral koos selle tõestatud tõlkega;

[Lõivu maksmisest vabastamise avalduse vorm](#).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusbabi?

Menetlusbabi ei ole lahutuse või lapsi või vara käsitlevate vaidluste korral tavaliselt kättesaadav, välja arvatud juhul, kui tegemist on koduvägivalda juhtumiga. Samuti kontrollitakse abi andmise põhjendatust ja hinnatakse isiku vahendite ebapiisavust. Lisateavet leiata [valitsuse veebisaidilt](#).

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Kui on tehtud ajutine kohtumäärus, siis võib üks abikaasadest esitada kohtule avalduse, mis sisaldab tõendeid selle kohta, miks lahutust ei tohiks muuta lõplikuks. Kohus võib esialgse kohtumääruse tühistada, teha korralduse selle lõplikuks muutmiseks, näha ette uurimise või lahendada asja muul viisil vastavalt oma äranägemisele.

Lõplikku kohtumäärust ei ole võimalik edasi kaevata, välja arvatud erandlike asjaolude korral.

Kohtulikku lahusele käsitleva otsuse peale ei saa esitada edasikaebust, kuid seda on võimalik tühistada, kui mõlemad pooled sellega nõustuvad.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Euroopa Liidu määruses (EÜ) nr 2201/2003 on sätestatud, et ühes liikmesriigis abielu lahutamise, (kohtuliku) lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsust on võimalik tunnustada teistes liikmesriikides. Nõutavad dokumendid on võimalik saada sellelt kohtult, kes otsuse tegi, ja need tuleks esitada kõrgema astme kohtule (*High Court*).

Kõnealune ELi määrus ei mõjuta vastutusega, abielust tulenevate varasuhetega või elatise maksimisega seotud küsimusi või mis tahes muid kaasnevaid küsimusi. Asjaomase poole ja kohtualluvust kohaldava liikmesriigi vahel peab olema tegelik seos.

Tunnustamisest võib keelduda, kui otsus on vastuolus avaliku korraga, kui see on tehtud tagaselja, kui kostjale ei toimetatud asjaomaseid dokumente kätte piisavalt aegsasti või kui otsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamadest asjaosaliste vahelise menetluse käigus Inglismaal ja Walesis, või kui see on vastuolus varasema kohtuotsusega, mis on tehtud teises riigis, tingimusel et varasem kohtuotsus vastab tingimustele, mis on vajalikud selle tunnustamiseks Inglismaal ja Walesis.

Mis tahes huvitatud isik võib taotleda otsust kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise kohta. Kõrgema astme kohus võib menetluse peatada, kui on esitatud apellatsioon kohtuotsuse peale, mille tunnustamist taotletakse.

Kui otsust ei saa tunnustada nimetatud määruse alusel, kohaldatakse välisriigis tehtud lahutusotsuste tunnustamise suhtes 1986. aasta perekonnaseaduse artiklis 46 sätestatud järgmist korda.

Abielu lahutamist, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat välisriigi otsust, mis on tehtud kohtumenetluse tulemusena, tunnustatakse järgmistel juhtudel:

abielu lahutamist, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus on kehtiv selle riigi õigusaktide alusel, kus otsus tehti; ning asjaomasel kuupäeval (s.t sellel kuupäeval, mil alustati abielu lahutamise menetlust) oli täidetud üks järgmistest tingimustest:

ühe abikaasa alaline elukoht oli selles riigis, kus tehti abielu lahutamist, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus; või

ühe abikaasa alaline asukoht oli selles riigis; või

üks abikaasadest oli selle riigi kodanik.

Abielu lahutamist, kohtulikku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat välisriigi otsust, mis on tehtud muul viisil kui kohtumenetluse tulemusena, tunnustatakse järgmistel juhtudel:

abielu lahutamist, kohtulikku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlev otsus on kehtiv selle riigi õigusaktide alusel, kus otsus tehti;

asjaomasel kuupäeval (s.t abielu lahutamise kuupäeval) oli täidetud üks järgmistest tingimustest:

mõlema abikaasa alaline asukoht oli selles riigis; või

ühe abikaasa alaline asukoht oli selles riigis ja teise abikaasa alaline asukoht oli riigis, mille õigusnormide alusel tunnustatakse abielu lahutamist, lahuselü või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse kehtivust; ning

kummagi abikaasa alaline elukoht ei olnud Ühendkuningriigis nimetatud kuupäevale vahetult eelnenud ühe aasta jooksul.

Mis tahes isik võib taotleda kohtult deklaratsiooni selle kohta, et abielu lahutamist, kohtulikku lahuselü või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat otsust, mis tehti väljaspool Inglismaad ja Walesi, tuleks Inglismaal ja Walesis tunnustada. Kohus saab avaldust menetleda, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest: hageja alaline asukoht on menetluse alustamise ajal Inglismaal ja Walesis; või

hageja alaline elukoht oli Inglismaal ja Walesis kogu nimetatud kuupäevaga lõppenud ühe aasta jooksul.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselü või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kui on täidetud eespool esitatud tingimused, võib mis tahes isik taotleda perekonnaasju menetlevalt kohtult deklaratsiooni selle kohta, et abielu lahutamist, kohtulikku lahuselü või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat otsust ei tuleks Inglismaal ja Walesis tunnustada.

ELi määruse kohast tunnistamist käsitlev avaldus tuleb esitada kõrgema astme kohtule (*High Court*). Hageja peab teavitama kostjat esitatud avaldusest ja saatma kostjale dokumendid, millega annab talle võimaluse otsuse tunnustamisele vastuväiteid esitada. Seda ei tehta juhul, kui kohus leiab, et kostja on kohtuotsusega sõnaselgelt nõustunud.

Määruses on sätestatud, et iga huvitatud pool võib taotleda otsust kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise kohta. Kõrgema astme kohus võib menetluse peatada, kui selle kohtuotsuse peale, mille tunnustamist taotletakse, on esitatud apellatsioon selles liikmesriigis, kus kohtuotsus tehti.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Inglismaa ja Walesi kohtud kohaldavad neile arutamiseks antud kohtuasjade puhul alati Inglismaa ja Walesi õigust. Kohtud on pädevad menetlema abielu lahutamist käsitlevaid asju – isegi kui abielu sõlmiti välisriigis – järgmistel juhtudel:

ühe abikaasa alaline asukoht on menetluse alustamise ajal Inglismaal ja Walesis; või

ühe abikaasa alaline elukoht oli Inglismaal ja Walesis kogu nimetatud kuupäevaga lõppenud ühe aasta jooksul.

Seonduvad lingid

[Lahutus, lahuselü ja suhte lõppemine](#)

[Õigusabi](#)

Viimati uuendatud: 20/02/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Lahutus - Põhja-Iirimaa

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Põhja-Iirimaa on abielu lahutamist käsitlevad õigusnormid sätestatud abieluasju käsitlevas 1978. aasta korralduses (Põhja-Iirimaa) (*Matrimonial Causes (Northern Ireland) Order 1978*) (edaspidi „1978. aasta korraldus“).

Üks abikaasast võib taotleda abielu lahutamist, esitades kohtule sellekohase kirjaliku avalduse (*petition*). Abielu lahutamist taotleb isik on hageja (*petitioner*) ja vastaspool on kostja (*respondent*). Hageja peab tõendama, et abielu on pöördumatult lõppenud, ning esitama tõendid ühe asjaolu esinemise kohta viiest (vt allpool küsimusele nr 2 antud vastus). Abielu lahutamise avaldust ei saa esitada esimese kahe abieluaasta jooksul, kuid nende kahe aasta jooksul kogutud tõendeid saab kasutada selle tõendamiseks, et abielu on pöördumatult lõppenud.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise ainus põhjus saab olla asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud. Üldiselt peab hageja abielu pöördumatu lõppemise tõendamiseks näitama vähemalt ühe järgmise asjaolu esinemist.

Kostja on toime pannud abielurikkumise. Sellele asjaolule ei saa tugineda, kui pärast abielurikkumise ilmsikstulekut jätkas hageja kostjaga kooselu rohkem kui kuue kuu jooksul või selliste ajavahemike jooksul, mis kokku moodustasid rohkem kui kuus kuud.

Kostja on käitunud sellisel viisil, et hagejalt ei saa eeldada kostjaga kooselu jätkamist. Sellele asjaolule ei saa tugineda, kui pooled on jätkanud kooselu kuus kuud või kauem pärast sellise ebamõistliku käitumise viimase intsidendi kuupäeva.

Kostja on hageja maha jätnud avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikuseks kaheaastaseks perioodiks.

Pooled on elanud lahus avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikused kaks aastat ning kostja on nõus abielu lahutamisele.

Pooled on elanud lahus avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikused viis aastat. Kostja nõusolekut ei ole vaja ning ta võib olla vastu abielu lahutamisele selle alusel, et lahutusega kaasnevad suured rahalised või muud raskused.

Selle kaalumisel, kas kostja on hageja maha jätnud või kas pooled on elanud lahus teatava järjestikuse aja jooksul, ei võeta arvesse mis tahes (kokku alla kuue kuu pikkuseid) ajavahemikke, mil pooled jätkasid kooselu. Mis tahes selliseid ajavahemikke ei võeta siiski arvesse mahajätmise või lahuselü kestuse osana.

Kui kohus on tõendite põhjal veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, väljastab ta esialgse kohtumääruse (*decree nisi*) (abielu lahutamist võimaldav kohtumäärus).

Lahutusmenetlus loetakse lõpuleviiduks, kui esialgne kohtumäärus muudetakse lõplikuks. Avalduse esialgse kohtumääruse lõplikuks muutmiseks saab teha kuus nädalat ja üks päev pärast esialgse kohtumääruse kuupäeva. Kui 12 kuu jooksul pärast esialgse kohtumääruse tegemist ei ole avaldust esitatud, võidakse hagejal paluda esitada viivituse kohta vande all koostatud kirjalik tunnistus (*affidavit*). Teatavate asjaolude korral võib kohtumääruse lõplikuks muutmist taotleda kostja. Pooled saavad uuesti abielluda alles pärast seda, kui on tehtud lõplik kohtumäärus.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Lahutusjärgsete suhte reguleerimiseks puuduvad erinormid. Kuid pooltelt ei eeldata kooselu jätkamist ning juhul, kui naine võttis abielludes mehe perekonnanime, võib ta oma sünnijärgse perekonnanime tagasi võtta.

3.2 vara jagamise kohta abikaasade vahel

1978. aasta korraldus sisaldab ulatuslikke sätteid, mis võimaldavad kohtul tegeleda poolte vara käsitlevate küsimustega ja reguleerida nende rahalisi kokkuleppeid, seda nii abikaasadevahelistes suhtes kui ka seoses perekonnas elavate lastega.

Kohus võib abielu lahutamist käsitleva määruse tegemisel või hiljem teha ka vähemalt ühe järgmistest määrustest:

määrus korrapäraste maksete tegemise kohta;

määrus ühekordse makse tegemise kohta;

määrus vara jagamise kohta;

määrus pensioni jagamise või tehtavate pensionimaksete kindlaksmääramise kohta.

Enne määruse tegemist kaalub kohus kõiki asjaolusid. Kohtu jaoks on kõige olulisem abikaasade kõigi alla 18aastaste laste heaolu tagamine.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast abielu lahutamist jääb mõlemale vanemale vanemlik vastutus abielust sündinud laste eest ja nad peavad jätkuvalt ülal pidama perekonnas elanud alaealisi lapsi.

Kui tegemist on alaealise (alla 16aastase) lapsega või üle 16aastase lapsega, kes jätkab hariduse omandamist või kutseõpet, peab hageja täitma vormi M4, esitades sellel asjaomase lapsega seotud korraldused. Vormiga kutsutakse pooli tegema jõupingutusi selleks, et jõuda kokkuleppele seoses lapse tulevikku käsitlevate ettepanekutega. Kuid kui kokkulepet ei ole võimalik saavutada, on kostjal võimalus teha märkusi kavandatud korralduste kohta ning kohus võib kasutada talle lapsi käsitleva 1995. aasta korraldusega (Põhja-Iirimaa) (*Children (Northern Ireland) Order 1995*) antud volitusi (nt seoses lapse elukoha kindlaksmääramisega).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abielu lahutamise lõpetamise kohustus pida üleväl teist abikaasat, välja arvatud juhul, kui kohus on teinud määruse elatise maksmise või vara jagamise kohta.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Kohtuliku lahuselu avalduse võib esitada juhul, kui abielu on lõppenud, kuid hageja ei soovi mingil põhjusel abielu lahutada. Juhul kui hageja saab kohtulikku lahuselu võimaldava kohtumääruse, ei pea ta enam oma abikaasaga koos elama. Tal ei ole siiski õigust uuesti abielluda. Pärast kohtulikku lahuselu võimaldava kohtumääruse saamist on võimalik taotleda abielu lahutamist.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Kui taotletakse kohtulikku lahuselu võimaldavat kohtumäärust, ei ole vaja tõendada, et abielu on pöördumatult lõppenud.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Abikaasadelt ei eeldata kooselu jätkamist. Kui kohtulikku lahuselu võimaldavat kohtumäärust on jõus ja üks abikaasade sureb testamenti jätmata, jagatakse tema vara nii, nagu oleks teine abikaasa juba surnud, ja teisel abikaasal jäävad saamata mis tahes hüved, mida ta vastasel korral oleks saanud. Kohtu pädevus vara jagamiseks on üldiselt ühesugune nii kohtuliku lahuselu kui ka lahutuse korral. Kohus ei saa siiski teha määrust pensioni jagamise kohta.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Kehtetuks tunnistamise määrus tehakse siis, kui hageja tõendab, et abielu oli kas tühine või suhteliselt tühine. Tühine abielu on selline, mida ei oleks kunagi tohtinud sõlmida ja mida käsitletakse algusest peale õigustühisena. Suhteliselt tühine abielu on selline, mille seaduslikkust tunnistatakse ja mis kestab kuni kehtetuks tunnistamiseni.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu on tühine ja kehtetu, kui tõendamist leiab üks järgmistest asjaoludest:

pool on liiga lähedastes sugulussuhetes;

üks pool on alla 16aastane;

abielu sõlmimisel ei ole järgitud nõuetekohaseid formaalsusi;

abiellumise ajal oli üks pool juba seaduslikus abielus;

pool on samast soost (üks pool peab olema meessoost ja teine naissoost);

tegemist on väljaspool Põhja-Iirimaa sõlmitud poliitilise abieluga ja ühe abikaasa alaline asukoht abielu sõlmimise ajal oli Põhja-Iirimaa.

Abielu on suhteliselt tühine, kui tõendamist leiab üks järgmistest asjaoludest:

abielu ei ole ühe abikaasa võimetuse tõttu jõutud suguaktini;

üks abikaasade ei ole nõustunud suguaktiga;

puudub ühe abikaasa tegelik tahteavaldus abielu sõlmimiseks (näiteks kui talle avaldati survet ja teda sunniti nõustuma või kui ta ei mõistnud tseremoonia tegelikku laadi);

abiellumise ajal pödes üks abikaasade vaimuhaigust;

abiellumise ajal pödes üks abikaasa nakkuslikku suguhaigust;

abiellumise ajal ootas naine last mehelt, kes ei olnud tema abikaasa.

Juhul kui abielu kehtetuks tunnistamist taotletakse ühel neljast viimatinimetatud põhjusest, tuleks avaldus esitada kolme aasta jooksul alates abielu sõlmimisest. Kohus võib siiski teatavate asjaolude korral anda loa avalduse esitamiseks väljaspool seda tähtaega.

Kui kehtetuks tunnistamist taotletakse kahel viimatinimetatud põhjusel, peab hageja tõendama, et abielu sõlmimise ajal ei olnud ta haigusest või rasedusest teadlik.

Kohus ei tunnista suhteliselt tühist abielu kehtetuks, kui kostja tõendab järgmist:

hageja oli teadlik asjaolust, et abielu võidakse kehtetuks tunnistada, kuid toimis sellisel, et oli alust arvata, et kehtetuks tunnistamist ei taotleta; ning

kehtetuks tunnistamine oleks ebaõiglane.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu on tühine, siis on see täielikult kehtetu ja seda käsitletakse nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki. Kui abielu on suhteliselt tühine, siis käsitletakse seda kehtetuna alates kehtetuks tunnistamise määruse lõplikuks muutumise kuupäevast.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Põhja-Iirimaa on palju lepitusteenuseid osutavaid organisatsioone (nt Relate). Lepitus võib teil aidata tegeleda lahutuse praktiliste aspektidega, sealhulgas rahaliste kokkulepete ja vanemaks olemise küsimustega.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise, kohtuliku lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise avalduse võib esitada kas kõrgema astme kohtule (*High Court*) või lahutusasju menetlevale maakohtule (*county court*). Kuid kui kostja esitab maakohtule esitatud avalduse peale vastuväite, edastatakse kohtuasi kõrgema astme kohtule. Kohtute aadressid ja telefoninumbriid on kättesaadavad [Põhja-Iirimaa kohtute ja tribunalide teenistuse](#) veebisaidil.

Menetluse algatamiseks tuleb asjaomasele kohtule saata nõutavad vormid koos järgmiste dokumentidega:

abielutunnistuse originaal (mitte fotokoopia) koos tõestatud tõlke ja vande all koostatud kirjaliku tunnistusega, kui abielu sõlmiti väljaspool Põhja-Iirimaa; perekonnas elavate alla 18aastaste laste sünnitunnistuste originaalid (tuleb kasutada pikka vormi, millel on esitatud kõik üksikasjad vanemate ja laste kohta); avalduses osutatud mis tahes kohtumääruse koopia;

sellise mis tahes kokkuleppe (nt rahalise kokkuleppe) originaal ja kaks koopiat, millega seoses soovetakse kohtu määrust; ning kohtukulude tasumist tõendavad dokumendid (kohtu kantselei nõustab tasumisele kuuluva summa küsimuses).

Kohtu kantseleist on võimalik saada vormide blankette ja juhiseid nende täitmiseks. Kohtutöötajad ei saa siiski anda õigusalast nõu või öelda teile, mida te peate kirjutama.

12 Kas menetuskulude katteks on võimalik saada menetusabi?

Teil on õigus taotleda menetusabi. Võimaliku antava rahalise abi tase sõltub siiski rahalise olukorra hindamise tulemustest. Isegi kui teie rahalise olukorra hindamise tulemusena tunnistatakse teid abikõlblikuks, peate te võib-olla maksma osa kuludest. Võidakse kokku leppida, et see summa tuleb teatava aja jooksul õigusabi osakonnale tagasi maksta. Lisaks abikõlblikkuse rahalistele kriteeriumidele peate te vastama ka muudele nõuetele, s.t peab olema piisavalt alust menetluse algatamiseks või enda kaitsmiseks ning kõiki asjaolusid arvestades peab selline tegutsemine olema mõistlik.

13 Kas abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist käsitleva lõpliku kohtumääruse peale ei saa edasikaebust esitada, kui kannatajal poolel oli võimalus esitada edasikaebus esialgse kohtumääruse (*decree nisi*) peale, kuid ta ei kasutanud seda võimalust. Peale selle saab nende kohtumääruste peale, mis tehti poolte nõusolekul, esitada edasikaebuse üksnes kohtu loal. Apellatsioonikohtul on mitmekülgne pädevus ja kohus võib algset otsust kinnitada, selle tühistada või seda muuta.

14 Milline on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruses (EÜ) nr 1347/2000 (edaspidi „määrus“) on sätestatud, et ühes liikmesriigis abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse (peale asjaomases määruses endas sätestatud menetluse) järgimist nõudmata.

Kõik huvitatud pooled võivad taotleda otsuse tunnustamist ning tunnustamata jätmise põhjused on rangelt piiritletud (näiteks võib tunnustamisest keelduda juhul, kui otsus on vastuolus avaliku korraga).

Tunnustamise avaldus tuleb esitada Põhja-lirimaa kõrgema astme kohtule.

Kui määrus ei ole kohaldatav, võib otsuse teha kooskõlas 1986. aasta perekonnaseaduse artikliga 46, kus on esitatud teises riigis tehtud ning abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate otsuste tunnustamise üldised tingimused.

Avaldus teises riigis tehtud ning abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse tunnustamiseks tuleb esitada kõrgema astme kohtule. Selleks tuleb esitada avaldus (*petition*), millele tuleb lisada abielu lahutamist, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtumääruse koopia.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kuna abielu lahutamise, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate otsuste tunnustamise asju (nii määruse kui ka 1986. aasta perekonnaseaduse alusel) arutab kõrgema astme kohus (*High Court*), menetleb ka kavandatava tunnustamisega seotud mis tahes vastuväiteid see kohus. Tunnustamata jätmise alused on esitatud määruse artiklis 15 ja 1986. aasta perekonnaseaduse artiklis 51.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Kui Põhja-lirimaa kohus leiab, et ta on pädev arutama abielu lahutamist, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevaid asju, kohaldatakse Põhja-lirimaa õigust.

Põhja-lirimaa kohus on pädev menetlema abielu lahutamist või kohtulikku lahuselu käsitlevaid asju (isegi juhul, kui abielu sõlmiti välisriigis) järgmistel juhtudel:

kohtul on pädevus määruse alusel; või

ükski määrust kohaldava riigi kohus (s.t sellise riigi kohus, kus määrust kohaldatai alates selle vastuvõtmisest või kus hakati määrust kohaldama hiljem) ei ole määruse kohaselt pädev ja üks abikaasadest on menetluse alustamise ajal Põhja-lirimaa elanik.

Põhja-lirimaa kohus on pädev menetlema abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevaid asju (isegi juhul, kui abielu sõlmiti välisriigis) järgmistel juhtudel:

kohtul on pädevus määruse alusel; või

ükski määrust kohaldava riigi kohus ei ole määruse kohaselt pädev ja

ühe abikaasa alaline asukoht on menetluse alustamise ajal Põhja-lirimaal; või

üks abikaasadest on enne menetluse alustamise kuupäeva surnud ja enne surma oli tema alaline asukoht Põhja-lirimaal või tema alaline elukoht oli Põhja-lirimaal vahetult enne surma ühe aasta jooksul.

Lingid

[Põhja-lirimaa kohtute ja tribunali teenistus](#)

Lisateave menetlusabi kohta on kättesaadav [Põhja-lirimaa õigusabi osakonna](#) veebisaidil.

Lisateave lepituse kohta on kättesaadav [organisatsiooni „Relate NI“](#) veebisaidil ja [Ühendkuningriigi perelepituse instituuti \(UK College of Family Mediators\)](#) veebisaidil.

Viimati uuendatud: 08/01/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [en](#) originaalkeelset

versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Lahutus - Gibraltar

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Üks abikaasadest, mees või naine, peab esitama kohtule kirjaliku avalduse (*petition*). Abielu lahutamise avaldusi menetleb ülemkohus (*Supreme Court*) ja abikaasad peavad pöörduma abielu lahutamiseks selle kohtu poole. Hageja peab tõendama, et abielu on pöördumatult lõppenud, ning esitama tõendid ühe asjaolu esinemise kohta viiest allpool loetletud asjaolust.

Abielu lahutamise avaldust ei saa esitada enne kolme aasta möödumist abielu sõlmimise kuupäevast. Sellest reeglist on võimalik kõrvale kalduda üksnes juhul, kui hageja on pidanud taluma väga suuri kannatusi või kui kostja on üles näidanud erakordselt suurt julmust või kui hageja oli abielu sõlmimise ajal alla 16aastane.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise ainus põhjus saab olla asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud. Selle tõendamiseks, et abielu on pöördumatult lõppenud, on vaja esitada tõendid ühe või mitme järgmise abielulise asjaolu esinemise kohta:

teine abikaasa on toime pannud abielurikkumise ja hageja jaoks on kooselu jätkamine väljakannatamatu;

teine abikaasa on käitunud sellisel ebamõistlikul viisil, et hagejalt ei saa eeldada abikaasaga kooselu jätkamist;

teine abikaasa on hageja maha jätnud abielu lahutamise avalduse esitamisele vahetult eelnenud kaheaastaseks perioodiks;

pooled on elanud lahus abielu lahutamise avalduse esitamisele eelnenud kahe aasta jooksul (sellele saab tugineda teise abikaasa nõusolekul);

pooled on elanud lahus abielu lahutamise avalduse esitamisele eelnenud viie aasta jooksul (sellele saab tugineda teise abikaasa nõusolekuta).

Kohus peab võimalikult põhjalikult uurima nii hageja väidetud asjaolusid kui ka mis tahes selliseid väidetavaid asjaolusid, millest on teada andnud teine abikaasa (kostja). Kui kohus on tõendite põhjal veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, teeb ülemkohtu kohtunik abielu lahutamise määruse, tingimusel et kohtunikku rahuldavad korraldused, mis on tehtud seoses lahutavate abikaasade mis tahes lastega.

Kui kohus on veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, väljastab ta kõigepealt abielu lahutamist võimaldava esialgse kohtumääruse (*decree nisi*).

Pärast kuue nädala möödumist saab kohtult abielu lahutamist taotlenud pool esitada avalduse abielu lahutamist käsitleva lõpliku kohtumääruse (*decree absolute*) saamiseks. Ainult erandlike asjaolude korral on lõpliku kohtumääruse saamise avalduse esitamisele seatud ajapiirang.

Kuid kui lõpliku kohtumääruse avaldus esitatakse rohkem kui 12 kuud pärast esialgse kohtumääruse väljastamist, peab hageja lisama sellele avaldusele kirjaliku selgituse, mis peab sisaldama järgmist:

viivituse põhjused;

teave selle kohta, kas hageja ja tema abikaasa on pärast esialgse määruse tegemist koos elanud; kui jah, siis millise ajavahemiku jooksul; ning

teave selle kohta, kas naine (hageja) on pärast esialgse määruse tegemist sünnitanud lapse; kui jah, siis sellega seotud asjaolud ja teave selle kohta, kas väidetakse, et laps on või võib olla sündinud abielust.

Kohtunik võib nõuda hagejalt antud selgituste kinnitamist vande all tehtud kirjaliku avalduse vormis ning kohtunik võib avalduse kohta teha sellise otsuse, mida ta peab asjakohaseks.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Abielu on lõpetatud, seega puudub edasine kohustus koos elada või jätkata mis tahes edasisi isiklike suhteid, välja arvatud juhul, kui pooled seda soovivad. Pooltel on õigus uuesti abielluda, kui nad seda soovivad. Nad võivad otsustada säilitada abieluajaga seotud perekonnanime või võtta soovi korral tagasi abielueelse perekonnanime.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Selle kohta teeb otsuse kohus pärast asjaolude ärakuulamist. Isegi kui poolte vahel on sõlmitud kokkulepe, on kohtul üldine õigus see heaks kiita või seda muuta.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Kas enne või pärast seda, kui ülemkohus teeb lõpliku kohtumääruse, on kohtul õigus teha korraldusi seoses abielust sündinud laste hooldusõiguse, elatise ja haridusega või isegi näha ette laste kohtu kaitse alla võtmise menetluse algatamise. Ülemkohus ei saa abielu lahutamise määrust lõplikuks muuta, kui ta ei ole veendunud, et lastega seoses on tehtud rahuldavad korraldused.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Esialgse kohtumääruse väljakuulutamisel või mis tahes ajal pärast seda võib ülemkohus määrata, et abikaasa peab maksma oma naisele nende kooselu ajal sellist igakuist või igapäevast elatist ja andma sellist toetust, mida kohus peab mõistlikuks. Naise õigus saada elatist lõpeb siis, kui ta abiellub uuesti, kuid abielust sündinud lapsele elatise maksmist ema uuesti abiellumine ei mõjuta.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Gibraltari õiguses kasutatakse lahuselu tähistamiseks mõistet „kohtulik lahuselu“. Kui kohus teeb sellekohase määruse, ei eeldata enam lahuselu taotlenud abikaasalt teise abikaasaga koos elamist. Tal ei ole siiski õigust uuesti abielluda. Kohtulik lahuselu on võimalus, mida saavad kasutada abikaasad, kelle abielu on küll lõppenud, kuid kes ei soovi uuesti abielluda. Kohtulikkus lahuselu taotleb isik ei pea tõendama, et tema abielu on pöördumatult lõppenud. Pärast kohtulikkus lahuselu käsitleva kohtumääruse saamist on võimalik taotleda abielu lahutamist.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Hageja peab abielu lõppemise tõendamiseks näitama, et eksisteerib vähemalt üks nõutav põhjus, ning erinevalt olukorrast, kus taotleatakse abielu lahutamist, ei ole menetluse alustamiseks vaja oodata kolme aasta möödumist abielu sõlmimisest.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Kui üks kohtulikkus lahuselu elav abikaasa sureb testamenti jätmata, jagatakse tema vara seadusjärgse pärimise normide alusel ja kohtulikul lahuselul on samasugune õigusmõju nagu lahutusel. Sellest tulenevalt ei ole üleelanud abikaasal õigust pärida testamenti jätmata surnud abikaasa vara. Kuid kui kohtulikkus lahuselu elav abikaasa sureb, olles teinud testamendi, ei ole kohtulikul lahuselul mingit õigusmõju selle testamendi alusel kindlaks määratud õigustele, kui näiteks üleelanud ja kohtulikkus lahuselu elav abikaasa on nimetatud selle testamendi järgi soodustatud isikuks.

Kohtuliku lahuselu korral juhindub kohus vara jagamisel samadest õigusnormidest, mida kohaldatakse abielu lahutamise korral.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Abielu kehtetuks tunnistamine saab toimuda kahel moel. Abielu võidakse tunnistada tühiseks. See tähendab, et abielu käsitletakse kui algusest peale kehtetut ja nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki. Teatavate erinevate asjaolude korral võidakse abielu käsitada kui suhteliselt tühist. See tähendab, et üks abikaasadest võib taotleda abielu kehtetuks tunnistamist. Kui mõlemad abikaasad on rahul, on võimalik abielu jätkumine.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu loetakse tühiseks ja kehtetuks järgmistel juhtudel:

see ei vasta abieluseaduse tingimustele;

abiellumise ajal oli üks pool juba seaduslikus abielus;

pooled on samast soost. Selleks et abielu oleks kehtiv, peab üks abikaasa olema meessoost ja teine naissoost;

tegemist on väljaspool Gibraltari sõlmitud polügaamilise abieluga, mille ühe poole alaline asukoht oli abielu sõlmimise ajal Gibraltaril.

Abielu on suhteliselt tühine järgmiste asjaolude korral:

abielus ei ole ühe abikaasa võimetuse tõttu jõutud suguaktini;

abielus ei ole ühe abikaasa (kostja) tahtliku keeldumise tõttu jõutud suguaktini;

üks abikaasadest ei teinud abielu sõlmimiseks nõuetekohast tahteavaldust, sest talle avaldati survet ja teda sunniti nõustuma, ta ei olnud teadlik abielu õigusmõjust või ta ei olnud vaimselt võimeline hindama abielu sõlmimise otsusega kaasnevat mõju;

abielu sõlmimise ajal pödes üks abikaasadest sellist liiki vaimuhaigust, mis muutis ta abieluks sobimatuks, või nakkuslikku suguhaigust ning hageja ei olnud sellest asjaolust abielu sõlmimise ajal teadlik;

abielu sõlmimise ajal ootas kostja last mehelt, kes ei olnud hageja, ning hageja ei olnud sellest asjaolust abielu sõlmimise ajal teadlik.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kehtetuks tunnistatud abielu on tühine. Kuid kui abielust on sündinud lapsed, peab ülemkohus olema veendunud, et nende suhtes on tehtud sobivad korraldused. Samuti võib ette näha mis tahes lastele elatise maksmise ja nende hooldusõiguse.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Lahutusasjad kuuluvad Gibraltarit ülemkohtu ainupädevusse. Teatavat liiki sotsiaalset abi võib siiski saada ka abielunõustamise teel.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Avaldused tuleks esitada ülemkohtu kantseleile aadressil 277 Main Street, Gibraltar.

Avaldusele tuleks lisada vande all antud kirjalik tunnistus, millele on lisatud abielutunnistuse koopiad ja laste sünnitunnistuste koopiad ning milles esitatakse abielu lahutamise / kohtuliku lahusele / abielu kehtetuks tunnistamise põhjused. Viidata tuleks ka abielust sündinud lastele ja hageja rahalisele olukorrale.

Lisateavet on võimalik saada ülemkohtu kantseleist aadressil 277 Main Street, Gibraltar, või telefonil (+350) 2007 5608.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi, kui on täidetud asjakohased sissetulekut käsitlevad kriteeriumid. Vormid ja täiendavad üksikasjad on kättesaadavad ülemkohtu kantseleis aadressil 277 Main Street, Gibraltar.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise määruse võib tühistada igal ajal enne kohtumääruse lõplikku kuulutamist. Kohtulikku lahusele käsitleva kohtumääruse võib teatavate ajaolude korral kehtetuks tunnistada igal ajal pärast määruse tegemist. Lastele elatise maksmist ja laste hooldusõigust käsitlevaid otsuseid on võimalik muuta ka pärast kohtumääruse lõplikku muutumist.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Euroopa Liidu määruses (EÜ) nr 2201/2003 on sätestatud, et ühes liikmesriigis abielu lahutamise, (kohtuliku) lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsust on võimalik tunnustada teistes liikmesriikides. Nõutavad dokumendid on võimalik saada sellelt kohtult, kes otsuse tegi, ja need tuleks esitada ülemkohtule.

Kõnealune ELi määrus ei mõjuta vastutusega, abielust tulenevate varasuhetega või elatise maksimisega seotud küsimusi või mis tahes muid kaasnevaid küsimusi. Asjaomase poole ja kohtualluvust kohaldava liikmesriigi vahel peab olema tegelik seos.

Tunnustamisest võib keelduda, kui otsus on vastuolus avaliku korraga, kui see on tehtud tagaselja, kui kostjale ei toimetatud asjaomaseid dokumente kätte piisavalt aegsasti või kui otsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise menetluse käigus Gibraltaril, või kui see on vastuolus varasema kohtuotsusega, mis on tehtud teises riigis, tingimusel et varasem kohtuotsus vastab tingimustele, mis on vajalikud selle tunnustamiseks Gibraltaril.

Mis tahes huvitatud isik võib taotleda otsust kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise kohta. Ülemkohus võib menetluse peatada, kui on esitatud apellatsioon kohtuotsuse peale, mille tunnustamist taotletakse.

Kui otsust ei saa tunnustada nimetatud määruse alusel, kohaldatakse välisriigis tehtud lahutusotsuste tunnustamise suhtes abieluasju käsitlevas seaduses (*Matrimonial Causes Act*) sätestatud korda. Nimetatud seaduses on sätestatud järgmine.

Abielu lahutamist või lahusele käsitlevat välisriigi otsust, mis on tehtud kohtumenetluse tulemusena, tunnustatakse järgmistel juhtudel:

abielu lahutamist või lahusele käsitlev otsus on kehtiv selle riigi õigusaktide alusel, kus otsus tehti; ning

asjaomasel kuupäeval (s.t sellel kuupäeval, mil algas abielu lahutamise menetlus) eksisteeris üks järgmistest asjaoludest:

ühe abikaasa alaline elukoht oli selles riigis, kus tehti abielu lahutamist või lahusele käsitlev otsus; või

ühe abikaasa alaline asukoht oli selles riigis; või

üks abikaasadest oli selle riigi kodanik.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Abielu lahutamist ja lahusele käsitlevaid otsuseid tunnustatakse Gibraltarit õiguse alusel, kui on täidetud teatavad tingimused. Lahutust või lahusele käsitleva kohtumääruse tunnustamise otsust on võimalik vaidlustada selle alusel, et teatav abieluasju käsitlevas seaduses sätestatud tingimus ei ole täidetud. Sellisel juhul võib olla asjakohane esitada Gibraltarit ülemkohtule avaldus deklaratsiooni saamiseks selle kohta, et konkreetne teises riigis tehtud lahutust või lahusele käsitlev kohtumäärus ei ole kehtiv.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Gibraltarit kohtud kohaldavad neile arutamiseks antud kohtuasjade puhul alati Gibraltarit õigust. Kohtud on pädevad menetlema abielu lahutamist käsitlevaid asju – isegi kui abielu sõlmiti välisriigis – järgmistel juhtudel:

ühe abikaasa alaline asukoht on menetluse alustamise ajal Gibraltaril; või

ühe abikaasa alaline elukoht oli Gibraltaril kogu nimetatud kuupäevaga lõppenud ühe aasta jooksul.

Viimati uuendatud: 11/12/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.